

พระอัจฉริยภาพ
ด้านภาษาและวรรณศิลป์

ชำนาญ รอดเหตุภัย
วรรณวิพากษ์~วิจัย ฝากไว้ในแผ่นดิน

“ขอจงมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม
กำลังกายที่สมบูรณ์”

“May all readers be blessed with pure perseverance,
sharp wisdom and complete physical health”

(จากบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก)

วรรณวิพากษ์-วิจัย
พระอัจฉริยภาพ
ด้านภาษาและวรรณศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย
พ.ม.,กศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑), M.Phil., Ph.D.

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ด้วยความสำนึกและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ หาที่สุดมิได้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย

ที่มายโก โหต มหาราช
Long Live the King

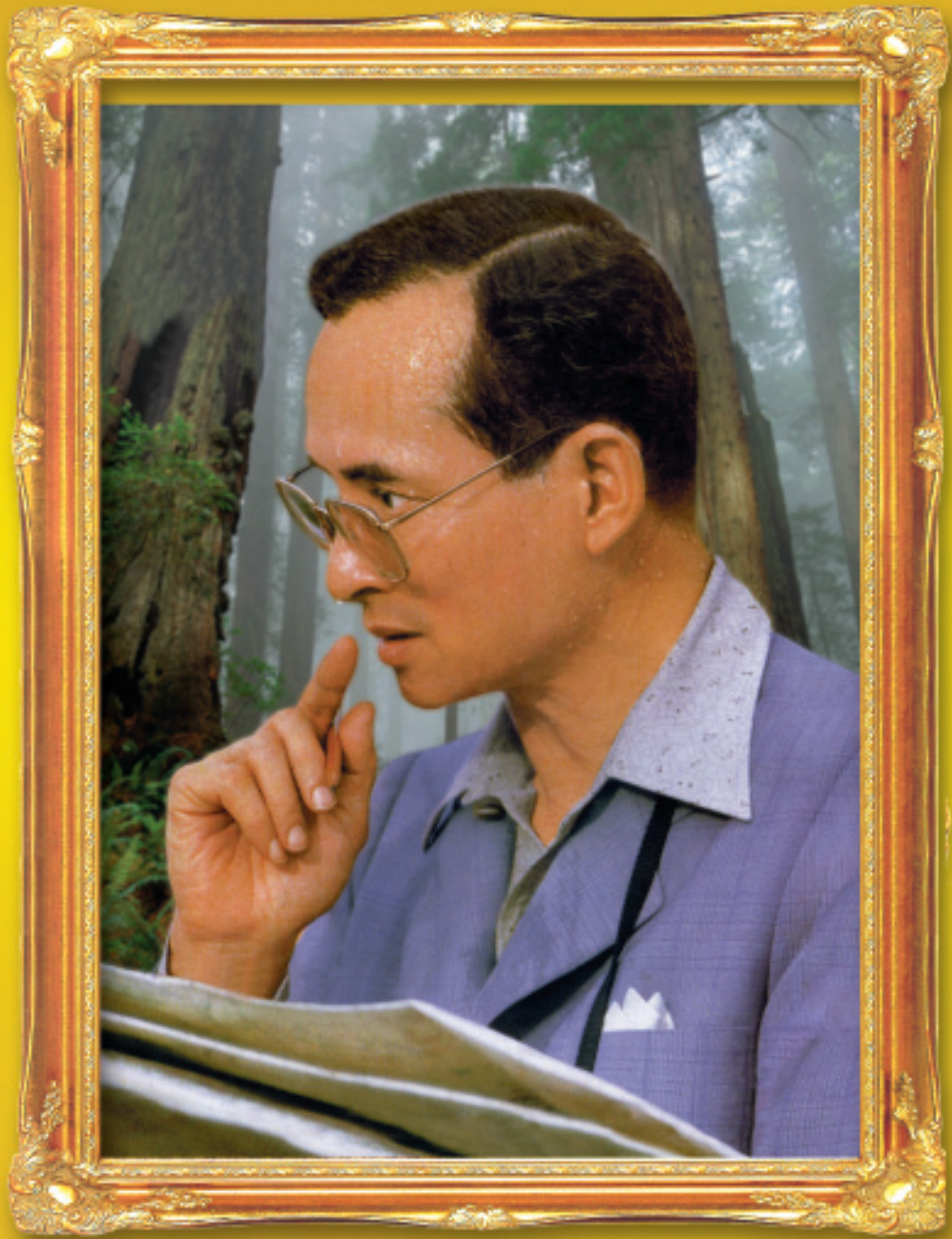
ยลัทธิวสา มหายศรวาท

ลัทธิวสา กัศศลัทธิ ๑๓

- ๑๓ สรรวมเทพไทวรอินทรรบดินทรรลัทธิลัทธิ
อวสานประมุขภักดี ปมพ
- ๑๔ สรรวมศรสรพรพอลินทรรณินทรรวิพ
มดลคักคัทธิลัทธิลัทธิ อลัทธิ
- ๑๕ สรรวมพรลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
พรลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๑๖ สรรวมมดลลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิ ลัทธิ ลัทธิ
- ๑๗ สรรวมทลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๑๘ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๑๙ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๐ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๑ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๒ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๓ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๔ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๕ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๖ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๗ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๘ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๒๙ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ
- ๓๐ สรรวมลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ
ลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิลัทธิ ลัทธิ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย
เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

พระบรมฉายาลักษณ์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

แก่ ร่องศาสตร์ธารารักษ์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวไทย เป็นล้นพ้นเกินกว่าผู้ใดจะพรรณนาได้ครบถ้วน พระองค์เป็นพระประมุขที่อำนวยความสุขสวัสดิ์ พิพัฒนามงคล และहितานุहितประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎร์ ซึ่งล้วนตระหนักในน้ำพระราชหฤทัย ที่เปี่ยมล้นด้วย พระเมตตาของพระองค์ และมีความรู้สึกจงรักภักดี เคารพบูชา และเทิดทูนพระองค์ไว้เหนือเกล้าฯ สูงสุดหาที่เปรียบมิได้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ นิตยสาร **Far Eastern Economic Review** ได้อัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ซึ่งพระพักตร์ชุ่มชโลมด้วยพระเสโท และมีหยาดพระเสโทหย้อยหยดอยู่ที่ปลายพระนาสิก มาไว้ที่หน้าปกของนิตยสารฉบับประจำวันวันที่ 13 January 1986 พร้อมทั้งมีข้อความกำกับไว้ด้วยว่า **King Bhumibol, the Working Monarch**. นิตยสารฉบับดังกล่าวทำให้ชาวต่างประเทศเกิดความสนใจใคร่รู้พระราชกรณียกิจของพระองค์ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้ตัดสินใจทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **“Role of Thai Monarchy in Political and Social Development with Special Reference to King Bhumibol Adulyadej”** เพื่อให้องค์ความรู้ดังกล่าวแพร่หลายไปในวงวิชาการทั่วโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้าพเจ้าได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกเรื่องหนึ่งคือ **“พระอัจฉริยภาพแห่งพระมหากษัตริย์ไทยในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณกรรม”** ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ สาขาศิลปศาสตร์ และได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ข้าพเจ้ายังได้ใช้ในการขอตำแหน่งรองศาสตราจารย์ด้วย เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้ ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะร่วมเฉลิมพระเกียรติ ด้วยการพิมพ์เผยแพร่ส่วนหนึ่งของงานวิจัยดังกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทำเป็นหนังสือตั้งชื่อว่า **“พระอัจฉริยภาพด้านภาษาและวรรณศิลป์”** ในที่สุดความปรารถนาของข้าพเจ้าก็กลายเป็นความจริง เมื่อพระเดชพระคุณ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๕ ซึ่งมีความประสงค์ที่จะร่วมการเฉลิมพระเกียรติด้วยเช่นเดียวกัน ได้กรุณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ความเมตตา ยิ่งใหญ่ครั้งนี้ยังความปลื้มปิติอย่างหาที่สุดมิได้แก่ข้าพเจ้า จึงขอกราบนมัสการขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชานานู รอดเหตุภัย)

สารบัญ

อสีติวสามหาอาศิรวาท	
พระบรมฉายาลักษณ์พระราชนาน	
ทีมาญโก โหตุ มหาราชา	
ค่าน่า	๕
ประมลบทอาศิรวาท	๘
วรรณวิจั : พระอจัณรียปริษญาด้านภาษาและวรรณศิลป์	
บทนำ : ทีมาของหนังสือ “พระอจัณรียปริษญาด้านภาษาและวรรณศิลป์”	๒๕
พระมหากรุณาธิคุณและพระปริษาสามารถทางด้านภาษาไทย	๓๐
พระราชดำรัสเรื่องความสำคัญของภาษาไทย	๓๑
การบำเพ็ญพระองค์เป็นแบบอย่างด้านการใช้ภาษา	๓๓
ความสนพระราชหฤทัยด้านการใช้ภาษาไทย	๓๓
แนวพระราชดำริด้านการใช้ภาษาไทย	๓๕
พระปริษาสามารถด้านการใช้ภาษาไทย	๓๘
พระปริษาสามารถทางด้านวาทศิลป์	๔๐
พระปริษาสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศ	๔๑
พระปริษาสามารถทางด้านภาษาคณิตกรณ์	๔๓
พระปริษาสามารถด้านการสร้างสรรคัวรรณกรรม	๕๑
งานพระราชนิพนธ์วรรณกรรม	๕๑
งานสร้างสรรคัและส่งเสริมคิตวรรณกรรม	๕๓
พระอจัณรียภาพทางด้านคนตรี	๕๖
พระมหากรุณาธิคุณในการสร้างสรรคัวรรณกรรมวิชาการ	๕๘
วรรณศิลป์ : หลักวิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์	๖๕
พระอจัณรียภาพทางด้านวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปล	๗๕
เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”	
ประวัติความเป็นมาของหนังสือเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”	๗๕
สังเขปเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”	๗๖
วรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”	๗๘

พระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต”	๑๒๓
ประวัติความเป็นมาของหนังสือเรื่อง “ติโต”	๑๒๓
สังเขปเรื่อง “ติโต”	๑๒๔
วรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต”	๑๒๘
พระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก”	๑๓๖
ประวัติความเป็นมาของหนังสือ	๑๓๖
สังเขปเรื่อง “พระมหาชนก”	๑๔๑
พระปรีชาสามารถทางด้านภาษาและวรรณศิลป์ในเรื่อง “พระมหาชนก”	๑๔๓
พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ภาคภาษาอังกฤษ	๑๖๔
บทสรุป	๑๖๘
บรรณานุกรม	๑๗๐
วรรณวิพากษ์ : ผักไถ่ในแผ่นดิน	๑๗๓
ขอฝากความจริงไว้แผ่นดิน	
ประวัติผู้เรียบเรียง	๑๘๐

ประมวลบทความ
ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๐

ขัณฑ์มาโยโก ไชตุ มหาราชา

วสันตดิถีเดือนกันยายน ๑๔

๑) สรวณชัพพสลกนิกรไทย	มณเฑียรประตมคัตล
กราบบาทยุคตปิยอนันต์	ปรเมตวรประหวัดไกล
๑) คุ่มเกล้าประจำทูลนิราศ	ธ ประสาทประสิทธิ์ชัย
ราชภูริ์ดอันตระหนัก ณ หฤทัย	ปีตุราชก็เปรียบปาน
๑) คาบนี้ ณ กาญจนภิเษก	อรเอกกษัตริย์เตาต์
เหล่าราชภักฎาเอศิรงานท์	มณเฑียรถวยพร
๑) ขลทรงสรวณสุบสรวณสุบ	เอภิวุฒิสไมตร
น้ำไทยทวิกิตติบวร	สรวณของพระคุณศรีน
๑) ขลพรพระไตรรัตนะปอง	วรตรองประเสริฐฐิตรรพ์
คงคูโผทปฐูนันท์	ศตวรราชณเภาเอภ ๑๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวสถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

ราชภัฏนครปฐมบังคมบาท

ทำนอง : เวลุดุกรรรม

๑ ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท
พระมหากษัตริย์องค์พระบาท
พระมหากรุณาธิคุณกรุณาโปรด
๑ ทรงอำนวยการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน
พระเกียรติยศเกริกฟ้าก้องชาติตรี
บรมนาถหัตถ์ชัยไทยทั้งผอง
แผ่นดินทองด้วยเดชะนรปติ
ประชาตลนิราศทุกขเป็นสุขศรี
ธ คือมิ่งขวัญฤๅชาติไทย ฯ

ทำนอง : แยกปรเทศ

๑ เหล่าราชภัฏนครปฐมบังคมบาท
กราบขอพรไตรรัตน์ขัตติย์
๑ ทรงพระชนมายุสุขุศลศุภพร
มโนมอขบถวายเป็นชัยประดล
ดุไรภาสเลิศสิริภูมิสมัย
พระอวมไทยทบพิตรมิ่งคด
เพื่อร่มรัฐันตรโฝพิไลผล
ภูมิพลออมราชันย์ขวัญชาติไทย ฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา สถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

ชาตวรรษราชภัฏสุดดี

๑๐	ปารมีบรมเศวตฉวีให้	ฉำรง
	ร่มรัฐฉัตรขยงค์	ขยงค์เสด็จ
	อุบลสิริสวัสดิ์วัฒนาง-	คตเลิศล้ำแจ
	ผองพลกนิราศแคเสด็จ	คตาทวีปสยาศรี ฯ
๑๑	ภูมินเรศฉวีเจ้า	อุดมไพท
	สุหกรอุบชนม์มัย	เกียรติ์ก้อง
	พระมหาธิคุณไกร	หมตโถก แม่นฤ
	ทวยราชฎีระหนักข์อง	แซ่ขันสิริเสวีญ ฯ
๑๒	ราชภัฏกำเนิดด้วย	ปารมี
	ฉาตุรฉวีศรี	ผ่านพ้น
	อุดมศึกษาพลี	เพื่อชาติ แล้จแจ
	อุทิศกายไฉน	เทิดไท้ ณ เติยร ฯ๑๐-

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวสถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
ในโอกาสครบรอบ ๔ ปี นามพระราชทาน “สถาบันราชภัฏ”

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

ราชภัฏนครปฐมบังคมบาท

๑ ขอเดชะนวมินทร์พระปิ่นเกศ
ปกเกล้าทศไทยเย็นเป็นสุขศิรี
แผ่พระมหาบุญญาบารมี
ทุกถิ่นที่ ๖ ประเวศเพราะเมตตา

๑ พระราชกรณียกิจล้นมฤตดิเลิศ
๖ ประเสริฐยิ่งใครในแหล่งเหล่า
พระมหากษัตริย์คุณอันประชา
เหมือนสายฝนจากฟ้าชุ่มเหล่าชาล

๑ พระทรงเป็น “มหานก” ปกเกล้าราชฎี
พระเป็รื่องปราตวิริยะประเสริฐผล
พระอุตสาหะขจัดทุกข์ปลุกกมล
พระปรีชาเลิศสิ้นตลิ่งเรือ่ง

๑ ณ บรมราชวิโรภาสราชสุมภพ
หกรอบครบชั้นษาพาฟุ้งเฟื่อง
๖ นำชาติเข้ายุคทองเกริกก้องเมือง
โตกลือ่เลื่องพระเกียรติยศปรากฏไกล

๑ ราชภัฏนครปฐมบังคมบาท
ไม่เคยสิ้นตลาตองรักภักดีไท้
ขออาราถ์ศุณพระประสาทชัย
พระอุดมไทยเกษมสรวาณานรินทร์ ๑๐๗

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวสถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

ราชภัฏ “สุริยะ” ธานีรามา

๑๑ ขอชื่นชมเกล้าฯ บังคมบรมบาท
พระปกเกล้าศรีรัฐปฐพี
อุรินพรรณาตราตราตื้นเขินซึ่งเบียดนาชาติ
ทศพิชิตราชธรรมนำพระทัย

๑๒ ขอเดชะพระราชินีศรีวิไลลาส
พระเมตตาการุณย์ล้ำเกินรำพัน
คู่หทัยชัยอิราชพระบาทเกล้า
ศิลาปาฐ์พัฒนาสถาปนา

๑๓ ราษฎร์ “รู้ รัก สามัคคี” มีศรัทธาจิต
“มหาชนก” มหาปราชญ์สร้างชาติไทย

๑๔ “ราชภัฏสุริยะ” พลัสราษฎร์
ขออำนาจเทพประสิทธิ์ตั้งมฤตยูการ
ขอพระองค์เกษมศรีเปรมปรีดิ์ไมโทย
เป็นหลักราษฎร์อุยฉนวนำเรณูชนม์

ปัยราชชนกตบดินทร์ปั้นเกตุ
บารมีพระครุองชาตินิราศภัย
เป็นหลักราษฎร์ดำรงจักรวรรดิ
ประชาธิปไตยไร้อันรุ่งเรืองธรรม
มีงษ์อัญชาติพระแม่ไทยมหิตธรรม
อุรรโลงอัญญาบำรุงไทยนิกร
พระแบ่งเบาภารกิจการกิจ
พระอาทรทวยราษฎร์ประสาทชัย
เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงตัวได้
พระเกียรติเกียรติองฟ้าสถาวร
กราบพระบาทตั้งจิตอธิษฐาน
พรประทานสิริสวัสดิ์มิ่งมงคล
ไตรรัตน์โปรดพรประเสริฐล้ำเลิศผล
ผองไทยทันถวายให้ ชัย...ชัย ฯ๑๑

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้าคณะศิษย์เก่า “ลูกสุริยะ” บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)

ในโอกาสงานชุมนุมศิษย์เก่าวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๕๔

ศรีทวารวดี กตเวทีสถิติมหาราชา

ฉันทิตติกลฉบับที่ ๑๔

๑) สรวรมเดชพระบาทวรัถยัตรีย์	อภิวัฒนประคตมคัต
สร้อยศรีวรัถยัตรีย์	กตะเพ็ญพระอภิวั
๑) วรัถยัตรีย์	ทศทิศสุตติ
บำเพ็ญพระราชกรณีย	สร้อยองประคตมคัต
๑) “ราชภัฏ”พระราชทินนาม	ยตะงามประเสริญสุนทร
เลิศล้ำนรรวมกิตติคุณ	ธ ประสาทประสิทธิ์มา
๑) เหล่าราชภัฏมนัสเทต	ปีติเลิศพระเมตตา
รับรองระดับวิทยฐานะ	นาก็เทียบมมหา’ลัย
๑) คาบนี้และปรับนิติวิวัฒน์	ระบับัดตะเพ็ญไท
ราชภัฏมหาวิทยาลัย	มนะเน้น ณ ถิ่นชน
๑) สรวรมศรีมหิทธิวิวัฒน์	ปรเมศร์มหาพล
ตรีรัตน์ประภัสสรวิชัยผล	วรเลิศผดุงไทย
๑) อิกทั้งพระร่วงฯ รตนฤทธิ์	อตุพิชพระพรชัย
อำนวยการวิวัฒน์วิสัย	อภิวัฒนประเท็องทอง
๑) ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	อภิวัฒนประเท็องทอง
พุทธานุกาพรวิสัย	นิรทกษัเกษมศรี
๑) ขออัญเชิญสิริสวัสดิ	ชนมาอยู่อยู่ปี
อิกองค์พระขัติยวงษา	ฐิตะมั่นนิรันตรเทอญ ๑๑๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวสถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
ในโอกาสครบรอบ ๖๕ ปี สถาบันราชภัฏนครปฐม ๒๕๔๔

ศัตมหาราชาฮาเคียรวาท

๑ ตรียตีพท์เสณเสณะโพเวาะเลิศ
พริงบรเวตตณตรีการประสวานตีลปี
ตีตลักษณ์ล้ำค่าแม่นธานินทร์
ธารทพยรินฉากฟ้ามากล่อมไฉ

๑ พตักไทยและเทศถิ่นสถวณตระหนัก
พระเอกอัครตีลปีนปิ่นลัมย
พระราชนิพนธ์สร้างสรวิศักถันพระทัย
กล่อมโตกให้สตรปีลัมปรีดา

๑ ประชาราชฎ์เกษมสรวาญการสั่งคีต
อันประณีตปณิธานสืบสานค่า
นวมินทร์มหาราชปราชญ์ปรีชา
ตั้งโพรฟ้าไมรู้แสงแหล่งตณตรี

๑ ทศนัชนัอุมประนมกัมกราบบาท
บรมนาถภูมิพลมงคตคีรี
ราชฎันครปฐมบังคตมพลี
ตั้งฎยักกตีฎงรักมั่นนรินทร์ ๒๑๐๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า ภาควิชาดนตรี และพสภนิกรชาวสถาบันราชฎันครปฐม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)

ในโอกาสสถาบันราชฎันครปฐมจัดงานวันดนตรีเฉลิมพระเกียรติ

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ขัณฑ์มาโยโก ไทศู มหาราชา

ลัทธิพุทธวิภังคิณีธรรม ๑๙

- ๑) สรรวมศรัทธาธรรมปฏิบัติตน
เกิดกตัญญูดีดี ประดุจ
- ๑) ร้อยเรียงอักษรวิจิตรประสงค
เพียงเพื่อถวายองค์
ดิราชา
- ๑) ต่อบทบาทซึ่งธรรมคุณคุณวิจิตร
โพธิ์ทองและธรรมชาติ
ประชา
- ๑) การรณย์เลิศกิติ์ก้องคระลอกปีตุมหา
ราชรุ่งศรัทธา
ลัทธิธรรม
- ๑) คือแสงสุริย์สิริธรรมอันนตปฐพีพินัน
โลกาภพาวดี
วิบุลย์
- ๑) รังรักษ์วิภังคิณีธรรม
ลัทธิธรรมประพินัน
พิศาล
- ๑) จึงเป็นแหล่งทะเลนุกิอประสิทธิ์ ๖ ปณิธาน
มุ่งวิภังคิณีธรรม
ทวิ
- ๑) นี้คือโพธิ์มหาวิชาพระกรรม
ปีญญาธรรม
ลัทธิธรรม
- ๑) ราชภูริ์น้อมศรัทธาธรรม บพธรรมบพิตร
ขอเทพประสาทวิ
ลัทธิธรรม
- ๑) ทรงนำวิภังคิณีธรรมมาธรรม
ลัทธิธรรม
นิรันดร์ โสคติ์เทอญ ๗๐๗

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

นาฏวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ

ทำนอง : เต๋วกินฝักบัว

๑ ราชภัฏนครปฐมบังคมบาท
เทิดพระเกียรติบาทยุคลดฉนวนถวาย

(สร้อย) ดอกเอ๋ยเจ้าดอกเฟื่องฟ้า

๒ นามและตราพระราชทานบันดาลค่า
เกียรติยศตั้งก้องฟ้าและธำนิหาร์

(สร้อย) ดอกเอ๋ยเจ้าดอกเฟื่องฟ้า

๓ พระการุณย์ข้าบซึ่งตรึงดวงจิต
ขอเป็นข้ารองรักรัษีพระผู้กวี

(สร้อย) ดอกเอ๋ยเจ้าดอกเฟื่องฟ้า

อธิคุณมหาราชมาตฤติหมาย
น้อมถวายอุตุมการณส์ฐานแผ่นดิน ฯ

ถวายบาทพระบิดาสถาบันเอ๋ย

ให้ประชาชื่นชมสวัสดิต
เพราะภูมินทร์แผ่มหาบารมี ฯ
เกียรติยศตราสถาบันเอ๋ย

กตเวทิตาจิตประสิทธิ์ศรี
เฟื่องกมลปรกฏกรณีย์นรินทร์ ฯ

ถวายบุชิตมหาราชันเอ๋ย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวสถาบันราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานนามสถาบันราชภัฏนครปฐม

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

ขัมายุโก ไชตุ ธรรมิกมหาราชา

๑ ทศพิธ ธรรมะแท้ เทียรพ์ศุณ
ราชธรรม ธิ การุณย์ เลิศแล้
น้อมนำ วิถีวิสุนทร์ สฤษฏ์ล่อง ลุเคย
อธิราช กิตติแพรว เพียบพร้อมคุณมัย ฯ

๑ ทาน ให้สิรรพลังทั้ง ธรรมทาน
ศีล วิถีวิถีกิตติการ กอปรเกื้อ
ปริธาตะ ประหาณ ประโยชน์นี้ พระแท้
อาชระ พระทัยเอื้อ โอบอ้อมตุลธรรม ฯ

๑ มัททระ นำ ธิ น้อม นอบสภาน์
ตปะ เภาเกลศกมล มุ่งสร้าง
อักโกระ ประลาตพัน พิษุช กวีธแท้
อธิหงศา มล้า มละลินปีทา ฯ

๑ ขันติ พากตกลัน อดอดม
อธิโรณะ ถนอม เทียงแท้
ศาลนะ ประเสริฐน้อม นำพระ ทัยเคย
ธรรมิกราช เต้ โสภกข์องสิริสิริสุ ฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

มหาราชสดุดีกตเวชิตาวชิปณิธาณ

วสันตติโลกฉันทน์ ๑๘

๑ คาบนี้เฝ้าอภิวัณณ	ลุตวิสันต์สะพัตตรี
รุ่งอรุณมธุรม์คฤมาณี	กิตติพงษ์นฤไกล
๑ เรืองเรืองวิโรจน์ปฐวิเพริศ	นิระเลิศอัครชัย
โลกาภิวัตน์สิริสมัย	สุรคัพพนิยชม
๑ ผ่องไทยอุโฆษวิริยะมัน	มณะสุวรรคประชาคม
เมืองไทยพิพัฒน์ฉนวนอุดม	ตฤเทพประทานพร
๑ โลกตั้งนตรระหนักรณเหตุ	ประลุเทศประภัสสร
คือโพธิปกติระบวร	ปรมีประมุขไทย
๑ ราชภรณ์ซึ่งสุราญุบริประลาต	อูธิบาทพระปองภัย
ตาสลับเกษมฉนมไห-	สุริย์โพธิสมภาร ฯ

สัททวิภักทิตฉันทน์ ๑๙

๑ ตวงมานซึ่งนฤคณตุลพิริยะศรี	ธิดาข
แห่งองค์พระจักรี	
๑ ที่สุดแล้วกรณียกิจนฤประศาสน์	วิฑูรย์
คือพ่อประชาชาติ	
๑ สรวมศรีธรรมาธิษฐานอติวิบูล	พิชัย
เพิ่มบารมีพูน	
๑ ทวงเป็นหลักปฐุพินปตินทรวุฒิสมัย	อัคร
เกริกเกียรติ ๖ เกรียงไกร	
๑ คือมิ่งขวัญคุณะชนนฤกลกตวิสันต์	นิรันดร์ ฯ
ศูนย์รวมนพัญจ	

อินทรวรดิษฐ์ฉบับที่ ๑๑

- ◎ เบลูอานต์ประติษฐ์กราบ
ไตรรัตน์อนรรพสรวรค์
- ◎ กราบแม่และกราบพ่อ
ยั้งฟ้าขลุลาธร
- ◎ รำลึกพระคุณครู
ศิษย์ดีเพราะเอกราการ
- ◎ ผอ่งสิ่งประเสริฐฐ์นุ่น
แกกัฏประติษฐ์สุน-
- ◎ วัชยสรวรค์ประวัติกัฏ
รำเร่องอติตวาร

- มณะทราบพระคุณศรัน
- สิริมิ่งสถารา
- คุณะกัฏนัวันตร
- กตเวทิตามาน
- บูรพาตณนาอารย์
- ศุรุสรวรค์อำนวญหนุ่น
- วระสรวรค์ประทานคุณ
- ทวอ์กษราวงาน
- ศุรุวิทยาการ
- อนุสรวรณัสนันต์ควาหม ฯ

ราชวงศ์ประยาตฉบับที่ ๑๒

- ◎ ประมวณผอ่งประสิทธีศรั
- ประพันธ์กัฏประติษฐ์ตาม
- ◎ อนุชนณะทราบกัฏ
อุมการณีสถุษาฐ์ชัย
- ◎ วิวัณณวิทยาการ
สัณษราชภักุ
- ◎ อธิษฐาน ณ นิตตั้ง
- ประพันธ์วรวรณกรรณผอ่ง
- ◎ ฝัวัณปลั่งผิตกัฏโขไทย
ถวรายแต่พระทรงชัย

- ประตามีประตอลงาม
- ประอ์กษ์อั้งประชัไทย
- บูรณติตประส้านไฉ
- สถานฝักประตาสันศรั
- สิไฟศาลระบัตศรั
- กัฏเฝอ่งแสงเพราะเทียหนอถอ
- มโนหวัณอะกัฏนกรอถอ
- กรรทบอิตและฝั้งไฉ
- ฝัวัณเกิดโภชนัประโยชนัไฉ
- มหาราช ธิ สัศตธีเทอญ ๗๑๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า กองบรรณาธิการ หนังสือ “จากฝักหัดครู...สู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ”

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)

๕ ธันวาคม ๒๕๔๘

มหाराชาตฤกษ์บัณฑิตกิตติมศักดิ์

กลอนสุภาพ

๑ ศิระน้อมค้อมบังคมปรมบาท	ขัตติยภูวนาถพิลาศศรี
พระคุณ ฌ ท่องบทันพันทวี	คือพลสุภามหานทีที่การุณย์
๑ พระทรงเป็นมิ่งขวัญอันยิ่งใหญ่	คือสายใยแห่งชีวิตประสิทธิ์สิรินทร์
พระทรงนำวิถีไทยได้เบิกบุญ	คือความอ่อนนอกหล้าประชาชน
๑ พระตำริโครงการสถานประโยชน์	คือเทพโปรตอาทรพรอนุสรณ์
พระอำนวยการช่วยประชาตราทุกขันธ์	คือสายฝนจากฟ้ามาเพิ่มพูน ฯ

โคลงสี่สุภาพ

๑ รอยบุญพระเบิกฟ้า	ฟากไทย
เพลงพระกุศลมัย	มากล้น
ดลพระอุทิศคุณไกร	เกวีกโสดก แลแล้วแล
พระเดชพระบารมีทัน	เจียงแก่ทศวรรษ ฯ
๑ บุรณส์วรรคประกฤตเรือง	โรจน์งาม
บุรณส์พระหฤทัยยาม	เยียมหล้า
บุรณส์พระอุณาวิษยะคาม	คมคิด พระเคย
บุรณส์พระราชกัญญา	กอบปรแก่ทุกขันธ์นิกร ฯ
๑ พระอาทรพลกสิราง	สิฤษฏีศรี
คุณพิภพจรณดุสิต	เลิศแล้ว
เพ็ญพระราชกรณีย์	นับเนื่อง ครบฤ
อุโฆษพระเกียรติแพร่	เพริศพันพญ์กรอง ฯ

ราชภัฏมหาวิทยาลัยราชวาท

วสันตติภรณ์ ๑๔

- ๑๑ สรรวมเดชพระบาทวรวงษ์ตรีย์
ปกเกล้าฯ พลิกนิกรคานต์
- ๑๒ สรรวมศรีพระขัติยประเสริฐ
ไฉราชฎีร์อุทิศพลิตนอง
- ๑๓ สรรวมศิลป์สุวีณประติษฐ์
บูลเกล้าฯ ถวายวรดิตัย
- ๑๔ สรรวมโลกสถับสรพรี-
โลกข์องพระเกียรติหิตอุลย์
- ๑๕ สรรวมทรงมหิศรยา-
คี่อปีตรุขปัยศรีณย์
- ๑๖ สรรวมสันต์เกษมสุขสุวิสต์
หลักัฐฐวรัชชยบวร
- ๑๗ สรรวมราชภัฏถิตถวาย
ล้ำนิกพระเดชอติกรม
- ๑๘ สรรวมพรพระไตรรัตนคุณ
อำเรฎพระชนม์ศัตวลา
- ๑๙ สรรวมสิรรพมคงลวิลา
คู่ฟ้าสยามปฐวิกาณณ
- ๒๐ อุดมภ์สัณเฎปา
ปียะขวุฎุโไฟททอง
- ๒๑ วรเพริศพระคุณครอง-
บทเฝ้าองพระณอมไทย
- ๒๒ วิชิตสุมาลัย
- ๒๓ อธิราชอุเนกคุณ
- ๒๔ ขลุศรีสุมรรตสุนทร์
- ๒๕ กรณีย์คุณานันต์
- ๒๖ อิปาศพิพิธธรรม
- ๒๗ อูระเอื้อนรากร
- ๒๘ ขนิวณณ์ประภัสสร
- ๒๙ ตูเนทพไรตม
- ๓๐ พระภาสวายพิสุทธิสม
- ๓๑ อธิยศพระยั้งฟ้า
- ๓๒ พลหนุนพระเดชา
- ๓๓ จิตไวณร์ูฉิตา
- ๓๔ ตลนาถเกษมคานต์
- ๓๕ มุขไทยนิรันตรเทถฎ ๑๑๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า พสกนิกรชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ประพันธ์)

ในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

บุญไทย ๘ ปกศักร์

๑๐ ศรีสัมปถโรกาสแก้อ
ลุดักห่าศูนย์อโธ
นวมินทรพระชนมน์นัย
แปตลิวธลาค้า

กิตติโกธ
เล็คล้า
นัยิ่ง เจริญแเอ
ศรอบคัมภำยผอง ๗

๑๑ ศรองไทยเกษมสุขพร้อม
ศื่อเทพทวิธอติศร้อตุล
หกสิบเอ็ดปีบุญ
เดชะบารมีย์อน

เฟริศตุณ
ตบร้อน
เบ็กโธก ไทยแเอ
ยั้งแล้วทศธรรม ๗

๑๒ น้อมนำภูวนาทแพธ
พระเกียรติกอบปรกรณีย์
บุญไทย ๘ ปกศักร์
ลธวมชิ่งพอกุศแม่

เฟริศทวิ
หนักแล้
ลธร่างเทวษ
มอปปไถ้กักตีศุณ ๗๑๐

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย
ประพันธ์เนื่องในมหามงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๐

พระอัจฉริยภาพ
ด้านภาษาและวรรณศิลป์

บทนำ

ที่มาของหนังสือ “พระอัจฉริยภาพด้านภาษาและวรรณศิลป์”

หนังสือ “พระอัจฉริยภาพด้านภาษาและวรรณศิลป์” นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่มีชื่อว่า “พระราชอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ไทยในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณศิลป์” ซึ่งเป็นการวิเคราะห์พระปรีชาสามารถในเรื่องดังกล่าวของพระมหากษัตริย์ไทย รวม ๑๒ พระองค์ ได้คัดตอนมานำเสนอไว้ในหนังสือนี้เฉพาะตอนที่วิเคราะห์ถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเท่านั้น*

อย่างไรก็ตามในบทที่ ๑ ของงานวิจัยดังกล่าวมีเนื้อหาสาระบางด้านที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจหนังสือเล่มนี้ได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา จึงได้เลือกเนื้อหาเหล่านั้นมาเป็นบทนำดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักมานุษยวิทยา (Anthropologist)^๑ นักชาติพันธุ์วิทยา (Ethnologist)^๒ และนักชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographer)^๓ ทั่วโลกได้ศึกษาและสรุปความเห็นเกี่ยวกับความเป็นมาและอารยธรรมของชนชาติไทยไว้เป็นแนวเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นอายุของชาติ และอารยธรรมไทยที่ว่า “ไทย” เป็นชาติพันธุ์อันเก่าแก่ มีอายุของชาติและมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองต่อเนื่องมายาวนานกว่า

* ผู้สนใจอาจศึกษางานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้จาก <http://www.npru.ac.th/king/research/index.php> หรือห้องสมุด สำนักพระราชวัง ทอสมุคมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และหอสมุดของมหาวิทยาลัยทั่วไป

^๑ มานุษยวิทยา หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องตัวคนและสิ่งที่คนสร้างขึ้น (อ. anthropology). อ้างถึง ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิคชั่นส์, ๒๕๔๖). หน้า ๘๕๘.

^๒ ชาติพันธุ์วิทยา หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งเชื้อชาติของมนุษย์ กำเนิดของเชื้อชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ ตลอดจนลักษณะเฉพาะของชนชาติต่างๆ (อ. ethnology). อ้างถึง เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๕๕.

^๓ ชาติพันธุ์วรรณนา หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการพรรณนาถึงเรื่องวัฒนธรรมแบบต่างๆ (อ. ethnography) อ้างถึง เรื่องเดียวกัน. ชาติพันธุ์วรรณนาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาชาติพันธุ์วิทยา เนื่องจากการศึกษาวัฒนธรรมของมนุษย์ ดังนั้น บางครั้งวิชาชาติพันธุ์วรรณนาจึงถูกจัดเป็นวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม (cultural anthropology). อ้างถึง เรื่องเดียวกัน.

๔,๐๐๐ ปี ใกล้เคียงกับชาติเก่าแก่ในทวีปเอเชียทั้งสองชาติ คือ จีน และอินเดีย^๔ นอกจากนี้ นักวิชาการดังกล่าวยังได้เขียนถึงประวัติศาสตร์ทางการเมืองระหว่างประเทศของไทยไว้ตรงกันด้วยว่า ประเทศไทยมิได้เคยเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดเลย แม้กระทั่งในยุคของการล่าอาณานิคม (colonialism period) ประเทศไทยเป็นเพียงประเทศเดียวเท่านั้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีได้ตกเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตก (western colonies)^๕

หลักฐานที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งทำให้นักวิชาการดังกล่าวข้างต้นใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสรุปความเป็นมาของชาติไทย ก็คือ “วัฒนธรรม” เพราะ “วัฒนธรรมคือเครื่องหมายของความเป็นชาติ การรักษาวรรณธรรมคือการรักษาชาติ” แม้ว่าปัจจุบันเอกสารของชาติไทยเองที่บ่งบอกถึงร่องรอยของวัฒนธรรมดังกล่าวแทบจะหาไม่ได้เลยก็ตาม แต่ข้อมูลเท่าที่ปรากฏอยู่ในเอกสารของชนชาติเก่าแก่ เช่นจีน ซึ่งเป็นชาติที่มีความภาคภูมิใจในชาติตนเองอย่างยิ่งนั้น ก็เพียงพอที่จะทำให้นักวิชาการสรุปความเป็นมาของชาติไทยได้ดังกล่าวข้างต้น ปรากฏตามเอกสารภาษาจีนว่ามีคำโบราณที่เกี่ยวกับชนชาติไทยเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งอยู่ ๒ คำ คือคำว่า “ไต” และ “สยาม” คำว่า “ไต” หรือ “ไท” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ไทย” ปรากฏเป็นครั้งแรกในหนังสือประวัติศาสตร์จีนประมาณ ๑๕๗๒ ปี ก่อนพุทธศักราช^๖ คำนี้ เซอร์ จอห์น เบริง (Sir John Bowring)^๗ และ แอนนา เลียวโนเวนส์ (Anna Leonowens)^๘ กล่าวไว้มีสาระตรงกันว่า “ไทย” เป็นคำพื้นเมืองที่คนไทยในราชอาณาจักรสยามตั้งแต่ครั้งอดีตกาลใช้เรียกชื่อชนชาติของตนเองและคำนี้มีความหมายว่า “อิสระเสรี”

ส่วนคำว่า “สยาม” นั้นเป็นคำที่มาจากภาษาบาลี มีความหมายว่า คล้า ซึ่งน่าจะหมายถึงสีผิวของคนไทยที่โดยทั่วไปมักจะคล้ำกว่าคนจีน คำว่า “สยาม” นี้มีอยู่ในภาษาจีนด้วยโดยมีความหมายว่า “เที่ยงวัน” (high noon) ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายโดยนัยะแสดงถึงการยอมรับนับถือ^๙ เรื่องนี้สอดคล้องกับความเห็นของจอร์จ มุสเลย์ (George Moseley)^{๑๐} ที่กล่าวถึงชนชาติไทยว่าในบรรดาชนชาติต่าง ๆ แต่ครั้งโบราณนั้น “ไทย” เป็นชนชาติเดียวเท่านั้น ที่จีนไม่เคยดูถูกว่าเป็นคนป่าคนดอย

^๔Chamnan Rodhetbhai, **Role of Monarchy in Thai Political and Social Development with Special Reference to King Bhumibol Adulyadej.** (Doctoral Thesis, 1990), pp.1-9.

^๕Ibid., p.1.

^๖Likhit Hoontrakul, **The Historical Record of the Siamese-Chinese Relations.** (Bangkok, 1951), p.104.

^๗Sir John Bowring, **The Kingdom or People of Siam.** (London, 1857), p.2.

^๘Anna Leonowens, **Siamese Harem Life.** (London, 1952), p.1.

^๙Likhit Hoontrakul, op. cit., p.104.

^{๑๐}Chamnan Rodhetbhai, op. cit., p. 5. cited Frederica M. Bunge (Washington, 1981), p.9.

(barbarians) และดับเบิลยู.ซี. ดอดด์ ดี.ดี. (W.C. Dodd D.D.)^{๑๑} ก็ได้ให้ความเห็นไว้คล้ายคลึงกันในหนังสือชื่อ “The Tai Race : The Elder Brother of the Chinese” สรุปได้ว่า คนจีนไม่เคยดูถูกคนไทย และบางทีอาจเป็นไปได้ที่คนจีนจะนับถือคนไทยด้วย เพราะเหตุว่าคนไทยมีบางสิ่งบางอย่างที่เหนือกว่าคนจีน อย่างไรก็ตามการที่บางทฤษฎีกล่าวว่าบรรพบุรุษของไทยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตอนใต้ของกลุ่มน้ำแยงซีเกียง และคนจีนเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ฮวน” ซึ่งมีความหมายว่า คนป่า และประกอบด้วยชนหลายเผ่ารวมทั้งเผ่าไทยด้วยนั้น “ไทย” น่าจะเป็นชนเผ่าเดียวที่มีได้ถูกคนจีนดูแคลน^{๑๒}

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชนเผ่าไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมต่อเนื่องมายาวนานนั้น ก็คือการที่ไทยมีประมุขเป็นพระมหากษัตริย์ที่ถึงพร้อมด้วยพระปรีชาสามารถ พระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ล้วนทรงมีอัครมหาคุณูปการเป็นหิตานุหิตประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติ ธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวว่า “เป็นเอกลักษณ์ของเราที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ปกเกล้าฯ สืบเนื่องมาเป็นเวลานานเข้า... พระราชภารกิจซึ่งทรงบำเพ็ญดีแล้ว ยังคงเป็นมรดกตกทอดมาถึงชาวไทยในปัจจุบัน”^{๑๓}

ความจริงอันยิ่งใหญ่ที่ว่า “ไทย” ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครดังกล่าวข้างต้น เป็นผลมาจากการที่ไทยมีผู้นำที่ดี คือพระมหากษัตริย์ที่ทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถและสายพระเนตรอันยาวไกล และเป็นเรื่องที่คนไทยทั้งชาติคงจะได้มีความรู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งไปโดยตลอด นักวิชาการทั้งหลายดังกล่าวข้างต้น เมื่อกล่าวถึงประเทศไทย ก็จะเขียนถึงนโยบายอันชาญฉลาดและความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของชนชาติไทยไปในแนวเดียวกัน โดยเฉพาะในการที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงเร่งทำนุบำรุงประเทศชาติและประชาชนอย่างเร่งด่วน ด้วยการรับเอาวิทยาการสมัยใหม่แบบตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศชาติ และที่สำคัญที่สุดคือการที่ทรงใช้วิถีเทโสบาย “ใฝ่ลู่ลม” (Bending with the wind) ผ่อนหนักให้เป็นเบา สามารถประคับประคองรัฐนาวาไทยฝ่ามรสุมตะวันตกมาได้อย่างงดงาม^{๑๔}

ประธานาธิบดีมาคาปาเกิ้ล (Macapagal) กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศฟิลิปปินส์หนึ่งในบรรดาประเทศสมาชิกของสมาคมอาเซียนว่า

“พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นผู้ปกครองเอเชียหมู่หนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากประเทศในเอเชียอื่นๆ กล่าวคือได้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติมาได้โดยอิสระอันเป็นผลให้เจริญรุ่งเรืองมานานนับศตวรรษบนพื้นฐานของความเป็นอิสระภาพและเกียรติศักดิ์อันเนื่องมาแต่อิสระภาพนั้น ข้อเท็จจริงข้อนี้เอง ทำให้เราทั้งหลายรู้สึกภูมิใจที่พระมหากษัตริย์ของประเทศและประชาชนที่มีวิถีทางในการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์และแบบอย่าง

^{๑๑}Ibid. cited Likhit Hoontrakul, op. cit., p.128.

^{๑๒}Udayanin and Smith, **Public Service in Thailand** (n.p., n.d.), p.8.

^{๑๓}ธานินทร์ กรัยวิเชียร, **พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย**. (กรุงเทพฯ, ๒๕๒๐), หน้า ๔.

^{๑๔}Fred W. Riggs, **Thailand : The Modernization of a Bureaucratic Polity**. (Honolulu, 1967), p.22.

อันดี ที่หัวใจและแก่นแท้ของความยิ่งใหญ่ทางจิตใจชาวเอเชีย นั่นก็คือ ความเรียบง่าย และความมีเสน่ห์มาประทับอยู่ท่ามกลางมหาสมาคมแห่งนี้...”^{๕๕}

หลักฐานที่ยกมากล่าวเพียงเล็กน้อยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความภาคภูมิใจในเอกราชและศักดิ์ศรีดังกล่าว มิใช่จำกัดเฉพาะในหมู่คนไทยเท่านั้นก็หาไม่ แม้แต่ต่างชาติต่างภาษาก็ยังแสดงความชื่นชม และภาคภูมิใจแทนคนไทยด้วยเช่นเดียวกัน

กล่าวเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาตินั้น อาจกล่าวได้ว่าพระมหากษัตริย์มีพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐ ทรงเป็นผู้นำในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเป็นนักอนุรักษ์ นักพัฒนา และนักเผยแพร่ ดังนั้นวัฒนธรรมไทยจึงได้รับการส่งเสริมสร้างสรรค์ให้เจริญรุ่งเรือง มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาติไทย และมีคุณภาพเหมาะสมกับวิถีชีวิตไทยในแต่ละยุคสมัยมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมด้านภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนอันหมายถึงวรรณกรรมรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมุขปาฐะ หรือลายลักษณ์ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองนั้น ล้วนเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดทั้งสิ้น เพราะผลิตผลทางด้านภาษาและหนังสือนั้นคือสิ่งที่แสดงถึงสมองหรือสติปัญญา และเป็นเครื่องชี้อารยธรรมของคนในชาติ ดังนั้นชาติใดก็ตามที่มีภาษาหนังสือเป็นของตนเอง และมีวรรณกรรมเหลือไว้เป็นมรดกของอนุชนมากและเก่าเท่าใด คนในชาตินั้นก็จะเกิดความภาคภูมิใจมากเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนหนึ่งที่ว่า “นานาประเทศล้วน นับถือ คนที่รู้หนังสือ แต่งได้”^{๕๖}

นับว่าเป็นความโชคดีของประเทศไทยที่พระมหากษัตริย์ของไทยหลายพระองค์ทรงไว้ซึ่งพระวิริยะอุตสาหะและเอาพระทัยใส่ในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณกรรมไทยยิ่งนัก นับตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช นั้นนับว่าทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทางด้านภาษาเป็นอันมาก พสกนิกรชาวไทยล้วนประจักษ์ในพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาและวรรณกรรมของพระองค์ ผลกระทบที่ตามมาก็คือ เกิดเป็นพลังสำคัญกระตุ้นเตือนให้คนทั้งหลายเกิดความตระหนักในความสำคัญของภาษาและหนังสือไทยมากยิ่งขึ้น โดยลำดับ อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ทำให้ภาษาและวรรณกรรมของไทยมีพัฒนาการ เจริญก้าวหน้ามั่นคง และถึงพร้อมด้วยความงดงามอันเป็น

^{๕๕} ‘Their Majesties are the rulers of an Asian people who, unlike their sister Asian nations, have miraculously escaped foreign rule and have, therefore, thrived through the centuries on the rocklike foundation of freedom and the dignity that comes from freedom. This fact alone makes it a privilege for me to have in our midst the monarchs of a land and people whose traditional ways of life, customs and traditions have become synonymous with the unparalleled simplicity and natural charm that are at the heart and core of the spiritual greatness of Asia’ อ้างถึง **ประมวลพระราชดำรัสในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนนานาประเทศ พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๐.** (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๗๓๐.

^{๕๖} พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. **พระนลคำหลวง.** (กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ, ๒๕๒๕). หน้า ๑๓.

เอกลักษณ์ที่ควรแก่ความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งมาตราบนานเท่าทุกวันนี้ ก็เพราะพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์เอาพระราชหฤทัยใส่ในการทำนุบำรุง ส่งเสริมการสร้างสรรคัภาษาและวรรณกรรมไทยในรูปแบบและลักษณะต่างๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รวบรวมและวิเคราะห์พระราชกรณียกิจต่างๆ เหล่านั้นไว้ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และน้อมนำมาให้เกิดความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเกิดความคิดที่จะร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริมภาษาและวรรณกรรมของไทยให้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไปในอนาคต

พระมหากษัตริย์คุณและพระปรีชาสามารถ ทางด้านภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเริ่มศึกษาภาษาไทยเมื่อพระชนมายุประมาณ ๑๓-๑๔ พรรษา ซึ่งนับว่าทรงเจริญวัยแล้ว โดยเริ่มเมื่อครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระอนุชาธิราช พระองค์ได้ทรงศึกษาภาษาไทยบ้างเล็กน้อยจากพระอาจารย์ที่ไปถวายพระอักษรแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเสด็จนิวัติพระนครครั้งสุดท้าย พระองค์จึงได้ทรงศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง ด้วยพระวิริยะอุตสาหะก่อปรด้วยสนพระราชหฤทัยภาษาไทยมากจึงทรงศึกษาได้อย่างรวดเร็ว วรรณกรรมพระราชนิพนธ์ที่ปรากฏเป็นครั้งแรกคือเรื่อง “พระราชานุกุลกิจรัชกาลที่ ๘” ขณะเมื่อพระชนมายุเพียง ๑๘ พรรษา ผู้ได้อ่านทุกคนยอมรับทั่วกันว่า เป็นภาษาที่กระชับ ชัดเจน สละสลวย ไม่มีข้อบกพร่องที่ผู้ใดจะสามารถติหรือแก้ไขได้^๑

ทางด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ พระองค์ก็มีพระปรีชาสามารถครบทุกด้าน ทั้งด้านสรีรวิทยา วชิรภาค วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ การเรียบเรียง การแปล และภาษาศาสตร์เชิงสังคม พระปรีชาสามารถและพระราชอัจฉริยภาพทางด้านเหล่านี้ได้ปรากฏอย่างเด่นชัดมากขึ้นโดยลำดับ^๒

นอกจากนี้ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัยในปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาไทย และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานข้อคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การอนุรักษ์ การพัฒนา และการส่งเสริมให้ภาษาไทยเจริญงอกงามเป็นเอกลักษณ์ที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจของคนไทยตลอดไป พระมหากษัตริย์คุณและพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาไทยสรุปได้ดังต่อไปนี้

^๑ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์. อ้างถึงใน สุชาติ พงษ์พานิช. “มหาราชผู้ทรงเป็นครูภาษาไทยของแผ่นดิน.” **ครูภาษาไทยของแผ่นดิน**. (นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๒). หน้า ๖.

^๒ สมศักดิ์ วิจารณ์. “คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ศิลปศาสตร์คุณูปกตัตถิตติมศักดิ์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)” **สรรพศิลป์ศาสตร์ราช**. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

พระราชดำรัสเรื่องความสำคัญของภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญแก่การใช้ภาษาไทยเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ทั้งในสถาบันราชการ และเอกชน ล้วนเหมาะแก่บุคคล โอกาส และ สถานการณ์ พระองค์จะทรงคัดสรรคำ และสำนวนภาษาอย่างประณีตและเรียบง่าย แต่ลึกซึ้ง ได้ความมาก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งดังนี้

“...ท่านจะต้องไม่ลืมว่าตัวเป็นคนไทย ไทยเรามีความเจริญของเราเองมาช้านานแล้ว ซึ่งล้วนเป็นแก่นสารเป็นประโยชน์ยังยืนและเหมาะสมแก่คนไทย สิ่งใดที่เรามีคืออยู่แล้วก็ไม่จำเป็นจะต้องแสวงหาสิ่งอื่นมาแทน ถ้าเราสามารถรับสิ่งที่เรายังขาดอยู่และที่เรานำมาปรับปรุงใช้ให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองได้ก็สมควร...”^๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไทยในวโรกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังเช่นพระบรมราโชวาทต่าง ๆ ต่อไปนี้^๒

“ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับบ้านเมือง ขอให้ร่วมมือช่วยกันรักษามาตรฐานของภาษาไทยไว้อย่าให้ทรุดโทรม”

“ภาษาไทย เราต้องหวงแหน เป็นภาษาของเราเองแต่โบราณกาล เราต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในการออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน รักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้คำ”

“คำใหม่ ๆ จำเป็นทางวิชาการ แต่บางคำที่ง่าย ๆ ก็ควรใช้คำเก่า ๆ ของเรานี่มีอยู่แล้ว ไม่ควรใช้คำบัญญัติใหม่ แต่คงจะเห็นไม่ไ้พอ”

“ความร่ำรวยของภาษาไทยเรามีอยู่มาก แต่นึกกันไปเองว่าไม่รวยเลยต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่ ๆ การบัญญัติศัพท์นั้นจำเป็น แต่ก็อันตราย”

เนื้อความในพระราชดำรัสดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ช่วยกันรักษาให้เป็นภาษาที่ได้มาตรฐาน ไม่เกิดความเสื่อมโทรม การออกเสียงคำไทยต้องให้ชัดเจน และควรใช้คำไทยซึ่งมีความร่ำรวยอยู่มากนั้นให้บริสุทธิ์ ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ต้องบัญญัติศัพท์ใหม่ โดยควรพิจารณาใช้คำเก่าที่มีอยู่แล้วจะเหมาะสมกว่า

^๑ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์. อ้างถึงใน สุชาติ พงษ์พานิช. “มหาราชผู้ทรงเป็นครูภาษาไทยของแผ่นดิน.” *ครูภาษาไทยของแผ่นดิน*. (นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๒). หน้า ๖.

^๒ สมศักดิ์ วิจารณ์. “คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ภาษาศาสตรประยุกต์).” *สรรพศิลปศาสตราธิราช*. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ดังพระราชดำรัสอีกตอนหนึ่งที่ว่า

“... ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดความเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง... ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเรา หลายประเทศมีภาษาของตนเอง แต่ว่าเขาก็ไม่ค่อยแข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง...”^๕

และอีกตอนหนึ่งแสดงถึงความลุ่มลึกในเรื่องภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

“... เมืองไทยของเราไม่เหมือนเมืองแขก ไม่เหมือนเมืองที่ใกล้เคียง... เมืองไทยเราโชคดีมีภาษาของเรามีภาษาที่เราใช้ได้ไม่จำเป็นที่จะไปทำลายเสีย แต่ของแขกของประเทศใกล้เคียงนี้เขาต้องทำลายภาษาเดิมที่เขาพูดอยู่เพราะว่ารักชาติ เขารักษาดีขอย่ำทำลายภาษาที่มีอยู่ เขานั้นเขาอยู่ได้อังกฤษมานานก็ต้องใช้ภาษาแบบอังกฤษมาตลอดเวลา แล้วก็อยู่คละกับปากีสถานเขาก็อยากแยกเรื่องชาติอีกแล้ว ไม่อยากตาม จะว่าตามกันก็จะเป็นศัพท์หนังสือพิมพ์ไปหน่อย ไม่อยากตามกันปากีสถาน ปากีสถานก็ไม่อยากตามกันอินเดีย เลยทะเลาะกันใหญ่ เป็นเรื่องที่จะต้องแสดงศักดิ์แสนยานุภาพว่าตัวมีภาษาของตัวเอง จนกระทั่งไม่รู้เรื่อง ก็ไม่รู้เรื่องนั้นไม่สำคัญเท่าความรักชาติ...”^๖

ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้คนไทยทั้งหลายมีความตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย และมีความสำนึกที่จะใช้ภาษาไทยด้วยความรู้สึกลึกซึ้งนิยมนิยมขบขบนั้น พระองค์จะทรงเป็นตัวอย่างที่ดีทางการใช้ภาษาด้วย ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำรัสทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทรงใช้หลักวาทศิลป์อย่างครบถ้วน บางครั้งยังแทรกพระอารมณ์ขันด้วย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์ ณ หอประชุมแพทยาลัย ศิริราชพยาบาล วันเสาร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๔ พระองค์ก็ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นิสิตมหาวิทยาลัยมหิดล แสดงถึงพระอารมณ์ขัน แต่แฝงไว้ด้วยสาระที่ทรงเตือนทุกคนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทย ตอนหนึ่งว่า

“...ผู้ป่วยนั้นก็ป็นวัตถุที่อยู่ในเมืองไทย แล้วส่วนมากก็เป็นคนไทย ทั้งผู้ที่มาช่วยในการทำงาน คือผู้ที่ป็นพนักงานในโรงพยาบาล ที่ไม่ใช่แพทย์ปริญญาหรือประกาศนียบัตรพยาบาล เป็นผู้ที่มา

^๕ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์. บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำริ เรื่อง ปัญหาการใช้คำไทย. (กรุงเทพฯ: ชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓). หน้า ๕.

^๖ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๗.

ประกอบการทำงาน นั่นก็เป็นคนไทย แต่ว่าทำไม ป้ายที่จะเข้าไปในห้องน้ำจึงต้องเขียนเป็นภาษาฝรั่ง ภาษาไทยก็ไม่มี ถ้าอยากไปห้องน้ำก็ไปไม่ได้ แม้กระทั่งโรงจะปิดกวาดพื้นก็ต้องอ่านภาษาฝรั่ง เป็น จะได้ไปหาไม้กวาดมาได้...”^๓

การบำเพ็ญพระองค์เป็นแบบอย่างด้านการใช้ภาษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาไทยแก่คนไทย เพราะทรงเห็นภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นหลัก เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องทรงติดต่อกับชาวต่างประเทศในประเทศไทย พระราชดำรัส หรือพระราชสาส์นที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ไปอ่าน พระองค์จะพระราชทานเป็นภาษาไทย และมีคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพราะทรงถือว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล ดังเช่นในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณฯ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย เมื่อวันที่อังคารที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐ พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำรัสเป็นภาษาไทย โดยมีเอกสารภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการ (unofficial translation) แจกแก่ผู้มาร่วมพิธี^๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัยในภาษาไทยเป็นพิเศษ แม้จะมีพระราชภารกิจมากมาย ในปัจจุบันนี้ก็ทรงศึกษาด้วยพระองค์เองอยู่ตลอดเวลาจากตำรา จากประสบการณ์ และจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางภาษาไทย ประกอบกับได้ทรงศึกษาภาษาบาลี สันสกฤต เขมร โบราณ และเทวนาครีอีกด้วย จึงทรงศึกษาภาษาไทยได้อย่างลึกซึ้งถึงรากศัพท์ที่มาจากภาษาต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงเป็นตัวอย่างในการบัญญัติศัพท์โดยใช้คำไทย เช่น “ธนาคารกระป๋อง”^๕ และ “ธนาคารข้าว”^๖ ซึ่งไม่มีใช้ที่ใดมาก่อน ทรงใช้คำศัพท์ไทย ๆ ว่า “คำคะนอง” แทนการทับศัพท์ว่า สแลง (slang) เป็นต้น นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้เครื่องคิดกรณ (คอมพิวเตอร์) มาผสมผสานในการศึกษาภาษา และการพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์อย่างสมบูรณ์ด้วย

ความสนพระราชหฤทัยด้านการใช้ภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัย และทรงศึกษาภาษาไทยอย่างแตกฉาน และทรงนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการที่จะเข้าถึงจิตใจของประชาชน อำนวยผลให้เกิดความใกล้ชิด ยิ่งความสันติสุขแก่ประเทศ

^๓ ภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, สมาคม. เรื่องเดิม. หน้า ๑๕๑.

^๔ ทวีสันต์ ลดาวัลย์. “พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา.” เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน. (กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐). หน้า ๑๕๗.

^๕ เรื่องเดียวกัน.

^๖ จิรายุ นพวงศ์, ม.ล. “ธนาคารข้าว.” เรื่องเดิม. หน้า ๑๔๓ - ๑๔๔.

เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทางด้านภาษาและหนังสือไทยในปัจจุบัน ซึ่งควรแก่การบันทึกไว้เป็นหลักฐานที่ไม่มีเรื่องอื่นใดเสมอเหมือน คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมการประชุมของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการประชุมทางวิชาการตามปกติเดือนละสองครั้ง เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินมาเป็นการส่วนพระองค์ เพราะพระองค์สนพระราชหฤทัยในเรื่องของภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง^{๑๑}

จากการที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการภาษาไทย ด้วยมีพระราชหฤทัยห่วงใยปัญหาการใช้ภาษาไทยเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕ นั้น เป็นเหตุให้หน่วยงานต่าง ๆ มีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาทิ ได้ร่วมกันพิจารณาเห็นว่า สมควรกำหนดให้มี “วันภาษาไทยแห่งชาติ” ขึ้นเพื่อน้อมนำให้คนไทยหันมาตระหนักในคุณค่าของภาษาไทยอันเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นไทยโดยเฉพาะ วันที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมการประชุมครั้งนั้นพระองค์ได้ทรงแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาสามารถ และน้ำพระราชหฤทัยห่วงใยภาษาของชาติ ดังนั้น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเสนอให้รัฐบาลประกาศให้วันที่ ๒๕ กรกฎาคมของทุกปีเป็น “วันภาษาไทยแห่งชาติ” ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ อันเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบเป็นต้นไป ทั้งนี้ นอกจากจะเพื่อน้อมนำให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าวแล้ว ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อภาษาและวรรณกรรมของชาติ ^{๑๒}

สำหรับหัวข้อของการสัมมนาครั้งนั้น คือ “การชี้แจงปัญหาการใช้คำไทย” เป็นหัวข้อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดขึ้นมา และพระราชทานให้แก่ชุมนุมภาษาไทย เพราะมีพระราชปรารภว่า การใช้คำไทยที่แปลจากภาษาต่างประเทศทุกวันนี้ มักจะไม่ค่อยตรงกับความหมายในภาษาเดิม สมควรจะได้วางแนวทางการใช้ไว้ให้เป็นหลักฐานที่จะปฏิบัติได้สะดวกต่อไป^{๑๓} จึงนับว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญแก่ภาษาไทยเป็นอย่างมาก หลักฐานอีกประการหนึ่งที่แสดงว่าพระองค์สนพระราชหฤทัยในเรื่องภาษาไทยเป็นอย่างมาก คือพระราชดำรัสของพระองค์เองในคราวที่ทรงร่วมการประชุมครั้งนั้นตอนหนึ่งที่ว่า

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑-๒.

^{๑๒} กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. “วันภาษาไทยแห่งชาติ พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช.” พระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านภาษาและวรรณกรรม. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๓). หน้า ๒๒ - ๒๔.

^{๑๓} จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์. เรื่องเดิม. หน้า ๓.

“...ขอขอบใจและแสดงความยินดีที่มีการก่อตั้งชุมนุมภาษาไทย เพื่อรักษาและศึกษาเรื่องภาษาไทย และขอขอบใจที่ต้อนรับในวันนี้ ซึ่งท่านทั้งหลายไม่ได้เชิญมา แต่เราเชิญตัวเองมา เพราะสุดแสนจะทนทาน การที่มีชุมนุมภาษาไทยนั้นเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่ง เพราะว่าภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดีเป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศมีภาษาของตนเอง แต่พวกเขาก็ไม่ค่อยแข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง...”^{๑๔}

อีกตอนหนึ่งพระองค์มีพระราชดำรัสว่า

“.....เรามีโชคดีที่มีภาษาของเราเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษามีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในการออกเสียง คือ ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้ หมายความว่า วิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค นับเป็นปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่สามคือการบัญญัติศัพท์ใหม่...”^{๑๕}

พระราชดำรัสดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ทรงห่วงใยที่จะให้คนไทยตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ รัก และหวงแหนภาษาไทยอันเป็นมรดกตกทอดมาช้านาน การเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมอภิปรายกับผู้ทรงคุณวุฒิครั้งนั้น นับว่าเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้พระราชทานพระมหากรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมประชุมทางวิชาการ และได้พระราชทานพระราชกระแสอันเป็นหลักสำคัญซึ่งสะท้อนให้เห็นพระปรีชาญาณด้านภาษาอย่างลึกซึ้ง

แนวพระราชดำริด้านการใช้ภาษาไทย

จากการที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมการประชุมทางวิชาการดังกล่าวข้างต้นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย รวม ๓ เรื่อง คือ ๑) การรักษาภาษาไทยให้บริสุทธิ์ในการออกเสียง ๒) การรักษาภาษาไทยให้บริสุทธิ์ในด้านวิธีใช้ และ ๓) การบัญญัติศัพท์เพื่อใช้ในภาษาไทย

๑. การรักษาภาษาไทยให้บริสุทธิ์ในการออกเสียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“... ปัญหาเรื่องการออกเสียงนั้นก็อันตรายอย่างยิ่ง นึกถึงคำว่ามหาวิทยาลัย เดิมนั้นทางโทรทัศน์หรือทางวิทยุได้ยินว่า “มหาวิทยาลัย” กลายเป็น “วิทยาลัยหมา” ออกจะอันตราย ซึ่งเรายอมไม่ได้”

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน.

บางอย่างเรายอมได้ อย่างคำว่า “ฉัน” ที่จริงเขียนว่า ฉันท แต่ว่าพวกกัน “ฉัน” ทั้งนั้น ก็เป็นสิ่งที่ต้องยอมไว้บ้าง แต่บางทีก็เกินไปหน่อยกลายเป็นอย่างอื่น... คำว่า “น้ำม” เขียนว่า “น้ำ” แต่ออกเสียงว่า “น้ำม” นี้เราก็ต้องยอมบ้าง อย่างนี้ไม่เป็นไร แต่คำว่ามหาวิทยาลัยเรายอม แสดงให้เห็นว่ามีปัญหาต่าง ๆ และบางสิ่งบางอย่างเราต้องยอม บางสิ่งบางอย่างเราต้องคัดค้านอย่างเด็ดขาด^{๑๖}

อีกตอนหนึ่งทรงกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการออกเสียงภาษาไทยว่า

“... พูดถึงความเปลี่ยนแปลงที่ได้เห็นมาตลอด หลายสิบปี มาคิดดูในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก. แม้จะฟังที่เขาพูดทางวิทยุหรือ โทรทัศน์ เสียงพูดนั้นก็เปลี่ยนแปลงไป. การออกเสียงของผู้ที่ประกาศโฆษณา ประกาศข่าวในวิทยุ เสียงเปลี่ยนไปมาก. เราก็มาคิดดู ทำไมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ ดีหรือไม่ดี. ทุกอย่างต้องมีการพัฒนา...”^{๑๗}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงพระองค์เองว่า ภาษาพูดของพระองค์เปลี่ยนไปเพราะมีพระราชปฏิสันถารกับชาวบ้านมาก ทรงกล่าวว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง “ค่อนข้างจะเป็นภาษาไทยที่คละ. ภาษาไทยดั้งเดิมนั้นที่จริงเป็นภาษาที่เรียกว่าต่างจังหวัด... ก็หมายความว่าภาษาไทยดั้งเดิมจริง ๆ นั้น ไม่ใช่กรุงเทพฯ...”^{๑๘}

อีกตอนหนึ่งในคราวที่เสด็จไปร่วมการประชุมเรื่องปัญหาการใช้คำไทยดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงการอนุรักษ์ภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาที่บริสุทธิ์มากกว่าภาษากรุงเทพฯ ว่า

“มองอย่างเป็นห่วง เห็นด้วยในการที่เราควรจะรักษาภาษาภาคเหนือ ภาคใต้ ต้องระวังรักษาให้ดี ๆ เพราะว่าเป็นแหล่งที่จะไปศึกษาภาษาไทยโดยแท้ เป็นความจริง เพราะว่าคนในกรุงเทพฯ ได้พบปะกับชาวต่างประเทศ ทั้งแขก ฝรั่งเศส จีน มากมาย ทำให้ภาษาของเราพูดจาแล้วบางทีก็ไม่รู้เรื่อง.. แล้วก็แพร่ไปต่างจังหวัด ไปทำลายภาษาพื้นเมืองซึ่งจะเป็นหลักประกันของความบริสุทธิ์ของภาษา”^{๑๙}

^{๑๖} จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์. **บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำริเรื่อง ปัญหาการใช้คำไทย.** (กรุงเทพฯ : ชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์, ๒๕๐๓). หน้า ๕-๖.

^{๑๗} พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๕ ที่ว่า “พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา.” **พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา วรรณกรรมและห้องสมุด.** (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๕). หน้า ๓๐๐.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๙} กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. “พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยภาษาไทย.” **พระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภาษาและวรรณกรรม.** (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๓). หน้า ๒๕.

พระราชดำรัสดังกล่าวแสดงถึงพระปรีชาสามารถรอบรู้ด้านภาษาถิ่น และภาษาศาสตร์ รวมทั้ง การส่งเสริม การอนุรักษ์ และการพัฒนาภาษาอย่างลึกซึ้ง

๒. การรักษาภาษาไทยให้บริสุทธิ์ในด้านวิธีใช้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้คำและการใช้ประโยคให้บริสุทธิ์ คือใช้ให้ถูกต้อง ในการประชุมครั้งนั้นตอนหนึ่งว่า

“... ขอพูดอีกอย่าง วิธีพูด หมายถึงใช้คำมาเป็นประโยคหรือใช้คำมาแสดงเป็นความคิด ซึ่งได้ ยินนามมากในทางข่าว ขอยกตัวอย่างว่า คำอุบัติเหตุในความหมายของอุบัติเหตุคือสิ่งที่อุบัติเหตุขึ้น ก็เข้าใจ ว่าเป็นเหตุที่ไม่ดี อุบัติขึ้น โดยที่มนุษย์ไม่ต้องประสงค์ แต่เดี๋ยวนี้ใช้คำว่า อุบัติเหตุ ในความหมายว่า เหตุการณ์ อุบัติเหตุ นั้นแปลมาจากภาษาฝรั่ง accident เดียวนี้มาใช้ในความหมายว่า incident ฟังข่าววิทยุ ซึ่งผิดอย่างร้ายที่สุด เพราะว่า accident เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่ไม่มีมนุษย์ต้องการ ส่วน incident นั้นถ้าจะอธิบายก็หมายความว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น เหตุที่เกิดขึ้นแต่โดยที่มิมีความต้องการของมนุษย์ไปใช้ อุบัติเหตุก็ไม่ถูก ควรใช้เหตุการณ์หรือเหตุร้าย แต่อาจง่ายเกินไป มีคำชนิดนี้อีกหลายคำซึ่งต่อไปอาจ จะได้อภิปรายในคำที่ไม่ควร...”^{๒๐}

อีกตอนหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่าการแปลภาษาต่างประเทศ ตรง ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างกันของภาษาเป็นสิ่งที่อันตราย ต้องระวังเรื่อง genius of the language โดยเฉพาะการใช้คำให้ตรงความหมาย^{๒๑} เกี่ยวกับเรื่องการใช้คำไทยโดยเฉพาะในหนังสือแปล นี้ พระองค์ทรงห่วงใยมาก ทรงกล่าวว่าเรื่องการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยนั้น ผู้แปลจะต้อง มีความรู้ทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี มีความเข้าใจในรสของภาษาและวัฒนธรรมของชาตินั้น และสามารถ ถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกันได้ ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า

“...ต้องนึกถึง genius ของภาษา แต่ว่าต้องขออย่าเกี่ยวข้องกับ genius ของภาษานี้ว่าวิธีพูดของ คนไทย เราเป็นคนไทยกับวิธีพูดของฝรั่ง เช่น อังกฤษ เขาเป็นอังกฤษหน้าตาเขาก็ไม่เหมือนกับเรา รูปร่างก็ไม่เหมือนกับเรา วิธีพูดเสียงเขาก็ไม่เหมือนเรา สมอง วิธีคิดของเขาก็ไม่เหมือนของเราแน่นอน เราเห็นสิ่งใดอย่างหนึ่ง เขาเห็นอีกอย่าง เห็นได้ในศิลปะ ศิลปะเขียนรูป หรือศิลปะดนตรีก็ตามต่างกัน นี่เป็นสิ่งสำคัญ วิธีพูดก็ต่างกัน แล้วก็ expression ศัพท์ของเขาก็ต่างกับของเรา แต่โดยมากที่เดี๋ยวนี้ ที่อันตรายที่สุดจากการแปลในข่าวอย่างหนึ่ง การแปลในการบันเทิงโดยเฉพาะภาพยนตร์นั้นผิดกันมาก ผิดเรื่อย เพราะว่าเอาภาษาที่เขาพูดมา แล้วมาแปลคำนั้นตามที่นึกว่าตรง จนกระทั่งความหมายไม่เหมือน กันอย่างนี้เป็นสิ่งที่อันตราย”^{๒๒}

^{๒๐} จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์. เรื่องเดิม. หน้า ๖.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๐.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน.

๓. การบัญญัติศัพท์เพื่อใช้ในภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะให้คนไทยทุกคนพยายามใช้คำไทยในการเรียกสิ่งต่าง ๆ มากกว่าที่จะบัญญัติศัพท์ยาก ๆ จากภาษาอื่นขึ้นมาแทนคำภาษาไทยที่มีอยู่แล้ว ในการประชุมดังกล่าว พระองค์มีพระราชดำรัสหลายครั้งเกี่ยวกับศัพท์บัญญัติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“... ปัญหาที่สามคือความร่ำรวยในคำของภาษาไทย ซึ่งพวกเรานี้ถือว่าไม่ร่ำรวยพอ จึงต้องมีการบัญญัติศัพท์ใหม่มาใช้ ที่โตะนี่ก็มี “ศัพท์บัญญัติกร”^{๒๓} หลายท่าน... การบัญญัติศัพท์ใหม่ก็เป็นสิ่งสำคัญเหมือนกัน จำเป็น แต่อันตราย...”^{๒๔}

ในการประชุมครั้งนั้นผู้อภิปรายบางคนแสดงความคิดเห็นว่า ในการบัญญัติศัพท์ก็ได้พยายามคิดคำไทยก่อน เมื่อคำไทยที่เหมาะสมไม่ได้จึงคิดคำจากภาษาอื่น ๆ แต่ประชาชนมักจะใช้ศัพท์บัญญัติกันไม่ค่อยจะถูกต้อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“... ภาษาไทยหรือภาษาทั้งหลายที่ใช้กันในปัจจุบันนี้เป็นภาษาที่มีชีวิต เป็นภาษาที่ประชาชนใช้ ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงในความหมาย ถ้าเราบัญญัติศัพท์อะไรขึ้นมา ก็จะขอให้ประชาชนทั่วประเทศเป็นผู้ที่มีความคิดในด้านภาษา เป็นศัพท์บัญญัติกรกันทั้งชาติ หรือเป็นวิทยากร ผู้ที่มีความรู้ทั้งชาติก็ไม่ได้ เราจะไปโกรธประชาชนแทน โกรธตัวเองไม่ได้ แก้วไม่หลุด ทางที่ดีเราบัญญัติศัพท์แล้วก็ต้องลองดูว่าเขาเข้าใจหรือเปล่า การบัญญัติศัพท์หรือการมีคำใหม่มีบ่อเกิดหลายทาง... ท่านทั้งหลายที่เป็นศัพท์บัญญัติกรก็เป็นบ่อเกิด... อีกบ่อเกิดก็คือสำนักข่าวต่าง ๆ ที่แปลจากภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย อีกอย่างหนึ่งภาษาชาวบ้านหรือภาษาเด็ก ๆ... ซึ่งใช้กันด้วยความหมายพิเศษของหมู่คณะ บางทีก็ติดเหมือนกัน... อย่างคำว่าหล่อใช้กับคนสวยที่น่ารักน่าเกรงขาม ก็ว่าคนนั้นหล่อ เฉพาะผู้ชาย คำว่าหล่อนี้มาจากรูปหล่อ รูปหล่อก็หมายความว่ารูปร่างหน้าตาเหมือนรูปปั้น

รูปหล่อ... แล้วกลายเป็นหล่อเฉย ๆ คำว่าหล่อนี้ซักจะติดเข้ามาในภาษา อีกหน่อยก็คงจะกลายเป็นภาษาที่ใช้ได้ แต่ว่าพูดถึงบัญญัติศัพท์ คำต่าง ๆ ที่มาจากคณะกรรมการประชาชนก็มาใช้ บางทีก็มาใช้อย่างผิด ๆ ถูก ๆ ไม่ใช่หน้าที่ของผู้บัญญัติศัพท์ที่จะ โกรธ เพราะว่าเป็นผู้ทำผู้สร้างขึ้นมา ต้องทราบถึงผลสะท้อนที่จะมี...”^{๒๕}

อีกตอนหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า การบัญญัติศัพท์ก็ตาม กิจการใดก็ตาม ต้องมีเหตุผลที่สำคัญคือเพื่อให้คนเข้าใจซึ่งกันและกัน จะใช้อย่างไรก็ต้องให้มีความหมายชัดเจน ให้ตกลงกันได้ คำศัพท์บัญญัติที่พูดยากหรือเข้าใจยากต่อไปก็อาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ขึ้นได้^{๒๖}

^{๒๓} ศัพท์บัญญัติกร เป็นคำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบัญญัติขึ้นเพื่อล้อเลียนนักบัญญัติศัพท์หลายคน ที่ได้ร่วมโตะอภิปรายในครั้งนั้น คำนี้มีความหมายว่า ผู้บัญญัติศัพท์หรือผู้กำหนดคำใหม่

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๑-๑๒.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๗-๑๘.

กระแสพระราชดำรัสดังกล่าวนั้น แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพอันสูงส่งในทางภาษาศาสตร์ ทั้งทางด้านสรวทยา วจิวิภาค และวากยสัมพันธ์ในภาษา ซึ่งยากที่จะหาบุคคลใดเสมอเหมือน^{๒๗}

พระปรีชาสามารถทางการใช้ภาษาไทย

คงได้กล่าวบ้างแล้วในตอนต้นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถ และทรงพิถีพิถันในการใช้ภาษาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้คำว่า “อุบัติเหตุ” ที่มาของคำว่า “รูปหล่อ” การใช้คำ “คนอง” แทนคำ slang และการสร้างคำ “ศัพท์บัญญัติกร” เพื่อล้อเลียนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ เป็นต้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถในการทรงเลือกใช้คำและการสร้างสรรค์สำนวน โวหารที่แปลกใหม่ ก่อให้เกิดความฉงนสนเท่ห์ชวนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและติดตาม

โครงการโรงเรียนพระดาบส หมายถึง แนวพระราชดำริในการวางรูปแบบการศึกษานอกระบบโดยถือตามแบบโบราณที่ให้โอกาสแก่ผู้มีความประสงค์ที่จะพัฒนาความรู้ไปฝากตัวกับอาจารย์เพื่อเล่าเรียนความรู้และอยู่รับการฝึกอบรมศีลธรรมไปพร้อมกัน^{๒๘}

โครงการแก้มลิง หมายถึง โครงการผันน้ำส่วนเกินไปเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมหรือเพื่อรอใช้ประโยชน์ อันเป็นวิธีเดียวกับพฤติกรรมของลิงเวลากินกล้วยที่มักจะเก็บไว้ในกระพุ้งแก้มทั้งสองข้างก่อนแล้วค่อยกลืนในภายหลัง^{๒๙}

ก่อกวน เลี้ยงให้อ้วน โจมตี^{๓๐} เป็นกลุ่มคำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดขึ้นใช้กับกลวิธีและขั้นตอนในการทำฝนเทียม^{๓๑} ซึ่งทรงเริ่มศึกษาค้นคว้าเพื่อบรรเทา และขจัดความแห้งแล้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ทรงประสบความสำเร็จก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ จนสามารถนำฝนเทียมมาบรรเทาความแห้งแล้งครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จึงทรงกำหนดกลวิธี และขั้นตอนในการทำฝนเทียมด้วยกลุ่มคำคือ **“ก่อกวน เลี้ยงให้อ้วน โจมตี”**

ก่อกวน คือ การโปรยสารเคมีบริเวณเหนือลมขึ้นไป ไกลจากจุดที่ต้องการให้ฝนตก ประมาณ ๕๐-๘๐ กิโลเมตร เพื่อให้เมฆก่อตัว

^{๒๗} ภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, สยามคม. เรื่องเดิม. หน้า ๑๕๑.

^{๒๘} สมศักดิ์ วิจารณ์. เรื่องเดิม. หน้า ๑๑๐.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๐๕.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๐๘.

^{๓๑} ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีมีมติให้ใช้ชื่อ “ฝนหลวง” แทนคำว่า “ฝนเทียม”

เลี้ยงให้อ้วน คือ การโปรยสารเคมีตามยอดเมฆและไหล่เมฆที่ก่อตัวขึ้นให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

โจมตี คือ การโปรยสารเคมีหยอดเข้าไปให้ฝนตก

นอกจากนั้นยังมี ถ้อยคำ วลี หรือประโยคที่ปรากฏในพระราชปรารภในโครงการ และพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรในวโรกาสต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพทางด้านอรรถศาสตร์ กล่าวคือพระองค์มีพระปรีชาสามารถในการเลือกใช้คำที่เรียบง่าย ด้วยความประณีตกะทัดรัด แต่มีความชัดเจนและมีความหมายลึกซึ้งชวนให้คิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ภาษาที่ทรงใช้ยังเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาได้อย่างสมบูรณ์ เป็นต้นว่า ^{๓๒}

“อธรรมปราบอธรรม”

“ป่าสามอย่างสี่ประโยชน์”

“แก้งดิน”

“การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก”

“สีน้ำสามรส”

“เศรษฐกิจแบบพอเพียง”

“ขาดทุนคือกำไร”

“รู้จักสามัคคี”

“การที่จะทำโครงการอะไรจะต้องทำด้วยความรอบคอบและอย่าตาโตเกินไป”

“หากว่าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่หรรษา แต่ว่าจะไม่ล้มหรือถล่ม มีอันตราย ก็ไม่เสียมาก”

“มีความจำเป็นที่จะถอยหลังเพื่อจะก้าวหน้าต่อไป”

“ต้องสามัคคีกัน ต้องอย่าปิดขากันมากเกินไป” ฯลฯ

พระปรีชาสามารถทางด้านวาทศิลป์

ในพิธีการสำคัญต่าง ๆ ผู้กล่าวรายงานก็ดี หรือผู้เป็นประธานในพิธีก็ดี ส่วนใหญ่มักจะอ่านจากต้นฉบับที่มีผู้เตรียมเอาไว้ให้ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เช่นเดียวกัน พระบรมราชโองการ และพระราชดำรัสต่าง ๆ นั้นจะมีผู้ร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางราชการ เช่น การเสด็จฯ เปิดสถานที่สำคัญ การพระราชทานปริญญาบัตร ฯลฯ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องร่างพระราชดำรัสตอบหรือร่างพระบรมราชโองการถวาย แต่มิได้หมายความว่าทรงรับเอาตามที่ผู้ร่างถวายเสมอไป เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะทราบที่ที่ร่างขึ้นไปทูลเกล้าฯ ถวายแต่ละครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตักตวงแก้ไขมาไม่น้อยเพียงไร เพื่อให้เหมาะสมกับบรรยากาศ และเหมาะสมกับเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น ถ้าไม่ทรงเป็นอัจฉริยะทางภาษา พระบรมราชโองการในโอกาสต่าง ๆ ก็คงจะไม่ถึงออกถึงใจอย่างที่ได้อ่านกัน ^{๓๓}

^{๓๒}สมศักดิ์ วิจารณ์. เรื่องเดิม. หน้า ๑๐๐.

^{๓๓}เรื่องเดียวกัน.

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสต่าง ๆ เป็นต้นว่า วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันขึ้นปีใหม่ โอกาสเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษา และโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปในสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อเป็นการเสด็จพระราชดำเนินอย่างไม่เป็นทางการ ทรงใช้หลักวาทศิลป์อย่างครบถ้วน บางครั้งยังแทรกพระอารมณ์ขัน ดังเช่น เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์ ล้วนเหมาะแก่บุคลิก โอกาส และสถานการณ์^{๓๔}

พระราชดำรัสที่เทียบพร้อมด้วยรสชาติทางด้านวรรณศิลป์มักจะเป็นพระราชดำรัสชนิดที่ตรัสเองสด ๆ ในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ พลอากาศเอกหะริน หงสกุล เล่าว่า “คราวหนึ่งที่พระราชวังไกลกังวล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งอย่างไม่เป็นทางการ ตอนหนึ่งทรงใช้คำที่บัญญัติกันขึ้นใหม่ ๆ แต่ยังไม่แพร่หลาย จึงกราบทูลพระกรุณาไปว่า “ข้าพระพุทธเจ้าไม่เข้าใจ เหมือนกับคำใหม่ ๆ อีกหลายคำ เช่น ทักษะ ระเบียบ เป็นต้น” ทอดพระเนตรเห็นคุณหญิงอัมพร มีสุข ... ยืนอยู่ห่างออกไปรับสั่งว่า “ไปเรียกคุณหญิงอัมพร มา” เมื่อคุณหญิงอัมพรเข้ามาเฝ้า จึงรับสั่งเข้าว่า “หะรินเขาบอกว่าเขาไม่เข้าใจศัพท์ของกระทรวงศึกษาฯ อธิบายให้เขารู้เรื่องหน่อย” แม้จะทรงขำด้วยทรงมีพระอารมณ์ขัน แต่ก็มีความเป็นจริงเป็นจังอยู่...”^{๓๕}

อีกตอนหนึ่งพลอากาศเอกหะริน หงสกุล เล่าถึงพระอารมณ์ขันว่า

“พูดถึงพระอารมณ์ขันเกี่ยวกับภาษา ในสมัยหนึ่งรัฐบาลคณะจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ออกคำขวัญว่า รัฐบาลไม่ขอให้ท่านรัดเข็มขัด แต่ขอให้ท่านประหยัด” ผมตามเสด็จไปต่างประเทศคราวหนึ่ง เมื่อเครื่องบินใกล้จะลง นักบินเปิดสัญญาณ “โปรดรัดเข็มขัด” คงจะยังไม่ทันทอดพระเนตรเห็น ผมจึงเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรง “รัดเข็มขัด” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแยมพระสรวลแล้วตรัสว่า “ทำไมมาบอกให้รัดเข็มขัด ที่จริงต้องบอกให้ประหยัด”^{๓๖}

พระปรีชาสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญวัยในประเทศสวีเดน แลนด์ ทรงศึกษาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาละติน เมื่อใดพระองค์ทรงมีเวลาว่างแม้เพียงเล็กน้อย ก็ยังทรงตำราญพระราชอิริยาบถและพระราชหฤทัยในงานสนุกเกี่ยวกับการใช้ภาษา เป็นต้นว่า การเล่นปริศนาอักษรไขว้^{๓๗} ซึ่งเป็นที่นิยมและเล่นกันในหมู่ชาวต่างประเทศ พระองค์ก็ทรงได้เป็นอย่างดีไม่ลำบากในทางใช้ภาษาเลย^{๓๘} พระปรีชาสามารถในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่ม

^{๓๔} ทวีสันต์ ตควาลัย, ม.ล. “พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา.” เรื่องเดิม. หน้า ๑๕๖.

^{๓๕} พลอากาศเอกหะริน หงสกุล. “ตามรอยพระยุคลบาทด้วยเอกราชทางภาษา.” เพ็ญพระพิริยะเก็นจะรำพัน. (กรุงเทพฯ : สยามกษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐). หน้า ๑๕๑ – ๑๕๒.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕๒.

^{๓๗} ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค อ้างอิงใน “พระอัจฉริยภาพทางภาษาและหนังสือ.” สารานุกรมไทยฉบับกาญจนาภิเษก. (กรุงเทพฯ : สำนักงานกลาง หอรัษฎาพิพัฒน์ฯ, ม.ป.ป.) หน้า ๕๕.

เป็นที่ทราบกันทั่วไปเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของ
ประมุขประเทศนั้น ๆ พระองค์ทรงสามารถรับสั่งภาษาต่างประเทศได้ถึง ๓ ภาษา คือภาษาอังกฤษ ภาษา
ฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน พระราชดำรัสที่เป็นทางการก็ทรงเตรียมเอง ร่างเอง และที่ทรงตอบได้โดย
ฉับพลันก็มีหลายครั้ง จนเป็นที่กล่าวขวัญกันมากทั้งในและนอกประเทศว่าพระราชดำรัสของพระองค์
เป็นที่ประทับใจผู้มาต้อนรับ และสามารถชนะใจผู้ซึ่งไม่หวังดีจนยอมแพ้โดยคุณธิภาพ^{๘๘}

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงประสบความสำเร็จอย่างสูงในการมีพระราชดำรัสทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นายอภัย
จันทวิมลเล่าถึงพระปรีชาสามารถทางด้านกรกล่าวสุนทรพจน์ในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งพระองค์ทรง
มีโอกาสเตรียมพระราชดำรัสล่วงหน้าแต่หลายครั้งก็ต้องทรงกล่าวโดยไม่มีโอกาสเตรียมพระองค์ เพราะ
ไม่มีในหมายกำหนดการมาก่อน ดังนี้

“ภายในเวลา ๑๘ วันของการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี
พระราชดำรัสถึง ๒๗ ครั้ง เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส แล้วแต่ที่ไหนและโอกาสใด
บางครั้งก็รับสั่งสด ๆ เพราะไม่ทรงมีเวลาเตรียม ไม่มีในหมายกำหนดการ”^{๘๙}

ตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาเยอรมันซึ่งเป็นที่ประทับใจ ได้รับความ
การบอกกล่าวเล่าถึงมาโดยตลอด ได้แก่เมื่อครั้งเสด็จสถาปนากองดนตรีแห่งกรุงเวียนนา ประเทศ
ออสเตรีย เพื่อทรงรับการทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาและการแต่งตั้งเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสถาบัน
“เพียร์ มูสิก อุนดีอ คาร์สเทลแลนค์ คูนส์ท อินเวียน” โอกาสนั้นพระองค์มีพระราชดำรัสตอบเป็นภาษา
เยอรมัน ทรงได้รับการปรบมือกราวใหญ่ท่ามกลางความชื่นชมยินดี^{๙๐}

ส่วนหลักฐานที่แสดงว่าทรงเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษนั้นมีเป็นอันมาก ตัวอย่างเช่นครั้งที่
พระองค์มีพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษในรัฐสภาของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดความชื่นชม
ยินดีเป็นอย่างยิ่ง “ในระหว่างที่มีพระราชดำรัสนั้น ทั้งสมาชิกรัฐสภาตลอดจนประชาชนที่เข้าไปฟังได้
ปรบมือ หรือหัวเราะโห่ร้องแสดงความพอใจในถ้อยคำแห่งพระราชดำรัสถึง ๑๑ ครั้งด้วยกัน ซึ่งทาง
รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกากล่าวว่าเป็นสถิติที่หาผู้เปรียบได้ยากและมีได้เคยมีมานานแล้ว เมื่อจบพระราช
ดำรัสแล้ว ผู้ที่อยู่ในที่นั้น ตลอดจนประชาชนคนฟังได้ลุกขึ้นยืนปรบมือโห่ร้องแสดงความชื่นชมยินดี
อยู่เป็นเวลานานกว่าหนึ่งนาที อันเป็นเหตุการณ์ซึ่งไม่ปรากฏบ่อยครั้งนักในรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา”^{๙๑}

^{๘๘} ม.ล.ทวีสันต์ ดาวัลย์. “พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา.” *เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน*. (กรุงเทพฯ : สยามค
ภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐). หน้า ๑๕๕.

^{๘๙} อภัย จันทวิมล. “เกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านอักษรศาสตร์.” *เพ็ญพระพิริยะเกิน
จะรำพัน*. (กรุงเทพฯ : สยามคภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐). หน้า ๑๕๘.

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๙๑} พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ทรงบรรยาย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ อ้างถึงใน อภัย จันทวิมล. “เกิดพระเกียรติพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านอักษรศาสตร์.” เรื่องเดิม. หน้า ๑๕๘.

จากหลักฐานเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว จึงสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถเป็นเลิศทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ทรงสามารถกล่าวสุนทรพจน์ทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมันได้อย่างยอดเยี่ยม “... ไม่มีประมุขของประเทศใด ๆ ในโลกที่สามารถทำได้ อย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา” ^{๔๒}

พระปรีชาสามารถทางด้านภาษาคณิตศาสตร์ ^{๔๓}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถทางด้านการทำงานมากมายหลายด้าน เป็นที่ประจักษ์ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นงานด้านวิศวกรรมแหล่งน้ำ งานด้านแผนที่ งานด้านวิศวกรรมเกษตร หรืองานด้านวิทยุสื่อสาร ทั้งนี้เพราะสนพระราชหฤทัยใฝ่รู้ และทรงศึกษาอย่างจริงจัง ลึกซึ้งในการค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาในทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การเกษตร การชลประทาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์

๑. ความสนพระราชหฤทัยศึกษาคณิตศาสตร์

กล่าวเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ทรงเห็นความสำคัญและประโยชน์อย่างยิ่ง ทรงสนับสนุนการค้นคว้าในทางวิทยาการคอมพิวเตอร์หรือคณิตศาสตร์ จะเห็นได้จากความสนพระราชหฤทัยของพระองค์เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรเทคโนโลยี ในงานแสดงวิชาการของมหาวิทยาลัย และสถาบันเทคโนโลยีต่าง ๆ พระองค์สนพระราชหฤทัยเรื่องคอมพิวเตอร์ และทรงใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ตรงกันข้ามกับผู้บริหารระดับผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยที่มักจะไม่ค่อยกล้าลงมือใช้คอมพิวเตอร์ เพราะ “กลัว” คอมพิวเตอร์บ้าง หรือ “กลัวขายน้้า” ผู้ได้บังคับบัญชาบ้าง แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลับทรงเป็นแบบฉบับของผู้บริหารที่ทันสมัย เพราะมิได้ทรงกลัวคอมพิวเตอร์ แต่ทรงกล้าที่จะศึกษาและสำรวจประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ ทั้งยังทรงสามารถแนะนำผู้อื่นได้ด้วย ^{๔๔} พระองค์ทรงใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการพิมพ์งานทรงพระอักษรส่วนพระองค์ และทรงเก็บงานเหล่านี้เป็นเรื่อง ๆ มาปะติดปะต่อกัน จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ และบทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ เช่น เรื่องนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ เป็นต้น ^{๔๕}

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๓} คณิตศาสตร์ เป็นศัพท์บัญญัติของอนุกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์ของราชบัณฑิตยสถาน.

^{๔๔} ครรชิต มาลัยวงศ์. “ในหลวงกับคอมพิวเตอร์.” พระร่มเกล้าของชาวไทย. (กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๘). หน้า ๕๒๐.

^{๔๕} โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “ในหลวงกับคอมพิวเตอร์.” พระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

๒. พระปรีชาสามารถจัดทำโน้ตเพลงโดยเครื่องดนตรี

ความเป็นมาที่พระองค์จะได้เริ่มทรงใช้คอมพิวเตอร์นั้น ม.ล.อัศนี ปราโมช องคมนตรี ได้เล่าว่าเป็นเพราะ ม.ล.อัศนี สังเกตเห็นว่าพระองค์ต้องทรงตราครุฑพระวรกาย และทรงเห็นเหนื่อยมากในการคัดลอกโน้ตดนตรีที่ได้ทรงเรียบเรียงไว้ ออกพระราชทานแก่นักดนตรี และโน้ตแต่ละตัวแต่ละบรรทัดนั้นทรงคัดลอกด้วยพระหัตถ์อย่างคร่ำเคร่ง ม.ล.อัศนี ได้เคยทราบว่าคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล หรือที่เรียกว่าเครื่องพีซี (personal computer) ในปัจจุบันสามารถใช้บันทึกโน้ตเพลงและพิมพ์ออกมาได้ด้วย ดังนั้น ม.ล.อัศนี จึงดำริที่จะจัดหาคอมพิวเตอร์ดังกล่าวขึ้นทุกเกล้าฯ ถวายให้ทรงใช้เป็นเครื่องมือในการคัดลอกโน้ต ต่อมา ม.ล.อัศนี ก็ตกลงใจซื้อคอมพิวเตอร์แมคอินทอชพลัส อันเป็นเครื่องที่ทันสมัยที่สุดในยุคนั้นขึ้นทุกเกล้าฯ ถวาย^{๔๖} คุณสมบัติพิเศษอย่างหนึ่งของเครื่องนี้คือสามารถเก็บและพิมพ์โน้ตเพลงได้ การเรียนรู้และใช้งานก็ไม่ยาก ทั้งยังอาจเชื่อมต่ออุปกรณ์พิเศษสำหรับเล่นดนตรีตามโน้ตเพลงที่เก็บไว้ได้ด้วย ม.ล.อัศนี ปราโมช เล่าว่า

“เรื่องคอมพิวเตอร์นี้ พระองค์ท่านเคยมีรับสั่งว่าไม่รู้เรื่อง แต่ผมเห็นแมคอินทอช นั้นใช้ง่าย จึงนำมาทุกเกล้าฯ ถวายท่าน ก็ปรากฏว่าพระองค์ท่านสนพระทัยดี พระองค์ท่านทรงละเอียดมาก เมื่อทรงรับเครื่องไว้แล้วก็ทรงเริ่มศึกษาวิธีใช้งานต่าง ๆ อย่างจริงจังด้วยพระองค์เอง... ไม่มีใครไปสอนหรือแนะนำพระองค์ท่าน ยกเว้นนายตำรวจสื่อสารท่านหนึ่งที่ปฏิบัติงานบางอย่างถวาย”^{๔๗}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวในการทรงดนตรี โดยทรงใช้ชุดคำสั่งสามชุด คือ Concertware, Deluxe Music Construction และ Professional Composer ซึ่งสามารถใช้ร่วมกับอุปกรณ์ MIDI Interface สำหรับต่อร่วมกับอิเล็กทรอนิกส์ออร์แกน^{๔๘}

๓. พระปรีชาสามารถประดิษฐ์แบบตัวอักษรไทย

การสนพระราชหฤทัยในด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดและจริงจังนั้น เป็นพระอุปนิสัยสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดพระองค์ท่านต่างทราบเป็นอย่างดี เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรนิทรรศการเทคโนโลยีที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นั้น ได้ทรงซักถามเกี่ยวกับงานโครงการต่าง ๆ อย่างสนพระราชหฤทัยจริงจัง ศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช ชัยพงษ์ แห่งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง เล่าว่า

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕๒๑.

^{๔๗} ม.ล. อัศนี ปราโมช. อ้างถึงใน ครรชิต มาลัยวงศ์. เรื่องเดิม. หน้า ๕๒๑.

^{๔๘} “พระปรีชาสามารถในภาษาประดิษฐ์.” พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา วรรณกรรม และห้องสมุด. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๕). หน้า ๓๐๒.

“ทางสถาบันมีโครงการถวายให้ทอดพระเนตรหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งเป็นระบบแปลนภาษาไทย-ญี่ปุ่น และไทย-อังกฤษ เมื่อท่านทรงฟังคำรายงานแล้ว ท่านก็ทรงซักว่า ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นมีกี่ชนิด และการแสดงตัวอักษรบนจอภาพและที่พิมพ์บนเครื่องพิมพ์นั้นใช้รูปแบบอักษรที่เรียกว่า ฟอนต์ (font) แบบไหน จัดเรียงเป็นตารางก็จุด คำถามอย่างนี้พวกเราไม่คิดว่าพระองค์ท่านจะทรงทราบนำมาซักเราได้”^{๔๕}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวนพระราชหฤทัยเรื่องอักขระคอมพิวเตอร์ หรือฟอนต์ (font) หลังจากที่พระองค์ได้ทรงศึกษาและใช้คอมพิวเตอร์ทำโน้ต คือเมื่อประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ และทรงทดลองใช้ชุดคำสั่ง Fontastic และ Resource Editor ในการจัดรูปแบบตัวอักษร และทรงใช้ Mac Writer ในการทรงพระอักษร^{๔๖} เมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ต่อมาได้มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องคอมพิวเตอร์ IBM PC Compatible พระองค์สนพระราชหฤทัยศึกษาเพื่อพัฒนา software ต่าง ๆ และได้สร้างชุดคำสั่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ทรงปรับปรุง software ใหม่ขึ้นใช้ และทรงแก้ไขซอฟต์แวร์ในเครื่อง เช่น ชุดคำสั่งภาษาไทย CU WRITER ให้เป็นไปตามพระราชประสงค์^{๔๗} ทรงประดิษฐ์รูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อแสดงผลบนจอภาพคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์สำหรับใช้ส่วนพระองค์ อักษรไทยที่ทรงประดิษฐ์มีหลายแบบ เช่น แบบจิตรลดา แบบภูพิงค์ ฯลฯ พระองค์สนพระราชหฤทัยประดิษฐ์อักษรขนาดใหญ่ที่สุดจนถึงขนาดเล็กที่สุด ทุกแบบล้วนมีลักษณะงดงาม นอกจากนี้ยังตั้งพระทัยในการประดิษฐ์อักษรภาษาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น อักษรภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น^{๔๘}

๔. พระปรีชาสามารถสร้างสรรค์ชุดคำสั่งแสดงอักษรอินเดียโบราณ

เนื่องจากรูปแบบตัวอักษรไทยนั้นจัดทำไม่ยากนัก เพราะตัวอักษรแต่ละตัวมีลักษณะตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันจึงมีนักคอมพิวเตอร์จำนวนไม่น้อยแข่งขันกันจัดทำรูปแบบตัวอักษรไทยแบบต่าง ๆ สำหรับใช้ในคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปพิมพ์เอกสารได้อย่างสวยงาม ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ในหนังสือทั่วไปนี้มีลักษณะต่างกัน รูปแบบตัวอักษรแต่ละชุดนั้น มีชื่อต่าง ๆ ตามแต่ผู้คิดรูปแบบจะตั้งชื่อให้^{๔๙} แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหันมาศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์แสดง ตัวอักษรเทวนาครีบนจอภาพ ทั้ง ๆ ที่รูปแบบตัวอักษรเทวนาครี ซึ่งเป็นอักษรอินเดียโบราณหรือที่ทรงเรียกว่า “ภาษาแขก” จัดทำได้ยากกว่าตัวอักษรภาษาไทย เพราะตัวอักษรเทวนาครีนั้น รูปแบบไม่คงที่ เวลาอักษรบางตัวความมากับอักษรตัวอื่นแล้ว ตัวอักษรสองตัวนั้นจะผนวกรวมเป็นตัวเดียวกัน คือ นำส่วนหนึ่งของอักษรนำมาต่อรวมกับอีกส่วนหนึ่งของอักษรตาม เกิดเป็นอักษรใหม่ขึ้นคล้ายกับตัวอักษรภาษาฮินดีของอินเดีย

^{๔๕} ศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช ชัยพงษ์. อ้างถึงใน เรื่องเดิม. หน้า ๕๒๒.

^{๔๖} “พระปรีชาสามารถในภาษาประดิษฐ์.” เรื่องเดิม. หน้า ๓๐๓.

^{๔๗} โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ. เรื่องเดิม.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๙} เช่น ตัวอักษรแบบกรุงเทพ จันทบุรี นริศรา ปักยิม พระปฐม พจมาน พรรณพิลาส พิมพ์ดี มิตรภาพ ระยอง อิศรา อาลัยกันย์ ฯลฯ

ในปัจจุบัน ศาสตราจารย์ของสถาบันเทคโนโลยีแห่งอินเดียที่เมืองคานนูร์ ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับการทำตัวอักษรภาษาฮินดีบนจอภาพคอมพิวเตอร์ ก็ยังกล่าวว่าการทำตัวอักษรแบบนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายเลย^{๕๔}

แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงคิดวิธีแสดงตัวอักษรเทวนาครีบนจอคอมพิวเตอร์ได้ โดยทรงเริ่มสร้างตัวอักษรเทวนาครีเมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ทรงศึกษาตัวอักษรเทวนาครีด้วยพระองค์เองจากพจนานุกรมและตำราภาษาสันสกฤต และทรงสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีสันสกฤต เช่น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และองคมนตรี ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ซึ่งจะต้องตรวจสอบตัวอักษรที่ทรงสร้างขึ้น เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรคอมพิวเตอร์ที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย พระองค์มีรับสั่งด้วยพระอารมณ์ขันว่า “มีรางวัลใช้ไหม ถ้าทำภาษาแขกเสร็จแล้ว จะมาเอารางวัล”^{๕๕}

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรงาน “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐^{๕๖} ครั้งนั้นพระองค์ได้ทรงนำชุดคำสั่งสำหรับตัวอักษรเทวนาครีออกแสดงเป็นครั้งแรก โดยมีสัญลักษณ์ (phonetic symbols) กำกับด้วย พระองค์ได้ทรงสาธิตให้อาจารย์และนิสิตที่ตามเสด็จได้ชมโดยได้ทรงอธิบายลักษณะของตัวอักษรและการใช้งาน พร้อมกับได้ทรงพิมพ์ชื่ออาจารย์และพระนามของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้ได้ชมด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้^{๕๗}

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 จิรายุ นพวงศ์
 สมนาย
 ศุภดา
 สิริฉรรเสวรัตนสุตา
 sirincharadevaratsanasuta
 สิริฉรรเทพรัตนสุตา

^{๕๔} ครรชิต มาลัยวงศ์. เรื่องเดิม. หน้า ๕๒๒.

^{๕๕} สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. “ตัวอย่างอักษรเทวนาครี.” คุรุภาษาไทยของแผ่นดิน. (นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๒). หน้า ๒๔๒.

^{๕๖} โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ. เรื่องเดิม.

^{๕๗} สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. เรื่องเดิม. หน้า ๒๔๒.

เหตุที่พระองค์สนพระราชหฤทัยในตัวอักษรเทวนาครีนั้น เป็นเพราะทรงศึกษาข้อธรรมะในพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังลึกซึ้ง การที่ทรงศึกษาตัวอักษรเทวนาครีก็เพื่อเป็นการนำไปสู่ความเข้าใจทางด้านอักษรศาสตร์และการเข้าใจหัวข้อธรรมะนั้นเอง นับว่าพระองค์มีพระวิจารณ์ญาณที่ลึกซึ้งยิ่งนัก เพราะคำสอนและข้อธรรมะในพระพุทธศาสนานั้น เดิมทีก็เกิดและเผยแพร่มาจากประเทศอินเดีย เมื่อกาลเวลาผ่านไปบรรดาธรรมะที่ลึกซึ้งและยากแก่ความเข้าใจก็อาจจะถูกตีความผันแปรบิดเบือนไปได้ แม้จะมีการบันทึกคำสั่งสอนไว้ในพระไตรปิฎกก็เป็นเรื่องสมัยหลังซึ่งอาจคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าลึกกลงไปถึงภาษาอินเดียโบราณก็จะได้ความรู้เกี่ยวกับธรรมะชัดเจนกระจ่างมากขึ้น^{๕๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้ประโยชน์ในการศึกษาตัวอักษรเทวนาครีเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” ที่บางตอนทรงนำอักษรเทวนาครีมากำกับข้อความในชาดกเฉพาะที่เป็นคำ “อรรถ” ซึ่งพระองค์ทรงต้องการอธิบายให้ชัดเจนและเน้นเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น^{๕๕}

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า เอว คเต ความว่า ไฉนเล่ามี
สิ่งประมาทมิได้ เห็นปานนี้ สักในมหาสมุทรก็อัสกพิงก้าง. บทว่า
กมฺมวรายามสมฺปนฺโน ความว่า ประกอบด้วยความพหุความทับซ้อน
ธรรม. บทว่า กมฺมุนา นาวสึทิตฺติ ความว่า จนไม่หมดด้วยกิจ
คักคตมเพียรของบุรุษของตน. บทว่า ยตุลฺล เต ความว่า ใจหวน
หวนคั่นได้ในหลายที่ใด ท่านจงไปในสถานที่นั้นเถิด.

सप्त गते

सम्प्रदायात्सम्पन्नी

कम्पुना नावसिद्धि

यत्सु ते

๕. พระปรีชาสามารถ “ปรุ้ง” ส.ค.ส.พระราชทานประชาชน

นอกจากทรงศึกษาเรื่องรูปแบบและออกแบบตัวอักษร การใช้คอมพิวเตอร์ในการทรงพระอักษรและบันทึกพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ แล้ว ที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือการที่ทรงใช้คอมพิวเตอร์สร้างสรรค์ ส.ค.ส. พระองค์ทรงเริ่มใช้เครื่องคอมพิวเตอร์นำพระพร ส่งท้ายปีเก่า...๒๕๐๘ ส.ค.ส. ๒๕๐๘...รับปีใหม่ โดยทรงใช้เนื้อเพลง “เราสู้” และทรงพระราชนิพนธ์คำแปลเป็นภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วยในแต่ละตอน ต่อมาทรงสร้างสรรค์ ส.ค.ส. ๒๕๒๑ โดยทรงนำคำประพันธ์ที่มีหัวชื่อว่า “นักรบใจมั่น พลันเริงร่า” จากพระราชนิพนธ์ “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” และทรงใช้พระนามแฝงว่า “ก.ส.ธ ปรุ้ง/ส่ง”

^{๕๔} เครื่อง่ายกาญจนภิเษก. หน้า ๕๒๑.

^{๕๕} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระมหากษัตริย์. หน้า ๘๖.

พระองค์ทรงส่งโทรสาร (Telex)^{๖๐} เพื่อพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ทุกเหล่าทุกหน่วย ต่อมาในปี ๒๕๒๕ พระองค์ทรงใช้แบบตัวอักษรที่ทรงประดิษฐ์ขึ้นเองและทรงใช้ “ก.ส.ธ ปรุ” เป็น ส.ค.ส. ๒๕๓๐ ถึงเจ้าหน้าที่และสมาชิกผู้เกี่ยวข้อง^{๖๑}

ต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๑ ทรงเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ “ปรุ” คำวยพรปีใหม่เพื่อพระราชทานแก่บรรดาทหาร ตำรวจ ที่ปฏิบัติภารกิจอยู่ ณ ที่กั้นคาร และประชาชนทุกคน และปีต่อ ๆ มาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทาน ส.ค.ส. ที่ทรงปรุจากเครื่องคอมพิวเตอร์แก่พสกนิกรเป็นประจำตลอดมาจนถึงปีปัจจุบัน ส.ค.ส.คอมพิวเตอร์พระราชทานเหล่านี้ล้วนมีคุณค่ามหาศาล ดังนั้นทุกปีประชาชนต่างก็เฝ้ารอคอยที่จะได้รับพระราชทาน ส.ค.ส. มาเป็นมิ่งมหามงคล และเป็นแนวปฏิบัติในการครองชีวิตครองเรือน และครองงาน ชื่อความใน ส.ค.ส. แต่ละปีล้วนมีสาระอันลึกซึ้ง ^{๖๒} ดังตัวอย่างต่อไปนี้^{๖๓}

Happy Old Year, Happy Today, Happy New Year

สวัสดีปีใหม่ ๒๕๓๑

วันหนึ่งไป วันหนึ่งมา ถ้าเป็นวันที่หนึ่ง เดือนก็มา

ถ้าเป็นเดือนธันวา วันเดือนไป ปีใหม่ก็มา

วันเดือนปี จะไปจะมา เขาก็สวัสดี เขาก็ดี

เราชอบสุขสวัสดี ทุกวันทุกวัน ทุกเดือนทั้งขึ้นทั้งแรม

เราคิดดีทำชอบตลอดปี ก็เหมือนวันเดือนปี

จะไปจะมา เราก็สวัสดี เราก็ดี

ของงมีความสุขความเจริญ

ส.ค.ส.ปี ๒๕๓๑

^{๖๐}พระองค์สนพระราชหฤทัยเรื่อง Telex มากและสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยทรงขาดคือ การพระราชทานพรปีใหม่ นอกจากนี้จะทรงมีกระแสพระราชดำรัสพระราชทานพรปีใหม่แก่พสกนิกรไทยทางวิทยุ และโทรทัศน์ทุกแห่งแล้ว พระองค์ท่านยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพรทางเทเล็กซ์สม่ำเสมอ ข้อมูลได้จากบทความในหนังสือต่อไปนี้

๑) การสื่อสารแห่งประเทศไทย. พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร (เนื่องในวันสื่อสารแห่งชาติ ๔ สิงหาคม ๒๕๓๐). กรุงเทพฯ : วิสคอมเซ็นเตอร์. ๒๕๓๐.

๒) หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ไทยคมกับการศึกษาได้ร่วมพระบารมี. ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๗.

^{๖๑} สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. เรื่องเดิม. หน้า ๒๕๑-๒๕๓.

^{๖๒} ส.ค.ส.พระราชทานปีต่างๆ ได้รวบรวมไว้ในภาคผนวกของงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

^{๖๓} สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. เรื่องเดิม. หน้า ๒๕๔.

๖. การจัดทำพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์^{๖๔}

พระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เพื่อการพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ทรงเป็นองค์เอก อัครศาสนูปถัมภกนั้น พระองค์ได้ทรงสนับสนุนโครงการ “พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์”^{๖๕} ด้วยการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ บริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์ จำนวน ๑,๔๑๒,๕๐๐ บาท ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๔ ให้มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำโครงการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาพระไตรปิฎกและ อรรถกถาต่อเนื่องจากโครงการพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์เดิมที่มหาวิทยาลัยมหิดลพัฒนาเสร็จแล้ว และได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสรัชมิ่งมงคลภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวได้ทรงศึกษาพระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์นี้ด้วยพระองค์เอง ทรงเห็นว่าควรจะได้ รวบรวมเอาชุดอรรถกถาและฎีกาเข้าไว้ด้วยกัน จึงมีพระบรมราชวินิจฉัย และพระราชวินิจฉัยในการ ออกแบบโปรแกรมสำหรับใช้ในการสืบค้นข้อมูล พระราชกรณียกิจนี้เป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนา ให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต เพราะโครงการพระราชดำรินี้เป็นส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญ ที่ทำให้การศึกษา พระไตรปิฎกและชุดอรรถกถาเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ อีกทั้งรวบรวมเนื้อหาไว้ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นับเป็นการใช้วิทยาการอัน ก้าวหน้าทางคอมพิวเตอร์ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ สำหรับโครงการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการศึกษาพระไตรปิฎกและอรรถกถาตามพระราชดำรินี้ ได้พัฒนาแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๔ ในชื่อ BUDSIR IV โดยพัฒนาต่อเนื่องจาก โปรแกรม BUDSIR^{๖๖} ซึ่งมาจากคำว่า Buddhist Scriptures Information Retrieval

สำหรับประวัติของ BUDSIR นั้น BUDSIR I สามารถค้นหาคำทุกคำ ศัพท์ทุกศัพท์ ทุกวลี ทุก พุทธวจนะ ที่มีปรากฏในพระไตรปิฎก จำนวน ๔๕ เล่ม หรือข้อมูลมากกว่า ๒๔.๓ ล้านตัวอักษร ที่ได้ รับการบันทึกในคอมพิวเตอร์ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์

BUDSIR II พัฒนาแล้วเสร็จในเดือนกันยายน ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นพระไตรปิฎกอักษรโรมัน สำหรับการเผยแผ่ไปยังต่างประเทศ BUDSIR III ได้รับการพัฒนาขึ้นอีกในเดือนเมษายน ๒๕๓๓ เพื่องาน สืบค้นที่มีความซับซ้อน

^{๖๔} โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ. เรื่องเดิม.

^{๖๕} โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ. เรื่องเดียวกัน. รวบรวมและเรียบเรียงจาก ๑) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารภาษาปริทัศน์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ ภาคปลายการศึกษา ๒๕๓๐. ๒) ศุภชัย ตั้งวงศ์ศานต์. ในหลวงกับงาน พระไตรปิฎกฉบับ คอมพิวเตอร์. เอกสารสำเนา. ๓) องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. อนุสาร อ.ส.ท. ธันวาคม ๒๕๓๑. ๔) ออฟฟิศ เทคโนโลยี. ในหลวงกับงานไอที. ธันวาคม ๒๕๓๗.

^{๖๖} อ่านออกเสียงว่า บุคเซอร์

สำหรับ BUDSIR IV นี้ ได้รวบรวมพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา รวมทั้งคัมภีร์ทุกเล่มที่ใช้ศึกษาหลักสูตรปริญญาธรรม นอกจากนี้ยังรวม version ที่เป็นอักษร โรมันเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีขนาดข้อมูลรวม ๑๕๕ เล่ม หรือประมาณ ๔๕๐ ล้านตัวอักษร นับเป็นพระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับคอมพิวเตอร์ที่สมบูรณ์ที่สุดในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดล ยังได้พัฒนาโครงการดังกล่าวเพิ่มเติม โดยบันทึกพระไตรปิฎกและอรรถกถา ลงบนแผ่น CD-ROM แล้วเสร็จในเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๗ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกอย่างมากต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก ไม่ว่าจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘

พระราชบัญญัติ “มหาราชนักคอมพิวเตอร์”

ในด้านการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์นี้ อาจกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอยู่แนวหน้าของกลุ่มที่ตามทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทรงเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีเป็นผู้นำที่ไม่กลัวความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความพร้อมที่จะทดลองประเมินคุณค่า กล่าวลองใช้ด้วยตัวเอง และแนะนำคนอื่นให้รู้ประโยชน์และโทษภัยของเทคโนโลยีนั้น ๆ ได้ด้วยสายพระเนตรที่เป็นธรรมและทรงเห็นการณ์ไกล นับเป็น โชคดีที่พิเศษที่สุดของชาวไทยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในส่วนที่เกี่ยวกับการที่ทรงศึกษาและใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี ทรงใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับจัดทำและบันทึกโน้ตเพลงที่ดี ทรงคิดค้นสร้างชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ ด้วยพระองค์เองที่ดี ทรงประดิษฐ์รูปแบบตัวอักษรไทยที่มีลักษณะงดงามเพื่อแสดงผลบนจอภาพคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่ดี ทรงใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อบันทึกพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ก็ดี ทรงติดตั้งเครือข่ายสื่อสารคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนพระราชภารกิจด้านต่าง ๆ ก็ดี ทรงประดิษฐ์ ส.ค.ส. ด้วยคอมพิวเตอร์แล้วทรงเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนเพื่อทรงอวยพรแก่ปวงชนชาวไทยที่ดี และทรงสนับสนุนการจัดทำพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นหลักฐานสนับสนุนที่มากเกินพอว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคู่ควรกับพระราชสมัญญานามที่พสกนิกรไทยทั้งหลายพร้อมใจกันน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายว่า “มหาราชนักคอมพิวเตอร์”^{๖๓} โดยแท้

^{๖๓} “พระปรีชาสามารถในภาษาประดิษฐ์.” พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา วรรณกรรม และห้องสมุด. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๕. หน้า ๓๐๒.

พระปรีชาสามารถด้านการสร้างสรรค์วรรณกรรม

งานพระราชนิพนธ์วรรณกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถทางการสร้างสรรค์วรรณกรรมทุกประเภท ทั้งที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว วรรณกรรมร้อยกรอง กวีวรรณกรรม และวรรณกรรมแปล ทั้งจากภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทย และจากภาษาไทยเป็นภาษาอื่น ล้วนเป็นบทพระราชนิพนธ์ที่มีคุณค่าควรแก่การอ่าน การศึกษา และการวิเคราะห์เพื่อรับบรรณรสและสุนทรียรส ซึ่งมีอยู่อย่างพร้อมมูลในบทพระราชนิพนธ์ทุกชิ้น

วรรณกรรมพระราชนิพนธ์ที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในฉบับเดียวกัน คือ **บทพระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหากษัตริย์** ซึ่งในภาคภาษาอังกฤษมีชื่อว่า **The Story of Mahajanaka** นับว่าเป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงและสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้านรูปแบบทางบรรณลักษณะ รูปแบบของคำประพันธ์ คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ และสารัตถภาพ ตลอดจนด้านศิลปประยุกต์ และนวัตกรรมประยุกต์วิทยา ล้วนมีอยู่อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน เป็นที่มหัศจรรย์ยิ่งนัก

งานพระราชนิพนธ์วรรณกรรมแปล

ทางการแปลวรรณกรรมนั้น กล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถอย่างยิ่ง ทรงเลือกแปลเรื่องสำคัญที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย หรือเรื่องที่จะเป็นคุณค่าแก่การดำรงชีวิตของพลกนิกรและการบริหารบ้านเมืองอย่างแท้จริง พระราชนิพนธ์แปลทุกเรื่องทำให้ผู้อ่านได้รับสาระอันเป็นคุณค่าแก่การดำเนินชีวิต นอกเหนือไปจากสุนทรียรสอันเกิดจากวรรณศิลป์

วรรณกรรมพระราชนิพนธ์แปลที่สำคัญซึ่งได้รับการพิมพ์เผยแพร่แล้ว ได้แก่^{๖๕}

๑) นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ

ทรงแปลจากเรื่อง A Man Called Intrepid ของ William Stevenson

๒) ตีโต

ทรงแปลจากเรื่อง Tito ของ Philis Auty

^{๖๕} สมศักดิ์ วิราพร, บรรณาธิการ. **สรรพศิลป์ปาสตราธิราช**. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒) หน้า ๑๑๖-๑๑๗.

- ๓) **ฝันร้ายไม่จำเป็นจะต้องเป็นจริง**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “No Need for Apocalypse” ในนิตยสาร The Economist ฉบับ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๘
- ๔) **เศรษฐกิจตามนัยของพระพุทธศาสนา บทที่ ๔ เล็กดีรสโต**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Small Is Beautiful” ของ E.F.Schumacher
- ๕) **จากวิทยุเพื่อสันติภาพและความก้าวหน้า**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Radio Peace and Progress” ในนิตยสาร Intelligence Digest ฉบับ ๑ เมษายน ๒๕๑๘
- ๖) **การคืบหน้าของมาร์กซิสต์**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “The Marxist Advance” ของ Special Brief
- ๗) **รายงานตามนโยบายคอมมิวนิสต์**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Following the Communist Line”
- ๘) **รายงานจากลอนดอน**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “London Report” ในนิตยสาร Intelligence Digest : Weekly Review ฉบับ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๘
- ๙) **ประเทศจีนอยู่ยง**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Eternal China” ในนิตยสาร Intelligence Digest : Weekly Review ฉบับ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๑๘
- ๑๐) **ทัศนะนำอัครรย์จากชิลีหลังสมัยอาลเลนเด**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Surprising Views from a Post – Allende Chile” ในนิตยสาร Intelligence Digest : Weekly Review ฉบับ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๘
- ๑๑) **เขาว่าอย่างนั้น เราก็ว่าอย่างนั้น**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Sauce for the Gander” ในนิตยสาร Intelligence Digest : Weekly Review ฉบับ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๘
- ๑๒) **จีนแดง : ตัวเหยี้ยค้ายาเสพติดแห่งโลก**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Red China : Drug Pusher to the World” ในนิตยสาร Intelligence Digest : Weekly Review ฉบับ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๘
- ๑๓) **วีรบุรุษตามสมัยนิยม**
ทรงแปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Fashion in Heroes” ของ George F. Will ในนิตยสาร Newsweek ฉบับ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๒

งานสร้างสรรค์และส่งเสริมคีตวรรณกรรม^{๒๕}

๑. การพระราชนิพนธ์วรรณกรรมเพลง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการยกย่องทั่วโลกว่า ทรงเป็นคีตกวี ผลงานเพลงพระราชนิพนธ์เป็นที่ยอมรับถึงความไพเราะที่มีเอกลักษณ์พิเศษไม่เหมือนเพลงของผู้ใด พระราชอัจฉริยภาพด้านดนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรากฏก้องในนานาประเทศ นับตั้งแต่เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศสาธารณรัฐออสเตรียอย่างเป็นทางการในปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ สถาปนการดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนา (Die Akademie für Musik und Darstellende Kunst in Wien) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายตำแหน่งอันทรงเกียรติสูงส่งยิ่งนั่นคือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ของสถาบันอันเก่าแก่แห่งนี้ เนื่องจากพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์ดนตรีเป็นที่ปรากฏ และนิยมชื่นชมอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนชาวออสเตรีย จนกระทั่งวงดุริยางค์ นีเคอร์ เอสเตอร์ไรซ์ โทนคันส์เลอร์ (Nieder Osterreich Tonkünstler) ได้อุทิศเพลงพระราชนิพนธ์ ชุด “มโนราห์” “สายฝน” “ยามเย็น” “มาร์ชราชนาวิกโยธิน” และ “มาร์ชราชวัลลภ” ออกกระจายเสียงทางสถานีวิทยุของรัฐบาล ถ่ายทอดไปทั่วดินแดนแห่งดนตรีคลาสสิกอันลือชื่อของทวีปยุโรป^{๒๖}

เป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วกันแล้วว่า บรรดาเพลงทั้งหลายที่ได้ชื่อว่าเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๔๓ เพลงนั้น ส่วนใหญ่เป็น “ทำนองเพลงพระราชนิพนธ์” ส่วนเนื้อร้องนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยเป็นผู้แต่งเนื้อร้องถวาย^{๒๗} นอกจากนี้บางเพลงที่มีเนื้อเพลงเกิดขึ้นมาก่อน และต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงขึ้นในภายหลัง เช่น เพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” และ “เราสู้” เป็นต้น

เรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือมีเพลงพระราชนิพนธ์จำนวนหนึ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงพร้อมกับเนื้อร้องด้วยพระองค์เอง เนื้อร้องเพลงแรกที่ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ คือเพลง “Echo” เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ ขณะเมื่อมีพระชนมายุ ๔๐ พรรษา

^{๒๕} หัวข้อนี้เนื้อความหลักเรียบเรียงจากบทความเรื่อง “พระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี” ข้อมูลโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. และเรื่อง “พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี” โดย สุกรี เจริญสุข. *เครือข่ายกาญจนาภิเษก* โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๒๖} สุกรี เจริญสุข. “พระราชอัจฉริยภาพทางด้านดนตรี.” *เครือข่ายกาญจนาภิเษก* โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๒๗} ผู้ที่โปรดเกล้าฯ ให้แต่งคำร้องประกอบเพลงพระราชนิพนธ์ได้แก่หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ุศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงนพคุณ ทองใหญ่ ณ อยุธยา ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์คูกุล ณ อยุธยา นายจางานราชกิจ (จรัส นุณยะรัตพันธ์ุ) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช และท่านผู้หญิงณิรัตน์ บุนนาค เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เนื้อร้องเป็นภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เอง อีก ๔ เพลง^{๑๒} คือ เพลง “Still on My Mind” “Old-Fashioned Melody” “No Moon” และ “Dream Island”^{๑๓}

๒. พระราชดำริให้ความสำคัญเรื่องเสียงวรรณยุกต์ในบทเพลง

ดังได้กล่าวแล้วว่า “ความผันอันสูงสุด” ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นบทเพลงที่ไพเราะยิ่ง บทหนึ่งนั้น เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องมาก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง เนื้อร้องเป็นกลอนสุภาพ เมื่อจะใส่ทำนองจะพบความยากลำบากมากในเรื่องเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ถึงห้าระดับเสียง ความลำบากก็จะต้องให้ได้ทำนองที่ไพเราะ และยังรักษาเนื้อหาที่สำคัญของคำร้องไว้ในขณะเดียวกันด้วย ถ้าทำนองและเสียงวรรณยุกต์ไม่ตรงกัน จะทำให้เสียงเพี้ยน ผิดความหมาย ร้องยากและฟังไม่ชัดเจนอีกด้วย ทรงให้ความสำคัญต่อลักษณะพิเศษของเสียงวรรณยุกต์ที่มีในภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากการใช้ตัวโน้ตที่มีสเกลตรงกับพยางค์ของคำร้อง ทั้งยังทรงเน้น โน้ตเสียงเพลงให้เหมาะสมกับเสียงของคำ เช่น คำตาย ทำให้เสียงดนตรีมีความหมายหนักแน่นขึ้นเป็นพิเศษหรือทรงเลือกใช้ตัวโน้ตให้ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ เช่น เสียงจัตวาที่มีในภาษาไทยอีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกถึงเอกภาพของคำร้องและทำนองโดยไม่รู้ตัว

ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงพระราชนิพนธ์ทำนองของกลอนแต่ละวรรคทั้งห้าบทเปลี่ยนไปตลอดตามเสียงของคำ กลอนแต่ละวรรคมีทำนองที่แตกต่าง และไม่ซ้ำกันแม้แต่วรรคเดียว การที่พระองค์ทรงใช้จินตนาการสร้างทำนองเพลงใหม่ขึ้นได้ โดยมีต้องแก่ใจบทประพันธ์เดิมนั้น เป็นเครื่องแสดงถึงพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์ทำนอง และการให้ความสำคัญแก่เสียงวรรณยุกต์ของคำในภาษาไทย โดยทรงระมัดระวังมิให้คำร้องออกเสียงคำผิดเพี้ยนไปในเวลาขับร้อง ทำนองเพลงพระราชนิพนธ์นี้เสริมให้บทกลอนมีคุณค่าและงดงามประทับใจมากยิ่งขึ้น แสดงถึงพรสวรรค์ส่วนพระองค์อันยากที่จะหาผู้ใดเทียมได้ และพระวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะคงเสียงวรรณยุกต์ของคำไทยไม่ผิดเพี้ยนไปจากภาษาไทยมาตรฐาน ยิ่งไปกว่านั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เพลงนี้ในขณะที่พระราชภารกิจเพื่อประเทศชาติและประชาชนของพระองค์มีมากมายเหลือคณานับ^{๑๔}

๓. พระราชดำริส่งเสริมจัดการทำวรรณกรรมทำนองเพลงไทย

นอกจากพระปรีชาสามารถอย่างน่าอัศจรรย์ทางด้านพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงสากล เนื้อเพลงภาษาอังกฤษ และการทรงดนตรีหลายประเภทแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญแก่การดนตรีไทยอย่างมากด้วยเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ การส่งเสริม และการสืบสานดนตรีไทย

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๓} โปรดดูเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

^{๑๔} เรื่องเดิม.

และเพลงไทย ทรงเห็นว่าวิชาดนตรีไทยเป็นศิลปวิทยาการที่สำคัญของชาติ และสมควรที่จะได้รวบรวมเพลงไทยเดิมต่าง ๆ ไว้มิให้เสื่อมสูญและผันแปรไปจากหลักเดิม วิธีเดียวที่จะทำได้ ก็คือการจัดให้มีหนังสือหรือวรรณกรรมเพลงที่มีการบันทึกทำนองเอาไว้ด้วยการใช้สัญลักษณ์ หรือตัวโน้ตแบบสากล ทำให้สามารถสืบทอดเพลงไทยต่อไปได้โดยไม่เกิดการผิดเพี้ยน พระองค์มีพระราชดำริที่จะให้จัดการบันทึกโน้ตเพลงให้ถูกต้องและจัดพิมพ์ขึ้นไว้เป็นหลักฐาน เพราะในการบันทึกแนวเพลงเป็นโน้ตสากลแต่เดิมนั้น ยังมีได้มีการบันทึกไว้อย่างครบถ้วนและจัดพิมพ์ให้เป็นการสมบูรณ์

ต่อมาพระองค์จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากรรับพระราชดำริไปดำเนินการ นอกจากจะทรงเป็นผู้นำทางด้าน การอนุรักษ์และส่งเสริมเผยแพร่ดนตรีไทยแล้ว พระองค์ยังได้ทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อพระราชทานให้เป็นทุนในการจัดพิมพ์โน้ตเพลงไทยชุดสมบูรณ์นี้อีกด้วย วรรณกรรมทำนองเพลงไทยเล่มนี้มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวงการศึกษาดนตรีไทย เพราะเป็นการรักษาศิลปะดนตรีอันสำคัญของไทยไว้มิให้ผิดเพี้ยนและเสื่อมสูญ ทั้งยังเป็นการเผยแพร่วิชาดนตรีของไทยออกไปในหมู่ประชาชนผู้สนใจทั่วไป ทำให้ได้ศึกษากันโดยสะดวก เพราะมีหนังสือบันทึกทำนองเพลงไทยไว้สำหรับครูอาจารย์จะได้เป็นหลักในการสั่งสอน ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนตนเองได้ด้วย^{๙๕} ดังนั้นปัจจุบันการศึกษาเล่าเรียนดนตรีไทยและเพลงไทยจึงมีหลักวิชาที่เป็นศาสตร์สากลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพลงไทยเพื่อให้มีวิวัฒนาการต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยทรงริเริ่มให้มีการวิจัยเกี่ยวกับดนตรีไทยในด้านบันไดเสียงของเครื่องดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างระหว่างบันไดเสียงของเครื่องสายและบันไดเสียงของระนาด ฯลฯ เป็นต้น พระราชดำรินี้เป็นที่มั่นใจได้อย่างแน่นอนว่า จะทำให้วิชาการดนตรีไทยก้าวหน้าและแพร่หลายกว้างออกสู่สากลประเทศมากยิ่งขึ้น^{๙๖} เพราะมีหนังสือตำราวิชาดนตรีไทยให้ได้ศึกษาเล่าเรียนกันอย่างถูกต้อง นับเป็นวรรณกรรมหรือหนังสือวิชาการที่เหมาะสมกับความเจริญรุ่งเรืองของวิชาการในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความรู้แตกฉานยิ่งในทฤษฎีการประพันธ์เพลงมาตั้งแต่ก่อนเสด็จฯ นิวัติพระนคร ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ระบบการประพันธ์แบบสิบสองเสียง (chromatic scale) ซึ่งเป็นประเพณีที่นิยมกันทางตะวันตก เพราะถือว่าสามารถสร้างสีสันของเสียงดนตรีได้มากมาย โดยการใส่คอร์ดต่าง ๆ อย่างสลับซับซ้อน ต่อมาทรงพิจารณาเห็นว่าควรจะปรับปรุงให้ง่ายขึ้นเพื่อเหมาะสำหรับคนทั่วไปและลักษณะของเพลงไทย ดังนั้น พระองค์จึงทรง

^{๙๕} “ในหลวงกับการดนตรี.” เครือข่ายกาญจนาภิเษก. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : kanchanapisek.or.th/ (5 December 2001).

^{๙๖} เรื่องเดียวกัน.

ประพันธ์ทำนองเพลงแบบใหม่โดยใช้ระบบห้าเสียง (pentatonic scale) ซึ่งเป็นระดับเสียงที่เรียบง่าย และมักจะพบในทำนองเพลงพื้นบ้าน เป็นการพิสูจน์ว่าแม้ระบบบันไดเสียงที่เรียบง่ายก็อาจประพันธ์ทำนองให้ไพเราะได้ ทรงเรียบเรียงทำนองเพลงที่จำได้ง่ายแต่มีระเบียบและมีความสมดุลกันเป็นอย่างดี ด้วยระบบบันไดเสียงที่เรียบง่าย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้นำในด้านการประพันธ์ทำนองเพลงสากลของเมืองไทย โดยใส่คอร์ดดนตรีที่แปลกใหม่และซับซ้อน ทำให้เกิดเสียงประสานที่เข้มข้นในดนตรี เมื่อประกอบกับลีลาจังหวะเด่นรำที่หลากหลาย ทำให้บทพระราชนิพนธ์บรรเลงได้อย่างไพเราะ หลายบทกลายเป็นเพลงอมตะของไทยในปัจจุบัน นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงนำพระปรีชาสามารถดังกล่าวมาปรับเข้ากับเพลงไทย โดยทรงริเริ่มให้มีการบรรเลงเพลงไทยที่เรียบเรียงขึ้นจากเพลงสากล ดังจะเห็นได้จากกรณีที่โปรดเกล้าฯ ให้ นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นำทำนองเพลง “มหาจุฬาลงกรณ์” ซึ่งมีทำนองแนวสากลมาแต่งให้เป็นแนวไทย นายเทวาประสิทธิ์ ได้นำทำนองเพลงพระราชนิพนธ์นี้มาดัดแปลงเพื่อใช้บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ถึง ๒ ครั้ง ภายหลังจึงได้ปรับปรุงเป็นเพลงโหมโรงในการบรรเลงดนตรีไทยของชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับว่าเป็นเพลงไทยเพลงแรก que ประดิษฐ์ขึ้นมาจากเพลงแนวสากล” ตามพระราชดำริในการสร้างสรรค์และส่งเสริมดนตรีไทย และเป็นการยืนยันว่าดนตรีไทยสามารถวิวัฒนาการไปตามกาลเวลาอย่างไม่หยุดยั้ง สามารถผสมกลมกลืนเข้ากับทำนองและเครื่องดนตรีสากลได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ดนตรีไทยทันสมัยอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระมหากรุณาธิคุณต่อการดนตรีไทยอย่างหาที่สุคติได้

๔. พระราชอภัยคัณฑ์เป็น “ครูดนตรี” ที่แท้จริง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นครูต้นแบบที่มีน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ จะเห็นได้จากการที่สมาชิกของวงดนตรีลายครามซึ่งมีสำนักดนตรีอาชีพ ยังกงไม่ชำนาญและมักเล่นดนตรีผิด ๆ ถูก ๆ เป็นที่ขบขันยิ่งนัก แต่ไม่ทรงเห็นเป็นเรื่องสำคัญกลับพอพระราชหฤทัยที่จะแนะนำทรงทำหน้าที่เป็นครูที่ “เอาใจ” นักดนตรีสมัครเล่นรุ่น “ลายคราม” เหล่านั้น ให้เป็นที่ครื้นเครงอยู่เสมอ บ่อยครั้งที่ “วงลายคราม” บรรเลงอย่างไม่ยอมหยุด ครั้งหนึ่งขณะที่ประทับอยู่ ณ พระราชวังไกลกังวล “วงลายคราม” ก็ได้แสดงฝีมือบรรเลงดนตรีตลอดคืน และเมื่อรุ่งอรุณของวันใหม่นักดนตรีก็ลุกขึ้นตั้งแถวบรรเลงเพลงเดินชายหาด เพื่อรับลมทะเลและแสงอาทิตย์ยามเช้าอย่างครึกครื้นเป็นที่สนุกสนานยิ่ง^{๑๖}

ความสนพระราชหฤทัยและพระมหากรุณาธิคุณสนับสนุนทางด้านดนตรีดังกล่าวนี้ มีส่วนสำคัญทำให้หน่วยงานทั้งราชการและเอกชนมีการพัฒนาวงดนตรีของคนให้ดีขึ้น

^{๑๖} “พระราชอภัยคัณฑ์ทางด้านดนตรี.” เครือข่ายกาญจนาภิเษก. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (5 December 2001).

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน.

๕. พระราชมารมณั้ขันที่เกี่ยวกับเพลง

แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงงานอย่างตรากตรำโดยมิได้ทรงคำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยพระวรกาย แต่ในพระราชวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปร่วมทรงดนตรี เวลานั้นดูเหมือนพระองค์จะได้ทรงผ่อนคลายพระอิริยาบถมากที่สุด และบางครั้งจะปรากฏพระอารมณ์ขันในพระราชดำรัสด้วย เช่น ครั้งหนึ่งทรงรับสั่งเล่น ๆ เรื่องเพลงพระราชนิพนธ์ แสดงถึงพระอารมณ์ขันที่กลมกลาย

“...เรื่องเพลงที่แต่งขึ้นใหม่นี้ต้องขอชี้แจงไว้นิด ฟังแล้วอาจจะตกใจ เพราะว่าเพลงที่ประจำมหาวิทยาลัยในเมืองไทยเดี๋ยวนี ก็มีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วก็ของธรรมศาสตร์ที่ได้ให้ทั้งสองเพลงนี้ กับเพลงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นี้ ต้องบอกว่ายาวเท่ากัน ไม่ต้องอิจฉาว่าของเขายาวกว่าหรือสั้นกว่ายาวเท่ากัน แล้วก็การสร้างเพลงนี้ก็สร้างในแบบเดียวกัน ไม่ต้องอิจฉาอะไร แล้วก็บอกว่าชอบ ถ้าไม่ชอบก็ไม่ต้องทำอะไร อาจจะแก้ไขอย่างไรก็ตามแต่ก็มีอย่างหนึ่งคือเพลงของจุฬาฯ เขาก็บอกว่าเพลงของเขาเพราะที่สุด ถ้าไปถามชาวธรรมศาสตร์ ว่าเพลงไหนเพราะที่สุด เขาก็บอกว่า เพลงธรรมศาสตร์ แล้วก็ถ้าถามพวกเกษตรน่าจะบอกเพลงเกษตรเพราะกว่า ก็เลยไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรนะ แต่ว่าเพลงของจุฬาฯ เขาโอ้อวดว่าสง่าผ่าเผยมาก แล้วก็เพราะมาก ถ้าพูดถึงเพลงธรรมศาสตร์เขาก็บอกว่า งามใจดี เดินก็ได้ จุฬาฯ เขาก็ตอบว่า ของเขาก็เดินได้เหมือนกัน เป็นเพลงสำหรับนำแถวได้ เพลงของเกษตรนี่ก็จริงก็ควรจะตัดสินเอาเองว่าเป็นยังไง แต่ความคิดส่วนตัวของผู้แต่ง รู้สึกว่าเป็นเพลงที่อ่อนหวาน อ่อนหวานกว่าเพลงโน้น แต่อ่อนหวานไม่ได้หมายความว่าไม่เข้มแข็ง แต่อ่อนหวานนี้อาจจะมีความหมายได้ว่า ผลิตผลของทางการเกษตรรวมทั้งผลไม้หรือสิ่งทีบริโภค ถ้างามหวาน รู้สึกว่าดี เพราะว่าเขานิยมกันอย่างนั้น ข้าวโพดหวานเขาก็ชอบ ก็เลยคิดว่า เพลงหวานไม่เป็นไร แต่ถ้านำไปเดินสำหรับนำแถวก็อาจจะได้เปลี่ยนแปลงไปหน่อย ก็อาจจะเป็นเพลงสำหรับแถวเดินก็อาจจะพอได้ แต่ขออย่างเดียวอย่าเดินขบวน...”^{๘๕}

พระอัจฉริยภาพทางด้านดนตรี

๑. พระปรีชาสามารถทางการทรงดนตรี^{๘๖}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถในการทรงดนตรีเป็นพิเศษ เครื่องดนตรีที่โปรดคือ เครื่องเป่าแทบทุกชนิด เช่น แซกโซโฟน คลาริเน็ต และทรัมเปต ทั้งยังทรงกีตาร์และเปียโนได้

^{๘๕} เรื่องเดียวกัน.

^{๘๖} หัวข้อนี้เนื้อความหลักเรียบเรียงจากบทความเรื่อง “พระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี.” ข้อมูลโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. และเรื่อง “พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี.” โดย สุกรี เจริญสุข. เครือข่ายกาญจนาภิเษก โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (5 Dec. 2001).

อีกด้วย นอกจากนี้ทรงเล่นดนตรีร่วมกับวงดนตรีได้ทุกวงทั้งไทยและต่างประเทศ ทรงเข้าบรรเลงร่วมกับวงดนตรีนั้น ๆ ได้ ไม่ว่าจะวงดนตรีนั้นจะมีแนวการเล่นแบบใด สำหรับวงดนตรีแจ๊สนั้น ยังทรงดนตรีได้ทั้งชนิดมีโน้ตและไม่มีโน้ต เมื่อถึงตอนเดี่ยว (solo) ทรงสามารถใช้ปฏิภาณเล่นเดี่ยวได้อย่างยอดเยี่ยม ศัพท์ทางดนตรีเรียกว่า การเดี่ยวแบบ “solo adlib” ซึ่งถือว่ายาก เพราะนักดนตรีจะต้องแต่งเนื้อหาขึ้นโดยฉับพลัน แต่ให้อยู่ในกรอบของจังหวะและแนวเพลงนั้น พระราชอัจฉริยภาพทางดนตรีนั้นถึงขั้นที่ทรงคลาริเน็ต และแซกโซโฟนบรรเลงได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถบรรเลงโต้ตอบได้อย่างครื้นเครงกับนักดนตรีต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของโลก เช่น เบนนี กูดแมน (Benny Goodman) แจ็ก ทีการ์เดน (Jack Teagarden) นักตีระนาดเหล็กสากล โลออนเนล แฮมป์ตัน (Lionel Hampton) นักเป่าทรัมโบบอน และ สแตน เก็ตส์ (Stan Getz) นักเป่าเทนเนอร์ แซกโซโฟน เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนนครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ นักดนตรีที่มีชื่อเสียงของโลกเหล่านั้นล้วนถวายการยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่ทรงเป็นนักดนตรีแจ๊สที่มีพระราชอัจฉริยภาพสูงส่ง

๒. พระปรีชาสามารถด้านนวัตกรรมประยุกต์วิทยาทางการดนตรี^{๔๖}

ความสนพระราชหฤทัยที่จะศึกษาและค้นคว้าอย่างลึกซึ้งซึ่งด้านดนตรี จะเห็นได้จากการที่ทรงนำวิธีการบันทึกเสียงสมัยใหม่ ที่สามารถบันทึกเสียงได้เป็นช่อง (sound track) มาใช้ในการปรับปรุงวิธีการเล่นดนตรี และคุณภาพในการบันทึกเสียง ด้วยวิธีการนี้ จึงทรงเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชิ้นในเพลงเดียวกัน เมื่อบันทึกเสียงเรียบร้อยแล้ว ก็จะทรงเปิดแถบบันทึกเสียงฟังทบทวนอย่างละเอียดเพื่อวิจารณ์การบรรเลงในแต่ละครั้ง พร้อมทั้งแก้ไขและบันทึกเสียงใหม่ให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทรงมีความเชี่ยวชาญในเทคนิควิธีการบันทึกเสียง ตลอดจนการใช้เครื่องมือกลไกเล็กทรอนิกส์อันทันสมัยที่เกี่ยวกับการดนตรีด้วย

๓. พระเกียรติยศด้านการดนตรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้สร้างสัมพันธ์อันดียิ่งระหว่างดนตรีตะวันตก วันออกกับตะวันตก และทรงพระราชนิพนธ์เพลงด้วยพระปรีชาสามารถ นับเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์แห่งทวีปเอเชีย ทรงมีบทบาทสำคัญยิ่ง ณ ศูนย์กลางแห่งการดนตรีในทวีปยุโรป ทรงเป็นชาวเอเชียพระองค์แรกที่ทรงได้รับการถวายพระเกียรติให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกกิตติมศักดิ์ หมายเลขที่ ๒๑ ของสถาบันดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนาประเทศออสเตรีย ขณะที่มิพระชนมพรรษาเพียง ๓๗ พรรษา พสกนิกรชาวไทยทุกคนล้วนชื่นชมในพระเกียรติยศทางดนตรีที่ทรงได้รับจากนานาประเทศ และเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศอีกด้วย

^{๔๖} นวัตกรรมประยุกต์วิทยา เป็นศัพท์บัญญัติ แทนคำว่า Innovation & Technology

พระราชอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถด้านดนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับว่าเป็นเอกลักษณ์ ทั้งด้านวิชาการ การดนตรี การพระราชนิพนธ์ การส่งเสริมและการอุปถัมภ์ด้านดนตรี ทั้งนี้ด้วยพระองค์เข้าพระราชหฤทัยอย่างลึกซึ้ง และถ่องแท้ในศาสตร์แห่งศิลปะการดนตรี ที่สร้างความดีงามและความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นประโยชน์นานัปการแก่สังคมและประชาชนชาวไทย โดยส่วนรวมอย่างเต็มเปี่ยม สมดังที่พสกนิกรชาวไทยทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” โดยแท้

พระมหากรุณาธิคุณในการสร้างสรรค์วรรณกรรมวิชาการ

“สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ”^๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักดีว่าการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนนั้นเป็นพื้นฐานอันสำคัญของประเทศชาติจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์จัดตั้งมูลนิธิอานันทมหิดลให้เป็นทุนสำหรับการศึกษาในแขนงวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้มีทุนออกไปศึกษาหาความรู้ต่อในวิชาชั้นสูงในประเทศต่าง ๆ โดยไม่มีเงื่อนไขข้อผูกพันแต่ประการใด เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่นั่น ๆ กลับมาใช้พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป นอกเหนือไปจากนี้แล้วมีพระราชดำริให้ดำเนินการจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้น

๑. ความเป็นมาของโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปรารถนาว่าการเรียนรู้ในเรื่องราวและวิชาการสาขาต่าง ๆ โดยกว้างขวางเป็นเหตุให้เกิดความรู้ ความคิด และความฉลาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับชีวิต ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างประโยชน์สุข สร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเองทั้งแก่สังคม และบ้านเมืองอันเป็นที่พึ่งอาศัยได้ ทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนจึงควรมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ได้ตามความประสงค์และกำลังความสามารถโดยทั่วกัน พระองค์มีพระราชประสงค์ให้ให้มีหนังสือดีที่เปี่ยมด้วยคุณค่าสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทรงพระราชดำริว่า หนังสือประเภทสารานุกรมนั้น บรรจุสรรพวิชาการอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง เมื่อมีความต้องการหรือพอใจจะเรียนรู้เรื่องใด ก็สามารถค้นหาอ่านทราบได้โดย

^๒ รวบรวมและเรียบเรียงจากแหล่งต่างๆ ที่สำคัญ คือ

๑. การสื่อสารแห่งประเทศไทย. พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการสื่อสาร (เนื่องในวันสื่อสารแห่งชาติ ๔ สิงหาคม ๒๕๓๐). กรุงเทพฯ : วิสคอมเซ็นเตอร์. ๒๕๓๐.

๒. หนังสือพิมพ์เคลิโนวิสต์. “ไทยคมกับการศึกษาได้ร่มพระบารมี.” ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๗.

๓. โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

“โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ.” พระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาพร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

สะดวก นับว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์เกื้อกูลการศึกษา เพิ่มพูนปัญญาด้วยตนเองของประชาชนอย่างสำคัญ โดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาการขาดแคลนครู และสถานที่เล่าเรียนเช่นขณะนี้ หนังสือสารานุกรมจะช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลงได้เป็นอย่างดี จึงมีพระราชดำรัสให้ตั้งโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ควรศึกษาออกเผยแพร่แก่เยาวชนให้แพร่หลายทั่วถึง เพื่อเยาวชนจักได้หาความรู้ช่วยเหลือตัวเองได้จากกรอ่านหนังสือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้สารานุกรมฉบับนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์กว้างขวางมากยิ่งขึ้น พระองค์จึงทรงกำหนดหลักการทำคำอธิบายเรื่องต่าง ๆ แต่ละเรื่องเป็นสามตอนหรือสามระดับ สำหรับให้เด็กรุ่นเล็กอ่านเข้าใจระดับหนึ่ง เด็กรุ่นกลางระดับหนึ่ง และสำหรับเด็กรุ่นใหญ่ รวมถึงผู้ใหญ่อีกระดับหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้บิดามารดาสามารถใช้หนังสือเป็นเครื่องมือแนะนำวิชาแก่บุตรธิดา และให้พี่แนะนำวิชาแก่น้องเป็นลำดับกันลงไป นอกจากนี้ เมื่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องถึงเรื่องอื่น ๆ ก็ให้อ้างอิงเรื่องนั้น ๆ ด้วยทุกเรื่องไป ด้วยประสงค์จะให้ผู้ศึกษาทราบตระหนักว่า วิชาการแต่ละสาขามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องถึงกัน พึงศึกษาให้ครบถ้วนทั่วถึง

๒. พระราชประสงค์ในการจัดตั้งโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ

๒.๑ พระราชประสงค์ให้เป็นครูของเด็กด้อยโอกาส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ว่าทรงต้องการให้สารานุกรมเล่มนี้เป็น “ครู” สำหรับเด็กที่ด้อยโอกาส ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“...การทำสารานุกรมสำหรับเด็กนี้มีเหตุผลว่าในปัจจุบันนี้เด็กไม่มีที่เรียนพอ แล้วก็จะไม่มีวันที่จะมีที่เรียนพอ ถ้าเราในฐานะผู้มีความรู้คืออาจารย์ทั้งหลายหวังดีทำสารานุกรมนี้สำเร็จแล้วจะได้แพร่หลายออกไปจะเป็นครูอยู่ในตัว และถ้าเป็นครูอย่างนี้ ถ้าเราทำได้ดีก็จะเป็นครูสำหรับเด็กตั้งแต่อายุน้อยถึงอายุมาก” ^{๔๓}

๒.๒ พระราชประสงค์ให้เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับคนทุกวัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า ทรงต้องการให้สารานุกรมเล่มนี้เหมาะกับคนทุกระดับอายุ ดังนี้

“สารานุกรมที่จะทำนี้ไม่เหมือนกับบुकออฟโนวเลดจ์ ที่เคยยกตัวอย่าง ไม่เหมือนซิลเดรนส์เอนไซโครปีเดีย แต่เคยบอกให้ นี้ความคิดใหม่อาศัยหลักสองหลักนี้ ว่าเด็กตั้งแต่อายุ ๘ ขวบจนถึงอายุ ๖๐ ขวบ อ่านได้มีประโยชน์ได้ตามความสามารถ” ^{๔๔}

^{๔๓} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๒.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๔๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๖.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

สารานุกรมฉบับนี้มีลักษณะพิเศษ ไม่เหมือนหนังสือบुकออฟโนวเลจ (Book of Knowledge) คือหนังสือประมวลความรู้ หรือ ซิลเดรนส์เอนไซโครปีเดีย (Children's Encyclopedia) หรือ สารานุกรมสำหรับเด็ก แต่เป็นหนังสือสำหรับทุกคน

๒.๓ พระราชประสงค์ให้เป็นหนังสือสำหรับเด็กที่มีฐานะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต้องการให้ลูกของคนรวยได้ประโยชน์จากหนังสือ สารานุกรม จะได้ไม่กลายเป็นอันธพาลเพราะจะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังพระราชดำรัสต่อไปนี้ “...แล้วก็ข้อสังเกตคืออย่างหนึ่งพวกเด็ก ๆ ที่เป็นอันธพาลมีมากที่ไม่ใช่เป็นพวกที่จนเขา อ้างว่ามีคนจนมากนั้นไม่ใช่คนรวย ๆ ลูกคนรวย ๆ เป็นอันธพาลเยอะ เพราะว่าไม่มีการอบรม ถ้าในบ้าน ผู้ที่มีเงินพอควรก็จะซื้อสารานุกรมนี้ได้”^{๕๕}

๒.๔ พระราชประสงค์ให้เป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ใช้สอนเด็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต้องการให้สารานุกรมเล่มนี้เป็นหนังสือที่ผู้ใหญ่ สามารถใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสอนเด็ก ดังพระราชดำรัสที่ว่า^{๕๖}

“...จะให้สารานุกรมนี้เป็นหลัก เป็นครู ได้เป็นผู้ช่วยบิดามารดา ให้บิดามารดาสามารถ เป็นครู ให้รุ่นพี่เป็นครูสามารถสอนรุ่นน้องด้วย”

“แม้แต่ผู้ใหญ่ที่ต้องการทราบความรู้ ต้องการมีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ก็สามารถที่จะหา ความรู้นี้ ตามปกติควรที่จะให้บิดามารดาเป็นผู้อบรมบุตรธิดา แต่ว่าบิดามารดาเองก็อาจไม่มีความรู้พอ ถ้าอาศัยสารานุกรมได้ก็จะทำได้ง่ายขึ้น พี่ก็สอนน้องได้ ...”

๓. ลักษณะของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสอธิบายลักษณะของสารานุกรมไทยสำหรับ เยาวชนฯ กล่าวโดยสังเขปคือ^{๕๗}

๓.๑ ตำราสหวิทยาการ

สารานุกรมนี้เป็นตำราที่แสดงให้เห็นว่าวิชาทุกสาขาทั้งทางสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และอื่น ๆ ล้วนเป็นศาสตร์ทั้งนั้น สัมพันธ์กันหมด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนว ปฏิบัติไว้ว่า สารานุกรมควรแบ่งเป็นสาขาต่าง ๆ เป็นส่วน ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคม ด้านประวัติ ศาสตร์ ด้านศิลปะแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ แต่ให้รู้ว่าส่วนต่าง ๆ เหล่านี้สัมพันธ์กัน ถ้าในแขนงใดหรือ หัวข้อใดที่จะต้องอาศัยหัวข้ออื่นแทนที่จะเขียนซ้ำในหัวข้อนั้น ก็บอกว่าให้ไปดูหัวข้ออื่นตามลำดับการที่ บอกให้ดูหน้านั้น ๆ หรือข้อนั้น ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายว่า

^{๕๕} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๒.” โครงการสารานุกรม ไทยสำหรับเยาวชนฯ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน.

“หลักวิชาต่าง ๆ เป็นทางไหนก็ตามในด้านวิทยาศาสตร์ หรือในด้านศิลปะมันโยงกันหมด ชีวิตของเราต้องโยงกันหมดทั้งในด้านกฎหมายก็มี เศรษฐกิจก็มี อะไรพวกนี้โยงกันหมด ถ้าโยงกันหมดแล้ว ฉันเชื่อว่าสารานุกรมนี้ก็จะช่วยชาติให้รอดพ้นได้”^{๘๘}

๓.๒ หนังสือสามระดับ

สารานุกรมนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกต้องพิมพ์เป็นตัวโตสำหรับให้เด็กอ่านได้ ส่วนที่สองเป็นหัวข้อขยายสำหรับเด็กอายุมากขึ้น อายุสิบสองถึงสิบสี่ปี ส่วนที่สามเป็นเรื่องจริง ๆ สอนเด็กโตอายุเกินสิบห้าขึ้นไป มีคำพูดที่ยากพอใช้แล้วก็อธิบายถึงประโยชน์ต่อเด็กสิบห้าขึ้นไปจนกระทั่งผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ที่แม่แต่ละเล่มจะเข้ามหาวิทยาลัย หรือถึงขั้นพ่อแม่ที่ไม่ใช่เป็นผู้ที่มหาวิทยาลัยจะได้สอนต่อไป

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเป็นสารานุกรมไทยแบบเป็นชุด เน้นความรู้ที่เกิดขึ้นและใช้อยู่ในประเทศไทยจัดทำโดยคนไทยเพื่อให้คนไทยทุกเพศทุกวัยมีโอกาสได้อ่าน แต่ละเล่มรวบรวมเนื้อเรื่องจากหลากหลายสาขา แต่ละเรื่องเริ่มต้นด้วยเนื้อหาของระดับเด็กรุ่นเล็ก ตามด้วยเนื้อหาของรุ่นกลางและรุ่นใหญ่ตามลำดับ เนื้อหาในแต่ละระดับพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดต่างกัน

๓.๓ หนังสือที่เรียบเรียงด้วยความประณีต

สารานุกรมนี้เรียบเรียงและจัดพิมพ์ด้วยความประณีตดังพระราชดำรัสที่ว่า^{๘๙}

“ล่าช้าไม่ว่าเพราะรู้ดีว่าแม่จะให้เวลาอีกหกเดือน (จากเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๒) เพราะว่าจะต้องปรับปรุงที่เขียนไว้แล้วก็ต้องปรับปรุงอีก แล้วก็จะต้องให้คนอื่นดูอย่างของแต่ละคนต้องให้อีกคนหนึ่งที่อยู่พอควรในหลักวิชานั้นด้วยสายตาของเขา แล้วก็แล้วอย่าโกรธ อย่างฉันพูดนี้ผู้เขียนจะไม่โกรธ”

“ภาษาที่ต้องตรวจช่วยกันตรวจ ไม่ใช่เสร็จแล้วก็ส่งไปให้พวกภาษาตรวจ บางทีก็ไม่รู้ภาษาเทคนิคบางอย่างก็ไม่กล้าที่จะแก้บ้าง เดี่ยวจะทำให้โยนกันไปโยนกันมาเสียเวลา แต่ว่าก็พยายามที่จะให้ใส่ภาษาให้เข้าใจ โดยเฉพาะภาษาเด็กต้องนึกถึงว่าตัวเองนี่เข้าใจ และมีความรู้แก่เด็กอายุ ๑๒ ปี ก็ไม่ได้ประสออะไรมากมาย คำใหม่ ๆ ก็ใส่เข้าไปได้ แต่ว่าต้องอธิบายคำใหม่ ๆ ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีความหมาย คำใหม่ ๆ ที่เข้าไปก็ควรมีอธิบายเรื่องที่จะเป็นเล่ม”

“ในการเขียนสมมติว่าคนหนึ่งมีในสาขาที่ตนได้รับมอบหมายจะไปพาดพิงในสาขาอื่น ๆ จงขอพบท่านผู้นั้นที่เกี่ยวข้องให้ประชุมกันเป็นครั้งคราว และเห็นว่าที่ครั้งนี้จะเขียนอย่างนี้ ทางโน้นเขาจะเขียนในด้านประวัติศาสตร์นะ ก็ตกลงกันได้แล้ว ก็จะได้โยนกันแล้ว ก็ประชุมใหญ่ทุกสาขาพร้อมกันก็นาน ๆ ที่ก็ต้องมีจะได้มีความเข้าใจประสานงานกัน”

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๘๙} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๖.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

๓.๔ หนังสือที่มีลักษณะหลากหลาย

นอกจากจะมีเนื้อหาสาระหลากหลายในลักษณะของสหวิทยาการดังกล่าวแล้ว ในการจัดพิมพ์ภาพประกอบก็ดี ขนาดของตัวอักษรก็ดี และลักษณะของแถวตัวอักษรที่เรียกว่าคอลัมน์ ก็มีลักษณะที่มีหลายแบบประสมประสานอยู่ด้วยกัน ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“ส่วนรูปที่จะประกอบก็เป็นรูปเขียนบ้าง รูปถ่ายบ้างก็เห็นด้วยจะต้องพยายามเลือกที่เหมาะสมจำนวนพอควร ขนาดก็มีใหญ่บ้าง เล็กบ้างได้ ไม่ใช่จะมาเรียงแถวเป็นทหาร รูปสี่บ้าง รูปเขียนบ้าง นี้ไม่ขัดข้อง”^{๕๐}

๓.๕ หนังสือที่จัดพิมพ์ด้วยความประณีต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถึงการจัดทำว่าต้องใช้เวลานานมากเพราะต้องระมัดระวังให้ถูกต้องและประณีต ดังต่อไปนี้

“การพิมพ์ก็ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง ไม่ต้องรีบร้อน ถ้าทำเสร็จช้าไปปีกว่า (คือช้าไปจากปี ๒๕๑๒ อีกปีกว่า) ก็ยังดีขอให้ทำให้ดีแบ่งเป็นสองเล่ม สามเล่ม สี่เล่ม ก็เล่มเท่าที่จะขนาดจะสวยงามอย่างเหมาะสมกับการใช้ ถ้าเราจะบอกว่าสองเล่มหนาเท่านั้น เดียวเกิดอาจารย์โน้นขอเพิ่มนี้หน้อยก็ผิดส่วน เดียวสองเล่มไม่เท่ากันเกิดปัญหายุ่งขึ้น ...”^{๕๑}

๓.๖ หนังสือของคนไทย โดยคนไทย และเพื่อคนไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถึงเรื่องเงินทุนว่าต้องใช้มาก แต่ทรงเน้นว่าเป็นเรื่องของคนไทยที่ควรจัดหาทุนมาดำเนินการ โดยคนไทย และเพื่อคนไทย ดีกว่าขอทุนจากต่างชาติ ดังนี้

“งานสารานุกรมนี้เป็นงานยากแต่ถ้าสำเร็จแล้วจะเป็นประโยชน์ใหญ่หลวง สารานุกรมนี้เป็นสารานุกรมในทางที่ประสาทความรู้แก่ทุกคน รวมวิชาทำให้เกิดความก้าวหน้า เป็นสารานุกรมสำหรับทุกอายุ อนุเคราะห์สังคม สารานุกรมนี้นี้จะต้องเสียเงินเยอะ ค่าพิมพ์จะแพงเป็นส่วน ๆ แต่หาได้ไลออนส์หาไม่ได้ ฉันทหาได้ถ้าต้องไปขูดรีดก็ยอมขูดรีดได้แน่ ๑๐๐% ไม่อยากขอฝรั่ง ด้วยเป็นสารานุกรมไทย ความคิดไทย”^{๕๒}

^{๕๐} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๒} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำรัส ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๒.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

๔. ลักษณะพิเศษของสารานุกรมไทยฉบับเยาวชนฯ เทียบกับฉบับทั่วไป^{๕๓}

๔.๑ ลักษณะของสารานุกรมสำหรับเด็กและเยาวชนทั่วไป

สารานุกรมสำหรับเด็กและเยาวชนอื่น ๆ เช่น บริแทนิกาจูเนียร์ เวิลด์บุคเอนไซโคลปีเดีย และคอมป์ตันส์เอนไซโคลปีเดีย จะมีเนื้อหาเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป หรือเฉพาะสาขาวิชา และจะเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละเล่ม หรือรวมกลุ่มวิชาหรือเนื้อหาประเภทเดียวกันไว้ในเล่มเดียวกัน ลักษณะของเนื้อหาหรือสาระ และภาษาจะเป็นแบบเดียวกันไปโดยตลอดทั้งหมดทุกเล่ม

๔.๒ ลักษณะของสารานุกรมไทยฉบับเยาวชนฯ

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชนฯ มีเนื้อหาสาระแสดงความเป็นไทยทางวิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้ง ศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต และศาสตร์สากลที่วิวัฒนาการด้วยความสามารถของคนไทย ส่วนการจัดแบ่งเนื้อหาในแต่ละเล่มจะประกอบด้วยสาขาวิชาต่าง ๆ โดยมีดัชนีสำหรับค้นเรื่องอยู่ที่เล่ม และลักษณะของเนื้อหาในแต่ละเล่มจะมีสามระดับ ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและระดับความยากง่ายของภาษา

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ นี้ต้องใช้เวลาในระยะเริ่มงานต่อมาอีกถึง ๕ ปี จนถึงพุทธศักราช ๒๕๑๑ คณะกรรมการฯ จึงได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อขอรับพระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการดำเนินงาน และต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายบทความเรียงแรกเพื่อขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยซึ่งได้พระราชทานหลักการไว้ ๒ ประการ คือ การจัดเรื่องต่าง ๆ ให้จัดเป็นหมวดหมู่ตามหลักวิชา และแต่ละเรื่องให้จัดทำเป็น ๓ ระดับ สำหรับเด็กรุ่นเล็ก รุ่นกลาง และรุ่นโต รวมทั้งผู้ใหญ่ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนที่ก่อกำเนิดขึ้นได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายสาขาวิชาพร้อมเขียนบทความ ตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและวิชาการ ออกแบบรูปเล่ม และร่วมปฏิบัติงานอื่น ๆ ในการจัดพิมพ์ และสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและจัดพิมพ์สารานุกรมไทยฯ ^{๕๔}

๖. วัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์เผยแพร่

วัตถุประสงค์ในการพิมพ์เผยแพร่สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีดังต่อไปนี้^{๕๕}

^{๕๓} แม้นมาส ชวลิต. “สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.” *เพื่อพิริยะเก็นจะรำพัน*. (กรุงเทพฯ : สยามกษาและหนังสือแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๓๑). หน้า ๑๘๖.

^{๕๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. “พระราชดำริ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๒”. *โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

^{๕๕} แม้นมาส ชวลิต. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

๖.๑ เพื่อส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรู้ขั้นพื้นฐานในเรื่องหรือสิ่งเกี่ยวกับวิชาการสาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ แพทยศาสตร์ เป็นต้น

๖.๒ เพื่อให้เด็กไทยทราบว่าในประเทศไทยมีเรื่อง หรือสิ่งต่าง ๆ อะไรบ้างที่เกี่ยวกับวิชาการสาขาดังกล่าวข้างต้น และที่อาจมีขึ้นในอนาคต มีความเป็นมา และความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบันอย่างไรบ้าง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

๖.๓ เพื่อให้เด็กไทยมีความรู้และความเข้าใจในความสำคัญของวิชาการต่าง ๆ ว่าเป็นหลักฐานแห่งความเจริญ ความก้าวหน้า และความมั่นคงทางวัฒนธรรม ระบอบการปกครอง การเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของประเทศไทย

๖.๔ เพื่อให้เด็กไทยมีความรู้ความเข้าใจว่าเรื่องและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งกล่าวแล้วในข้างต้น มีความสัมพันธ์ ความหมาย และเป็นประโยชน์อย่างสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนคนไทยทั้งชาติในปัจจุบัน

๖.๕ เพื่อให้เด็กไทยตระหนักว่าเรื่องและสิ่งต่าง ๆ ที่จัดพิมพ์ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ทั้งหมดเป็นมรดกและสมบัติของชาติซึ่งตนและคนไทยทุกคนควรรู้สึกภูมิใจ มีความรัก รู้จัก รักษา และช่วยกันสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๗. หลักการเขียนเรื่อง^{๖๖}

๗.๑ เนื้อหาของเรื่องที่เขียน มีลักษณะดังนี้

๑) ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้ขั้นพื้นฐาน ในเรื่องหรือสิ่งเกี่ยวกับวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ แพทยศาสตร์

๒) ให้ทราบว่าในหัวข้อเรื่องที่เขียนนั้น ประเทศไทยมีเรื่องหรือสิ่งต่าง ๆ อะไรบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัว เช่น มีประวัติความเป็นมา และ ความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนมีการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งปัจจุบันนี้อย่างไร

^{๖๖} “หลักการเขียนเรื่องในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรับปรุงเมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๗ โดยคณะกรรมการฝ่ายภาษา.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

๓) ให้ผู้อ่านมีความรู้และเข้าใจว่าเรื่องและสิ่งต่าง ๆ ในข้อ ๒ เป็นรากฐานแห่งความเจริญ ความก้าวหน้า และความมั่นคงทางวัฒนธรรม ระบบการปกครอง การเศรษฐกิจ การศึกษาของประเทศไทย

๔) ให้ผู้อ่านมีความรู้และเข้าใจว่า เรื่องและสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ ๒ และ ๓ มีความสัมพันธ์มีความหมาย และประโยชน์อย่างสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนประชาชนคนไทยทั้งชาติในปัจจุบันและอนาคต

๕) ให้ผู้อ่านตระหนักว่า เรื่องและสิ่งต่าง ๆ (ซึ่งเป็นเนื้อหาและรูปภาพประกอบ) ดังกล่าวในข้อ ๑ ถึง ๔ เป็นมรดกและสมบัติของประเทศชาติ ซึ่งคนและคนไทยทุกคนควรรู้สึกภูมิใจ มีความรัก รู้จักรักษา และช่วยกันสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้ยิ่งขึ้น

หมายเหตุ

๑. เนื้อหาของหัวข้อเรื่องต่าง ๆ และภาพประกอบต้องพยายามให้มีลักษณะตามข้อ ๑ ถึง ๕ โดยเน้นความเป็นไทยให้มากที่สุด

๒. เนื้อหา ภาษาเขียน และวิธีการเสนอเนื้อเรื่องแต่ละส่วน (คือส่วนเด็กเล็ก ส่วนเด็กกลางและส่วนเด็กโต) ต้องมีความง่ายและเหมาะสมกับความสนใจและพื้นฐานความรู้ของผู้อ่านแต่ละระดับ โดยเฉพาะส่วนที่สามนั้นไม่ควรให้ยากหรือสูงเกินไปจนกระทั่งผู้อ่านธรรมดาสามัญอ่านไม่เข้าใจไม่รู้เรื่อง

๓.๒ การวางรูปเรื่องและวิธีดำเนินเรื่อง

๑) หัวข้อเรื่องใหญ่ ไม่ต้องวงเล็บคำภาษาอังกฤษ

๒) แบ่งเรื่องเป็น ๓ ส่วน และให้มีความยาวไม่เกินจำนวนหน้าที่ระบุไว้

ส่วนเด็กเล็ก ความยาวประมาณ ๑ - ๑ ๑/๒ หน้าพิมพ์ดีด ไม่รวมรูป (๓๐๐ - ๖๐๐ คำ)

ส่วนเด็กกลาง ความยาวประมาณ ๑ ๑/๒ - ๔ หน้าพิมพ์ดีด ไม่รวมรูป (๕๐๐ - ๑,๐๐๐ คำ)

ส่วนเด็กโต ความยาวประมาณ ๑๒ - ๑๕ หน้าพิมพ์ดีด ไม่รวมรูป (พิมพ์ดีดคือตัวธรรมดาหนึ่งหน้าจุประมาณ ๘,๐๐๐ คำ)

๓) การเขียนส่วนเด็กเล็กและเด็กกลาง ต้องพิจารณาต้นฉบับของส่วนเด็กโตเป็นหลัก และเขียนให้มีลักษณะดังนี้คือ ส่วนเด็กเล็ก เป็นการแนะนำให้รู้จักความหมาย หรือให้นิยามเบื้องต้นของเรื่องอาจเขียนด้วย วิธีนำเข้า (Introduction) โดยเริ่มจากสิ่งที่พบใกล้ตัว ใช้คำง่าย ๆ ประโยคสั้น ย่อหน้าไม่ยาวยกตัวอย่างให้มาก ให้มีภาพประกอบส่วนเด็กเล็กเป็นภาพ นำเรื่อง และหรือภาพประกอบไม่เกิน ๓ แผ่นภาพ ส่วนเด็กกลาง ดำเนินเรื่องของส่วนนี้ให้จบในตัวเอง โดยมีลักษณะดังนี้ คือ

- ก. เป็นความเรียงที่สมบูรณ์ กล่าวถึงเนื้อเรื่องในส่วนที่เด็กในส่วนนี้พอรู้เรื่อง
- ข. อาจใช้เป็นบทนำ (Introduction) ของเรื่องในส่วนเด็กโต กรณีที่เด็กโตไม่มีบทนำ

โดยชัดเจน

ก. เนื้อเรื่องที่จะดำเนินต่อไป ควรมีเนื้อความและสาระเพียงพอ ในลักษณะที่เป็นข้อสรุปของส่วนเด็กโต อย่างน้อยก็มีเค้าโครงเรื่องของส่วนเด็กโตวางไว้ให้เห็นว่าส่วนเด็กโต เป็นส่วนขยายของเด็กกลาง ไม่ใช่ส่วนต่อที่เดียว ภาพประกอบควรมีตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง

ส่วนเด็กโตเป็นส่วนสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย นิสิตนักศึกษาปีแรก ๆ และผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานความรู้ไม่สูงนัก การเขียนควรจะดำเนินเรื่องให้จบในตัวเอง ศัพท์บางคำก็ควรให้นิยามและความหมายให้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เนื้อเรื่อง ต้องไม่เป็นวิชาการชั้นสูงหรือยากจนกระทั่งคนอ่าน โดยทั่วไป ไม่สามารถจะเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์กับตัวเองได้ ภาพประกอบควรมีตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง

๗.๓ การแบ่งตอนในเนื้อเรื่อง

- ส่วนเด็กเล็ก ไม่มีหัวข้อตอนในเนื้อความ เขียนเป็นความเรียง
- ส่วนเด็กกลาง ไม่มีหัวข้อตอนในเนื้อความ เขียนเป็นความเรียง
- ส่วนเด็กโต มีหัวข้อตอนโดยไม่มีวงเล็บคำภาษาอังกฤษ ส่วนในเนื้อความจะมีคำภาษาอังกฤษได้โดยวงเล็บไว้ครั้งเดียวในเนื้อความครั้งแรก การวางหัวข้อย่อยไม่ใช่ตัวเลข

๗.๔ วิธีเขียนต้นฉบับ

๑) หัวข้อตอน ชื่อคน คำเฉพาะ... ฯลฯ ที่ต้องการให้พิมพ์ตัวอักษรพิเศษ เช่น ตัวหน้าตัวคำ ให้ขีดเส้นใต้ หัวข้อตามควรขีดสองเส้น นอกนั้นควรขีดเส้นเดียวเพื่อให้ฝ่ายพิมพ์สามารถจัดขนาดตัวอักษรได้ต่างกัน เพราะการพิมพ์ในเล่ม ไม่มีการขีดเส้นใต้

๒) ชื่อคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่เขียนสะกดมาเป็นคำไทย โดยใช้ระเบียบการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ถ้าเป็นชื่อชาวต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อเต็มในครั้งแรกและไว้วงเล็บคำภาษาอังกฤษ พร้อม ค.ศ. ที่เกิด-ตาย เชื้อชาติ นักเคมีหรือนักฟิสิกส์ หรือนักวิทยาศาสตร์ เช่น เซอร์ไอแซก นิวตัน (Sir Isaac Newton ค.ศ. ... ชาวอังกฤษ, นักฟิสิกส์) ถ้าเป็นคนไทยใช้ พ.ศ.

๓) การเขียนควรใช้ภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา

๔) คำเทคนิค ถ้าแปลได้และคำแปลนั้นสื่อความหมายได้ก็ให้ใช้คำแปล มิฉะนั้นต้องใช้ทับศัพท์ แล้ววงเล็บคำภาษาอังกฤษ (ใช้ตัวนำใหญ่หรือตัวเล็ก ตามแต่ลักษณะของคำ) ทั้งนี้ให้วงเล็บคำภาษาอังกฤษเฉพาะการกล่าวถึงครั้งแรกครั้งเดียว

๕) การระบุเวลาในประวัติ ใช้เดือน และพุทธศักราช (พ.ศ.) หรือ คริสตศักราช (ค.ศ.) เท่านั้นในกรณีที่ใช้ศตวรรษจะต้องใส่ พุทธศตวรรษ หรือคริสต์ศตวรรษ ถ้าจำเป็นจึงจะระบุวันที่

๖) เมื่อต้องการขยายความ ถ้าสั้นใช้วงเล็บ ถ้ายาวใส่ตัวเลขกำกับแล้วทำเชิงอรรถ หรือ ฟุตโน้ต (footnote) อธิบาย ถ้าไม่จำเป็น พยายามไม่ใช่

๗) การใช้ตัวเลข ให้ใช้เลขไทยทั้งหมด ยกเว้นในสูตร สมการ สัญลักษณ์สากล

๘) การอ้างอิงเรื่องในสารานุกรม ถ้าอิงเรื่องให้อิงเมื่อจบเรื่อง ถ้าอิงความโดยใส่ไว้ในวงเล็บหลังข้อความนั้น ในวงเล็บเขียนว่า (คูเรื่อง.....ชื่อเรื่องใหญ่ เล่ม.....)

๙) คำอธิบายได้ภาพ ให้เขียนชื่อภาพ และ หรือ คำอธิบายภาพไว้ได้ภาพ หรือทำรายละเอียดคำอธิบายแนบมาพร้อมภาพประกอบและใช้วิธีจัดรูปเข้าหน้าให้ใกล้ข้อความที่อ้างถึง ในเนื้อเรื่องไม่ต้องระบุว่าให้ดูภาพนั้นภาพนี้ การจัดคำอธิบายภาพเพื่อการพิมพ์ให้ใช้คำระบุตำแหน่งของภาพ เช่น บน กลาง ล่าง ล่างซ้าย ล่างขวา เป็นต้น

๓.๕ การจัดภาพประกอบเนื้อเรื่อง

๑) ให้ระบุว่าเป็นภาพประกอบเนื้อเรื่องหน้าใดของต้นฉบับ ถ้ามีชื่อภาพหรือคำอธิบายได้ภาพ (caption) ให้เขียนไว้ได้ภาพด้วย

๒) เนื่องจากคำอธิบายในภาพจะใช้ตัวเรียงทั้งหมด ฉะนั้นให้เขียนอธิบายภาพมาในกระดาษอีกแผ่นหนึ่ง

๓) ในกรณีที่ต้องระบุชื่อส่วนย่อยของภาพ (label) ขอให้ผู้เขียนและช่างเขียนเขียนเส้นฉลากชื่อหรือคำอธิบายเป็นเส้นหมึกดำด้วยตัวบรรจง เส้นฉลากชื่อ ไม่ต้องใช้ตัวลูกศรชี้ วางเส้นให้กระจายไม่ยุ่งยาก ไม่คร่อมหรือสับสนกับรูป ความสั้นความยาวให้เหมาะกับการวางตำแหน่งชื่อและคำอธิบาย

๔) คำอธิบายภาพควรเป็นภาษาไทยเท่านั้น ไม่ต้องวงเล็บคำภาษาอังกฤษ

๕) ควรใช้ภาพให้เป็นไทยๆ ไม่ควรมีบุคคลต่างชาติปรากฏอยู่ในรูปโดยไม่จำเป็น ควรเป็นรูปที่เหมือนจริงทางวิทยาศาสตร์ มิใช่ศิลป์

๖) ไม่ควรรนำภาพจากแหล่งอื่นมาใช้โดยตรง ถ้าจำเป็นก็ควรขอมมา แล้วอ้างถึงที่มาท้ายเล่มขอมมาจากที่ไหน

๗) ภาพส่วนใหญ่ควรเป็นภาพถ่าย ถ้าไม่สามารถจัดหาภาพถ่ายที่สื่อความหมาย หรือให้รายละเอียดที่ต้องการได้ ก็ใช้ภาพเขียน

๘) ภาพในเล่มเดียวกันควรมีลวดลาย (pattern) แบบเดียวกัน

๙) ภาพประกอบเรื่องและผู้เขียนเรื่องต้องการ แต่ไม่สามารถจัดหาด้วยตนเองได้ ขอให้ระบุไว้ตามข้อ ๓.๑ ว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร จะเป็นภาพเขียนหรือภาพถ่าย เพื่อทางสำนักงานโครงการสารานุกรมฯ จะได้ติดต่อขอรายละเอียดเกี่ยวกับการเขียนหรือถ่ายภาพนั้น ๆ กับผู้เขียนต่อไป

๘. ผลของการดำเนินงาน

การดำเนินงานในระยะเริ่มแรกมีความยุ่งยากพอสมควร จนถึงพุทธศักราช ๒๕๑๖ สภานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่ม ๑ จึงสำเร็จลุล่วงออกเผยแพร่ได้ จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานแก่โรงเรียนและห้องสมุดต่าง ๆ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม อีก ๕,๐๐๐ เล่ม ได้นำออกจำหน่ายแก่ประชาชนผู้สนใจ ในช่วงแรกโรงเรียนต่าง ๆ ไม่เข้าใจพระราชประสงค์ เห็นว่าเป็นหนังสือพระราชทานจึงเก็บใส่ตู้รักษาอย่างดี ไม่นำออกให้นักเรียนอ่าน ด้วยเกรงว่าจะฉีกขาด คณะกรรมการฯ ต้องทำความเข้าใจว่า มีพระราชประสงค์จะให้นักเรียนใช้สภานุกรมให้เกิดประโยชน์ พัฒนาสติปัญญาให้มีความรอบรู้ในวิทยาการอย่างกว้างขวาง ถ้านักเรียนใช้สภานุกรมกันมาก จนหนังสือฉีกขาดชำรุด ก็สามารถขอเปลี่ยนเล่มใหม่ได้ เยาวชนจึงได้ประโยชน์มากขึ้นสมตามพระราชประสงค์ หลังจากนั้น โครงการได้ดำเนินงานและจัดพิมพ์สภานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ออกเผยแพร่มาตามลำดับ

๙. พระมหากรุณาธิคุณต่อการดำเนินงานโครงการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวส่วนพระราชหฤทัยในการดำเนินงานของโครงการสภานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ตลอดมา นอกจากพระราชทานข้อวินิจฉัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้ว ยังพระราชทานพระราชดำริสหมเขยเป็นกำลังใจแก่คณะกรรมการดำเนินงานและวิทยากรผู้เขียนบทความ ในวาระที่โครงการดำเนินงานครบ ๑๕ ปี และจัดทำสภานุกรมไทยฯ ออกเผยแพร่ถึงเล่ม ๘ ซึ่งขออัญเชิญมาดังนี้

“... ท่านผู้ที่เป็นนักวิชาการนี้ก็น่าชมมาก เพราะว่า ได้อุทิศทุ่มเทเวลาของตัวเองและอาจจะกำลังกายของตัวเองด้วย นอกจากกำลังความคิด แม้จะกำลังทรัพย์ก็ทุ่มเทเหมือนกันตามธรรมดาผู้ที่ทำอะไรก็หวังประโยชน์ หวังตอบแทน ท่านผู้ที่เป็นนักวิชาการในโครงการนี้ ไม่มีสักคนที่หวังตอบแทน อันนี้ที่ทำให้คนที่ไม่รู้จักพวกเรา ฉะนั้นก็ใครล่ะที่จะทำงานฟรี ๆ ไม่มีใคร แต่ก็ปรากฏมาแล้วว่า ทำงานด้วยความเข้มแข็ง ตั้งใจเพื่อที่จะให้ความคิดของโครงการสภานุกรมได้บรรลุผล ...”

ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ นี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของโครงการสภานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

โครงการยังคงได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในการเขียนบทความ และสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย ยังคงบริจาคเงินสนับสนุนการดำเนินงานตลอดมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๓๗ โครงการฯ ได้จัดพิมพ์สภานุกรมไทยฯ ออกเผยแพร่ถึงเล่มที่ ๑๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาพระราชทานสภานุกรมไทยฯ ทุกเล่มแก่โรงเรียนและห้องสมุด ตามพระบรมราโชวาทส่วนที่เหลือจึงจำหน่ายเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ผู้มีจิตศรัทธาจัดซื้อสภานุกรมไทยฯ แจกจ่ายโรงเรียนและสถานศึกษาด้วย

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ ๖ รอบ โครงการสภานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ก้าวหน้ามาด้วยดี และได้จัดพิมพ์สภานุกรมไทยฯ

สนองพระราชประสงค์และพระมหากรุณาธิคุณถึงเล่มที่ ๒๔ (นับถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๒) ในวารสารสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการฯ ได้เชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินซื้อสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เพื่อมอบให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ตามที่โครงการแนะนำ โดยโครงการรับเป็นผู้จัดส่งให้เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลด้วย

๑๐. เนื้อหาสาระสังเขป

เนื้อหาสาระครอบคลุมสาขาวิชาการทั้ง ๗ หมวด ได้แก่ มนุษยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แพทยศาสตร์ และคณิตศาสตร์ แบ่งเป็นเล่มต่าง ๆ ดังนี้^{๕๗}

เล่มที่ ๑ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๖ มีทั้งหมด ๕ เรื่อง คือ

ดวงอาทิตย์ อุปราคา ท้องฟ้า กลางคืน นก ปลา เครื่องจักรกล พลังงาน อวกาศยาน และดนตรีไทย

เล่มที่ ๒ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๘ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

การจำแนกและจัดลำดับหมวดหมู่ของสัตว์ เวลา บรรยากาศ การตรวจอากาศ อุตสาหกรรม อุปกรณ์ขยายขอบเขตของสัมผัส มหาราชในประวัติศาสตร์ไทย การศึกษากรุงเทพมหานคร และตราไปรษณียากรไทย

เล่มที่ ๓ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๐ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย ยางพารา ทรัพยากรป่าไม้ ผลผลิตป่าไม้ การทำไม้ วัชพืช วัว ควาย และช้าง

เล่มที่ ๔ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๑ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

การเรืองแสงของสิ่งมีชีวิต การหายใจ ความสมดุลของของเหลวในร่างกาย ไวรัส ปฏิกิริยาการณ์ของอากาศ ภูมิอากาศ รถไฟ การศาสนา การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ และลำดับพระมหากษัตริย์ไทย

เล่มที่ ๕ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๓ มีทั้งหมด ๕ เรื่อง คือ

ผัก ไม้ผล อ้อย มันสำปะหลัง พืชหัว การขยายพันธุ์พืช เบ็ด ไม้ และพันธุ์ไม้ป่า

^{๕๗} เรียบเรียงจาก เอกสารเผยแพร่สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ : งานฉลองครบรอบ ๓๐ ปี โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. มปท., มปป.

เล่มที่ ๖ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๕ มีทั้งหมด ๑๕ เรื่อง คือ

คณิตศาสตร์เบื้องต้น ประวัติและพัฒนาการเกี่ยวกับจำนวนเซต ตรรกวิทยา ฟังก์ชัน สมการและอสมการ จุด เส้น และผิวโค้ง ระยะทาง พื้นที่ปริมาตร สถิติความน่าจะเป็น เมตริก กราฟ และ คณิตศาสตร์ ธรรมชาติและศิลปะ

เล่มที่ ๗ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๕ มีทั้งหมด ๕ เรื่อง คือ

กล้วยไม้ ฝิ่นสื่อในประเทศไทย การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โรคพืช ครั้ง การเลี้ยงปลา การชลประทาน บ้านเรือนของเรา และ โทรคมนาคม (ภาคแรก)

เล่มที่ ๘ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๖ มีทั้งหมด ๗ เรื่อง คือ

ประวัติการแพทย์และเภสัชกรรมไทย กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา การกำเนิดของโรค การบริหารทารกและโรคทางกุมารเวชศาสตร์ ศัลยศาสตร์และวิสัญญีวิทยา เลือดและธนาคารเลือดในประเทศไทย และอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล

เล่มที่ ๙ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๘ มีทั้งหมด ๑๓ เรื่อง คือ

เรื่องของยา สุนัขศาสตร์และนรีเวชวิทยา วิธีการทางการแพทย์ในการควบคุมการเจริญพันธุ์ การทำแท้ง การสาธารณสุข โรคมะเร็ง รังสีวิทยา ฟันและเหงือกของเรา เวชศาสตร์ชั้นสูง เวชศาสตร์ฟื้นฟู นิติเวชศาสตร์ โภชนาการ และยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

เล่มที่ ๑๐ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๐ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

โรคทางอายุรศาสตร์ โรคติดต่อและโรคเขตร้อน โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนังที่พบบ่อยในประเทศไทย โรคตา โรคหู คอ จมูก จิตเวชศาสตร์และสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และการปลูกกระดูกข้ามคน

เล่มที่ ๑๑ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๑ มีทั้งหมด ๕ เรื่องคือ

วิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ การประยุกต์คอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ สิ่งประดิษฐ์จากพัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์อุตสาหกรรม ผลของการใช้คอมพิวเตอร์ และพัฒนาการอักษรไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์

เล่มที่ ๑๒ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๑ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

การแพทย์ การศึกษา การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาชาวเขาและการเกษตรที่สูง
การพัฒนาการเกษตรในชนบท การศึกษาการพัฒนา การสหกรณ์ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนา
ปัจจัยการผลิต และแผนที่

เล่มที่ ๑๓ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๒ มีทั้งหมด ๑๑ เรื่อง คือ

เรือนไทย หัตถกรรมพื้นบ้าน จิตรกรรมไทย นาฏศิลป์ไทย ตุ๊กตาไทย การละเล่น
ของไทย อาหารไทย การประดิษฐ์ผักและผลไม้ การเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม และธนาคาร

เล่มที่ ๑๔ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๓ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

พระราชวังในกรุงเทพมหานคร พระราชวังในส่วนภูมิภาค ประติมากรรมไทย อาหาร
สัตว์ พืชอาหารสัตว์ การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ ข้าวฟ่าง เทคโนโลยีชีวภาพ สารพิษและสิ่งปนเปื้อน
อาหาร และสมุนไพร

เล่มที่ ๑๕ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๔ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

ผึ้ง การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ยาสูบ ไม้สัก ผ้าไทย ชุมชนโบราณในเมืองไทยจากหลักฐาน
ภาพถ่ายทางอากาศ น้ำเสีย ขยะมูลฝอย มลพิษทางอากาศ และปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับสากล

เล่มที่ ๑๖ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

การบูรณะวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระไตรปิฎกและการชำระพระไตรปิฎก การ
อนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปจารึก และการอ่านจารึก สังคมและวัฒนธรรมไทย การ
ผลิตหนังสือ การดนตรีสำหรับเยาวชน การช่างและหมู่บ้านช่าง และการฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชน
ผู้พิการทางด้านการศึกษา

เล่มที่ ๑๗ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๖ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

ช้างเผือก ฉันทลักษณ์ไทย ระบบนิเวศและความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต
โรคตับอักเสบจากไวรัส ของเสียที่เป็นอันตราย การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ปอแก้วปอกระเจา พืช
เส้นใย การปรับปรุงพันธุ์พืช และข้าวสาลี

เล่มที่ ๑๘ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๗ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

สภาพแวดล้อมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย ประเพณีหลวงและประเพณีราษฎร์ การแต่งกายของคนไทย กฎหมายกับสังคมไทย ประวัติการพิมพ์ไทย ภาษาและอักษรไทย ยาม่าแมลง ดินและปุ๋ย การเลี้ยงหมู และระบบการค้าผลิตผลการเกษตร

เล่มที่ ๑๙ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๘ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พืชน้ำมัน การถนอมผลิตผลการเกษตร ม้าแมลง เครื่องมือทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ศิลปะการนับเบ็องตัน ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสารกึ่งตัวนำ

เล่มที่ ๒๐ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๘ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

ศาสนาและระบบความเชื่อในประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศ จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เลียงและมลภาวะทางเสียง เลเซอร์ เซลล์แสงอาทิตย์ อัญมณี เวชศาสตร์การบิน ภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์ และการปลูกถ่ายอวัยวะ

เล่มที่ ๒๑ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๙ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ

ขบวนการพายุหยาดฟ้า วีรสตรีไทย ศิลปะการทอผ้าไทย เครื่องถม เครื่องปั้น การตลาดและการส่งออกศิลปหัตถกรรม พฤษศาสตร์พื้นบ้าน การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและองค์การสหประชาชาติและองค์การในเครือ

เล่มที่ ๒๒ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๐ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ

ภาษาศาสตร์ เครื่องถ้วยไทย เครื่องจักสาน ไม้ดอกหอมของไทย เครื่องทუნแรงและเครื่องจักรกลเกษตร อาชีวอนามัย ครอบครวัไทย สัตว์ทะเลหน้าดิน และท่าอากาศยาน

เล่มที่ ๒๓ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๑ มีทั้งหมด ๑๐ เรื่อง คือ

ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมทางละครไทย (ละครรำ) การละเล่นพื้นเมือง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยชาติพันธุ์เฟิร์นไทย ไม้ในวรรณคดีไทย (ตอน ๑) การทำงานใต้น้ำ ระบบวิทย์และการผลิตเบียร์

เล่มที่ ๒๔ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ

วรรณคดีมรดก ไม้ในวรรณคดีไทย (ตอน ๒) เมืองหลวงเก่าของไทย การผลิตรถยนต์ การผลิตรถจักรยานยนต์ การผลิตปูนซีเมนต์ ปีโตรเลียมและการผลิต โรคติดเชื้ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ และแผนพัฒนาประเทศ

เล่มที่ ๒๕ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ

ซอฟต์แวร์พื้นฐานสำหรับสำนักงาน วิวัฒนาการของไมโครคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต
แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศต้นศตวรรษที่ ๒๑ ระบบฐานข้อมูล โครงข่ายประสาทเทียม
การประยุกต์ใช้ภาษาไทยในคอมพิวเตอร์ และการพัฒนาซอฟต์แวร์

จะเห็นได้ว่าสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ นี้เป็นประจักษ์ุณทรัพย์แห่งความรู้ที่จะใช้
สำหรับพัฒนาชีวิตของปวงชนชาวไทย เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลอันมีคุณค่า เป็นพลังงานใน
การพัฒนาประเทศ ให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าสืบไป นับได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีสาย
พระเนตรกว้างไกลและมีพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

วรรณศิลป์ : หลักวิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์

วรรณกรรมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เฉพาะที่สำคัญและเป็นที่ยุติกัน
อย่างแพร่หลายดังนี้

๑. บทพระราชนิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรื่อง พระมหาชนก

๒. บทพระราชนิพนธ์แปล

- ๑) นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ
- ๒) ตีโต
- ๓) ฝันร้ายไม่จำเป็นจะต้องเป็นจริง
- ๔) เศรษฐศาสตร์ตามนัยของพระพุทธศาสนา บทที่ ๔ เล็กคิรสโต
- ๕) จากวิทยุเพื่อสันติภาพและความก้าวหน้า
- ๖) การคืบหน้าของมาร์กซิสต์
- ๗) รายงานตามนโยบายคอมมิวนิสต์
- ๘) รายงานจากลอนดอน
- ๙) ประเทศจีนอยู่ยง
- ๑๐) ทักษะนำอัจฉริยะจากขีลหลังสมัชชาลเลนเด
- ๑๑) เขาว่าอย่างนั้น เราก็ออย่างนั้น
- ๑๒) จีนแดง : ตัวเหี้ยก้ายาเสพติดแห่งโลก
- ๑๓) วีรบุรุษตามสมัยนิยม

บทพระราชนิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นที่ประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถโดยเฉพาะทาง
ด้านวรรณศิลป์ อันได้แก่ การเลือกใช้คำและสำนวนโวหาร ในการศึกษาวิจัยพระราชนิพนธ์อรรถกถาทางด้าน
การสร้างสรรคัวรรณกรรมครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะวรรณกรรม ๑ เรื่อง คือ

- ๑) บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก
- ๒) บทพระราชนิพนธ์เรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ
- ๓) บทพระราชนิพนธ์เรื่อง ตีโต

สำหรับประเด็นที่จะศึกษาคือพระปรีชาสามารถทางการสร้างสรรคัวรรณกรรมนั้น จะศึกษา
เรื่องสำคัญที่เป็นหลักของวรรณศิลป์ ๒ ด้าน ได้แก่ การใช้คำ และการใช้สำนวนโวหาร

การใช้คำ

ในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์นั้น การใช้คำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คำในวรรณศิลป์ที่นิยมใช้ในวรรณกรรมต่าง ๆ สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้^{๕๔}

๑. **คำมีพลัง** (Powerful Words) หมายถึง คำที่มีความหมายเข้มข้น เร้าอารมณ์ กระตุ้นความรู้สึก และพุ่งเข้ากระทบหัวใจผู้อ่านกว่าคำธรรมดาสามัญทั่วไป เช่น

ใช้คำ	มีฤทธานุภาพ	แทนคำ	มีอำนาจ
	วิกฤตการณ์	แทนคำ	เหตุผิดปกติ
	ตักเตือน	แทนคำ	ให้ข้อคิด
	สำนึกในพระคุณอันหาที่สุดมิได้	แทนคำ	ขอบพระคุณมาก

๒. **คำโบราณ** (Obsolete) หมายถึง คำเก่าที่ล้าสมัย หรือพ้นสมัย เป็นคำที่ไม่มีที่ใช้อยู่ในภาษาปัจจุบัน คำประเภทนี้จะให้ความรู้สึกหรือทำให้มองเห็นบรรยากาศแบบเก่า ๆ รู้สึกขลัง และเกิดความสมจริงมากยิ่งขึ้น เช่น ย่างเท้า พี่ท่าน กระนั้นหรือ รดถีบ ใต้เท้า ฯลฯ

๓. **คำคะนอง** หรือ **คำสแลง** (Slang) หมายถึง คำที่ใช้ด้วยความรู้สึกครึกครื้น คะนองปาก คะนองอารมณ์ ก่อให้เกิดความรู้สึกสะใจ ได้อารมณ์ และทำให้ภาษามีสีสันมากยิ่งขึ้น โดยมีได้คำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ เช่น มันเป็นบ้า ง่วงจะตายซัก ยากส์ เด็กเสี่ย ตู๊กตาหน้ารด กินแห้ว ฯลฯ

๔. **คำภาษาปาก** หรือ **คำตลาด** (Colloquial) หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดกันธรรมดาสามัญทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นระเบียบแบบแผน บางครั้งอาจเป็นคำคำทอบัง แต่ไม่ถึงกับลามกหยาบคาย การใช้ภาษาปาก ทำให้รู้สึกง่าย เป็นกันเอง มีรสชาดสีสัน และมีชีวิตชีวาอ่านยิ่งขึ้น เช่น วัดพระแก้ว รดเครื่อง รดแก้ง สะพานลอยฟ้า กินเหล้าเมายา มหาลัย น่องรหัส หนีเน่า ฯลฯ

๕. **คำซ้อน** หมายถึง การใช้คำเป็นชุดตั้งแต่สองคำขึ้นไป โดยที่ทุกคำที่ใช้ในชุดนั้นมีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด ทั้งนี้เป็นการทำให้ภาษาสละสลวยมากขึ้น หรือช่วยเน้นความหมายของคำนั้น ๆ ให้มีความเด่นชัดขึ้น “คำซ้อน” เป็นลักษณะที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของภาษาไทย เช่น อาลัย อาวรณ์ เสรีาโศกเสีใจ ใหญ่โตมโหฬาร เอาการเอางาน อุตสาหะวิริยะ ปลิ้นปลอกหลอกหลอน โอ้อ้อ อืดอาด มิตรสหาย ฯลฯ

๖. **คำราชาศัพท์** หมายถึง คำศัพท์ที่งดามสำหรับใช้ตามวุฒิตั้งสามของคนทั้งหลาย คือ ชาติ วุฒิ วิทยุฒิ และคุณวุฒิ เป็นคำที่ใช้กับบุคคลฐานะต่าง ๆ ตั้งแต่ สุภาพชน ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส จนกระทั่งถึง พระสงฆ์ พระเถรานุเถระ พระบรมวงศานุวงศ์ และพระมหากษัตริย์ คำราชาศัพท์เป็นวัฒนธรรมพิเศษของคนไทยที่แสดงความละเอียดอ่อน ความประณีต การยกย่องให้เกียรติบุคคลที่มีคุณงามความดี

^{๕๔}รวบรวมจาก วิกา กงกชนันท์. **วรรณคดีศึกษา**. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓). หน้า ๕-๒๒. และ เปลื้อง ณ นคร. **ภาษาวรรณนา**. (กรุงเทพฯ : ขาวฟ้า, ๒๕๔๐). หน้า ๕๐-๕๘. และ ชำนาญ รอดเหตุภัย. **สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน**. (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๓๖). หน้า ๗๐-๘๑.

๙. คำสะท้อนสังคม หมายถึง คำที่มีความหมายเชิงนัยประหวัด คือ มีความหมายบ่งบอกเรื่องราวของสังคมที่เกิดขึ้นในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง คำประเภทนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพมองเห็นสภาพความเป็นไปของสังคมและประเทศชาติ เช่น คำลัทธิวัฒนธรรมตะวันตก เกิดภาวะสมองไหลในระบบราชการ เศรษฐกิจแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา สองมาตรฐาน เศรษฐกิจแบบพอเพียง วิสัยทัศน์พัฒนาจิตสาธารณะ ประชาพิจารณ์ ฯลฯ

๑๐. คำทับศัพท์ หมายถึง คำที่เขียนด้วยตัวอักษรไทย โดยการถ่ายถอดเสียง หรือเลียนเสียงคำภาษาต่างประเทศที่นำเข้ามาใช้ในภาษาไทย ให้ใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นับเป็นการยืมคำของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งไปพลาง ๆ ก่อนในระหว่างที่ยังไม่มีคำภาษาไทยที่เหมาะสม การยืมคำภาษาอื่นเกิดขึ้นได้กับทุกภาษาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ สมัยก่อนมีคำยืมจากภาษาจีน ภาษาเขมร และภาษาบาลีสันสกฤต เข้ามาปะปนใช้ในภาษาไทยมาก สมัยปัจจุบันภาษาดังกล่าวลดความสำคัญลง และมีการยืมคำจากภาษาอังกฤษมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งนับวันจะมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่มากขึ้น โดยลำดับ จะเห็นได้ว่ามีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในวงการสื่อสารมวลชน นักวิชาการ และนักบริหาร โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่นิยมชมชอบใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษกันมาก

๑๑. คำศัพท์บัญญัติ (Technical term) หมายถึง คำที่ผู้รู้ นักวิชาการ และนักปราชญ์ราชบัณฑิตได้สร้างขึ้น หรือกำหนดขึ้น เพื่อใช้แทนคำทับศัพท์ซึ่งยืมมาจากภาษาอื่น ศัพท์บัญญัติเป็นการทำให้ภาษาเกิดความเจริญงอกงาม และเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำภาษาต่างประเทศโดยไม่มี ความจำเป็น ทั้งยังช่วยในการสื่อสารความหมายระหว่างคนในชาติได้สะดวกมากยิ่งขึ้นด้วย ศัพท์บัญญัติที่ราชบัณฑิตยสถานเป็นผู้กำหนดขึ้นถือว่าเป็นทางการ มีอยู่หลายสาขาวิชาชีพ ศัพท์เหล่านี้ถือกันว่าเป็นศัพท์มาตรฐานสำหรับคนทั่วไปจะได้ยึดถือเป็นแบบอย่างและใช้ในโอกาสต่าง ๆ ทั่วไป บางคำยังคงใหม่มากหรือยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเมื่อนำมาใช้ อาจจะต้องมีการวงเล็บคำภาษาเดิมหรืออธิบายความหมายกำกับไว้ด้วยก็จะสามารถแก้ปัญหาการสื่อสารความหมายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

๑๒. คำไกลเกินความเข้าใจ (Far fetched) คำที่ใช้กันเฉพาะบางกลุ่ม (Jargon) บางอาชีพ เมื่อนำไปใช้ในวงการอื่น อาจสื่อสารกันไม่ได้ หรือไม่ตรงตามความประสงค์ คำเหล่านี้บางกรณีก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ เพราะไม่มีคำอื่นใดที่เหมาะสมมากกว่า หรือต้องการให้ดูสมจริง เช่น เรื่องเกี่ยวกับทหาร บุคคลในเรื่องก็ควรจะใช้ศัพท์เฉพาะทางการทหารปะปนอยู่ในเรื่องบ้าง เป็นต้น กรณีเช่นนี้ผู้ใช้ควรจะได้หาทางอธิบายความหมายคำเหล่านี้ไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น คำศัพท์ในการพิมพ์ ได้แก่ ปรูฟอาร์ต เลย์เอาต์ ตรวหน้าแท่น ขนาด ๑๐ พอยต์ เย็บกี่ แปกหน้ายก คอลัมน์นิ้ว เก็บหน้า ฯลฯ

การใช้สำนวนโวหาร

สำนวน หมายถึง “ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีสำนวน โวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่ม ๆ ดอน ๆ ; คดี เช่น ปิดสำนวน; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าว สืบต่อกันมาช้านานแล้วมีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ, ไร่ไม่ดีโทษปีโทษกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี, ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้ เมืองเดิม, ลักษณะนาม ใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความ ๒ สำนวน ...”^{๕๕}

จะเห็นได้ว่า คำว่า “สำนวน” มีความหมายหลายนัย สรุปว่า สำนวน หมายถึง ทำนองของการพูด หรือถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นอย่างสละสลวย หรือการใช้ภาษาอย่างมีชั้นเชิง ไม่ตรงไปตรงมา เป็นข้อความชวนอ่าน ชวนให้คิดติดตาม หรือตีความซึ่งจะสามารถเข้าใจความหมายได้

ส่วนคำว่า **โวหาร** มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า หมายถึง ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือ หรือพูด, ถ้อยคำที่เล่นเป็นสำบัดสำนวน^{๕๖}

โวหารช่วยให้วรรณกรรมมีรสชาติ มีความสละสลวยมากกว่าภาษาธรรมดา วิชา กงกะนันทน์ กล่าวไว้ว่า “โวหารเป็นภาษาที่ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ หรือจินตภาพได้ชัดเจนหรือกว้างขวางกว่าภาษาตรงไปตรงมา เหตุผลประการหนึ่ง คือ เพราะการใช้โวหารนั้นส่วนใหญ่คือการใช้ภาษาเปรียบเทียบสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม”^{๕๗}

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “โวหาร” ดังกล่าว จะเห็นว่าใกล้เคียงกับความหมายของคำว่า “สำนวน” เป็นอย่างมาก ดังนั้นบางทีก็จะใช้ควบคู่กัน ไปว่า “สำนวนโวหาร” ซึ่งมีความหมายว่า ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นอย่างไพเราะ สละสลวย เสริมสร้างจินตนาการก่อให้เกิดภาพขึ้นในความคิดคำนึง มากกว่าที่จะใช้ภาษาธรรมดาซึ่งเป็นการใช้ตรงไปตรงมา เมื่อได้วิเคราะห์ภาพรวมของสำนวนโวหารที่มีความสำคัญและใช้แพร่หลายโดยทั่วไปแล้ว สามารถจำแนกสำนวนโวหารเป็น ๔ ลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑. สำนวนโวหารที่สละสลวย
๒. สำนวนโวหารที่เผ็ดร้อน ประชดประชัน
๓. สำนวนโวหารแบบไทย ๆ
๔. สำนวนโวหารแบบต่างประเทศ

^{๕๕} ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๔๖). หน้า ๑๑๘๗.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๐๕๐.

^{๕๗} วิชา กงกะนันทน์. วรรณคดีศึกษา. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๓). หน้า ๓๕-๕๕.

ความหมายของ “สำนวนโวหาร” ที่ว่าหมายถึง ถ้อยคำซึ่งเรียบเรียงขึ้นอย่างไรเพราะ สละสลวย เสริมสร้างจินตนาการก่อให้เกิดภาพขึ้นในความคิดคำนึงมากกว่าที่จะใช้ภาษาธรรมดา ดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น ตรงกับความหมายของคำว่า “โวหารภาพพจน์”^{๑๐๒}

โวหารภาพพจน์ หรือ โวหารลักษณะ หมายถึง การกล่าวคำอันมีนัยชวนให้คิด แทนที่จะกล่าวความจริงไปตรงมาโดยมุ่งหมายที่จะให้คำกล่าวนั้น มีผลกระทบกระเทือนความรู้สึกอารมณ์ของผู้ฟัง^{๑๐๓} สำหรับ โวหารภาพพจน์หรือโวหารลักษณะ ซึ่งใช้สร้างภาพให้เกิดขึ้นในจินตนาการ หรือภาพในความคิดที่สำคัญและมีที่ใช้อย่างแพร่หลายนั้น นักวิชาการหลายคนได้จัดแบ่งประเภทของโวหารภาพพจน์ไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร กล่าวว่า โวหารลักษณะ (Figure of Speech or Figure of Rhetoric) หมายถึงลักษณะของโวหาร คือ การกล่าวคำอันมีนัยชวนให้คิด แทนที่จะกล่าวความจริงไปตรงมา โดยมุ่งหมายที่จะให้คำกล่าวนั้น มีผลกระทบกระเทือนความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ฟัง และได้อ้าง ตำราเรียนศาสตร์ (Senior Course of English Composition)^{๑๐๔} ว่าได้กำหนดชนิดของโวหารลักษณะไว้ ดังต่อไปนี้

๑. โวหารอุปมา หรือ โวหารเทียบเคียง (Simile)
๒. โวหารอุปสรรค (Metaphor)
๓. โวหารนิทานเทียบ หรือ โวหารนิทานอุปมา (Allegory)
๔. โวหารขัดแย้ง หรือ โวหารอรรธานันดร (Antithesis)
๕. โวหารวิภาษิต (Epigram)
๖. โวหารประโยคควบ (Condensed Sentence)
๗. โวหารวิฤตภาวะ (Climax)
๘. โวหารปฏิวิฤตภาวะ (Anticlimax or Pathos)
๙. โวหารอุปนาม (Metonymy)
๑๐. โวหารเทียบนาม (Synecdoche)
๑๑. โวหารเทียบฉายา (Transferred Epithet)
๑๒. โวหารบุคลาธิษฐาน (Personification)
๑๓. โวหารอปปาลปะนะ (Apostrophe)
๑๔. โวหารจินตทัศน์ (Vision)
๑๕. โวหารอดิพจน์ (Hyperbole or Exaggeration)

^{๑๐๒} คำนี้บัญญัติขึ้นแทนคำว่า Figure of Speech และ Figure of Rhetoric

^{๑๐๓} เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา. (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, ๒๕๔๐). หน้า ๖๒-๖๖.

^{๑๐๔} เนสฟิลด์, เจ. ซี. อ้างถึงใน เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา. (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, ๒๕๔๐), หน้า ๖๑-๖๒.

๑๖. โวหารอุปนัย (Enuvendo)
๑๗. โวหารประชด (Irony)
๑๘. โวหารเหน็บแนม (Sacasm)
๑๙. โวหารเสาวพจน์ (Euphemism)
๒๐. โวหารนิประติขญา (Litotes)
๒๑. โวหารปจฉาพจน์ (Interogation)
๒๒. โวหารอัศเจรีย์ (Exclamation)
๒๓. โวหารซ้อนความ (Identical Statrment)
๒๔. โวหารคำเลียนเสียง (Onomatopoeia)
๒๕. โวหารเสียงสัมผัส (Assonance)
๒๖. โวหารเล่นคำ (Pun)

ชำนาญ รอดเหตุภัย^{๑๑๕} ได้จัดแบ่งโวหารภาพพจน์โดยยึดแนวการแบ่งของ เซย์เมอร์ แชตแมน (Seymour Chatman) เป็นหลักได้ทั้งหมด ๑๙ ประเภท ดังนี้

๑. โวหารอุปมา (Simile)
๒. โวหารอุปถัมภ์ (Metaphor)
๓. โวหารอุปนัย (Innuendo)
๔. โวหารบุคลาธิษฐาน (Personification)
๕. โวหารวิปันทนาการ (Pathetic fallacy)
๖. โวหารอธิพจน์ (Hyperbole)
๗. โวหารคำพังเพยและสุภาษิต (Locution and Proverb)
๘. โวหารนิทานสาธก (Allegory or Parable)
๙. โวหารเลียนเสียง (Onomatopoeia)
๑๐. โวหารพูดรับเชิงปฏิเสธ (Litotes)
๑๑. โวหารกระทู้คำถาม (Interogation)
๑๒. โวหารเคลือบคำ (Euphemism)
๑๓. โวหารย้ำความและย้ำคำ (Identication statement and Repetition)
๑๔. โวหารเหน็บแนม (Sarcasm)

^{๑๑๕} ชำนาญ รอดเหตุภัย. สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๒๖). หน้า ๗๙-๘๔.

๑๕. โวหารเล่นคำ (Pun on word)
๑๖. โวหารเล่นเสียงสัมผัส (Rhyme and Alliteration)
๑๗. โวหารปรพากย์ (Antitheses)
๑๘. โวหารบันไดความ (Climax)
๑๙. โวหารปฏินัย (Anticlimax)

วิชา กงกะนันท์^{๑๑๖} ได้รวบรวมโวหารภาพพจน์จากแหล่งต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. Metaphor (เมตาฟอรั)
๒. Simile (สิมิลี)
๓. Synecdoche (สมพจน์)
๔. Metonymy (นามนัย)
๕. Oxymoron (ปฏิวาตะ)
๖. Paradox (ปฏิกากพจน์)
๗. Synesthesia (อวัตพากย์)
๘. Hyperbole (อติพจน์)
๙. Overstatement (อธิพจน์)
๑๐. Allusion (ปฏิรูปพจน์)
๑๑. Personification (บุคลาธิษฐาน)
๑๒. Analogy (อุทาหรณ์)
๑๓. Rhetorical Question (ปฏิปุจฉา)

จะเห็นได้ว่าการจำแนกประเภทของโวหารลักษณะตามแนวทั้งสามข้างต้น มีบางส่วนที่คล้ายกันหรือเหมือนกันและบางส่วนแตกต่างกัน สำหรับการวิเคราะห์วรรณศิลป์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งนี้ จะได้เลือกสรรเฉพาะโวหารลักษณะที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมาเพียงบางประเภทดังต่อไปนี้

๑. **โวหารอุปมา (Simile)** หมายถึง สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ มักใช้คู่กับอุปไมย แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เข้าใจดีขึ้น^{๑๑๗} โวหารอุปมา เป็นการกล่าวเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดการเทียบเคียงจากลักษณะที่รู้จักกันดีแล้วของสิ่งหนึ่ง ไปสู่อีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือยังไม่ตระหนักทั่วไป เช่น

^{๑๑๖} วิชา กงกะนันท์. เรื่องเดิม.

^{๑๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

- The problems of humanity now are so immense, like an ocean, that it's hard to see how to solve them. So people stop trying, they sink into hopelessness.^{๑๑๘}

- วาจาสุภายิตย่อมไม่มีประโยชน์แก่ผู้ไม่ทำตาม เหมือนดอกไม้ที่มีสีสวย สัตถฐานดี แต่หากกลิ่นไม่ แต่วาจาสุภายิตจะมีประโยชน์มากแก่ผู้ทำตาม เหมือนดอกไม้ที่มีสีสวย มีสัตถฐานงาม และมีกลิ่นหอม (จากเรื่อง พระอานนทที่พุทธอนุชา)^{๑๑๙}

๒. โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor) คำว่า อุปลักษณ์ แปลว่า ลักษณะรอง หรือลักษณะใกล้เคียง โวหารอุปลักษณ์ คล้ายกับโวหารอุปมา ต่างกันตรงที่โวหารอุปลักษณ์จะไม่ยกสิ่งใดขึ้นมาเทียบว่าเหมือนกับสิ่งใด แต่จะยกสิ่งที่มีลักษณะใกล้เคียงกันนั้นขึ้นมากล่าวโดยให้ผู้อ่านคิดเอาเองว่าหมายถึงอะไร โปรดสังเกตข้อความที่ใช้คำว่า แก้วตา ตูกตา และกึ่งแห่ง แต่ละคู่ดังต่อไปนี้

- โวหารอุปมา : พ่อรักลูกปานแก้วตา
- โวหารอุปลักษณ์ : แก้วตาของพ่อคนนี่เรียนเก่ง^{๑๒๐}
- โวหารอุปมา : ใบหน้าของสาวรุ่นเปล่งปลั่งจิ้มลิ้มเหมือนตูกตาญี่ปุ่น
- โวหารอุปลักษณ์ : ผู้อำนวยการนั่งคู่ไปกับตูกตาหน้ารถที่เขาหมายเคลม
- โวหารอุปมา : คนรักเก่าบัดนี้หอมเหมือนกึ่งแห่ง
- โวหารอุปลักษณ์ : ในที่สุดเขาก็จากกึ่งแห่งนั้นไปอย่างไม่อาลัยไยดี

๓. โวหารบุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การสมมุติสิ่งที่ไม่มีความรู้สึกนึกคิด และมีชีวิตจิตใจให้ดูเหมือนเป็นคน คือมีกิริยาอาการมีพฤติกรรมประหนึ่งว่าเป็นคน ในทางกวีเรียกว่า Pathetic fallacy^{๑๒๑} หมายความว่า อารมณ์นึกไปไม่ยึดเหตุผลความเป็นจริง โวหารประเภทนี้ทำให้อ่านแล้วเกิดภาพขึ้นในจินตนาการ ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวหรือลักษณะต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ^{๑๒๒}

- ทุกวันนี้ข้าพเจ้าก็ได้อาศัยหนังสือเท่านั้น ที่คอยเป็นเพื่อนปลอบใจให้คลายความว้าวุ่นลงได้บ้าง ยามใดที่ข้าพเจ้ารู้สึกปวดร้าวจนสุดแสนจะอดกลั้น ข้าพเจ้าก็ได้อาศัยหนังสือนี้แหละที่มาคอยช่วยอ้อม คอยชี้แนะหนทางที่ทำให้ปลอดโปร่งใจขึ้นมาบ้าง

- ความโลกตามมาหลอกหลอนช่วยวน แม้ว่าเขาพยายามจะข่มตาให้หลับลง แต่มันก็ยังมากกระซิบที่ข้างหู กระตุ้นเตือนให้เขาฉวยโอกาสที่ไม่แน่ว่าชาตินี้จะได้พบอีกหรือไม่

^{๑๑๘} Visionary Monarch. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.kanchanapisek.org.th/> (19 November 2001).

^{๑๑๙} ชำนาญ รอดเหตุภัย. เรื่องเดิม. หน้า ๕๔.

^{๑๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕.

^{๑๒๑} เปลื้อง ณ นคร. เรื่องเดิม. หน้า ๖๕.

^{๑๒๒} ชำนาญ รอดเหตุภัย. เรื่องเดิม. หน้า ๕๖-๕๗.

๔. **โวหารย้ำความและซ้ำคำ** (Identical statement and Repetition) หมายถึง การเรียบเรียงข้อความให้มีการใช้คำซ้ำกันมากกว่าสองครั้งโดยเจตนา เพื่อเป็นการเน้นคำสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีน้ำหนักและมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น โวหารซ้ำคำเป็นการเล่นเสียงและเน้นด้วยการซ้ำคำและทำให้เกิดภาพ อารมณ์ ความรู้สึก มากยิ่งขึ้น^{๑๑๑} ตัวอย่างเช่น

- เราจะต้องต่อสู้ สู้ กับสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดตัว สู้กับโรคภัยไข้เจ็บ สู้กับศัตรูร้ายของประเทศไทย และสู้กับตัณหาเพื่อที่จะเอาชนะตนเองให้จงได้
- หน้าที่ของผู้นำคือนำ
- การรีบร้อนปรับ ครม. มีแต่เสียกับเสีย
- ปีใหม่นี้ ข้าพเจ้าจะทุ่มเท ทุ่มเทใจ และทุ่มเทสติปัญญาให้ถึงที่สุด เพื่อสร้างผลงานวิชาการให้เป็นรางวัลของชีวิตให้จงได้

๕. **โวหารอธิพจน์** บางแห่งเรียกว่า **โวหารอติพจน์** หมายถึง คำกล่าวอันสูงพ้นเกินความจริงแต่ยังในทางจินตนาการ^{๑๑๒} เป็นการกล่าวโหดโผนเกินกว่าที่จะเป็นจริงได้ แต่เป็นการกล่าวที่ทำให้ผลทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดความซาบซึ้งไปกับเนื้อความที่มีน้ำหนักมากเช่นนั้น ผู้อ่านย่อมทราบดีว่าคำกล่าวเช่นนั้นไม่มีทางเป็นความจริงได้ แต่ก็ยังยอมรับฟังด้วยความรู้สึกที่ประทับใจ ไม่ถือว่าเป็นการพูดโกหกแต่อย่างใด^{๑๑๓} เช่น

- ผมนั่งคอยคุณอยู่ตรงนี้ตั้งปีแล้ว
- เขาารู้สึกหิวจนไส้จะขาด
- เรียมรำน้ำเนตรถ้วม ถ้วม พรหม พาเทพเจ้าตกจม จ่อมม้วย^{๑๑๔}

๖. **โวหารสัทพจน์** หรือ **โวหารเลียนเสียงธรรมชาติ** (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้คำเลียนเสียงที่เกิดตามธรรมชาติ ทำให้เกิดบรรยากาศ หรืออารมณ์ความรู้สึกตามท้องเรื่องได้ดียิ่งขึ้น เช่น ^{๑๑๕}

- ทหารเดินคบเท้ากันพื้บพื้บ
- เปรี๊ยะ! เสียงฟ้าผ่าดังสนั่นไปทั่ว ลมกระโชกหวีดหวิวเหมือนเสียงปิศาจอันน่าสะพรึงกลัว สักครู่ฝนเริ่มเปาะเปาะ ๆ แล้วยกักระหน่ำจ๊ก ๆ อย่างลึมหลุ่มตาไม่ขึ้น

^{๑๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

^{๑๑๒} เปลื้อง ณ นคร. เรื่องเดิม. หน้า ๓๑.

^{๑๑๓} ชำนาญ รอดเหตุภัย. เรื่องเดิม. หน้า ๕๘.

^{๑๑๔} เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า ศรีปราชญ์ เป็นผู้แต่ง ดู เปลื้อง ณ นคร. **ประวัติวรรณคดีไทยฉบับนักศึกษา**. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๕). หน้า ๑๑๕.

^{๑๑๕} ชำนาญ รอดเหตุภัย. เรื่องเดิม. หน้า ๕๕.

๗. โวหารปฏิพจน์ (Paradox) นักวิชาการบางคนเรียกว่า ปรพาคย์ (Antithesis)^{๑๑๘} บ้างและปฏิภาคพจน์^{๑๑๙} บ้าง หมายถึง การเรียบเรียงข้อความให้มีเนื้อความขัดกัน ไม่ว่าผู้ใช้จะตั้งใจเจาะจงหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้แต่เป็นไปได้ ทำให้เนื้อความดูเด่นยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

- ใหญ่พริกหยวก เล็กพริกขี้หนู
- ขณะที่หัวใจของเรามีแต่ความเศร้า จงเติมความรื่นเริงสนุกสถานลงไป
- ความรักทำให้ความขี้ริ้วกลับเป็นความงาม ความโง่กลับเป็นความฉลาด ความแก่กลับเป็นความหนุ่ม บาบกลับเป็นบุญ ความซึมเซากลับเป็นความเข้มแข็ง ใจแคบกลับเป็นใจกว้าง..
- ยิ่งเขาพยายามใช้เงินเพื่อชื่อเสียงมากเพียงใด ดูเหมือนประชาชนก็จะยิ่งหมดศรัทธาในตัวเขามากเพียงนั้น

โวหารภาพพจน์ทั้ง ๗ ประเภทดังกล่าวข้างต้น จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

^{๑๑๘} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๐๒.

^{๑๑๙} วิกิ กงกะนันท์. เรื่องเดิม. หน้า ๓๔.

พระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”

ประวัติความเป็นมาของหนังสือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” จากต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง “A Man Called Intrepid” ของ William Stevenson ซึ่งเป็นหนังสือประเภทเบสต์เซลเลอร์ (bestseller) มียอดจำหน่ายมากกว่า ๒ ล้านเล่ม^{๑๖๐} พระองค์ทรงใช้เวลาว่างวันละเล็กน้อยหลังจากทรงจบสิ้นพระราชภารกิจ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ถึง วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ รวมเวลาประมาณเกือบสามปี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลเสร็จ ได้พระราชทานเอกสารแปลเรื่องนี้แก่ผู้ทรงรู้จักคุ้นเคยแต่ยังมีได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ทั่วไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญในเรื่องลิขสิทธิ์ของวรรณกรรม จะเห็นได้จากพระองค์มีพระราชประสงค์ให้พระราชนิพนธ์แปลของพระองค์เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๕๒๕ พระองค์จึงได้ทรงมอบหมายให้ ม.ล.พีรพงศ์ เกษมศรี เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกา ทำหนังสือติดต่อขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และได้รับคำตอบอนุญาต เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้จัดพิมพ์จำหน่ายเพื่อหารายได้สมทบกองทุนการกุศลต่าง ๆ ตามพระราชประสงค์ ได้ที่วราชนาฎจักรไทย^{๑๖๑}

ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ขณะที่ทรงจำเริญพระชนมายุ ๖๖ พรรษา พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดพิมพ์จำหน่ายเพื่อหารายได้สมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนา^{๑๖๒} ปรากฏว่าหนังสือเล่มนี้ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง หนังสือพิมพ์ครั้งที่ ๑ จำหน่ายหมดภายในเวลาไม่กี่วัน และต้องเร่งพิมพ์เพิ่มเติมอีกถึง ๑๔ ครั้ง รวมยอดพิมพ์จำหน่ายแล้วเกือบสองแสนเล่มภายในเวลาเพียง ๒ เดือน^{๑๖๓}

^{๑๖๐} ขวัญแก้ว วัชรโรทัย. บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ และติโต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th/> (17 December 2001).

^{๑๖๑} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๖), หน้าคำนำ.

^{๑๖๒} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕.

^{๑๖๓} เรื่องเดียวกัน. หน้าบรรณลักษณะ.

สังเขปเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”

ตอนที่ ๑ เป็น “คำนำ” ของหนังสือนี้ เจ้าของเรื่องสำคัญคือ เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน (Sir William Stephenson) หรือ นายอินทร์ เป็นผู้เขียนด้วยตนเอง โดยกล่าวถึงเหตุการณ์ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๒ นายอินทร์ในฐานะผู้แทนลับพิเศษของวินสตัน เชอร์ชิลล์ และหัวหน้าสำนักงานรักษาความปลอดภัยอังกฤษ (British Security Coordination) ซึ่งตั้งอยู่ในนครนิวยอร์ก เป็นผู้ส่งข่าวให้ประธานาธิบดีรูสเวลต์ ได้ทราบข้อเท็จจริงว่าหากอังกฤษปราศภัยสงครามจะต้องต่อเนื่องถึงสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงเข้าร่วมสงครามอย่างเปิดเผย ขณะเดียวกันสงครามลับก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างซับซ้อน และเหตุการณ์เหล่านั้นยังคงปกปิดกันมาโดยตลอด นายอินทร์เห็นว่าการสงครามผ่านมานานแล้ว ไม่มีเหตุผลใดๆ ที่ควรจะต้องปกปิดต่อไปอีก ทั้งควรจะนำมาเปิดเผยเพื่อสติเกียรติกุณของผู้กล้าหาญที่ต้องตายไปจำนวนมาก และที่สำคัญยิ่งก็คือ นายอินทร์ต้องการให้โลกรับรู้แผนลับทั้งหลาย ที่ใช้เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้โลกเสรีพ้นจากภัยสงคราม ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะไม่หวนกลับมาอีก

เรื่องราวของ สำนักงาน บี.เอส.ซี. ลับซับซ้อนเป็นอันมาก มีเอกสารจำนวนมากมายมหาศาล มีเจ้าหน้าที่บางคนรวบรวมไว้เป็นระเบียบ สะดวกแก่การศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประโยชน์มหาศาลสำหรับการเขียนหนังสือของนายวิลเลียม สตีเฟนสัน (William Stevenson) ซึ่งเป็นเพื่อนและเคยร่วมงานกับนายอินทร์-เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน (Sir William Stephenson)^{๑๒๔} มาก่อน และเป็นผู้เรียบเรียงหนังสือ A Man Called Intrepid หรือ นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ

ตอนที่ ๒ เป็นตอน “เผยแพร่เรื่อง” เนื้อหาตอนนี้เป็นส่วนนำเรื่องอีกตอนหนึ่ง ซึ่ง ชาร์ลส์ เฮวาร์ด เอลลิส เป็นผู้เขียน เขาเล่าถึงความเป็นมาของสำนักงานรักษาความปลอดภัยอังกฤษที่นิวยอร์ก (บี.เอส.ซี.) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นที่สหรัฐอเมริกา เอลลิส ยอมรับว่า นายอินทร์ เป็นสายลับพิเศษลับสุดยอดระหว่างประธานาธิบดี รูสเวลต์ ของสหรัฐอเมริกา และนายกรัฐมนตรี วินสตัน เชอร์ชิลล์ ของอังกฤษ

เอลลิส ทราบเรื่องราวความลับของสำนักงาน บี.เอส.ซี. มากมาย และเก็บความลับสำคัญเหล่านั้นมาได้นานกว่าสิบปี เขาได้ปรึกษาหารือกับนายอินทร์ อย่างกว้างขวาง และในที่สุดก็เห็นด้วยกับ วิลเลียม สตีเฟนสัน ที่จะเปิดเผยเรื่องของนายอินทร์ และสำนักงาน เพราะจะมีผลได้มากกว่าผลเสีย เขาได้มอบเอกสารของ บี.เอส.ซี. จำนวนมากแก่ วิลเลียม สตีเฟนสัน เพื่อประกอบการเขียนหนังสือเรื่องนี้ เอลลิส เป็นผู้แนะนำให้นายกรัฐมนตรีเชอร์ชิลล์ ประกาศเกียรติคุณของนายอินทร์ และสำนักงาน บี.เอส.ซี. ของนายอินทร์ว่า “เราแน่ใจได้ ไม่เคยมีการกระทำใด ๆ ในนิยายหรือในประวัติศาสตร์ อันเป็นเรื่องของปुरुชนที่จะเกินความสูงส่งของวีรกรรมและความกล้าหาญของบุคคลเหล่านี้”^{๑๒๕}

^{๑๒๔} วิลเลียม สตีเฟนสัน (William Stevenson) ผู้แต่งหนังสือเรื่องนี้กับ เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน (Sir William Stephenson) คือ “นายอินทร์” บุคคลสำคัญในหนังสือนี้ มีชื่อที่คล้ายคลึงกันมาก ทั้งๆ ที่มิได้เป็นญาติกัน ทำให้ผู้อ่านบางคนเกิดความสับสน และหลายคนเข้าใจผิดว่าเป็นคนเดียวกัน

^{๑๒๕} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๑๒.

เนื้อหาละเอียดของหนังสือซึ่งหนานกว่า ๖๐๐ หน้า เรียบเรียงโดย วิลเลียม สตีเวนสัน มีทั้งหมด ๖ ภาค รวม ๔๕ บท มีสารบัญโดยสังเขปดังนี้^{๑๒๖}

กล่าวถึงความร่วมมือทางสงครามจารกรรมระหว่างอังกฤษกับสหรัฐ ที่ได้ร่วมกันต่อต้านการขยายอำนาจของเยอรมันยุคนาซี โดยมีนายอินทร์เป็นผู้ประสานระดับสูง เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเลือกมาเปิดเผยโดยได้รับการตรวจสอบว่าถูกต้องตามข้อเท็จจริงด้วยตัว “นายอินทร์” เอง บางเรื่องน่าทึ่งยิ่งกว่านิยายสายลับที่แต่งขึ้นเสียอีก เช่น ปฏิบัติการขโมยเครื่องบิน-ถอครหัสลับ “เอนิกมา” อันทันสมัยที่สุดของเยอรมัน ซึ่งฮิตเลอร์ภูมิใจมากกว่าข่าวต่าง ๆ ที่ส่งด้วยเครื่อง “เอนิกมา” จะไม่มีผู้ใดสามารถแปลความได้ แต่ “นายอินทร์” สามารถวางแผนขโมยเครื่องได้ โดยฝ่ายเยอรมันไม่ระแคะระคายเลย จึงเป็นก้าวแรกที่ทำให้หน่วยจารกรรมของ “นายอินทร์” สามารถสืบข่าวสำคัญ ๆ ของฝ่ายเยอรมันได้สำเร็จ นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างกล้าหาญของ “มาเดอแลน” สายลับของ “นายอินทร์” ที่เสี่ยงชีวิตเข้าไปในแดนข้าศึกแล้วส่งข่าวให้ “นายอินทร์” ตลอดจนการปฏิบัติการของสาว “ซินเธีย” สายลับอังกฤษแสนสวยที่ใช้เสน่ห์ของตน ล้วงความลับเกี่ยวกับการถอครหัสจากนักการทูตฝ่ายข้าศึกได้สำเร็จ

นายอินทร์หรือ Sir William Stephenson ซึ่งต่อมาไปเป็นหัวหน้าฝ่ายจารกรรมในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เจ้าของรหัสลับ Intrepid ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นทหารอาสาสมัครไปแนวหน้า ได้รับภัยจากแก๊สพิษในสงครามจนเกือบทุพพลภาพ แต่ด้วยเลือดนักสู้ เขาพยายามจนได้กลับไปเป็นทหารนักบินอีกครั้งหนึ่ง เขาได้เขียนรายงานเกี่ยวกับค่ายกักกันของฝ่ายข้าศึกจากประสบการณ์ที่เคยถูกจับ เป็นเหตุให้นายพลเรือเอก บลิงเกอร์ ฮอลล์ เกิดสนใจนายอินทร์ และต่อมาได้เรียกนายอินทร์ กลับจากลอนดอน เพื่อมาช่วยปฏิบัติราชการลับ ซึ่งนายพลฮอลล์ แห่งอังกฤษ และ บิล โคนแวน แห่งอเมริกา ได้ดำเนินการด้านราชการลับต่อ และเฝ้าจับตาดูความเคลื่อนไหวของพวกนาซีเยอรมัน นายอินทร์และพรรคพวกยังคงติดตามพฤติกรรมของฮิตเลอร์ต่อไป พวกเขาพยายามศึกษาเกี่ยวกับรหัสลับที่เยอรมันใช้ผ่านเครื่องเอนิกมา เพื่อจะได้ตีความข่าวสารที่ดักฟังได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้เตรียมการป้องกันประเทศของตนได้ทันทั่วทั้งที่ ด้วยการประสานงานของนายอินทร์ ทำให้อังกฤษและอเมริกาได้ร่วมมือกันอย่างลับ ๆ ในการเตรียมตัวรับสงครามอันจะเกิดขึ้น โดยอเมริกาพยายามหาความลับของเครื่องเอนิกมาแบบญี่ปุ่น ฝ่ายอังกฤษก็หาข้อมูลของเอนิกมาแบบต่าง ๆ ของนาซีเยอรมัน ในขณะที่ฮิตเลอร์ลอบผลิตอาวุธต่าง ๆ มากมาย โดยใช้โรงงานผลิตเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็กเป็นแหล่งผลิต การกระทำนี้ไม่รอดพ้นการล้วงรู้ของนายอินทร์และพรรคพวกไปได้

^{๑๒๖} สรุปใจความสำคัญจาก ๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ทรงแปล. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ (อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง : กรุงเทพฯ, ๒๕๓๖, ๖๐๓ หน้า). ๒) “อันเนื่องมาจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ.” เพ็ญพระพิริยะเก็นจะรำพัน. (สำนักพิมพ์ประกายพรึก, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๑) หน้า ๘๐-๘๑. และ ๓) ขวัญแก้ว วัชรโรทัย. บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th/> (17 December 2001).

เมื่อเยอรมันประกาศสงครามกับอังกฤษ ในขณะที่อเมริกายังไม่ร่วมสงครามด้วยนั้น นายอินทร์ และพรรคพวกได้ติดต่อกับประธานาธิบดีรูสเวลต์ตลอดเวลาและประสานงานระหว่าง FBI ของอเมริกา และ BSC ของอังกฤษ การประสานงานของนายอินทร์และพรรคพวกนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และทำให้อังกฤษได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการจากสหรัฐอเมริกา วิธีทำงานของคนกลุ่มนี้นอกจากการสืบข่าวแล้ว บางครั้งอาจจะต้องมีการปล่อยข่าวลวงศัตรูและบางครั้งจะต้องใช้แบบ “กลซ่อนกล”

จากการที่ญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ทำให้สหรัฐประกาศสงครามได้อย่างเปิดเผย และจากการที่ฮิตเลอร์ทำพลาดในการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา ทำให้สหรัฐสามารถจัดการทางด้านยุโรปได้อย่างเต็มที่ และแผนปลุกยุโรปให้ลุกเป็นไฟเพื่อต่อต้านนาซีได้รับความสำเร็จ โดยเฉพาะการต่อต้านนโยบายกลืนชาติของฮิตเลอร์ ที่มีหลัก ๓ ประการ คือ การทำให้ชนชาตินั้นกลายเป็นเยอรมัน ซึ่งจะต้องเลือกเผ่าพันธุ์บริสุทธิ์ การเนรเทศหรือกำจัดพวกที่ไม่ต้องการ รวมทั้งปัญญาชน และการนำผู้ที่มีเลือดเยอรมันบริสุทธิ์มาตั้งรกรากในที่ที่ว่างเหล่านี้

กล่าวโดยสรุป การทำสงครามมี ๒ ด้าน คือการทำสงครามโดยฟังพาอาศัยวิทยาการและผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ และในอีกด้านหนึ่ง คือการมีสงครามลับซึ่งต้องอาศัยสัญชาตญาณในการหยั่งรู้และตัวบุคคลเป็นหลัก สันติภาพในอนาคตจะขึ้นอยู่กับการควบคุมผสมผสานของทั้งสองด้านนี้ หนังสือเล่มนี้ได้เปิดเผยเบื้องหลังปฏิบัติการของหน่วยกล้าตายของ “นายอินทร์” มากมายหลายเรื่อง เช่น เบื้องหลังการช่วยเหลือนักวิทยาศาสตร์ชั้นหัวกะทิออกจากดินแดนยึดครองของนาซี การขัดขวางมิให้เยอรมันคิดค้นระเบิดปรมาณูได้สำเร็จ การวางแผนปฏิบัติการทางยุทธศาสตร์เพื่อต่อต้าน การยึดครองทวีปยุโรปอเมริกา และแอฟริกา ของนาซี

“นายอินทร์” เขียนไว้ในคำนำหนังสือเล่มนี้ว่า เหตุผลที่เขายินยอมให้วิลเลียม สตีเวนสัน นำเรื่องราวเหล่านี้มาเปิดเผย ก็เพื่อเป็นการสดุดีผู้ที่ได้ต่อสู้เพื่อชาติเป็นจำนวนมาก แต่น้อยคนที่จะได้รับการกล่าวขวัญถึง นอกจากชื่อที่บันทึกในเอกสารลับ ส่วนใหญ่ที่รอดตายก็กลับมาประกอบอาชีพธรรมดา โดยไม่ได้รับเกียรติหรือรางวัลใด ๆ คนที่ได้รับการกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ เป็นเพียงส่วนน้อยในจำนวนคนเป็นกองทัพมหา เรื่องราวของ “นายอินทร์” และผู้ร่วมงานของเขา เป็นตัวอย่างของบุคคลพิเศษที่มีความกล้าหาญ เสียสละ ผู้ยอมอุทิศแม้ชีวิต เพื่อความถูกต้อง ความยุติธรรม เสรีภาพ และสันติภาพ อันเป็นที่รักยิ่งของพวกเขา ทั้งนี้โดยไม่หวังให้ใครรับรู้ หรือหวังลาภยศคำสรรเสริญชนิดใด ๆ ทั้งสิ้น พวกเขาคนนี้คือ “ผู้ปิดทองหลังพระ” โดยแท้จริง

วรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”

ดัง ได้กล่าวแล้วว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถทางด้านการพระราชนิพนธ์ ทั้งภาษาร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นที่ประจักษ์ของพสกนิกรทั่วไป โดยเฉพาะทางด้านการวรรณศิลป์ อันได้แก่ การเลือกใช้คำและสำนวนโวหารในหนังสือพระราชนิพนธ์แปลหลายเรื่อง กล่าวเฉพาะเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” ม.ล.ทวีสันต์ ลดาวัลย์ กล่าวถึงพระปรีชาสามารถทางด้านการใช้ภาษาของพระองค์ไว้ตอนหนึ่งว่า

“...เพียงการตั้งชื่อเรื่องก็จะเห็นพระอัจฉริยภาพในการแปลแล้วว่า ทรงเลือกคำและสำนวนไทย ๆ ที่กินความกว้าง และชวนให้ผู้อ่านติดตามมากกว่าจะตั้งชื่อตรงตามภาษาเดิม ถ้าผู้อ่าน ได้อ่านตลอดเรื่อง ยิ่งจะได้รู้ซึ่งพระปรีชาญาณในด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งมาสู่อีกภาษาหนึ่ง เรื่องนี้เป็นสารคดีที่ยาวมาก มีเนื้อหาเป็นวิชาการและสลับซับซ้อนมาก ทรงทำให้เรื่องหนักกลายเป็นเรื่องเบาและน่าสนใจ ด้วยการที่ทรงใช้สำนวนแบบไทย ๆ บางครั้งก็แฝงด้วยพระอารมณ์ขัน”^{๑๒๗}

คณะกรรมการวิจัย ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตก็ได้กล่าวถึงพระปรีชาสามารถทางด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไว้คล้ายคลึงกัน ดังข้อความตอนหนึ่งที่ว่า

“คุณค่าทางด้านภาษาและวรรณศิลป์จากพระราชนิพนธ์เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” มีมากมายตั้งแต่การตั้งนามเรื่อง... กลวิธีการแปล กลวิธีถ่ายทอดเนื้อหา ความคิด ตลอดจนการเลือกสรรคำมาใช้ ล้วนแต่ประณีตละเอียดลออและรอบคอบ เป็นการผสมผสานหลากหลายลีลาซึ่งมีปรากฏในพระราชนิพนธ์”^{๑๒๘}

เนื่องจากพระราชนิพนธ์เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นหนังสือที่มีความยาวมากกว่า ๖๐๐ หน้า และอุดมด้วยภาษาที่ได้ทั้งอรรถรสและสุนทรียรส การยกตัวอย่างในบทวิเคราะห์ต่อไปนี้จะเห็นแต่ยกมาให้เห็นพอสังเขปเท่านั้น

๑. พระปรีชาสามารถด้านการใช้ศิลปะและความพิถีพิถันในการตั้งชื่อหนังสือ

เมื่อได้วิเคราะห์ชื่อของบทพระราชนิพนธ์แปลคือ “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” ซึ่งแปลมาจากหนังสือชื่อ “A Man Called Intrepid” จะพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งชื่อพระราชนิพนธ์แปลอย่างพิถีพิถัน ทรงเลือกใช้คำที่มีความหมายล้าลึก เป็นคำที่มีพลังทั้งทางเสียง และความหมาย สอดรับกับเนื้อหา บทบาทของบุคคลสำคัญในหนังสือ และแนวคิดของเรื่อง เป็นชื่อที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมแบบไทย ๆ และที่สำคัญยิ่งคือตรงกับพระราชปณิธานในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระองค์อีกด้วย

^{๑๒๗} ทวีสันต์ ลดาวัลย์. “พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา.” เพ็ญพระวิริยะเกินจะรำพัน. (กรุงเทพฯ : ประกายพริก, ๒๕๓๑). หน้า ๑๕๗.

^{๑๒๘} มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : พระราชอัจฉริยภาพทางภาษาที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ.” (กรุงเทพฯ : เอกสารสำเนา, ๒๕๓๕). หน้า ๑๔๖.

คำว่า “**Intrepid**”^{๑๒๕} เป็นรหัสลับของเซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน (Sir William Stephenson) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง แต่คนทั่วไปมักจะไม่รู้จักบุคคลผู้นี้ พฤติกรรมของเขาจึงเปรียบเสมือนกับคนปิดทองหลังพระ คำนี้มีความหมายว่า “*ไม่รู้จักกลัว ไม่รู้จักหวาดกลัวหาญแต่ไม่หยาบ สู้ศัตรูทั้งภายนอกภายในอย่าง ไม่ท้อถอย ไม่น้อยใจ ไม่หยุดยั้ง รุกกรีนฟันฝ่า*”^{๑๓๐}

รหัสลับดังกล่าวนับเป็นชื่อที่เหมาะสมแก่การใช้เป็นสายลับในยามศึกสงคราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถอย่างยิ่งในการที่ทรงเลือกใช้คำว่า “นายอินทร์” ซึ่งเป็นชื่อแบบไทย ๆ นอกจากนั้นที่น่าชื่นชมอย่างมากก็คือ เสียงของคำว่า “อินทร์” ก็คล้ายกับเสียง “In-” ซึ่งเป็นพยางค์แรกของคำว่า “Intrepid” ซ้ำคำว่า “ปิด” ของภาษาไทย ก็ใกล้เคียงกับพยางค์ท้าย คือ “-pid” ทำให้เป็นเสน่ห์ที่น่าอ่านมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นทรงใช้คำว่า “ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นคำขยายชื่อบุคคลสำคัญของเรื่อง ก็ยิ่งดึงดูดความสนใจของผู้อ่านมากขึ้นอีก

คำว่า “ปิดทองหลังพระ” เป็นคำที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ทั่วไปในสังคมไทย เพราะการ “ทำบุญปิดทองพระพุทธรูป” นั้นเป็นค่านิยมของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ส่วนใหญ่มักจะปิดทองทางด้านหน้าของพระพุทธรูปเพราะสะดวก ทำให้องค์พระพุทธรูปสวยงาม และใคร ๆ ก็มองเห็น แต่ส่วนหนึ่งอาจจะคิดในทางตรงกันข้าม คือจะอ้อมไปปิดทองด้านหลังขององค์พระพุทธรูปเพราะต้องการให้พระพุทธรูปสวยงามหมดจดตลอดทั้งองค์ แม้จะไม่ค่อยมีใครพบเห็น แต่ก็ เป็นความภาคภูมิใจของผู้ที่ได้ทำบุญปิดทองพระพุทธรูป

ชื่อ “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นคำที่มีความหมายตรงกับพฤติกรรมและบทบาทสำคัญของ เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน ผู้อยู่เบื้องหลังชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของฝ่ายสัมพันธมิตรในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง กระนั้นความเป็นสายลับของเขาทำให้เขาไม่สามารถเปิดเผยบทบาทยิ่งใหญ่ของตนเองได้ จึงแทบจะไม่มีใครรู้จักตัวของเขา เขาจึงควรคู่กับคำว่า “ปิดทองหลังพระ” โดยแท้ สำหรับคนไทยที่ได้อ่านชื่อพระราชนิพนธ์นี้ ก็ย่อมจะฉงนสนเท่ห์ว่าเหตุใดพระราชนิพนธ์แปลจึงใช้ชื่อเป็นแบบไทยเช่นนั้น น่าติดตามอ่านต่อไป เพื่อจะได้ทราบว่าเนื้อหาสาระจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากที่คนไทยคุ้นเคยหรือไม่ หรืออย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นศิลปะการตั้งชื่อที่ควรแก่การชื่นชมในพระปรีชาสามารถทางด้านศิลปะการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

^{๑๒๕} ในดิคชันนารี ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ **Intrepid** : fearless, undaunted, courageous, heroic, gallant, valorous (Weekley, Ernest and Anne Scott. **New Gem Dictionary**. (London : Collins Clear – Type Press, 1961). p.278.

^{๑๓๐} สตีเฟนสัน. เรื่องเดิม. หน้า ๑๔๕.

๒. พระปรีชาสามารถด้านการเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์

หนังสือเรื่อง “A Man Called Intrepid” เป็นภาษาร้อยแก้วเกือบทั้งหมด มีภาษาร้อยกรองปนบ้างเล็กน้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลเป็นภาษาร้อยแก้วและร้อยกรอง ตามแบบของต้นฉบับเฉพาะที่โดดเด่นเป็นพิเศษ ได้แก่ตอนต่อไปนี้

๒.๑ ตอนต้นของหนังสือก่อนที่จะถึงหน้าสารบัญ มีลักษณะเป็นความนำของหนังสือ ผู้เขียนคือ วิลเลียม สตีเวนสัน (William Stevenson) ได้นำเอาบทประพันธ์ตอนหนึ่งของกวีอังกฤษชื่อ วิลเลียม เวิร์ดสเวิร์ท (William Wordsworth) มาใส่ไว้เพื่อเป็นการนำเข้าสู่หนังสือเล่มนี้ คือ

“Who is the happy Warrior...
That every man in arms would wish to be ?
-It is the generous spirit...
Who, doomed to go in company with Pain,
And Fear, and Bloodshed..
Turns his necessity to glorious gain...
And in himself possess his own desire...
And therefore does not stoop, nor lie in wait
For wealth, or honours, or for worldly state...
And, through the heat of conflict, keeps the law
In calmness made, and sees what he foresaw.”^{๑๓๑}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงแปลข้อความส่วนนี้เป็นบทร้อยกรองด้วยเช่นเดียวกัน โดยทรงใช้กลอนสุภาพที่ไพเราะทั้งรสคำ และรสความ ดังต่อไปนี้

“ นักรบใด ใจมั่น พลันเริงรำ สู้สุดฤทธิ์ ในกิจ ทั้งหนักเบา เป็นเกลอกับ ทุกซีกด้า แสนสาหัส ถึงขามจิต โลหิตซับ กับพสุธา แลเห็นความ ถ้าเก็ญ เป็นประโยชน์ ตั้งจิตไว้ ไม่พรั่น ด้วยมั่นคง	ถ้วนทหาร ปรารถนา เป็นเช่นเขา ยอมรับเอา ด้วยมโน อันโอฬาร อันตราย สารพัด ไม่น่ายหยา ใจเย็นได้ ไม่ว่า ห้วนพะวง อันช่วงโชติ ขวลิต นำพิสวง และอาจอง ทนรัก คักดีแห่งตน
--	---

^{๑๓๑} Stevenson, William, **A Man Called Intrepid. The Secret War 1939-1945**, The International Bestseller. (London : Sphere Books Limited. 1978). p.42.

ไม่ยอมลด ภายใจ ให้ต่ำด้อย
ซึ่งยศศักดิ์ อัครฐาน ศฤงคารคน
กฏอันใด แม้วางไว้ ในยามสงบ
ดำเนินตาม ที่เห็นชัด ในหัตถยา

เพื่อจะคอย ดวงตัก แม้สักหน
หมายเกิดผล คือความดี ที่ศรัทธา
ปองเคารพ ชูเชิด ให้เจิดจ้า
ว่าเป็นภา- ระเลิศ ประเสริฐจริง” ^{๑๓๒}

๒.๒ ตอนเริ่มต้นใหม่ในแต่ละภาค ผู้เขียนมักจะนำคำประพันธ์ที่มีชื่อเสียงมาไว้เป็นการนำเข้าสู่สาระในภavnัน ๆ ข้อความใดเป็นภาษาร้อยกรอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระราชนิพนธ์เป็นร้อยกรองด้วย เช่น ภาคที่สอง ผู้เขียนนำเอา Ballad ของ Sir Andrew Barton มานำไว้ ดังนี้

Fight On

“Fight on, my men, Sir Andrew says,
A little ime hurt, but yet not slaine,
Ile but lye downe and bleede awhile,
And then ile rise and fight againe” ^{๑๓๓}

พระปรีชาสามารถในการแปลแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่พสกนิกร พระองค์ทรงแปลเป็นภาษาไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่ไพเราะ ได้อรรถรสกระทบหัวใจ ดังนี้

ออกขุนอันครวจิงกล่าวว่ “นักรบทั้งหลาย, สูเจ้าจงยุทธนาการสู้ต่อไป บาดแผลที่กายตู่ข้านั้น เพียงเล็กน้อย ตู่ข้ายังหาได้ถูกพิฆาตถึงแก่ชีวิตไม่ ตู่ข้ายักเอนกายและหลัง โดดหืดเพียงชั่วขณะ แล้วจึงอุฎฐการเข้าสู้ประยุทธิ์ไปดั่งเดิม

ออกขุนอันครว่	“เหล่าทหารกล้า, สู้ต่อไป
แผลเราไม่ทำไร	ไม่ถูกฆ่าถึงอาสัญ
เอนหลังลงเสียน้อย	ปล่อยเลือดไหลคงหายพลัน
แล้วจักถูกรอมรัน	เข้าสู้ประยุทธิ์คุดั่งเดิม” ^{๑๓๔}

๒.๓ ตอนที่ เป็นเนื้อหา จะมีบางตอนที่ผู้เขียนได้แทรกภาษาร้อยกรองไว้บ้างเพื่อสร้างลีลาและบรรยากาศให้เกิดความประทับใจน่าอ่านขึ้นอีก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระราชนิพนธ์เป็นบทกลอนที่ไพเราะ ได้แรงบันดาลใจกว่าภาษาเขียนร้อยแก้วธรรมดาทั่วไป เช่น

เล่นไป เลิศรัฐ นาวา !	สหพันธ์ เกตรา แข็งขัน !
มนุษยชาติ ถ้วนทั่ว ทุกพรรณ	ทั้งความหวัง ความหวัง ในอุรา

^{๑๓๒} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๓๕.

^{๑๓๓} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๕.

^{๑๓๔} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดิม.

พากัน ไม่หยาบ ใจมอง
เล่นไป เกิดรัฐ นาวา

มุ่งจ้อง อาศัย วาสนา
จนกระทั่ง ถึงท่า สวัสดิ์^{๑๓๕}

๓. พระปรีชาสามารถด้านการเลือกแนวคิด (Theme)

ดังได้กล่าวแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลความนำ^{๑๓๖} โดยใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ใครก็ตามที่ได้อ่านความนำนี้แล้วย่อมจะมองเห็นแนวคิด ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของเรื่องอย่างชัดเจน กล่าวโดยสรุป “การต่อสู้กับภัยอันตรายนานด้วยความมุ่งมั่นและปราศจากความไหวหวั่นใด ๆ เพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณความดีและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์”

แนวคิดของเรื่องดังกล่าวตรงกับพระราชปณิธานแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ จะเห็นได้จากข้อมูลที่เป็นหลักฐานอ้างอิงได้หลายประการ เป็นต้นว่า สาระสำคัญของเพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” และ “เราสู้” เป็นต้น หรือแม้แต่ในเพลงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชื่อ “ตามรอยเท้าพ่อ” ก็เห็นได้ชัดเจนว่ามีเนื้อหาสาระที่มุ่งเน้นอุดมการณ์ของการทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อสังคม และเพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง แม้เส้นทางที่ก้าวผ่าน ไปจะเต็มไปด้วยขวากหนาม สร้างความเจ็บปวดเสียดสีเลือดเนื้อ และอาจถึงขั้นเสียชีวิตก็ไม่รู้สึกท้อถอยหวาดหวั่น^{๑๓๗}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“งานทุกอย่างมีด้านหน้าและด้านหลังเหมือนเหรียญบาท งานด้านหน้านั้นมีคนทำกันอย่างเยาะเย้ย และมีคนแย้งกันทำเพราะมีผลเห็นได้ชัด และก็ปุ่นบำเหน็จกัน ได้อย่างเต็มที่ แต่งานด้านหลังที่ไม่ปรากฏต่อสายตาของคน ต้องเป็นคนที่เข้าใจงานและหน้าที่ของตัวเองจริงๆ ถึงจะทำได้และต้องเสียสละด้วยเพราะงานด้านหลังเป็นงาน ปิดทองหลังพระ ถ้าทำดีแล้วต้องไม่ให้เห็นปรากฏและต้องยอมรับว่าไม่ได้อะไรตอบแทนเลย นอกจากความภาคภูมิใจในการทำงานในหน้าที่ของตน”^{๑๓๘}

จากพระราชดำรัส พระราชกรณียกิจ และผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้เกิดความตระหนักในพระราชประสงค์แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการที่ทรงเลือกเรื่อง “A Man Called Intrepid” ของ William Stevenson ซึ่งเป็นหนังสือที่มีแนวคิด (theme) และเนื้อหาสาระตรงตามพระราชปณิธานของพระองค์ นั่นคือ ทรงต้องการให้พระราชนิพนธ์แปลเป็นแรงบันดาลใจในการทำงาน และการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทย เพื่อความเจริญรุ่งเรือง มั่นคง ทั้งของส่วนตน ส่วนรวม และประเทศชาติ

^{๑๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๔.

^{๑๓๖} หมายถึงบทประพันธ์ของ วิลเลียม เวิร์ดสเวิร์ท (William Wordsworth) ดังกล่าวแล้ว

^{๑๓๗} โปรดดูเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ทั้งสามเพลงในภาคผนวก หน้า จ.

^{๑๓๘} พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th> (1 December 2001).

๔. พระปรีชาสามารถทางด้านการใช้คำ

เมื่อได้วิเคราะห์ลักษณะของ “คำ” ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” แล้ว จะพบพระปรีชาสามารถเด่นชัดในการใช้คำประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

๔.๑ การใช้คำมีพลัง (Powerful word)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้คำไทย ๆ ที่มีพลังเพื่อกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากการเลือกวลีที่นำมาเป็นชื่อหนังสือ

คำว่า “**Intrepid**”^{๑๓๘} ซึ่งเป็นรหัสลับของสติเฟ่นสัน เป็นตัวอย่างที่ดีของการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถมากในการเลือกใช้คำอย่างพิถีพิถัน ทำให้ทรงได้คำที่มีพลัง ทั้งทางเสียง และความหมาย นับเป็นตัวอย่างของพระราชอัจฉริยภาพที่เด่นชัดประการหนึ่ง^{๑๔๐}

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างส่วนหนึ่งของการใช้คำที่มีพลัง

ตารางเปรียบเทียบคำมีพลังที่ทรงใช้กับคำในต้นฉบับเดิม

คำ	ข้อความ
การตบเท้า march	รูสเวลท์วาดภาพ “การตบเท้าบุกเข้ายึดยี่หิ้วโลกด้วยทหารจำนวนสิบล้านคนและเครื่องบินสามหมื่นลำ” อันเป็นแผนของฮิตเลอร์ (น.๒๑๕) He pictured Hitler’s march of invasion across the earth with ten million soldiers and thirty thousand planes. (p.188.1)
จอมมาร Devil	การขอร้องฮิตเลอร์เท่ากับขอร้องจอมมารนั่นเอง. (น.๕๕๗) An appeal to Hitler is an appeal to the Devil . (p.477.4)
บ้าบิ่น และบ้าคลั่ง reckless and impassioned	...หลังจากที่ฮิตเลอร์เข้าโจมตีสหรัฐอย่างบ้าบิ่น และ บ้าคลั่ง และถึงแม้ข่าวจากสนามจะน่ามีคมนเพียงไร ... (น.๑๕๕) ... after Hilter’ s reckless and impassioned attack on the United States, and despite all the gloomy war news, ... (p.333.3)
ขบแตก were broken	ตอนสงครามรหัสลับที่ฝ่ายข้าศึกใช้เคยถูกขบแตก (น.๗) It is common knowledge now that enemy codes were broken . (p.xviii.4)

^{๑๓๘} **Intrepid** : fearless, undaunted, courageous, heroic, gallant, valorous (Weekley, Ernest and Anne Scott. **New Gem Dictionary**. (London : Collins Clear – Type Press, 1961). p.278.)

^{๑๔๐} โปรดอ่านศิลปะการตั้งชื่อพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ ในหน้า ๑๔๔-๑๔๕.

คำ	ข้อความ
มัจจุราช Death	พวกอังกฤษ ซึ่งตกอยู่ใต้การคุกคาม โดยตรงที่จะถูกทำลายให้สิ้นซากได้แต่คิดถึงปัจจุบัน มัจจุราช ค้างลงจากฟ้าอย่างไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ย. (น.๕๓๐) The English, under the threat of direct annihilation, could think only of today. Death plunged out of the sky, unheralded. (p.488.3)
ถูกถลุงโจมตีอย่าง ปรานีปราศรัย had been damaged	จากผู้บัญชาการทหารคนหนึ่งในวันออกกลาง ขุนศึก อีกคนหนึ่งไม่รายงานคะเนว่าสองในสามของกองเรือในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนได้รับความเสียหาย เพราะถูกฝ่ายอักษะ ถลุงโจมตีอย่างไม่มีปรานีปราศรัย ในการปฏิบัติการ ไกล์เกาะ ครีต (Crete). (น.๓๖๖) from another, an estimate that two-thirds of the mediterranean Fleet had been damaged by a merciless, Axis pounding during operations around Crete. (p.260.2)
โค้งหักมุม hairpin bend	กาบซิลถือปืนสเต็น (Sten) ได้เสื่อฝนที่พาดอยู่บนแขนของเขา ขณะที่เขายืนคอยอยู่ที่ โค้งหักมุม ที่ซานเมืองปราก ... (น.๔๖๐) Gabcil carried a sten under the raincoat draped over his arm as he stood waiting at the hairpin bend outside Prague, ... (p.390.5)

๔.๒ การใช้คำโบราณ (Obsolete)

จากตัวอย่างต่อไปนี้ จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้คำเก่าๆ ในบทประพันธ์ที่มีชื่อเสียงของผู้อื่นซึ่งผู้เขียนยกมาประกอบ ทำให้ได้บรรยากาศและดูสมจริงว่าเป็นคำประพันธ์ของเก่าที่นำมาแทรกไว้ในหนังสือ เช่น คำว่า ออกขุน สูเจ้า ขุนชนนาการ อภุชการ สัประยุทธ์ วสุธา เณรๆ อิทรอบ ปวงสหาย ตัวสุเอง ฯลฯ ในคำประพันธ์ต่อไปนี้

ออกขุนอันครุจึงกล่าววว่า “นักรบทั้งหลาย, **สูเจ้าจงขุนชนนาการสู้ต่อไป** บาดแผลที่กาย **ขุน**นั้นเพียงเล็กน้อย **ขุน**ยังหาได้ถูกพิฆาตถึงแก่ชีวิตไม่ **ขุน**จักเอนกายและหลังโลหิตเพียงชั่วขณะแล้ว **จักอภุชการเข้าสัประยุทธ์**ไปตั้งเดิม”

ออกขุนอันครุว่า
แผลเราไม่ทำไร

“เหล่าทหารกล้า. **สู้ต่อไป**
ไม่ถูกฆ่าถึงอสัญ

เอนหลังลงเสียน้อย
แล้วจักถูกรอโรมรัน

ปล่อยเลือดไหลคงหายปลิ้น
เข้าสัประยุทธ์คู่จดังเดิม”^{๑๕๑}

“ไม่มีมนุษย์ใดเป็นเกาะ ครอบบริบูรณ์ลำพังตน
มนุษย์แต่ละคนเป็นภาคของทวีป, เป็นส่วน
ของวสุธา แม้ว่า เลณทุ สักก้อนหนึ่งถูกสาครซัดหลุดไป
อีหروب ก็หลดคลง เหมือนหนึ่งว่าตะโหงกหัวแหลมถูกซัดขาดไป
เหมือนหนึ่งว่าคฤหาสน์ของปวงสหายสูงเจ้า หรือของสูงเจ้า เองถูกซัดหายไป :
มรณกรรมไม่ว่าของมนุษย์ใด ย่อมทำให้ ตูซำ หลดคลง เพราะ
ตูซำ ผูกพันอยู่กับมนุษย์ชาติ; ดังนั้นจึง
อย่ามาถามเลยว่าอย่าระฆังวังเวงให้ผู้ใด
ระฆังนั้นอย่าให้ตัวเอง”^{๑๕๒}

๔.๓ การใช้คำคะนอง (Slang)

เป็นที่น่าสังเกตว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถมากทางด้านการ
ใช้คำคะนองซึ่งเป็นคำที่สามัญชนทั่วไปใช้กันอยู่ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างมีรสนิยมและกลมกลืน แสดงถึง
ความเป็นพหูสูตของพระองค์ ที่ทำให้ทรงใช้คำได้ดีทั้งศัพท์ “สูง” และ ศัพท์ “คะนอง” ของประชาชน

ตารางเปรียบเทียบการใช้คำคะนองแบบไทยกับคำในภาษาเดิม

คำ	ข้อความ
ผู้ฉาวโฉ่ notorious	“นายพักเอก โดโนแวน ผู้ฉาวโฉ่ ซึ่งต่อมาได้ก่อตั้งแก๊งจารกรรม ไอ.เอ็ส.เอ็ส. อันเลวทราม ...” (น.๒๘๕) “... the notorious Colonel Donovan who later created the infamous OSS spy-ring. (p.234)
พับฝ่า Christ Almighty	ผมจึงว่า พับฝ่า ... ถ้าเราจ่ายเงินให้พวกคุณ เป็นเงินปอนด์เก็ของ อังกฤษจะว่ายังไง. (น.๔๗๖) So I said Christ Almighty – how about us paying you off in phoney british pounds? (p.405.2)

^{๑๕๑} กาพย์เรื่องออกขุนอินครุ บารตัน (น. ๕๘๘)

^{๑๕๒} จากดิโวชันส์ ของ จอห์น ดันน์ (Devotions, John Donne). (น. ๕๘๘)

คำ	ข้อความ
<p>ยู ไอ เซด ไอรู้หมดไวย์!</p> <p>You, I, I know damn-all!</p>	<p>วันหนึ่งเขาเรียกให้เรามาเรียงแถว เพราะเขาได้พบคนแหกคุก. เขาตะเบ็งเสียงว่า “ยูนี่กว่าไอไม่รู้อะไรกำลังเกิดขึ้น แต่อย่าให้เซดเลย ไอรู้หมดไวย์! (น.๓๑)</p> <p>“... One day he lined us up because he'd uncovered and escape plan. 'You think I know what' s going on!' he yelled. 'But I tell you. I know damn-all!' “ (p.10.2)</p>
<p>คิดสะระตะ</p> <p>calculations</p>	<p>... ทางลอนดอนคิดสะระตะ แล้วสรุปลงเป็นข้อเสนอดตรง ๆ ... (น.๕๑๕) ...</p> <p>The calculations there had been narrowed down to a simple proposition... (p.444.4)</p>
<p>ตำแหน่งต๊อกต้อย</p> <p>humble title</p>	<p>ตำแหน่งต๊อกต้อยนี้เป็นที่ยอมรับโดยดีของ เอฟ.บี.ไอ. (น.๑๔๕)</p> <p>This humble title was acceptable to the FBI, ... (p.113)</p>
<p>เซ็งเต็มที</p> <p>very low</p>	<p>สติเฟิ่นสันบอกรูสเวลล์ว่า : “วินสตันกำลัง เซ็งเต็มที” (น.๑๔๕)</p> <p>“Winston's very low”, Stephenson told Roosevelt. (p.444.2)</p>
<p>ก๊วยหยาบคาย</p> <p>trash vulgarity</p>	<p>การอาบเลือดต่างน้ำหาว่าเป็นมารยาทของก๊วยหยาบคาย (น.๒๖)</p> <p>in the midst of bloodbath, for trash vulgarity. (p.6.1)</p>
<p>เซ็งถึ</p> <p>trading</p>	<p>ส่วนหนึ่งของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐขัดเคืองเพราะมีประกาศทางราชการฉบับหนึ่งจากลอนดอนกล่าวหาว่า บริษัทอเมริกาบางบริษัท “เซ็งถึ ก๊วยซี้ก” ...(น.๓๑๕)</p> <p>A section of the state Department was angered by a public statement from London that certain American Companies were “trading with the enemy.” (p.314.5)</p>
<p>แต่แม่เจ้าไวย์</p> <p>But by God</p>	<p>ทันทีทันใด เซอร์ชิลล์ก็ทุบโต๊ะตั้งเปรี้ยง และระเบิดด้วยถ้อยคำรุนแรงใส่หน้าผู้นำโซเวียตเป็นเวลาห้านาที สตาลินตัดบทว่า : “ผมไม่เข้าใจคำพูดของคุณ แต่แม่เจ้าไวย์ ผมชอบอารมณ์ของคุณจังเลย.” (น.๔๕๕)</p> <p>Suddenly Churchill crashed his fist on the table and unleashed on the Soviet leader a five-minute explosion of angry words. “I do not understand what you say.” Stalin interrupted. But by God, I like your spirit.” (p.423.2)</p>

๔.๔ การใช้คำภาษาพูด หรือภาษาปาก (Colloquial)

ต้นฉบับเดิมบางแห่งใช้คำภาษาปาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้ภาษาปากแบบไทยๆ ได้อย่างมีรสชาติ เช่นคำในตารางต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบการใช้คำภาษาปากกับคำในต้นฉบับ

คำ	ข้อความ
คนหัวทึบ soft-headed	มีความแตกต่างมากมายระหว่างการเป็นคนมีจิตใจสูงกับการเป็น คนหัวทึบ (น.๕๕๖.๒) There's a considerable difference between being high-minded and soft-headed (p.511.3)
อ้ายอ้วนเล็ก Little fat man,	ประธานาธิบดีเจตูลิโอ วาร์กัส (President Getulio Vargas) คือ “อ้ายอ้วนเล็ก” ที่กล่าวถึงนั่นเอง (น.๓๕๕) President Getulio Vargas, the “ Little fat man. ” (p.295.2)
นอน และ หลับปู้ย to bed and slept the sleep	จึงเข้า นอน และ หลับปู้ย อย่างผู้ที่รู้สึกปลอดภัยไปรุ่งใจเพราะหมดห่วง สิ้นกังวล” (น.๓๕๕) I went to bed and slept the sleep the saved and thankful. (p.333.3)
บิลล์เบิ้ม บิลล์เปี้ยก Big Bill, Little Bill	แท้จริงเขาได้ส่งบิลล์เบิ้ม โดโนแวน ไปเบอร์มิวดาพร้อมกับ บิลล์เปี้ยก สตีเฟนสัน (น.๒๖๕) He had in fact dispatched Big Bill Danovan with Little Bill Stephenson to Bermuda. (p.218.2)
หยั่งเขา work on him	“ดิฉันจะไปหยั่งเขาเอง (น.๔๓๐) “Let me work on him ” (p.365)
ใครเป็นใคร identification	ฝ่ายอังกฤษ ได้ข้อมูลว่าใครเป็นใคร มาจากการวิเคราะห์ข่าวเยอรมัน ที่ถอดรหัสแล้ว (น.๔๓๓) Their identification had been made through British analysis of deciphered German signals. (p.406.4)
อ้ายญี่ปุ่น the Japs	เรื่องผู้เชี่ยวชาญรหัสญี่ปุ่นขบประมวลรหัสของเราที่ชั้นสามสิบหก ของตึก อาร์.ซี.เอ. (R.C.A. Building) ในร็อกกีเฟลเลอร์ เซ็นเตอร์ ซึ่งเป็น สถานกงสุลของอ้ายญี่ปุ่น (น.๓๕๗) ... a Japanese cipher expert cracking our codes on the thirty-sixth floor of the R.C.A. building in the Rockefeller Center, where the Japs had their consulate. (p.297.2)

คำ	ข้อความ
ช่างหัวไอ้ห่าระเบิด 'damn-the-torpedoes' spirit ...	ทั้งหมดนี้กระทำอย่างไม่มีหระ โดยยึดคติในแบบที่บ๊อบ เชอร์วูด เรียกว่า “ช่างหัวไอ้ห่าระเบิด”... (น. ๔๓๓) all done in what Bob Sherwood called a 'damn-the-torpedoes' spirit... (p.155.3)
เก๊ bogus	เขาสร้างสนามบิน เก๊ ได้อย่างคล่องแคล่ว และพรางสนามบินได้จริงอย่างง่ายดาย (น.๒๖๔) He had no difficulty creating bogus airfields and camouflaging the real one. (p.214.1)
รู้ได้ got... methods	แต่ฮูเวอร์ก็ซั้จะรู้ได้ วิธีของท่านประธานาธิบดีในการริเริ่มปฏิบัติการสำคัญอย่างนุ่มนวลทำให้ดูเป็นเรื่องเล็ก (น.๒๑๘) But Hoover now got some experience in the President's methods of inserting the thin end of a wedge. (p.174.1)
แบไต๋ laid bare	เขา แบไต๋ เรื่องกิจการอันสลับซับซ้อนของอังกฤษในยามสงคราม (น.๑๑๓) He laid bare the complexities of Britain's wartime secret intelligence.(p.83.1)
เขียน experts in a variety of recondite skills	“เขียน ทางวิทยาศาสตร์เจ็ดพันคน” (น.๕๒๘) Seven thousand “boffins” - experts in a variety of recondite skills. (p.451.3)
หายต่อม to vanished	แล้วเขาก็หายต่อมไปสองสัปดาห์ นัยว่าถูกถ่วงเวลาในเบอร์มิวดา เพราะอากาศไม่อำนวย ... (น.๒๓๐) ... Then he vanished for two weeks, delayed by diplomatically bad weather in Bermuda. (p.218.2)

นอกจากนี้ยังมีคำภาษาปากที่ทรงใช้ได้อย่างแนบเนียนกลมกลืนกับบริบทแทรกอยู่ในที่ต่าง ๆ โดยตลอดอีกเป็นจำนวนมาก นับเป็นเสน่ห์ที่ชวนให้น่าอ่านมากยิ่งขึ้น เช่น

- เขาต้อง ... เห็นทหาร **ล้มซักดินซังกอ** และตายลง ... **ต้องทนทุกข์ทรมาน** (น.๒๕)
- นายทหารเรือ **หน้าตาบู๊บุ๋บอบุญ**ไม่รับ ... (น.๒๔๒)
- สตีเฟนสัน วิจารณ์ว่า : ท่านผู้นำนี้คิดว่าตนมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการวางแผนรุกราน **ผู้ที่ไม่รู้**

อิโหนอิเหน่โดยไม่ทันให้รู้ตัว ... **ฮิตเลอร์เกรี้ยวโกรธโกรธา**และมินเมมาด้วยความฝันเพื่อเจ้า **จิงกิมิ**ที่ได้ชิงดี รุสเวลท์ก่อน. (น.๓๕๑)

- หน่วยนี้ทำงานในห้องใต้ดินแถวบ้านลับประรังเคจะพังมิพังแหล่งที่ติดกับบริษัทวิทยุกระจายเสียงแห่งแคนาดา (Canadian Broadcasting Corporation) ที่ถนนจาร์วิส (น.๒๗๘)

- “แม่เจ้าโวย! ช่วงมีคนประหลาดพิลึกพิลั่นในหมู่บุคคลที่มาปฏิบัติงานสงครามอันใหญ่ไพศาลและน่าสลดสังเวชนี้ - บุคคลเหล่านี้ ลูกลาน เหลลน ลื้อ ของเรา จะต้องได้พบอ่านในตำราประวัติศาสตร์ต่อไป. บุคคลที่พิลึกกึกก็ยอเดียมที่สุด ได้แก่นายทหารเรือผู้หนึ่ง ซึ่งก็คงจะไม่ปรากฏตามในตำราประวัติศาสตร์เลย.” (น.๑๕)

- แชนเดอร์สบอกโดโนแวนว่า: “โดยวิธีเปลี่ยนเวลาส่งและคลื่นวิทยุเราหมายให้เจ้าหน้าที่เทศาภิบาลจำนวนไม่น้อยต้องวิ่งพล่านมุ่งไล่จับฝึกกองกอย ไล่ไปไล่มา จับผิดจับถูก คนที่เป็นนาซีดี ๆ ก็อาจเจอดีไปด้วย อันเป็นผลพลอยได้สำหรับเรา, ...” (น.๑๖๔)

- แม้ความสัมพันธ์ระหว่างเอฟ.บี.ไอ. กับ บี.เอ็ส.ซี. จะลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่ ซูเวอร์ก็ไม่เคยร่วมมืออันดีในระยะต้น (น.๒๓๔)

- เมอร์เรย์ ... “ถึงแม้กิจการซับซ้อนนี้ฟังดูเหมือนเรื่องในหนังสือผจญภัยสำหรับเด็กผู้ชาย แต่ก็มีจุดประสงค์เอาเป็นเอาตายจริง ๆ (น.๒๕๑)

- เพดานบางส่วนหล่นลงมาเห็นรูหัวบ่อเรือ... ลูกระเบิดตกลงเปรี้ยง ๆ ลูกแล้วลูกเล่า (น.๕๘๕)

- โดยที่ยังไม่ได้เตรียมการ ได้แย่งอย่างละเอียดรอบคอบในระหว่างที่ความตะลึงงันเนื่องจากเหตุการณ์ เฟอร์ล ฮาร์เบอร์ ยังสด ๆ ร้อน ๆ อยู่ ... กระทรวงกลาโหมสหรัฐจึงไม่มีเวลารวบรวมสติกำลังเพื่อดำเนินการโจมตังพายุบูแคม แบบนี้ ... (น.๕๘๖)

- แน่ละ เขาก็ได้เป็นหัวหน้าครอบครัวตั้งแต่ตัว กะเปี้ยก

- ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดา โจรต้องแต่ง นี้

- แต่ แม่เจ้าโวย ! ผมชอบอารมณ์ ของคุณจังเลย

- ผูงชนออกมา ไชโยให้อี๊ว

- พวกนี้พบว่าแสวีวอเตอร์ทั้งหมดของนอร์สก์ ไฮโดรไฮสสาบสูญไปไม่ เหลือหลอ

- แต่ก็เกรงกลัวความเฉยแฉะของอังกฤษ ยิ่งกว่าเสียอีก

- โดยเสี่ยงการใช้เชื้อเพลิงเปลือง และเสี่ยงการถึงฝั่งด้วยถังน้ำมันที่เกือบแห้งขาด

- สิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกนี้อาจใช่หรืออาจไม่ใช่ ฐานะการของเขาก็ได้

- เพิ่มข้อมูลเท็จขึ้นอีกเป็นสองเท่าอย่างไม่ขาดสายในจังหวะที่ แม่ันย่าหมาะเหม็ง ...

- เมื่อสมาชิก... มานุกชาวบ้านที่ งงเต็ก ในเมืองตลาดที่เล็ก กะจู้ด นี้

๔.๕ การเล่นคำซ้อน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความสันทัดในการใช้คำซ้อนเป็นอย่างมาก ดังเช่นตัวอย่างในข้อความต่อไปนี้

- นักประวัติศาสตร์หลังสงครามมีความเห็นว่า สิตเลอร์กระทำสิ่งที่โง่เขลาเบาปัญญา ในการประกาศสงครามกับอเมริกา (น.๓๕๓)
- ไฮดริชเองมีความทะเยอทะยานใฝ่สูงที่จะเป็นใหญ่ จึงประกาศว่า: “ไม่มีผู้ใดเหยียดหยามพวกข้ามากกว่าผมเอง. ผมตั้งใจตั้งมั่นที่จะทำลายล้างพวกนี้ให้สิ้นซาก.” (น.๔๕๓)
- เมื่อกลับมาจากการบินที่เหน็ดเหนื่อยเปล่าเปลี่ยวเดียวดายเหล่านี้ พวกเขาไม่มีอะไรที่จะมารายงานและไม่มีหลักฐานเป็นตัวเป็นตนใด ๆ ว่าความพยายามบากบั่นอุตสาหะและความสามารถซ้ำของของเขาได้ทำความเสียหายแก่ผู้ใดบ้าง นอกจากตนเอง. (น.๕๕๑)
- เขายังจับแค้นขุนเคื่อง อยู่เมื่อให้ดิฉันเข้าพบ ... เขาแสดงความดูถูก เหยียดหยาม ในความหยาบคาย และ ความไร้กิริยามารยาทของพวกอเมริกา พวกอเมริกาช่างไม่เข้าใจความละเอียดอ่อนของการเมืองในยุโรป ... (น.๔๑๑)
- ความไม่พอใจจึงเพียงคุกรุ่นอยู่โดยไม่มีใครเห็น คำไป่ปดมดเท็จ และความจริงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ทำให้เรื่องราวถูกบิดเบือนไป ... (น.๕๓๑)
- สตีเฟนสัน มีจุดประสงค์ที่จะสมานรอยร้าว และทำให้มีการร่วมมือร่วมแรงกัน อย่างสนิทสนมราบรื่น ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ (น.๔๗๗)
- สุเวอร์ ไม่นิยมชมชอบการปิดบังอำพรางพยานหลักฐาน สตีเฟนสันต้องการให้หน่วงเหนี่ยวการดำเนินคดีไว้ ... (น.๔๗๗)
- ทั้งนี้อาจทำให้สหรัฐเปลี่ยนใจเป็นคำนิพนโยบาย “ญี่ปุ่นก่อน” หากอังกฤษ ทำท่าจะ ใส่อีซักซ่า. (น.๔๘๘)

นอกจากนี้ยังมีคำซ้อนแทรกอยู่ตามข้อต่าง ๆ ตลอดทั้งเรื่อง เช่น เขี่ยหยัน ล้มตาย พิถีพิถัน ใหญ่ไพศาล ครึกครื้นคึกคัก หวือหวาว่องไว บรรจบครบรอบ ปลดเปลื้อง เปล่าเปลี่ยวเดียวดาย บากบั่นอุตสาหะ ยินดีปรีดา ต่ำต้อย ใหญ่โตกว้างขวางมโหฬาร ฉับพลันทันที พิศวงงงววย ฯลฯ

๔.๖ การใช้คำราชาศัพท์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำราชาศัพท์แบบไทยในที่ที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับภาษา และวัฒนธรรมอันละเอียดอ่อนของไทย เช่น

- ผู้บังคับบัญชาในกรมราชการอังกฤษจะได้รับการแต่งตั้งโดย พระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ตามโบราณราชประเพณี ตำแหน่งเหล่านี้แต่งตั้ง “ตามพระราชอัธยาศัย” (น.๑๓๓)
- ก็ได้แลเห็นพระจริยวัตรลึกลับซึ่งที่แสดงถึงพระราชหฤทัยมานะ... (น.๑๐๔)

- หัวหน้าตอบว่า “ข้าพระพุทธเจ้าจำเป็นต้องกราบบังคมทูลว่า ปากของข้าพระพุทธเจ้าปิดสนิท อยู่ พะยะคะ ขอรับ” พระองค์รับสั่งต่อไปว่า : ... ถ้าเช่นนั้นศิระษะของข้าพระพุทธเจ้าก็จะต้องขาดไป ทั้ง ๆ ที่ปากก็ยังปิดสนิทอยู่ พะยะคะ ขอรับ” (น.๗๑)

- พระเจ้าจอร์จมีพระราชหัตถเลขา ...อย่างตรงไปตรงมาอย่างประหลาด (น.๑๐๔)

- เซอร์ซิดล์ กราบบังคมทูล ขอให้มิพระบรมราชานุญาต (น.๑๐๕)

- ก็ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ ... (น.๑๐๖)

- ข้าพระพุทธเจ้า ขอวิงวอนให้พระองค์ ใ้วางพระราชหฤทัยเขา (น.๑๑๘)

- เซอร์ซิดล์หยิบปากกามาร่าง คำกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวว่า: พระราชาอาชญาไม่พ้นเกล้าฯ หาก ข้าพระพุทธเจ้าจะต้อง เสียชีวิตในการเดินทางที่กำลังจะไปครั้งนี้ ข้าพระพุทธเจ้า จะขอพระราชทานพระมหากรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้... ตั้งรัฐบาลใหม่ ...” (น.๔๕๑)

- ผู้มีพระชนม์เจ็ดสิบสามปีและทรงมีพระพลานามัย ไม่สมบูรณ์ ... (น.๕๑)

- อันเป็นสิ่งที่พระเจ้าแผ่นดินต้องพระประสงค์ พระองค์ทรงรีบเขียนบันทึกแนะนำให้ โบร์รอกออกไปเสีย พระเจ้ากุสตาฟ (King Gustav) ทรงยื่นพระหัตถ์. (น.๕๕๕)

- ตอนกลางคืนเขาขอเข้าเฝ้าเจ้าหญิงอินเกบอร์ก พระชนินิษฐา ของพระเจ้าคริสเตียน ซึ่งเป็น สตรีทรงเสน่ห์ ผู้เข้าทำงานร่วมกับสติเฟินสัน (น.๕๕๖)

- สติเฟินสันส่งสารอีกฉบับหนึ่ง คราวนี้ถึงพระเจ้าจอร์จที่หก โดยจำหน้าตามที่เคยกระทำ ตามระเบียบประเพณีว่า “ทอดพระเนตรเฉพาะพระองค์” ดังนี้ (น.๑๕๕)

- นายทวารตอบว่า ... “จงออกไปในความมืดแล้วจับ พระหัตถ์ ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเจ้าซึ่งจะเลิศ กว่าแสงสว่างใด ๆ และปลอดภัยกว่าทางเดินสว่างไสวที่คุ้นเคยดี...” (น.๕๑)

- กษัตริย์อังกฤษพระองค์นี้เสด็จเข้าสวมบทบาทของ พระเชษฐา (น.๕๒)

๔.๗ การใช้คำตามแบบสังคมไทย

ลักษณะเด่นมากอีกประการหนึ่งในบทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” คือ การที่ทรงเลือกใช้คำที่กลมกลืนเข้ากับวิถีชีวิตไทยในทุกด้าน ทรงแปลคำภาษาอังกฤษโดยคำนึงถึง ความรู้สึกแบบไทย ๆ จึงใช้คำแบบไทย ๆ มิได้ใช้คำที่พบเห็นทั่วไปใน dictionary แต่เป็นคำที่พบเห็น ได้ยิน ได้ฟังกันอยู่ทั่วไปในสังคมไทย

ตารางเปรียบเทียบการใช้คำแบบไทย ๆ กับคำที่เป็นแบบวัฒนธรรมตะวันตก

คำ	ข้อความ
ทิพยจักขุ prophetic	เซอร์ซิดล์นับว่ามี ทิพยจักขุ (น.๔) prophetic as he was, ... (p.XVI)

คำ	ข้อความ
<p>คุณพระช่วย</p> <p>Dear God!</p>	<p>เจ้าหญิงอุทานออกมา : คุณพระช่วย (น.๕๕๗)</p> <p>“Dear God!” the Princess burst out. (p.477.4)</p>
<p>พระเจ้าช่วย</p> <p>My God</p>	<p>เซอร์ซิลส์คาร์ม หลังจากได้ฟังคั้นเนติเทศนาอย่างคนธรรมดาหม่อมว่า “พระเจ้าช่วย” คุณทำให้ผมรู้สึกว่าคุณควรจะนุ่งกระสอบเดินเอาขี้เถ้าโรยหัว เพื่อแสดงว่าสำนึกในบาป.” (น.๒๐๒)</p> <p>“My God!” Churchill roared after one of Kennedy’s teetotal sermons. “You make me feel I should go around in sack-cloth and ashes!” (p.159)</p>
<p>อ้ายเสียเอว</p> <p>Cry Havoc!</p>	<p>“เป็นการประกาศ : เอละวาในความหมายที่ร้ายที่สุด คือ ในความหมาย อ้ายเสียเอว” (น.๓๕๓)</p> <p>“In the worst possible sense, it does. “Cry Havoc!” (p.332.1)</p>
<p>กำนันบ้านนอกนั่งเรือหางยาวไปงานวัด</p> <p>market-town mayor rowing across le petit lae for the annual gala.</p>	<p>เอกอัครราชทูตอังรี-เฮย์ ... ถึงแม้ว่าในยามสงบแล้ว เขาคงจะไม่สามารถได้ตำแหน่งสูงกว่าตำแหน่ง กำนันบ้านนอกนั่งเรือหางยาวไปงานวัด (น.๔๒๑)</p> <p>Vichy diplomats were in a position to sink great battleships. Although in peacetime they might have no more naval influence than a market-town mayor rowing across le petit lae for the annual gala. (p.357.2)</p>
<p>เล่นเป็นพระพรหม</p> <p>playing God</p> <p>เหมือนเถร-เทวทัต</p> <p>machiavellian</p>	<p>“ต่อมาภายหลังจึงเกิดคำกล่าวหาว่า “เล่นเป็นพระพรหมเสียเอง” (น.๕๗๒)</p> <p>“Later came the accusation of ‘playing God.’” (p.491)</p> <p>เซอร์ซิลส์ผู้รู้สึกอึดโรย และไม่สบาย สงสัยว่าคริสตจะปฏิบัติตน เหมือนเถร-เทวทัตหรืออย่างไร (น.๕๑๗)</p> <p>Churchill, weary and sick, wondered if there was something machiavellian about Cripps’ s behavior (p.444.1)</p>
<p>เล่นตั้งเต</p> <p>hopping</p>	<p>การสู้รบแบบ เล่นตั้งเต จากเกาะหนึ่งไปอีกเกาะหนึ่งทั่วมหาสมุทรแปซิฟิกของกำลังสะเทินน้ำสะเทินบกสหรัฐ (น.๕๐๓)</p> <p>The island hopping campaign through the Pacific by US. Amphibious forces was based on equipment and lessons arising from the ashes of Dieppe. (p.431)</p>

คำ	ข้อความ
เพลงโหมโขน ตอนศึกกลกา overture to calamity	ความสนใจใน เอนิกมา เป็นเสมือนจังหวะแรกของ เพลงโหมโขน ตอนศึกกลกา (น.๖๐) Interest in Enigam was a minor note in the overture to calamity .(p.35)
เป็นหมันไป defeated	ผลงานทั้งหมดจะเป็นหมันไป หากฝ่ายข้าศึกสามารถล่วงรู้ว่าการสื่อสาร ของคนถูกตรวจตรา (น.๒๔๐) The whole object would have been defeated of the enemy guessed that this clandestine traffic was being examined. (p.192.3)
เล่นเป็นพระพรหม play God	เซอร์ซิลล์ก็มิ่ศีรษะลงและตอบว่า : “คุณครับ ถ้าอย่างนั้น ผมเกรงว่า เพื่อการอยู่รอด เราจำต้องเล่นเป็นพระพรหมเสียเอง” (น.๕๓๓) “Then I greatly fear, sir. That in order to live” replied Churchill, lowering his head, “we must play God ” (p.456.4)
“พระเจ้าแท้ ๆ” “Jesu!” เคราะห์บุญ Fortunately	บรูสส์ทิ้งตัวลงแผ่ราบบนโซฟา “พระเจ้าแท้ ๆ” (น.๔๓๘) Brousse collapsed on the sofa “ Jesu! ” (p.372.2) ... เพราะมีคำสั่งให้ถือว่า “สิ่งใดที่ไม่แสดงตัว” เป็น “ศัตรู” เคราะห์บุญ เครื่องบินทะเลของเซอร์ซิลล์สามารถหลบเลี่ยงผู้ล่าสังหาร ... (น.๒๒๖) ... Who were told the “unidentified object” was “hostile”. Fortunately , Churchill’s flying boat eluded the hunters ... (p.180)

๔.๘ การใช้คำไทยแทนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

กรณีคำในภาษาอังกฤษที่เป็นคำประสม หากคำใดมีคำไทยที่เหมาะสมอยู่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้คำไทยแทนคำภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นถึงพระราชอิริยาศัยและพระราชนิยมในการใช้ภาษาประจำชาติ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน^{๑๔๓} ด้วย เช่น

- โรงแรมทาฟต์ (Hotel Taft)
- จุดไมโคร (micro dot)
- กรรมการ เอ็กซ์ วาย ซีต (X Y Z Committee)
- ถนนเซนต์เจมส์ (St. James’s Street)
- พลเรือเอกวิลเฮลม คานาริส (Admiral Wilhelm Canaris)
- มหาวิทยาลัยควีนส์ (Queens University)

^{๑๔๓} ราชบัณฑิตยสถาน. หลักเกณฑ์การเขียนทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ. (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๖).

- ท่านดยุกแห่งเวสต์มินสเตอร์ (Duke of Westminster)
 - ดยุกแห่งเบ็ดฟอร์ด (Duke of Bedford)
 - กรรมวิธีเบ็สเซเมอร์ (Bessemer process)
- ฯลฯ

๔.๕ การใช้ศัพท์บัญญัติ (Technical terms)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้คำศัพท์บัญญัติซึ่งราชบัณฑิตได้ประกาศกำหนดไว้แล้ว เป็นทางการ เพื่อส่งเสริมให้ภาษาไทยเกิดความเจริญงอกงาม มีคำศัพท์ภาษาไทยที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะใช้คำจากภาษาต่างประเทศ เช่น

- อนุญาโตตุลาการ (arbitrator)
 - ยุทธศาสตร์ (strategy)
 - รัฐบาลหุ่น (puppet government)
 - รัฐบาลพลัดถิ่น (the exiled government)
 - อุตสาหกรรม (industrialists)
 - ล้มเสถียรภาพ (destabilizing)
 - รหัส (astrology)
 - ถอดรหัส (cryptanalysis)
- ฯลฯ

๔.๑๐ การอธิบายความหมายของคำศัพท์ที่เข้าใจยาก

คำศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำเป็นคำยากหรือเป็นคำที่ไกลเกินความเข้าใจ (far fetched words) แต่มีความจำเป็นต้องใช้เพราะเป็นชื่อเฉพาะหรือวิสามานยนาม กรณีนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงอธิบายคำเหล่านั้นเพิ่มเติมไว้ในวงเล็บ ทำให้อ่านได้ง่ายขึ้น เช่น

- เกสตาโป (Gestapo ตำรวจลับพิเศษของนาซี)
 - เอฟ.ดี.อาร์. (F.D.R. – อักษรย่อของ Franklin Delano Roosevelt)
 - เวสต์มินสเตอร์ (Westminster – รัฐสภาอังกฤษ)
 - ไรชสตาท (Reichstag – รัฐสภาเยอรมัน)
 - เลเบนชราวม์ (Lebensraum – living space – ที่สำหรับดำรงชีวิตอยู่ได้)
 - ไวท์เฮาส์ (White House – ทำเนียบประธานาธิบดีสหรัฐ)
 - อเมริกาเฟอริสเตอร์ส (America Firsters) (คือพวกที่มีความเห็นว่า ประเทศอเมริกาต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด)
 - ไรชที่สาม (Third Reich– เยอรมันของฮิตเลอร์)
- ฯลฯ

๔.๑๑ การสรรหาคำไทยมาใช้แทนศัพท์ต่างประเทศ

หากศัพท์ยากคำใดมิได้มีการบัญญัติคำไทยไว้เป็นทางการ พระองค์ก็จะทรงหาคำไทยที่สื่อความหมายได้ดีมาใช้ แต่ถ้าเป็นคำค่อนข้างใหม่ก็จะทรงใส่เครื่องหมายอัญประกาศกำกับไว้ เช่น

- “วิเคราะห์การสื่อสาร” (Traffic Analysis) (น.๓๖)
- “ถอดรหัส” (Cryptanalysis) (น.๓๖)
- “บุริสลักขณพยากรณ์ศาสตร์” (Proso-Profiles) (น.๔๕๒)
- “เครื่องกระป๋อง” (Canned Goods) (น.๗๖)
- “สงครามเก้” (the Phony War) (น.๘๕)
- “นาวิกนุรุษ” (Naval Person) (น.๘๕)
- “หน่วยช่วยรบ” (Auxiliary Units) (น.๑๐๕)
- “สุดยอด” (Ultra) (น.๑๒๗)
- “หึกหลัง” (Double Cross System) (น.๑๖๓)
- “ลับที่สุด สุดยอด” (Top – secret Ultra) (น.๑๒๗)
- “มหามุสา” (The Big Lie) (น.๔๕)

๔.๑๒ การอธิบายเรื่องที่เข้าใจยาก

หากข้อความตอนใดไม่กระจ่างหรือมีเรื่องที่จะต้องอธิบายเพิ่มเติม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะทรงค้นคว้าและทรงทำคำอธิบายไว้ในวงเล็บ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น เช่น

- บุรุษที่จะชักนำพวกอเมริกันจะต้องเป็นคนไม่รู้จักกลัว เขาหยุดตรงครุหนึ่ง “จะเป็นหิยมหาญดีไหม” เขาความหาคำที่จะเหมาะสมดีเฟนสันได้แต่คอย “คุณต้องเป็น – นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ!” (*Intrepid – ไม่รู้จักกลัวไม่รู้จักหวาด กล้าหาญแต่ไม่หิยมผู้ศัตรู ทั้งภายนอกภายในอย่างไม่ท้อถอย ไม่น้อยใจ ไม่หยุดยั้ง รุกริน ฟันฝ่า ...*). (น.๑๔๕)

- แต่บัดนี้เป็นต้นไป ทุกแห่งหนที่ “แมรี” ไป “ลัมม์” ก็จะต้องติดตามไปด้วยเสมอ (เหมือนในเพลงสำหรับเด็กว่าหนูแมรีมีแกะตัวเล็ก และทุกหนแห่งที่เธอไป แกะตัวนั้นก็จะต้องแกะรอยไปด้วย โดโนแวนไปไหนพวกเยอรมันก็ติดตามไป และฮิตเลอร์ก็ถูกล่อไปตกหลุม (น.๒๗๑)

คำหรือข้อความยากบางแห่งพระองค์จะทรงวงเล็บคำอธิบายเป็นคำเปรียบเทียบกับคนไทยสามารถเข้าใจได้โดยทันที นับว่าทรงช่วยทำเรื่องเข้าใจยากให้เป็นเรื่องเข้าใจง่ายที่ได้ผลดีมาก เช่น

- “ซี” ต้องลำบากใจมิใช่น้อย เมื่อต้องมาเผชิญกับความครึกครื้น คึกคัก และหิวหาว่องไวแบบเด็กนักเรียนน้องใหม่ใน จี.ซี.ซี.เอ็ส. (เหมือนจับปูใส่กระด้ง). (น.๗๕)

- นี่ก็เป็นปัญหาโลกแตกเรื่องดั้งเดิมนั่นเอง โบห์ร์ผู้เป็นนักทฤษฎีกำลังถูกหว่านล้อมให้ลงจากวิมานสันโดษ (หอคอยงาช้าง) ของเขา^{๑๑๑} (น.๕๖๕)

- และแม้ว่าจะเป็นการกังขา ก็ต้องย้ำว่าศตวรรษของสงครามลับจะหมดอายุภาพ ถ้าหากเราเปิดเผยความลับหมด (ดังเพลงที่ว่า ปีนปมมีลูกยิงถูกก็บ่ตาย) หลักสำคัญของระบบประชาธิปไตยคือเสรีภาพของสื่อมวลชนดูเหมือนจะเป็นการดีถ้าเราจะเปิดเผย แบบใต้ องค์กรลับต่าง ๆ ของฝ่ายเราว่าปฏิบัติงานอย่างไร ทำไมและที่ไหน แต่หากเผยจนหมดเปลือกล่อนจ้อนก็หมดหอยป้องกันตัว. (น.๖)

อย่างไรก็ตาม มีคำยากบางคำต้องการคำอธิบายที่ยาวมากเป็นพิเศษ เพราะเป็นเรื่องที่มีข้อมูลรายละเอียดมาก อธิบายเพียงสั้น ๆ ไม่อาจจะเข้าใจได้ กรณีนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์คำอธิบายไว้ในเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- “กล่องคำกายสิทธิ์” นี้เป็น “แควิตี แมกนีตรอน” (Cavity Magnetron) คือ หลอดกำเนิดลำคลื่นอิเล็กโทรนิคความถี่สูงมาก และต่อมาได้เป็นส่วนประกอบสำคัญของเครื่องเรดาร์แบบช่วงคลื่นเซนติเมตร ซึ่งเล็กพอสำหรับใช้ในเรือพิฆาตและเครื่องบิน.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์หมายเหตุอธิบายไว้ในเชิงอรรถ ดังนี้

หมายเหตุของผู้แปล

๑. แควิตี แมกนีตรอน (Cavity Magnetron) : เป็นหลอดอิเล็กโทรนิคที่มีส่วนประกอบมีรูปร่างเป็นโพรง (แควิตี) หลอดนี้เป็นเครื่องกำเนิดคลื่นความถี่สูงมาก สำหรับใช้ในเครื่องเรดาร์. หลอดธรรมดาไม่สามารถทำให้เกิดคลื่นความถี่สูงกว่า ๑,๐๐๐ MH (หนึ่งพันล้าน เฮอर्टซ์). ปัจจุบันนี้ยังต้องใช้สำหรับเรดาร์กำลังสูง ส่วนเรดาร์กำลังต่ำ (ระยะประมาณห้ากิโลเมตร ใช้เทรนซิสเตอร์แทนหลอดได้) (น. ๑๕๗)

ข้อความอีกตอนหนึ่ง ทรงใช้คำศัพท์ที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นศัพท์เฉพาะทาง คือ

- ทาง บี.เอ็ส.ซี. ได้พัฒนาวิทยาการในการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ได้มาอย่างคละกันมาปะติดปะต่อเป็นลักษณะพฤติกรรมทางจิตวิทยาของบุคคลนั้น ๆ. สตีเฟนสัน เรียกการวิเคราะห์ที่แหวกแนวแบบนี้ว่า “โปรซิลักษณ์บรรยาย” (Proso-Profiles). หลังสงคราม กิลเบิร์ต ไฮเอ็ท (Gilbert Highet) ผู้เป็นเจ้าของหน้าที่ บี.เอ็ส.ซี. ของสตีเฟนสันคนหนึ่งในนิวยอร์กได้บรรยายว่า วิทยาการ “โปรซิลักษณ์พยากรณ์ศาสตร์” (Prosopography) นี้มีรากฐานจากการวิจัยการปฏิวัติโรมัน (Roman Revoltuion)

^{๑๑๑} “หอคอยงาช้าง” (ivory tower) เป็นคำเปรียบเทียบกับเสมือน “ปัญญาปราสาท” หรือ “คฤหาสน์ทางวิชาการ” ซึ่งเน้นเสรีภาพในการค้นคว้าหาความรู้ยิ่งเต็มที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์คำอธิบายไว้ในเชิงอรรถ ดังนี้

หมายเหตุของผู้แปล :

ปริสต์ลักษณะวิทยาการศาสตร์ แปลมาจาก *Prosopography* ซึ่ง *prosopon* แปลว่าบุคคลหรือตัวละครปริสต์ลักษณะบรรยาย แปลมาจาก *Proso-Profile* ซึ่ง *Profile* แปลว่าคำบรรยายสั้น ๆ เกี่ยวกับบุคคลหนึ่งบุคคลใด. (น.๔๕๒)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ทรงใช้คำแปลที่มาจากชื่อความสำคัญ และทรงทำคำอธิบายไว้ให้ด้วย คือ

- หัวหน้าของกรมการ... เขียนเรื่องราวตอนนี้อยู่ในหนังสือ “ระบบหักหลัง” (The Double Cross System) (น. ๔๕๓)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์คำอธิบายไว้ในเชิงอรรถ ดังนี้

หมายเหตุของผู้แปล :

คำว่า คับเบิด ครอสส์ ตรง ๆ แปลว่า “กากบาทคู่” แต่ความหมายอีกอย่างคือ “หักหลัง” อังกฤษใช้คำนี้เรียกกรรมการใช้สายลับนกสองหัว โดยมีกรรมการควบคุมการปฏิบัติ ที่เรียกกันว่า กรรมการยี่สิบ (Twenty Committee) เพราะกากบาทคู่ (XX) เหมือนเลขยี่สิบเขียนแบบอักษรโรมัน. (น.๓๔๕)

๔.๑๓ การแทรกอารมณ์ขัน

แม้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงตราครุฑระวรกายบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง แต่พระองค์ก็ยังคงมีพระอารมณ์ขันเพื่อผ่อนคลายความเครียดของพสกนิกรในเรื่องต่าง ๆ เป็นที่ประจักษ์ทั่วไปอยู่แล้ว ในเรื่องนี้พระองค์ทรงอธิบายคำยากด้วยการหาสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบแบบไทยที่เปี่ยมด้วยอารมณ์ขัน นั่นคือทรงยกวลีหนึ่งในเพลงลูกทุ่งไทยมาอธิบายความสำคัญตอนหนึ่งซึ่งอาจจะเข้าใจยากสำหรับคนไทย ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นพร้อมทั้งอารมณ์ขันที่ช่วยคลายเครียดเรื่องสงครามลับซึ่งเป็นเรื่องหนักสมองได้เป็นอย่างดี ดังนี้

“แม้ว่าคูจะเป็นการกั๊กก็ต้องยั่วว่าศัตรูของสงครามลับจะหมดอานภาพ ถ้าหากเราเปิดเผยความลับหมด (ดังเพลงที่ว่า ปีนบ่มีลูกยิงถูกก็บ่ตาย) หลักสำคัญของระบบประชาธิปไตยคือเสรีภาพของสื่อมวลชนดูเหมือนจะเป็นการดีถ้าเราจะเปิดเผย แต่องค์การลับต่าง ๆ ของฝ่ายเราว่าปฏิบัติกันอย่างไรทำไมและที่ไหน แต่หากเผยจนหมดเปลือกล่อนจ้อนก็หมดหอยป้องกันตัว.” (น.๖)

๕. พระปรีชาสามารถด้านการใช้สำนวนโวหาร

สำนวนในบทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” มีลักษณะโดดเด่นทางด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๕.๑ การใช้โวหารสำนวนสละสลวย

หนังสือพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ ในภาพรวมกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่มีสำนวนภาษาสละสลวย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพิถีพิถันในการเลือกใช้สำนวนภาษาที่เรียบง่าย มีความงดงาม เป็นภาษาที่มีสำนวนแบบไทย ๆ น่าอ่าน ชวนให้ติดตามตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงหน้าสุดท้าย ดังตัวอย่าง เช่น

ตอนเริ่มเรื่อง “จุดเริ่มเรื่อง”

“ในระยะเวลาสองปีที่สหรัฐอเมริกายังมีได้เข้าร่วมสงครามอย่างเป็นทางการนั้น ประธานาธิบดี แฟรงกลิน ดีลาโน รูสเวลท์ ก็ได้สนับสนุนสงครามลับเพื่อต่อสู้อำนาจมืดของความกดขี่อยู่แล้ว. ต่อไปเมื่อถูกโจมตีอย่างกะทันหัน สหรัฐจึงผลิตเครื่องบินเต็มยศของนักการทูตมาสวมเครื่องแบบสนามของทหาร. ในที่สุดข้าศึก... คือเยอรมันของนาซี จักรวรรดิญี่ปุ่น อิตาลีของฟาสซิสต์ รวมทั้งรัฐหุ่นอื่น ๆ ... ได้แสดงตัวออกมาอย่างเปิดเผยแล้ว. แต่ว่าสงครามลับก็ยังต้องดำเนินต่อไปอย่างลับ ๆ...” (น. ๑)

ตอนดำเนินเรื่อง จะมีสำนวนสละสลวยโดยตลอด เช่น

- “เราต้องตั้งความหวังว่า วันหนึ่งข้างหน้าทรชนผู้คิดร้ายจะหมดหนทางที่จะคุกคามเสรีภาพของประชาชนโลกและรัฐบาลของทุกชาติในระบบการปกครองใดก็ตาม จะปกครองด้วยพระคุณมิใช่พระเดช เพื่อส่งเสริมความอยู่ดีกินดี ไม่ใช่เพื่อกดขี่ควบคุม... ระหว่างรอยอดวันดีที่ปลอดภัยนั้น ประเทศประชาธิปไตยมีทางเลือกอยู่อย่างเดียวเพื่อหลีกเลี่ยงหายนะและอาจถึงการถูกทำลายล้างโดยสิ้นเชิง คือต้องรักษากำลังพร้อมรบป้องกันตัวได้” (น.๘)

- “เมื่อใด ที่สายโทรศัพท์ขาดหม่นอย่างกะทันหัน ขบวนรถไฟถูกสับรางไปผิดเส้นทาง ป้ายชี้ทางถูกทำให้เผลไปหมด โรงงานทั้งหลายชะงักลง เพราะคนงานไม่มาทำงาน ระบบไปรษณีย์ถูกทำให้เชื่อถือไม่ได้ เมื่อนั้น บ้านเมืองก็อยู่ในสภาพไม่มีชื่อไม่มีแป.” (น.๕๕๒)

ตอนจบ “คำอำลา” จะเห็นเสน่ห์ของความเรียบง่ายได้อย่างชัดเจน สำนวนสละสลวย เป็นกันเอง เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกถึงความขอบคุณที่เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน ผู้เขียนได้ถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลด้วยสำนวนภาษาที่ละเมียดละไม ให้ความรู้สึกที่ดีเช่นเดียวกัน

“ก่อนจบหนังสือเล่มนี้ ซึ่งผมใช้เวลาส่วนใหญ่เป็นเวลาเกือบสามปี ผมใคร่ขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผมเป็นพิเศษในกรณีนี้. ตามที่ผู้อ่านจะทราบดี นายอินทร์ได้บันดาลให้หลายต่อหลายสิ่งเป็นไปได้และดังนั้นจึงทำให้หนังสือเล่มนี้ออกมาได้เช่นเดียวกัน. ในกรณีนี้และนอกเหนือไปกว่านี้อีก ผมขอแสดงความรู้สึกในบุญคุณอันเหลือล้ำพันคนนาของเขา.

คงจะเห็นประจักษ์แล้วว่า ผมเป็นหนี้บุญคุณอย่างมากต่อพวกที่ได้กรุณาให้ผม หรือนายอินทร์ สัมภาษณ์โดยตรง ทำให้ได้รายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์บางเรื่องซึ่งผมได้เลือกมาเพื่อแสดงถึงขอบข่ายที่กว้างขวางของสงครามลับ. อีกหลายคนได้มอบเอกสารส่วนตัวและเอกสารลับปกปิดให้ผม. ผมได้ออกนามของผู้เอื้อเฟื้อครั้งนี้ในที่ที่เหมาะสมในท้องเรื่อง ในกรณีที่เป็นไปได้ และโดยที่เจ้าตัวให้ออนุญาตเท่านั้น. แต่ในบางครั้ง ชนิดของข้อมูลหรือโครงสร้างของการดำเนินเรื่อง ก็ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยชื่อของหลายคนที่ให้ข้อมูลกลับได้อย่างโจ่งแจ้ง. แทนที่จะเอ่ยถึงบางคนและไม่เอ่ยถึงบางคน ผมจึงเว้นการให้รายละเอียด ณ ที่นี้ ซึ่งก็คงต้องเป็นรายการใหญ่โตมโหฬารทั้งในด้านความยาวและเนื้อหา. ผมได้แสดงความขอบคุณเป็นส่วนตัวต่อบุคคลที่ไม่ได้เอ่ยนามเหล่านี้มาแล้ว และขออภัยความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย.” (น. ๖๐๓)

๕.๒ การใช้สำนวนเผด็จรื้อน ประชดประชัน

หนังสือที่มีสาระเกี่ยวกับการทำสงครามลับเคียงกัน ทั้งแบบสงครามลับ และสงครามเปิดเผย อย่างเช่นหนังสือนี้ ย่อมจะต้องกล่าวถึงความลับเคียงกันทั้งในทางการวางแผนและยุทธนาการ ความโกลาหล ซิงซัง ย่อมจะต้องมีแทรกอยู่ในเรื่อง โดยตลอด การเขียนหนังสือประเภทนี้จึงจำเป็นต้องใช้สำนวนเผด็จรื้อนประชดประชันเพื่อเพิ่มรสชาติ และทำให้น่าอ่านมากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สำนวนเผด็จรื้อนประชดประชันแบบไทย ๆ ในที่ที่จำเป็น และสัมพันธ์กับบริบทของเนื้อเรื่อง ทำให้อ่านได้สนุกสนาน เร้าอารมณ์ กระตุ้นความรู้สึก ชวนขัน ชวนให้ติดตามมากกว่าหนังสือประเภทสารคดีสงครามทั่ว ๆ ไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- หนังสือพิมพ์ “ชิคาโก ทริบูน” (Chicago Tribune) ขุดเอาความระแวงนี้ขึ้นมาดักเตือน เค็นเนดีมิให้ “เป็นสุนัขรับใช้จักรวรรดินิยม” ^{๑๔๕} (น.๑๒๓)
- “ช่างหัวไอ้ระเบิดตอร์ปิโด เดินหน้าเต็มตัว.” (น.๑๕๘)
- สงครามประชาชนเริ่มในยูโกสลาเวีย, กองทัพคอมมิวนิสต์ของติโต (Tito) ดำเนินศึกกองโจรต่อต้านและทำให้พวกเยอรมันต้องเสียหน้า พวกเยอรมันที่เซอร์จิลล์ เรียกว่า “ฝูงไอ้พวกทหารฮัน (Hun) ที่ที่มึงที่ถูกสนตะพาย ว่านอนสอนง่าย โง่งเงาเต่าคู่หู ที่เดินทัพลากสังขารกันไปเป็นโจงเสมี่ยมห้า ตักแตนที่คลานยวบยับยู่ยามไปทั่ว.” (น.๒๖๕)
- พวก “รักยิว” จำนวนหยิบมือเดียวที่ เฝ้าหอนโวกเวกไววยวย

^{๑๔๕} ทรงแปลจากสำนวนอังกฤษว่า “playing the role of office-boy of empire”...

- เพราะไม่กี่ปีก่อนหน้านั้นกรีนคงจะยอมทำอะไรก็ได้ด้วยหวังที่จะให้ เตชะตาพี่เบิร์ม ในกิจการภาพยนตร์เหล่านี้.

- คติแบบ “ช่างหัวไอ้ห่าระเบิด”

- มีเรื่องเล่ากันว่าชาวแคนาดาหน้าแดงคนหนึ่ง ที่ออกเล่นทดลองเรืออย่างบ้าเห่อ ต้องไวยวยร้องทุกข์ว่า : “อ้ายกัปตันเรือห่าของพัม มันเตะพัมลงจากห้องบังคับการของพัมเอง.”^{๑๔๖}
(น.๓๒๗)

๕.๓ การใช้สำนวนพูดแบบไทย ๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาพูดที่คนธรรมดาสามัญใช้ เพื่อให้เกิดความสมจริงสำนวนที่ทรงแปลจะทรงปรับปรุงให้เข้ากับบรรยากาศและสมจริง บางครั้งจะทรงแปลตามสำนวนเดิมแต่ทรงแทรกสำนวนไทยไว้ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดยิ่งขึ้น แม้คำอุทาน ก็ทรงคิดหาคำที่ให้อารมณ์ความรู้สึกแบบไทย ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น

- “ปัจจุบันนี้ หน่วยราชการลึกลับกลาง ซี.ไอ.เอ. กลายเป็นเป้าหมายเอกสำหรับพวกที่ตั้งหน้าตั้งตาที่จะปลดอาวุธเราโดยสิ้นเชิง และตั้งข้อหา จะจริงหรือเท็จ (ก็เอาทั้งนั้น) ว่ามีการทุจริตคดโกงว่าต้องซักฟอกล้างให้สะอาด แบบ “ศรีธนนุชชัยอานน้ำให้ห้อง” เป็นการทำลายอุปกรณ์สำคัญอันดับแรกที่เราจะใช้ป้องกันตัว ซึ่งเราได้สร้างขึ้นด้วยความลำบากยากเย็นแสนเข็ญ ตอนสงครามโลกครั้งที่สอง.”
(น. ๑๒)

- เจากระหายที่จะอ่านหนังสือ. (น.๒๕)

- “แม่เจ้าไว้อย ! ช่างมีคนประหลาดพิลึกพิลั่นในหมู่บุคคลที่มาปฏิบัติงานสงครามอันใหญ่ไพศาลและน่าสลดสังเวชนี้...” (น.๓๔)

- ผู้เป็นนักประพันธ์ได้บรรยายถึงตอนบุคคลทั้งสองพบปะกันเป็นครั้งแรกดังนี้ : “เมื่อใครพบสติเฟินสันเป็นครั้งแรกจะรู้สึกทันทีว่า เขาเป็นคนเล็กพริกขี้หนู.” (น.๓๕)

- “ลิตเติล ฮาร์ต จึงมาเข้าร่วมกลุ่มราชการลับของสเตเฟินสัน และนายทหารอังกฤษตัวอย่างกึ่งคงถูกนักเขียนการ์ตูนหนังสือพิมพ์ล้อเลียนในรูป พันเอก บลิมป์ (Colonel Blimp) ที่ติดหล่มด้าสมัยแบบพวกไดโนเสาร์เต่าล้านปี.” (น. ๖๖)

- “วัตสัน-วัตต์ บอกไดโนแวนว่า : “ผมเชื่อตลอดมาว่าจิตใจเหนือวัตถุ. แต่ให้ตายซี. ก่อนสงครามเราต้องทนทรมาณแทบย่ำแย่กับการมีผู้นำที่ไม่รู้เรื่องเลย.” (น.๑๔๔)

- สปีดไฟร์ลำหนึ่งบินโยกเขยยกกลับฐาน ... (น.๑๕๓)

- ในระหว่างที่ท่านขุนศึกให้ปลุกปล้ำ กับเสื้อเชิ้ตที่ติดกระดุมคอไม่ถึง (น.๒๒๘)

^{๑๔๖} คำว่า “พัม” ในข้อความนี้คือ “ผม” ทรงใช้คำนี้เพื่อให้เห็นว่าออกเสียงเหนือเพี้ยนไปจากภาษาทั่วไปเพราะผู้พูดเป็นชาวแคนาดา ในต้นฉบับก็ใช้คำที่แสดงเสียงเหนือแบบคนต่างจังหวัด

- คุณเขาเป็นคนประหยัดการเคลื่อนไหว. (น.๔๐๘)
- เขา ยับยู่ไปทั้งตัวในชุดลาลองที่สวมอยู่ หน้าตาก็มีคมนเป็นกำลัง (น.๔๕๑)
- จากบรรดาผู้รับการฝึกเหล่านี้จำนวน เพียงหยิบมือเดียว จะถูกส่งเข้าไปปฏิบัติกรบบนภูเขาบาร์เรนยิ่งหน่วยเล็กเท่าไรก็ยิ่งเสี่ยงต่อการถูกค้นพบน้อยลงเท่านั้น ... (น.๕๔๔)
- วิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
- ลัทธินาซี ... ศินรก ... หลักแหลมแกมโกง
- ขอมให้บัวจ้ำน้ำชุ่ม
- ความปรักหักพัง ปรากฏเห็นเด่นชัดในยามเช้า
- เอา หูไปนาเอาตาไปไร่เสีย
- มัจจุราชดิ่งลงมาจากฟ้าอย่าง ไม่มีปีไม่มีขลุ่ย
- ผู้โดยสารต้อง นั่งงอท้องจิง ในป้อมปืน
- นายทหารเรือ หน้าตาผู้หุบอกบุญ ไม่รับ

๖. พระปรีชาสามารถด้านการใช้โวหารภาพพจน์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้โวหารภาพพจน์หรือโวหารลักษณะสอดแทรกอยู่ในเนื้อความโดยตลอด เป็นลักษณะเด่นหรือเป็นสีสันที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งของพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของโวหารลักษณะประเภทต่าง ๆ ที่ยกมาให้เห็นพอสังเขป

๖.๑ โวหารอุปมา (Simile)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้โวหารอุปมา หรือโวหารความเปรียบ ตามต้นฉบับ นอกจากนี้บางแห่งทรงใช้ความเปรียบที่มีลักษณะเป็นไทย ๆ หรือที่นิยมใช้กันในหมู่คนไทย เช่น

- นายทหารอังกฤษตัวอย่างก็ยังคงถูกนักเขียนการ์ตูนหนังสือพิมพ์ล้อเลียน ในรูปพันเอกบลิมพ์ (Colonel Blimp) ที่ติดหล่มล้าสมัยแบบพวกไดโนเสาร์เต่าล้านปี (น.๗๑)
- คังนั้น อิตเลอร์ผู้รับฟังเฉพาะสิ่งที่ชอบฟังจึงแน่ใจว่า “เกเนราลดาบ” ของอเมริกาเชื่อมั่นในชัยชนะสายฟ้าแลบของเยอรมัน และถือว่าอังกฤษน็อกเอาต์แล้ว. การแทรกแซงของอเมริกาไม่เป็นปัญหาแน่. ความช่วยเหลือเล็กน้อยที่อเมริกาให้เป็นเพียงเพื่อปิดปากพวก “รักยิว” จำนวนหยิบมือเดียวที่เห่าหอนโวกเวกโวยวาย ... (น.๒๑๘)
- “ซูเวอร์ตอบปฏิเสธด้วยความนุ่มนวลดุจดินเมว” (น.๒๒๔)
- อันเป็นความแตกต่างอย่างฟ้ากับดินกับเบอร์บิวคาที่ยื่นไกลออกไปในทะเลอันแฉกฉ้อมด้วยปฏิบัติการสงคราม (น.๒๕๑)
- เบอร์มิวคาเป็นเสมือนแขนที่ยื่นออกไปเป็นโล่กำบัง ส่วนแคมป์เอกซ์ เป็นกำปั้นที่เตรียมตะบันให้เข้าศึกแผ่หราบลินทุทรี.” (น.๒๕๑)

- ข้าฯ ยังเห็นภาพมวลทหารชั้นที่ทิมที่ถูกสนตะพายว่านอนสอนง่าย โง่งเง่าแต่ดูน ที่เดินทัพ ลากสังขารกันไปเป็นโขยงเสมือนห้าตักเตนที่คลานยวบยวบยามั่วทั่วไป (น.๓๓๕)
- เอกอัครราชทูตฮังรี-เฮย์... ถึงแม้ว่าในยามสงบแล้วเขาคงจะไม่สามารถได้ตำแหน่งสูงกว่า ตำแหน่ง กำนันบ้านนอกนั่งเรือหางยาวไปงานวัด (น.๔๒๑)
- สตีเฟนสัน กล่าวโดยเลียนแบบวัจนะของลุงเหมา (Mao) ว่า: “ยังขาดทะเลประชาชนซึ่งเป็นเสมือนน้ำให้พวกกองโจรว่ายได้เหมือนปลา” (น.๕๐๔)
- “การโจมตีก็เหมือนปล่อยลูกโบว์ลิ่งให้กลิ้งไปตามราง โดยปล่อยลูกระเบิดในจิตใจสุดท้าย และยกกำลังในวงเลี้ยวแคบ ๆ ไปตามถนนด้านข้าง.” (น.๕๘๓)

๖.๒ โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor)

โวหารอุปลักษณ์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ในท้องเรื่องได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะความเปรียบที่นำมาใช้แทนคำตามปกตินี้เป็นคำที่รู้จักแพร่หลายในหมู่มนุษย์ ทั่วไปได้ ตัวอย่างเช่น

- เรากวาดระบอบราชการเย็นเยือกแข็งกระด้าง ดายตัวจนเป็นอันตรายทั้งหมด เราทงพะย่ะพวก รับราชการเข้าชามเย็นชาม ตลอดจนพวกทหารไดโนเสาร์เต่าล้านปี... กล่าวได้ว่าเราได้สร้างศัตรูจำนวนไม่น้อย ...” (น.๑๔๒)
- ไฮดริชเป็นหัวหน้าที่โหดเหี้ยมที่สุดในหน่วยที่เหี้ยมที่สุดของฮิตเลอร์... เขาเป็นตัวปีศาจที่ร้ายล้าหน้าเกินนายของตน คือ นายพลเรือเอกทาคาคริสต์ “เจ้าแห่งความมืด” (น.๒๓๗)
- จำลองไว้ให้เหมือนที่มันสำคัญ ๆ ของฝ่ายนาซี ซึ่งเป็นเป้าหมายการบุกของพลร่มที่เป็นนักสะสมหนอนบ่อนไส้นาซี. (น.๒๕๑)
- ทางราชนาวิอังกฤษได้ปฏิบัติฝ่าฝืน โบราณประเพณีที่ถือว่ากองทัพเรือ เป็นกองทัพเพียงเปิดทองหลังพระ และออกข่าวอย่างละเอียดในทุกฝีก้าวของการสู้รบ ... ก็ด้วยจุดประสงค์ที่จะปกบังความจริงที่ลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น (น.๓๑๘)
- เมื่อถึงนิวยอร์ก เดอ โวห์ล ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่าในดวงชะตาของฮิตเลอร์ ดาวเนปจูน (Neptune) อยู่ในเรือนมรณะ ... “ในสี่เดือนข้างหน้าจะมีดาวนพเคราะห์สีแดงปรากฏขึ้นที่ขอบฟ้าตะวันออก. คนที่เป็นภัยผู้กระทำชั่วอันทำให้โลกต้องนองเลือดจะชะตาขาด.” (น.๔๔๘)
- รายงานของชาวเยอรมันเกี่ยวกับการต่อต้านฮิตเลอร์ เป็นเพียงเรื่องตลกโคมลอย. (น.๔๖๗)
- ทำให้ทางลอนดอนรู้สึกเห็นสมควรว่าต้องปล่อยให้เขาติดอยู่ในปลักที่เขาขุดขึ้นเอง (น.๔๖๗)
- โหราจารย์ เดอ โวห์ล ได้เขียนคำตัดสินประหารชีวิตในบทความที่ลงในหนังสือพิมพ์หลายฉบับแล้ว : “สุนัขรับใช้ตัวเอกของฮิตเลอร์ กำลังเคลื่อนเข้าสู่สุราสีของความรุนแรง”

- บิลล์ สตีเฟนสัน ตกอยู่ระหว่างเขาคววยในสถานการณ์นี้ (น.๕๒๘)
- แต่ละกลุ่มทำงานโดยเอกเทศและเข้าใจว่าตนเท่านั้นเป็นตัวการในการล้มแผน วี. ของฮิตเลอร์ ที่จะทำลายลาดี้อ อังกฤษตัวเบี่ยง ๆ ให้แตกเป็นจวน. (น.๕๖๗)
- อีกด้านหนึ่งก็มีสงครามลับซึ่งต้องอาศัยสัญชาตญาณในการหยั่งรู้และตัวบุคคล. ทั้งสองด้านจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพันธมิตรให้ล้มลง แต่ราชการลับเป็นกุญแจดอกสำคัญ เป็นระบบประสาทและเป็นสมองแห่งกำลัง ... (น.๕๘๕)
- เราก็จะมีโอกาสถมเถที่จะหาเรื่องที่จะดึงออกจากการสนทนาที่วุ่นเป็นขวงกต
- ถึงกระนั้น ทางเบเกอร์ สุทธิท ยังรบเร้าให้สตีเฟนสันส่งเงินงวดต่อไปให้ทัน **จันทร์ข้างแรม** ครั้งสุดท้ายของฤดูหนาว (น.๕๗๔)
- “ในระดับสูง ๆ ของงานราชการลับ มีหลายกรณีที่เกิดเหตุการณ์จริง ๆ จะเสมอเหมือนในทุกทางกับการคิดฝันฟุ้งที่เพื่อเจือที่สุดของหนังสืออ่านเล่นและละครสิบตางค์ การพัวพัน การวางแผนทำลายกับการล้างแผนทำลาย เล่ห์เหลี่ยมกับการทรยศ การหลุนหล้างกับการหักหลัง สายจริงกับสายปลอม สายนกสองหัว ทองกับเหล็ก ระเบิด มีด และหมู่สังหาร ทั้งหมดนี้สานเข้าด้วยกันเป็นเนื้อเรื่องที่ซับซ้อนจนเหลือเชื่อแต่ก็เป็นเรื่องจริง.”^{๑๔๗}

๖.๓ โวหารบุคคลาธิษฐาน (Personification)

ในบทพระราชนิพนธ์แปล เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้โวหารชนิดนี้หลายแห่ง ตัวอย่างเช่น

- มีที่อรุปร่างนำเกลียดเกลื้อไปตามห้องในเขวงกตทำเสียงหวิว ๆ หวือ ๆ ประหลาด ๆ ทุกครั้งที่ใช้ส่งสาร ... (น.๑๗๒)
- เครื่องบิน สอร์ดพิช ที่รูปร่างทะอะทะอู้ฮ้าย ลีบห้าลำเตรียมอาวูชและเต็มเชื้อเพลิงบนเรือบรรทุกเครื่องบิน อาร์ด รอยล์ เมื่อเวลาอาหารกลางวัน ทั้งหมดก็ทะยานขึ้นจากลานบิน ที่โคลงเคลงและโซเซหายไปบนผืนหนาเม็ดและเมฆหมอก ... (น.๑๗๑)
- รถรางฟ่วงกำลังแล่นส่งเสียงครีคราดเป็นมาจากเบื้องหลังและรถรางอีกคันกำลังอู้ฮ้ายสวนขึ้นจากทิศตรงกันข้าม. (น.๔๖๑)
- นายพลทหารอากาศประจำตัวเขาคนหนึ่งรายงานว่า : “ดูเขายับยู่ไปทั้งตัวในชุดลำลองที่สวมอยู่ หน้าตาก็มีดมนเป็นกำลัง คุณรูสเวลท์ก็ดูอู้ฮ้อ ๆ กัน” ทั้งคู่จะไม่ค่อยสนใจเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงและก็ไม่น่าแปลกใจ. (น.๔๕๒)

^{๑๔๗} วินสตัน เอส. เชอร์ชิลล์ ตามที่ เอียน เฟลิมมิง อ้างถึงในจดหมายถึง เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน (Winston S. Churchill, as quoted by Ian Fleming in a letter to Sir William Stephenson)

- พวกบุรุษพยาบาลพร้อมกับช่างเครื่องวิ่งไปที่ใต้ห้อง ซึ่งปิดแน่นของเครื่องบินรูปร่าง
แก่งก้าง ขณะที่แสงสีน้ำเงินของไอเสียพุ่งผ่านความมืดเป็นครั้งสุดท้าย. (น.๕๖๒)
- ในสมัยที่ความยากไร้เลี้ยคลานอยู่ตามถนนในเมือง (น.๕๙๑)

๖.๔ โวหารซ้ำคำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้โวหารซ้ำคำเพื่อเน้นน้ำหนักของคำสำคัญ (key words) โดย
ทรงเลือกโอกาสที่จะสอดแทรกได้จังหวะที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น

- พวก**บ้า ๆ บอ ๆ** นอตหลวม
- ท่ามกลางแสงแดดที่**ผลุบ ๆ โผล่ ๆ** แหวกก้อนเมฆที่ผ่านเป็นระลอก
- ลูกระเบิดตกลงเปรี้ยง ๆ **ลูกแล้วลูกเล่า**
- แต่ราชการลับ เป็นกฎแจดอกสำคัญ เป็นระบบประสาท และเป็นสมองแห่งกำลัง
- พวกที่เซอร์ซิลล์เรียกว่า **อ้ายพวกสังฆราชปัญญาทราม และคอมมิวนิสต์ พวกขี้ลาด**
ตาขาว และ พวก**บ้า ๆ บอ ๆ** นอตหลวม พวกขุนนาง และพวกธาตุพิการธรรมดา ๆ
- **ผม** รักทองคำ **ผม** รักสีความแวววาว ... **ผม** รักสัมผัสของเนื้อทอง ... จนทำให้**ผม**สามารถ
กะคะเนความบริสุทธิ์ของแท่งทองได้อย่างแม่นยำ ... หลอมให้เป็นน้ำเชื่อมทองคำแท้ ... ที่ **ผม**รัก
ที่สุดคือ **อำนาจ**

๖.๕ โวหารสัทพจน์ (Onomatopoeia)

โวหารสัทพจน์ ที่น่าสนใจในบทพระราชนิพนธ์เรื่องนี้มีอยู่ทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- แน่นอนการติดต่อสื่อสารเหล่านี้ใช้เครื่องส่งกำลังต่ำ และส่งเป็นเสียงกร๊อ๊ก ๆ
แกร๊ก ๆ ที่เปลี่ยนรูปเสียงร้ายไป. ดังนั้นในการรับฟัง ... จำเป็นต้องใช้ “หู” ที่ไวที่สุด (น.๑๕)
- “ถอดเสื้อฟ้าออก” เมื่อเขาเรือเธอก็ขู่**ฟ่อ**ว่า: “เขาเข้าใจว่าเรากำลังพลอดรักกัน ... (น.๔๗๘)
- โค้งหักศอกที่กบชกยื่นถือปืนสแต๊นคอยอยู่เป็น โค้งหักมุมที่เคบมาก. รดรางที่ฟ่างกันมา
สองคันและใช้กำลังจากสายไฟที่ขึงอยู่สูง ส่งเสียง**เอียดอาด**เมื่อเลี้ยวโค้งนั้น ถนนสายนั้นจรรยา
คับคั่ง ในป่าละเมาะใกล้เคียงมีทหารเยอรมันกำลังฝึกลูกอยู่. (น.๔๖๐)
- ไม่มีถิ่นที่ต่อมากเกิดเสียงหวีดแผ่ว ๆ ดังออกมาจากตึกเจ็ดชั้นส่วนกลาง ตามด้วยเสียงกรีน
ทึม ๆ และเบา ๆ. เขาเกล็ดเรียกว่า “เสียงเปรี้ยงน้อย ๆ ที่ไม่มีความหมายเลย” (น.๕๔๕)
- ประตูช่องบรรทุกลูกระเบิดปิดลงเสียงดัง**ฉิบ** เหมือนฝ่าหอย ... พวกนี้คอยอยู่นได้ยืนเสียง
สนั่นของเครื่องยนต์กำลังเร่งเครื่องและเสียง**เอียด**ของห้ามล้อ ... (น.๕๖๐)
- เครื่องส่งกำลังต่ำและส่งเสียงกร๊อ๊ก ๆ แกร๊ก ๆ ที่เปลี่ยนรูปเสียงร้ายไป
- ตัญญาณมอร์ส **ติ๊ด ติ๊ด ติ๊ด** ตา ... คือตัววี

- นายทหารฝรั่งเศสที่แต่งกายโก้หรู ประดับประดาเครื่องตราแวววาว ลากกระบี่โก่งกร่าง
ชิดเท้าปึงปึง ตบเท้าเข้ามา

๖.๖ โวหารอธิพจน์ (Hyperbole)

โวหารอธิพจน์ เป็นลีลาของภาษา แม้จะรู้ว่าไม่อาจจะเป็นเรื่องจริง ได้ตามที่พูด แต่ก็ทำให้รู้สึก
ถึงความสำคัญ ความจริงจัง หรือน้ำหนักของเหตุการณ์ ส่วนหนึ่งของโวหารอธิพจน์ที่พบในพระราชนิพนธ์
แปลเรื่องนี้ ได้แก่

- แต่ยังมีความหวังอยู่ได้เสมอว่าพวกเผด็จการ อาจถูกจำกัดได้โดยไม่ต้องมีการสังหารกัน
อย่างไม่เลือกหน้าอินทร์หน้าพรหม ...

- ประเทศอังกฤษจะหมดตัวไม่มีอะไรมีค่าเหลืออยู่เลย จะทำให้เราอังกฤษถูกขูดจนเหลือแต่
กระดูก หลังจากที่เรได้ชัยชนะมาด้วยเลือดของเรา และ...เพื่อให้พร้อมเผชิญเหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้น
ต่อไป (น.๒๑๑๒)

- อุดมการณ์ของเซอร์ซิลล์มีว่า : “หากฮิตเลอร์จะบุกนรก อย่างน้อยผมต้องถือเป็นหน้าที่ที่
จะกล่าวในสภาผู้แทนราษฎร พาดพิงถึงพระยายมอย่างเป็นมิตร” (น.๒๑๗๓)

๖.๗ โวหารสาธก (Allusion)

โวหารสาธก หรือ โวหารเท้าความ ในเรื่องนี้มีอยู่หลายตอน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง
กับวัฒนธรรมตะวันตกจึงเป็นเรื่องค่อนข้างเข้าใจยากสำหรับผู้อ่านเรื่องแปลที่เป็นคนไทย ดังนั้น
บางตอนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระราชนิพนธ์คำอธิบายเอาไว้ด้วย มีอยู่ตอนที่ทรงยก
เอานิทานเรื่องศรีธนญชัย ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านของไทยมาเป็นนิทานสาธกประกอบเหตุการณ์ ทำให้เข้าใจ
ได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

- ปัจจุบันนี้หน่วยราชการลับกลาง ซี.ไอ.เอ. กลายเป็นเป้าหมายเอกสำหรับพวกที่ตั้งหน้า
ตั้งตา จะปลดอาวุธเราโดยสิ้นเชิงและตั้งข้อหาจะจริงหรือเท็จ (ก็เอาทั้งนั้น) ว่ามีการทุจริตคดโกงว่าต้อง
ซักฟอกล้างให้สะอาดแบบ “ศรีธนญชัยอาบน้ำให้น้อง”^{๑๔๔} เป็นการทำลายอุปกรณ์สำคัญอันดับแรกที่เรา
จะใช้ป้องกัน ซึ่งเราได้สร้างขึ้นด้วยความลำบากยากเย็นแสนเข็ญ ตอนสงครามโลกครั้งที่สอง (น.๑๑)

- เขาเดินอู้อัยกลับป้กลับป้มาในห้องนั้นเหมือนตัว ฮัมปี้ตี ดัมปี้ตี^{๑๔๕} (น.๒๒๘๘)

^{๑๔๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยกเรื่อง “ศรีธนญชัย” นิทานพื้นบ้านของไทยซึ่งเป็นเรื่องที่เล่าสืบ
ต่อ ๆ กัน “ศรีธนญชัย” เป็นคนฉลาดแกมโกง มีใจคอโหดเหี้ยม ขาดคุณธรรม และสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น
วันหนึ่งพ่อแม่ของศรีธนญชัยต้องออกไปทำไร่ทำนาจึงตั้งความไว้ว่า ให้ศรีธนญชัยอาบน้ำให้น้องให้สะอาดหมดจด
ศรีธนญชัยก็ทำตามด้วยการฉน่านองแล้วเอาใส่อาบของอ้อมมาล้างจนหมด สร้างความทุกขเวทนาให้กับพ่อแม่เป็นอย่างยิ่ง
แต่ด้วยความฉลาดแกมโกงนี้เองทำให้ศรีธนญชัยได้เข้ารับราชการ

^{๑๔๕} Humpty. Dumpty - ตัวที่รูปร่างเป็นไข่ในกลอนสำหรับเด็ก

- ทุกแห่งทุกหนที่ “อเมริกัน” ไป “ลัทธิ”^{๑๕๐} ก็จะต้องติดตามไปด้วยเสมอ (น.๒๗๑)

๖.๘ โวหารปฏิพจน์ (Paradox)

โวหารปฏิพจน์ เป็นการใช้ภาษาขัดความกันที่ทำให้มีรสชาติแปลกไปจากปกติ โวหารประเภทนี้พบอยู่ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้บ้าง เช่น

- “เราทราบว่าย่ายของคุณเพิ่ง ได้รับคนใหม่ชื่อ มาเคอเลน เราค้นหาเธอไม่พบ แต่เราจะพบแน่ (น.๓๐๓)

- คุณบอนด์ครับ ตลอดชีวิตผมตกอยู่ในห้วงรัก ผมรักทองคำ ผมรักสีความแวววาว น้ำหนักอันน่าเสน่ห์ของทองคำ ผมรักสัมผัสของเนื้อทอง ความละเอียดอ่อนอันนุ่มนวลรื่นมือ จนทำให้ผมสามารถจะคะเนความบริสุทธิ์ของแท่งทองได้อย่างแม่นยำ ... ภายในหนึ่งกะรัต และผมก็รักกลิ่นอันระอุที่กำจายออกมาเมื่อผมหลอมให้เป็นน้ำเชื่อมทองคำแท้. แต่คุณบอนด์ครับ ที่ผมรักที่สุดคือ อำนาจ ... (น.๔๑๖)

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของโวหารภาพพจน์หรือโวหารลักษณะประเภทต่าง ๆ ได้นำมาเทียบเคียงกับต้นฉบับเดิม เพื่อให้เห็นว่า หลายแห่งใช้คำที่ค่อนข้างธรรมดา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้โวหารภาพพจน์ จึงทำให้หนังสือที่น่าอ่านมากยิ่งขึ้น

ตารางเปรียบเทียบสำนวนโวหารในพระราชนิพนธ์แปลกับข้อความในต้นฉบับเดิม

คำ	ข้อความ
ชาติลิงจ๋อ nation of monkeys	ชาวบราซิลอาจเป็น “ชาติลิงจ๋อ” เหมือนที่คุณว่า (น.๓๕๕) “The Brazillians may be, as you said, nation of monkeys ” (p.295.2)
ฟ้ากับดิน fundamentally	... ความเห็นของฝ่ายอังกฤษแตกต่างไปอย่างฟ้ากับดิน the British approach was fundamentally different.
อิ่มอกอิ่มใจ satiated with emotion sensation	ผมรู้สึกว่ารุ่มร่ามชุ่มชื้น และอิ่มอกอิ่มใจ... (น.๓๕๕) being saturated and satiated with emotion and sensation , ... and (p.333.3)
ตัวเป็นเกลียวใจจะขาด	สติเฟินสั่นกล่าวภายหลังว่า : “ตอนนี้เราต้องทำงาน ตัวเป็นเกลียวใจจะขาด โดยรวบรวมงานที่ตามธรรมดาจะใช้เวลาหนึ่งปีมาทำให้เสร็จภายในเจ็ดวัน (น.๑๔๒)

^{๑๕๐} เหมือนในเพลงสำหรับเด็กว่าหนูอเมริกันมีแกะตัวเล็ก และทุกหนแห่งที่เธอไป แกะตัวนั้นก็จะต้องเดินแกะรอยไปด้วยเสมอ

คำ	ข้อความ
squeezing	“We were squeezing into a week what normally took a year,” Stephenson said later. (p.106.3)
เข้าขามเย็นขาม thumb twiddlers,	เรากวาดระบบราชการที่เย็นเยื่อแข็งกระด้างตายตัวจนเป็นอันตรายทั้งหมด เราทยอยพวกนี้รับราชการเข้าขามเย็นขาม (น.๑๔๒) we swept aside the dangerous rigidity of bureaucracy the thumb twiddlers . (p.106.3)
ไดโนเสาร์เต่าล้านปี military dinosaurs	ตลอดจนพวกทหาร ไดโนเสาร์เต่าล้านปี กล่าวได้ว่าเราได้สร้างศัตรูจำนวนไม่น้อย ... (น.๑๔๒) and military dinosaurs . I daresay we made some enemies ... (p.106.3)
อำนาจบาตรใหญ่ great power	ไฮดริชถูกอุบายชักนำไปปฏิบัติสิ่งนี้เท่ากับทำลายตัวเอง ปัญหาที่ว่าเขาจะถูกชักนำไปได้มากกว่านี้หรือไม่ เขามี อำนาจบาตรใหญ่ ใช้นอกเขตปกครองของเขา เขาไป ๆ มา ๆ ระหว่างปรากกับเบอร์ลิน ... (น.๔๕๘) Heydrich had been maneuvered into one self-dereating act ; could he be manipulated further? He wielded great power outside his satrapy. Shuttling between Prague and Berlin, ...(p.389.1)
ม้วนเสื่อ end	ตามร่างปัจจุบันจะหมายความว่า หน่วยของเขาจะต้องม้วนเสื่อ ด้วยเหตุเพราะกฎหมายฉบับนั้นระบุว่า ... (น.๔๗๐) pointing out that in its present form it would mean the end of his organization in as much as the bill stipulated ... (p.400)
ห้ำหั่น slightly stupid	บลิมพ์ – ที่มักทำทำโอ้แต่ ห้ำหั่น อยู่เสมอ ... ทำทางซ่อ ๆ ซ่า ๆ และเขยมิวแต่ผู้สงครามอนาคตด้วยศิลปะล้ำสมัย ของสงครามที่ผ่านมาแล้ว (น.๗๔) Blimps – bumbing slightly stupid , fighting the next war with the lessons of the last. (p.48)
เต็น โจน uncalculated rage	สุนทรพจน์นี้ถึงฮิตเลอร์และก๊อชังที่วางแผนไว้ทำให้เขาเกิดกริ้วโกรธโกรธอย่างอันตราย และคราวนี้ไม่ใช่การแสดงเต็น โจนเลย ๆ (น.๒๘๒) The speech reached Hitler and, as intended, sent him into a dangerous and this time uncalculated rage . (p.230.3)

คำ	ข้อความ
เพลงเดี่ยว ฮิตเลอร์ ก็ตกม้าตายแล้ว “Hitler has missed the bus.”	เมื่อเขากล่าวเพียงห้าวันก่อนที่พวกเยอรมันจะได้ชัยชนะอย่างสายฟ้าแลบ ในนอร์เวย์และเดนมาร์กว่า : เพลงเดี่ยวฮิตเลอร์ก็ตกม้าตายแล้ว.* (น.๑๐๒) When he declared, five days before the Germans scored their lightning victories in Norway and Denmark, that “ Hitler has missed the bus. ” (p.70.2)
งงเป็นไก่อตาแตก absolute astonishment,	ในทีนั้นเขียนไว้ว่ามีสามชั้น ผมงงเป็นไก่อตาแตก (น.๑๓๕) It was only labeled to go up three floors. To my absolute astonishment , (p.103.1)
ผู้ดีแปดเสาแหกรก big monocled Junken	ผู้บังคับบัญชาในสนามคือ ผู้ดีแปดเสาแหกรก (น.๓๖๑) Their field officer was a big monocled Junken , (p.300.1)
มีहनอนบ่อนไส้ some kind of leak	เขาสามารถแจ้งว่าท่านประธานาธิบดีมีเพียงแต่สายการติดต่อกับ ลอนดอนไม่ปลอดภัย มีहनอนบ่อนไส้ ให้ข่าวร้ายภายในสถานเอกอัคร- ราชทูตสหรัฐ. (น.๑๒๔) ... , he could at first tell the President only that the communications with London were not secure. There was some kind of leak inside the United States Embassy. (p.98.2)
ถาดประเคน silver plate	ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่ฮิตเลอร์ได้รับข่าวน่าชื่นบานซึ่งใส่ ถาดประเคน ให้ถึงบ้าน (น.๑๓๐) It was the last time Hitler got such cheering news handed him on this silver plate. (p.84.5)
ตัดหางปล่อยัด to disown	ดังนั้นเอกอัครราชทูตจึงจำต้อง ตัดหางปล่อยัด คณะของตัวเอง (น.๑๓๑) The Ambassador than had to disown his own man. (p.95.1)
ยกเมฆ created an imaginary	แซนเดอร์สคิดผูกเรื่องที่มีนายพลเยอรมันคิดโค่นฮิตเลอร์ต่อไป เขา ยกเมฆ ว่ามีข่ายสถานีวิทยุเถื่อนที่ฝ่ายขบถต่อเยอรมันดำเนินการ (น.๑๖๔) Sanders invented a conspiracy among German generals against Hitler. Then he created an imaginary network of radio station run by the rebels. (p.125.2)

คำ	ข้อความ
ให้บัวขำน้ำขุ่น to tread on some-one's corms	...การกระทำแบบขอมให้บัวขำน้ำขุ่น (น.๔๙๕) ... to tread on some-one's corms (p.409.1)
น้ำตาตก wept out	เชอร์ชิลล์ต้องน้ำตาตก เพราะอเมริกาตำหนิเตียน อังกฤษถึงแม้ได้ต่อสู้อย่างไม่ลดละทั่วโลกเป็นเวลาเกือบสามปีมาแล้ว (น.๔๕๓.๖) Churchill wept out American criticism of Britain after she had fought steadily for nearly three years around the globe. (p.421.3)
เข้ากลีบเมฆ all vanished	พวกที่ปฏิบัติงานลับทุกคนหายเข้ากลีบเมฆไปโดยไม่ได้รับความดีความชอบหรือเสียดใด ๆ (น.๕๐๒) The man who carried out the secret mission all vanished , unrewarded, into anonymity. (p.429.3)
พวกหนอนบ่อนไส้ worms of doublet	สติเฟินสันนึกว่าเขากำจัดพวกหนอนบ่อนไส้ หมดไปแล้ว (น.๕๒๕) Stephenson thought he'd killed the worms of doublet , ... (p.453.1)
ตัวเท่ายักษ์ immense fellow	เมื่อขึ้นถึงชั้นสี่ ยามที่เฝ้าที่นี้ตัวเท่ายักษ์ สวมเครื่องแบบยามประตูมิกันจนคู่อึดอัด ... (น.๑๓๕) it went to the fourth instead. An immense fellow guarded the place, all scrunched up inside a porter's uniform and looking very uncomfortable, (p.103.1)
น้ำนึ่งไหลลึกลับ subtleties	... และมีกิริยาท่าทางแบบน้ำนึ่งไหลลึกลับ จนผู้ที่ไม่รู้จักอาจเจอดี ถ้าไม่ทันสังเกต. (น.๒๕๗.๑) ... and subtleties of behavior that a stranger might fatally ignore.(p.243.2)
เอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสีย blind eye	ฮูเวอร์ ได้ชื่อว่าเป็นตำรวจที่มีอำนาจมากที่สุดในโลก แต่มาบัดนี้เขาจำต้องเอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสีย (น.๒๑๕) Hoover was publicized at the as the world's most powerful policeman, but now he was being forced to turn a blind eye when the laws were bent. (p.174.4)

คำ	ข้อความ
แบบลื่นตัวถึงใบหู slippery-tongued	... นอกจากการเกลี้ยกล่อม แบบลื่นตัวถึงใบหู ของลูกพี่ลูกน้องอายุสี่สิบสองปีของพระเจ้าจอร์จที่หก. (น.๔๘๕) ... apparently for no reason other than the slippery-tongued persuasiveness of a forty years old cousin to king George VI. (p.418)
แบบไม้นวมและควงไม้กระบองขนาดยักษ์ puts his faith in talking softly and carrying a bit stick.	ผู้แทนพิเศษผู้มีอำนาจเต็มของท่านผู้นำในเดนมาร์ก คือ ดร.แวร์เนอร์ เบสต์ (Dr.Werner Best) ผู้ถือหลักการพูดแบบไม้นวม และควงไม้กระบองขนาดยักษ์ (น.๕๕๓) The Fuhrer’s Special Plenipotentiary in Denmark is Dr.Werner Best who puts his faith in talking softly and carrying a bit stick. (p.474.1)
เด็กอมมือ an infant	สติเฟินสันก็ทำอะไรไม่ได้มากนักในการที่จะทำให้ทางลอนดอนเลิกปฏิบัติต่อ โอ.เอ็ส.เอ็ส. เสมือนเป็นเด็กอมมือ (น.๕๑๑) There was only so much Stephenson could do to persuade London to stop treating the OSS like an infant. (p.437.1)
“หม้อน้ำหิมา” a gigantic boiler	... สหรัฐเป็นเสมือน “หม้อน้ำหิมา” ... (น.๓๕๕) ... that the United States is like “ a gigantic boiler ” (p.333.3)
ฝูงชนชั้นสวะหัวรุนแรง rag-tag-bobble mobs of rebels	... ฝูงชนชั้นสวะหัวรุนแรงก็มีประสิทธิภาพมาก แม้จะดูขาดแคลนอาวุธ (น.๕๒๔) ... that rag-tag-bobble mobs of rebels were worth more that their lack of arms would indicate. (p.448.3)
เครื่องกำบัง place covered	แต่ ณ ที่นั้น น้ำชาตอนบ่ายและแซนด์วิชแดงกว่า เป็น เครื่องกำบังสำหรับจุดหมายที่ร้ายแรงกว่ามาก (น.๒๕๓) but afternoon tea and cucumber sandwiches in that place covered a deadlier purpose. (p.243.3)
อย่างกล้วย ๆ no trouble	พวกญี่ปุ่นก็คงทำได้อย่างกล้วย ๆ เพราะมีเครื่องบินทิ้งตอร์ปิโด และเรือบรรทุกเครื่องบินที่เหนือกว่า (น.๔๔๓) the Japanese should have no trouble with their superior torpedo planes and carriers. (p.285.1)
สวมแอก	... พวกที่ต้องการให้อเมริกาอยู่โดดเดี่ยวก็น่าเรื่องเขาว่าพาสหรัฐกลับมาสวมแอก ของจักรวรรดิอังกฤษ (น.๑๗๘)

คำ	ข้อความ
back into	... the isolationists would accuse him of delivering the United States back into the British Empire. (p.138.1)
อ้ายเฒ่าห้าวที่อยู่ดีกินดี an old man, wickedly well-fed,	ทหารที่ได้ผ่านศึกเหมือนฝันร้ายนี้ คนหนึ่งเป็นชาวแคนาดาอายุเพียงยี่สิบเอ็ดปี เปรียบกับเด็กกะเหรี่ยงผู้นี้ มีความรู้สึกว่าเป็น อ้ายเฒ่าห้าวที่อยู่ดีกินดี (น.๒๖) One of the ‘veterans’ from this night mare was this twenty-year-old canadian, I felt an old man, wickedly well-fed , against this skinny kid. (p.5)
เสมือนน้ำให้พวก กองโจรว่ายได้ เหมือนปลา paraphrasing Mao.. guerrillas could swim like fish	สติเฟินสัน กล่าวโดยเลียนแบบวาทะของลุงเหมา (Mao) ว่า : “ยังขาดทะเลประชาชนซึ่งเป็นเสมือนน้ำให้พวกกองโจรว่ายได้เหมือนปลา” (น.๕๐๔) The sea of people in which the guerrillas could swim like fish was still missing, said Stephenson, paraphrasing Mao . (p.431.1)
การเซาะทราย undermining	หาก “ท้อร์ช” ใช้ได้ผล ก็จะได้เป็นจุดเริ่มต้นในการเซาะทราย กำล้างของข้าศึก (น.๕๒๐) IF torch worked, a start would be made in undermining the enemy.(p.444.4)
พันตัวเลขต่าง ๆ มาอย่างน้ำไหลไฟดับ reeled off figures	เขานั่งลงและเริ่ม พันตัวเลขต่าง ๆ ออกมาอย่างน้ำไหลไฟดับ ... ออก (น.๔๔๕) He sat down and reeled off figures . (p.377.4)
พวกกระหายสงคราม กำลังคัมย่ำ warmongers plotting	“พวกคุณที่กระหายสงครามนัก กำลังคัมย่ำอะไรกัน” (น.๑๘๓) “What are you warmongers plotting now?” (p.143.1)

จากการวิเคราะห์พระปรีชาสามารถทางด้านวรรณศิลป์และการเปรียบเทียบดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลหนังสือโดยได้ทรงทำความเข้าใจกับต้นฉบับอย่างถ่องแท้ แล้วจึงใช้พระปรีชาสามารถทางภาษาไทยของพระองค์ ในการทรงเลือกใช้คำ สำนวน โวหาร เพื่อการถ่ายทอดความหมาย ความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกอย่างพิถีพิถัน อย่างถูกต้องตามต้นฉบับ และอย่างดีเยี่ยม ยิ่งกว่านั้นที่สำคัญมากคือวรรณศิลป์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความไพเราะ สละสลวย และมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยด้วย

พระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต”

ประวัติความเป็นมาของหนังสือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลเรื่อง “ติโต” จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง “Tito” ของ ฟิลลิส ออติ (Phyllis Auty) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕^{๕๑} ดังได้กล่าวแล้วตั้งแต่ตอนต้นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญในเรื่องลิขสิทธิ์ของผลงานทางด้านวรรณกรรม ดังนั้นเมื่อทรงปรับปรุงต้นฉบับที่ทรงแปลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ พระองค์ได้ทรงมอบหมายให้เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงนิวยอร์กสมัยนั้นติดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์เรื่อง “Tito” เพื่อขออนุญาตพิมพ์เผยแพร่และจำหน่ายพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗ เอกอัครราชทูตไทยก็ได้รับหนังสือตอบอนุญาตให้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้เพื่อหารายได้สมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนาได้ตามพระราชประสงค์ ในการนี้หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ เป็นผู้แทนพระองค์ลงนามรับทราบคำตอบอนุญาตดังกล่าว^{๕๒} ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๗ ฟิลลิส ออติ ผู้ประพันธ์เรื่องนี้ก็ได้ทำหนังสือถึงเอกอัครราชทูตไทย โดยแจ้งว่าตนมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสว่นพระราชหฤทัยแปลงานประพันธ์ของตน โดยมุ่งหารายได้เพื่อสาธารณประโยชน์ทั่วไป^{๕๓}

ต่อมาในปีเดียวกันนั้นเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) จัดพิมพ์เผยแพร่เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เพื่อให้ข้าราชการได้ทราบถึงบุคคลที่น่าสนใจคนหนึ่งของโลก ทรงกล่าวว่า “ติโต” เป็นผู้ทำให้ประเทศสโลวาเกีย ซึ่งประกอบด้วยชนชาติที่แตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้กลับมารวมกันเป็นปึกแผ่นในยามวิกฤต สามารถรักษาความสมบูรณ์และเพิ่มพูนความเจริญของประเทศชาติตลอดชีวิตของเขา แต่เมื่อ “ติโต” สิ้นอายุขัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓

^{๕๑} ขวัญแก้ว วัชรโรทัย. บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ และติโต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th/> (17 December 2001).

^{๕๒} เทอริ เฮนรี (Teri Hernry). อ้างถึงใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ทรงแปล. ติโต. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๗. หน้า (๕)

^{๕๓} ฟิลลิส ออติส. เรื่องเดิม. หน้า (๖).

รวมอายุได้ ๘๘ ปี ประเทศยูโกสลาเวีย ก็ค่อย ๆ สลายลงจนกระทั่งมีสภาพแตกแยกอันยากที่จะแก้ไข ได้ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน^{๕๔}

ฟิลลิส ออดี นักประพันธ์ผู้เขียนเรื่อง “ติโต” สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย ออกซฟอร์ด เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ลุ่มแม่น้ำดานูบ ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ระหว่าง สงครามโลกครั้งที่ ๒ ฟิลลิส ออดี ทำงานที่แผนกยูโกสลาเวีย ของวิทยุ บีบีซี และที่กรมข่าวการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ เขาเป็นนักหนังสือพิมพ์คนแรกที่ได้สัมภาษณ์ “ติโต” หลังจาก “ติโต” ได้แยก ออกจากคอมินฟอร์ม^{๕๕} ในปี พ.ศ.๒๔๙๐^{๕๖}

พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” ได้รับการต้อนรับจากประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง เพียง ระยะเวลาประมาณ ๕ ปี นับถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มียอดการพิมพ์ถึง ๑๑ ครั้ง เป็นจำนวนหนังสือมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม^{๕๗}

สังเขปเรื่อง “ติโต”

เรื่อง “ติโต” เป็นหนังสือชีวประวัติของนักปฏิวัติ นักการเมือง และผู้นำในสมัยสงครามโลกครั้งที่ สอง นามอู โจนย ชื่อ “ติโต” เขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ เป็นผู้สร้างประเทศยูโกสลาเวีย ขึ้นมาหลังสงครามโลก ยูโกสลาเวียเป็นประเทศที่ประกอบด้วยชนชาติมากหลาย มีทั้งเชิร์บ โครแอต มอนตานิโกร มาซิโดรเนียน บอสเนีย และเซอร์เซโกวีนา ต่างชาติต่างความคิด มีเลือดรักชาติรุนแรง ทุกกลุ่ม ต่างศาสนา มีทั้งออร์ทอด็อกซ์ โรมันคาทอลิก และมุสลิม “ติโต” เป็นรหัสลับที่คอมมิวนิสต์ รัสเซีย ตั้งให้แก่ ชิป โบรซ เขาเกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๒ เป็นคนเชื้อสายโครแอต (Croat) ทางบิดาและ สโลวีนิ (Slovene) ทางมารดา จึงเป็นชาวสลาฟได้ เขามีความรักชาติอย่างรุนแรงมาตั้งแต่ยังเด็ก เพราะไม่พอใจ สภาพที่ต้องอยู่ใต้การปกครองของออสเตรีย-ฮังการี ซึ่งเป็นพวกต่างเผ่าพันธุ์ ครอบครัวของติโตเป็น ชาวนาซึ่งไม่ยากจนนัก นับว่าดีกว่าชาวนาโดยทั่วไป ติโตต้องทำงานหนักแบบเด็กชนบท แต่ธรรมชาติ และความอิสระของชีวิตชนบทหล่อหลอมให้ติโตมีความรักในผืนแผ่นดินของตน และกลายเป็นนักสู้ที่ ไม่เคยย่อท้อ เมื่ออายุ ๑๕ ปี ติโตได้ศึกษาสำเร็จประกาศนียบัตรช่างกล จึงได้สมัครการเมืองชนชั้น กรรมกรเป็นครั้งแรก ต่อมาได้สมัครเป็นทหาร มีโอกาสออกแนวหน้าในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เขาได้รับ บาดเจ็บในการรบกับรัสเซีย และได้ประสบการณ์ในฐานะเชลยศึกในรัสเซียเป็นเวลานาน

เมื่อเกิดการปฏิวัติบอลเชวิคใน ค.ศ. ๑๙๑๗ ติโตเคยถูกฝ่ายรัฐบาลพระเจ้าซาร์จับขังเพราะต้อง สงสัยว่าเป็นฝ่ายบอลเชวิค เมื่อพวกบอลเชวิคได้ชัยชนะแล้ว ติโตก็เป็นอิสระและตกลงใจกลับไปตั้ง

^{๕๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “คำนำ”, เรื่องเดิม. หน้า (๓).

^{๕๕} คอมินฟอร์ม (Communist International Form) หมายถึง องค์การคอมมิวนิสต์สากล

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า (๗).

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน. หน้าบรรณลักษณะ.

รกรากที่บ้านเกิดใน โครเอเชีย พร้อมด้วยภรรยาชาวรัสเซีย ซึ่งพบกันในช่วงการปฏิวัติ แต่ดิโตถูกสงสัยว่าเป็นบอลเชวิคศัตรูของชาติ ต่อมาเมื่อจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีได้สลายตัวลง โครเอเชียก็กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรซึ่งตอนหลังเรียกว่า ยูโกสลาเวีย โดยมีกษัตริย์ปกครอง

รัฐใหม่ประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ของพวกสลาฟได้ มีวัฒนธรรม ความเชื่อต่าง ๆ กันถึง ๓ ศาสนา มีกษัตริย์ราชวงศ์ชาวเซอร์เบียปกครอง ความแตกต่างกันดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ดิโตได้เดินทางไปเมืองหลวงของโครเอเชีย และเข้าเป็นสมาชิกสหภาพช่างเหล็ก จึงกลายเป็นสมาชิกอัตโนมัติของพรรคโซเชี่ยล เดโมแครติก (Social Democratic Party) ซึ่งได้ผนวกเข้าไปในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งยูโกสลาเวีย เขาจึงกลายเป็นคอมมิวนิสต์โดยมิได้ตั้งใจ เนื่องจากเขาเคยอยู่ในรัสเซียระหว่างการปฏิวัติบอลเชวิค ดิโตจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการปลุกระดมคนงาน ในการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกของประเทศยูโกสลาเวีย เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐ พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับคะแนนเสียงเป็นที่สาม แต่ต่อมารัฐบาลก็ล้มพรรคคอมมิวนิสต์ลง โดยอ้างว่าพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคผิดกฎหมาย พวกสมาชิกพรรคจึงถูกกวาดล้าง ดิโตหลบไปใช้ชีวิตช่างเครื่องยนต์ของโรงงานในหมู่บ้านนอกเป็นเวลาสี่ปีครึ่ง แต่ชีวิตของดิโตก็เปลี่ยนไปได้ถูกชักชวนให้จัดตั้งกระบวนการของกรรมกรเพื่อการปฏิวัติ ต่อมาไม่นานดิโตก็ถูกจับกุม แม้ศาลจะยกฟ้องแต่ก็ถูกตำรวจเฝ้า และในที่สุดก็ทำงานธรรมดาไม่ได้ จึงต้องทำงานการเมืองใต้ดินเต็มเวลา

การต่อสู้ทางการเมืองของดิโตทำให้เขาเป็นที่สนใจของผู้นำในองค์การคอมมิวนิสต์รัสเซีย เขาจึงได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนให้มีความรู้ เมื่อดิโตถูกจับและจำคุก เขาได้ใช้เวลาศึกษาเรียนรู้การเมือง ซึ่งจำเป็นในการฝึกแบบคอมมิวนิสต์ โดยมีเจ้าหน้าที่คอมินเทอร์นลอบนำเอกสารคอมมิวนิสต์เข้ามาให้ศึกษาในคุกซึ่งผู้คุมไม่เข้มงวดนัก เมื่อออกจากคุกก็เป็นตัวเก็งที่จะเลื่อนฐานะในพรรค การอยู่ในยูโกสลาเวียเป็นการเสี่ยงอันตรายมาก เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้ไปที่กรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งยูโกสลาเวียที่เวียนนา เขาจึงได้โอกาสออกไปทำงานนอกประเทศ ที่นี้เองเขาได้รับชื่อรหัสหลายชื่อ แต่รหัส "ดิโต" เป็นชื่อที่ทำให้เขามีชื่อเสียง ต่อมา ดิโตไปประจำที่มอสโคว์ เขามีโอกาสพบปะคอมมิวนิสต์คนสำคัญ ๆ จากทั่วโลก ซึ่งดิโตเข้าร่วมในฐานะเลขานุการของคณะยูโกสลาเวีย การชำนาญภาษารัสเซียให้ประโยชน์แก่ดิโตมาก ไม่นานดิโตก็เรียนรู้ว่า คอมินเทอร์นเต็มไปด้วยความขัดแย้งส่วนตัวและเล่ห์กลต่าง ๆ นานา

เมื่อสตาลินเริ่มการกวาดล้างครั้งใหญ่ ดิโตยังอยู่ที่มอสโคว์ พวกคอมมิวนิสต์ที่ไม่เป็นชาวรัสเซียก็เริ่มถูกจับกุมแต่เคราะห์ดีที่ดิโตได้รับอนุญาตให้กลับเวียนนาจึงรอดพ้นการถูกจับกุม เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ยูโกสลาเวียย้ายที่ทำการไปยังปารีส ที่นี้ดิโตได้ทำงานอย่างเต็มกำลัง พรรคยังอยู่นอกกฎหมายและอ่อนแอมาก ใน ค.ศ. ๑๙๓๗ ดิโตได้เริ่มสร้างองค์การใหม่ พยายามสร้างความแข็งแกร่งโดยรับสมาชิกใหม่ เขาเลือกผู้ร่วมงานอย่างระมัดระวังไม่ให้คอมินเทอร์นระวางสงสัยตัวเขา ผู้ที่เขาเลือกมีคุณสมบัติที่สำคัญคือความภักดีต่อดิโตในฐานะเลขานุการพรรค ในปีนั้นเอง ดิโตก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งยูโกสลาเวียอย่างเป็นทางการ ฝ่ายนาซีของฮิตเลอร์ในเยอรมนี และฝ่ายฟาสซิสต์ของมุสโสลินีในอิตาลี เริ่มคุกคามยูโกสลาเวียอย่างหนักให้เข้ากับฝ่ายอักษะ (Axis) และทำสนธิ

สัญญาระหว่างเยอรมันกับอิตาลี อันหมายถึงการเสียเอกราช ซึ่งชาวยูโกสลาเวียยอมไม่ได้ จึงมีผู้สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นพรรคเดียวที่ตั้งบนรากฐานเพื่อชาตินิยมยูโกสลาเวียแท้ ๆ การเป็นเลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้ดิโตต้องประสบอุปสรรคมากเนื่องจากความสัมพันธ์กับคอมมิวนิสต์นั้นทำให้เขาอยู่ในระหว่างอันตราย เพราะมีผู้ต้องการตำแหน่งนี้มาก อย่างไรก็ตาม ดิโตมีเพื่อนที่มีอิทธิพลในมอสโคว์ช่วยให้เขารอดพ้นจากการกวาดล้างของสตาลิน นอกจากนี้ เขายังมีความสามารถส่วนตัว กล่าวคือเป็นผู้ที่กล้าหาญและลุกขึ้นต่อสู้

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดิโตพยายามต่อสู้เพื่อเอกราชของยูโกสลาเวีย ซึ่งถูกคุกคามจากพวกนาซีซึ่งเข้าควบคุมเศรษฐกิจของประเทศเกือบทั้งหมด ดิโตไม่อาจช่วยประเทศของตนได้ ในช่วงแรกของสงคราม เขาได้รับมอบหมายให้แปลประวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเขียนโดยสตาลินจากภาษารัสเซียเป็นภาษาเซอร์โบ-โครแอต ซึ่งใช้กันในยูโกสลาเวีย ดังนั้นในช่วง ๒ ปีแรกของสงคราม ดิโตต้องไปอยู่มอสโคว์ถึง ๑๑ เดือน เมื่อดิโตเดินทางจากรัสเซียกลับสู่อูโกสลาเวีย เขาต้องเสี่ยงต่อการถูกจับมาก ต้องใช้หนังสือเดินทางและวีซ่าปลอมเล็ดลอดเข้ามา ทันที่ที่เขาถึงยูโกสลาเวียก็ได้คืนสู่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคในยูโกสลาเวีย เป้าหมายอันสำคัญก็คือการทำลายรัฐบาลที่มีอยู่ในเวลานั้น และให้รัฐบาลปฏิวัติคอมมิวนิสต์ยึดการปกครอง ดิโตสามารถรวบรวมทุนดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือการปฏิวัติให้ยูโกสลาเวียเป็นคอมมิวนิสต์

ยูโกสลาเวียได้พยายามทำตัวเป็นกลางในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ในที่สุดรัฐบาลก็ถูกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญากับฮิตเลอร์ เพื่อร่วมกับเยอรมนีในการบุกกรีซ เนื่องจากชาวยูโกสลาเวียเกลียดชังพวกนาซีมาก รัฐบาลจึงถูกกระทำรัฐประหาร โดยกลุ่มนายทหาร ฮิตเลอร์ถือว่ายูโกสลาเวียเป็นศัตรู จึงเริ่มโจมตีกรุงเบลเกรดทางอากาศและบุกยูโกสลาเวียด้วยยานยนต์ และยานเกราะจากฐานในประเทศบัลแกเรีย ภายในสัปดาห์เดียว ยุทธวิธีสงครามแบบสายฟ้าแลบ และอาวุธที่มีเหนือกว่าของเยอรมันก็สามารถเอาชนะกองทัพลittle ๆ ของยูโกสลาเวียได้ เยอรมันได้ครอบครองส่วนใหญ่ของประเทศ

ฮิตเลอร์ต้องการให้ประเทศยูโกสลาเวียถูกล้างจากแผนที่ จึงพยายามให้เกิดการแบ่งแยกแต่การแบ่งแยกครั้งนี้ ทำให้เยอรมันเสียประโยชน์ เพราะเป็นการกระตุ้นให้ยูโกสลาเวียเกิดการรวมตัว ซึ่งดิโตได้พยายามอยู่แล้ว นอกจากนั้น กลุ่มประเทศอักษะที่ได้รับส่วนแบ่งก็มิได้มีความพอใจในส่วนของตนจนเกิดความไม่ปรองดองกัน ดิโตจึงใช้ความสัมพันธ์จากสถานการณ์นี้เพื่อประโยชน์ของตน มีการลงนามสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างยูโกสลาเวียและรัสเซีย แต่เมื่อฮิตเลอร์เตรียมบุกกรีซ รัสเซียจึงถอนกำลังรบชั้นยอดออกจากยูโกสลาเวีย ดิโตพยายามต่อสู้โดยหวังจะได้อาวุธจากรัสเซีย แต่ถูกปฏิเสธ ถึงกระนั้น ดิโตก็มีได้ย้อย เขาเห็นว่าความสำเร็จของฝ่ายคอมมิวนิสต์ของเขาขึ้นอยู่กับ การต่อต้านการบุกจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะจากที่ใด เขาจึงสั่งให้พวกคอมมิวนิสต์ตั้งกลุ่มเล็ก ๆ ในทุกเมืองทุกหมู่บ้าน สะสมอาวุธและฝึกใช้อาวุธ ตลอดจนการเตรียมการด้านอื่น ๆ ให้พร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งได้ทันที

ระหว่างนั้นผู้นำรัฐบาลโครเอเชียดำเนินนโยบายให้รัฐโครเอเชียเป็นรัฐคาทอลิก และเป็นที่อยู่ของชาวโครแอตเท่านั้น เป็นเหตุให้ชาวเซิร์บในโครเอเชีย จำนวนเกือบสองล้านคนถูกปราบปรามอย่างป่าเถื่อน ผู้ต่อต้านนับล้าน ๆ ถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยม คนจำนวนมากจึงกลายเป็นปรปักษ์ต่อรัฐบาล และ

หันมาสนับสนุนติโต ติโตได้เป็นผู้นำฝ่ายปาร์ติซาน (Partisans) ซึ่งหมายถึงผู้ร่วมกระบวนกรของประชาชนเพื่อเอกราช เนื่องจากติโตเห็นว่าทางสู่อำนาจคือการสร้างสรรค์กระบวนกรประกอบด้วยชาวยูโกสลาเวียล้วน ๆ เพื่อต่อสู้กับฝ่ายเยอรมันและพวกเขาจึงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทุกเชื้อชาติเมื่อติโตผิดหวังจากรัสเซีย ติโตต้องนำพวกปาร์ติซานต่อสู้ตามลำพัง และถูกคุกคามอย่างหนักจากฝ่ายเยอรมัน

ต่อมาอังกฤษได้ตระหนักว่ากระบวนกรของติโตมีผลในทางตรงกันข้ามกับของเยอรมัน และอิตาลีเห็นแก่เริ่มให้ความช่วยเหลือสนับสนุนติโต ติโตได้รับความช่วยเหลือทั้งจากรัสเซียและฝ่ายสัมพันธมิตร แต่ความช่วยเหลือของรัสเซียที่ล่าช้าทำให้ติโตมีอิสระที่จะเป็นผู้ดำเนินสงครามเอง เขารับผิดชอบในการชี้ขาดในการปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญทั้งหมดรวมทั้งการต่างประเทศ จึงเป็นการสร้างรากฐานเพื่อเป็นประมุขของประเทศในอนาคต กองทัพที่ทรงพลังของติโตมีประโยชน์ในการกู้ชาติ และเป็นกำลังที่สำคัญที่สุดที่จะกำจัดติโตในการต่อสู้กับสหภาพโซเวียตเพื่อรักษาเอกราชของยูโกสลาเวีย ในการเลือกตั้งหลังการยุติสงคราม ติโตได้รับคะแนนสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากประชาชน

การที่ติโตถูกทอดทิ้งให้ดำเนินการต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว กลับเป็นการส่งเสริมการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ในยูโกสลาเวีย ติโตจึงเป็นผู้ป็นคอมมิวนิสต์ ชาตินิยม และเอกราชให้แข็งแกร่ง ซึ่งเรียกกันว่า “ติโตอิม” (Titoism) ซึ่งแข็งแกร่งจนสามารถผ่านการแข่งขันกับสหภาพโซเวียตได้ ติโตเป็นคอมมิวนิสต์ที่เป็นอิสระในความคิดเห็น ไม่ต้องการเป็นลูกน้องใคร ไม่ยอมจำนนต่ออิทธิพลของสหภาพโซเวียต ทั้งทางด้านทหาร และทางการเมืองระหว่างประเทศ เขาเป็นบุคคลสำคัญมากในการก่อตั้งกระบวนกรกับกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด นโยบายการเมืองภายในของเขาก็ไม่ขึ้นกับองค์การคอมมิวนิสต์สากล เขาเป็นคอมมิวนิสต์ที่ไม่เคยคิดที่จะนำนโยบายฟาร์มร่วมมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสหภาพโซเวียต ซึ่งประสบความสำเร็จล้มเหลว มาใช้ในยูโกสลาเวีย เขาเป็นคอมมิวนิสต์ที่นอกคอก เขาจึงถูกไล่ออกจากองค์การคอมมิวนิสต์สากล เขากล้าพอที่จะประณามและวิจารณ์รุนแรงก่อนนโยบายอันไม่ชอบธรรมของสหภาพโซเวียตเมื่อบุกกรุกเข้าในเชโกสลาเวีย ประเทศคอมมิวนิสต์ซึ่งมีพรมแดนใกล้ชิดกับโซเวียตมาก

ยูโกสลาเวียเป็นประเทศเล็ก และอยู่ใกล้ประเทศใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลมากมาย บางครั้งบางครั้งเขาเกือบยอมโอนอ่อนบ้าง เขาเองทำตัวอยู่ในจุดศูนย์กลางระหว่างประเทศอภิมหาอำนาจ สหภาพโซเวียตกับสหรัฐอเมริกา แต่เขาก็ไม่เคยทำอะไรที่ขัดผลประโยชน์กับสหรัฐอเมริกาอย่างจริงจัง แต่เขายึดถือหลักการของกระบวนกรที่ไม่ร่วมกับฝ่ายใด ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เขาสามารถคล้อยตามให้คนทุกคนชาติมารวมกันจัดตั้งสมาพันธ์ และสร้างความเป็นปึกแผ่นในยามวิกฤติ สามารถรักษาความสมบูรณ์และเพิ่มพูนความเจริญของประเทศตลอดชีวิตของเขา แต่เมื่อติโตสิ้นชีวิตลง ประเทศยูโกสลาเวีย กลับค่อย ๆ สลายลงจนกระทั่งมีสภาพแตกแยกอันยากที่จะแก้ไขได้ ดังที่เห็นในทุกวันนี้

นายอานันท์ ปันยารชุน กล่าวว่าสาเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวพระราชนิพนธ์ในชีวประวัติของติโต รวมทั้งผลงานในการรวบรวมประเทศของเขา คงเพราะทรงต้องการให้คนไทยมองดูตัวอย่างด้วยความสดใจว่า ประเทศใดก็ตามสังคมใดก็ตาม ที่ยอมให้ที่วิญญูมานะ ที่ยอมให้ออกคิในเรื่อง

ของชนชาติ ในเรื่องศาสนา ในเรื่องของวัฒนธรรม หรือถ้ายอมให้ความรักชาติที่ไม่ถูกต้องทางเข้ามาครอบงำจิตใจ และประหัตประหารกันต่อไป พวกเราคนไทยนับว่าโชคดีที่เกิดมาในแผ่นดินนี้ เกิดมาในสังคมที่ควรจะรู้จักกลมกลมกันได้ ในสังคมที่ยึดมั่นอยู่ในสถาบันอันสูงสุด และสังคมที่มีความอะลุ่มอล่วยแบ่งรับแบ่งสู้ และไม่ประหัตประหารซึ่งกันและกัน

“เราเรียนชีวิตประวัติของคนเพื่อสะสมความรู้ และเพื่อที่จะสอนให้เราไม่กระทำอะไรทั้งสังคม ในอันที่จะก่อให้เกิดความผิดพลาด ที่ประเทศอื่นเขาได้ประสบมาแล้วในประวัติศาสตร์”^{๑๕๔}

วรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์แปล “ติโต”

นายอานันท์ ปันยารชุน ได้มีความเห็นในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลหนังสือเรื่อง ติโต นี้ว่า “เป็นการแปลที่กะทัดรัด เก็บสาระและประเด็นได้อย่างแยบคาย และรักษาเนื้อหาความตื่นตัวของแนวเรื่องได้อย่างดี ถ้าใครมีโอกาสได้อ่านหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้ความรู้และสนุกสนานแล้ว ยังจะได้เห็นวาทศิลป์ที่มีเป็นเพียงตัวแสดงที่สำคัญในประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง ประวัติศาสตร์ของการรวมตัวกันด้วยความสมานฉันท์ และเสถียรภาพของชนชาติที่แตกต่างกัน ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์”^{๑๕๕}

พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” เป็นหนังสือขนาดกลาง มีความหนาไม่มากเพียง ๑๒๑ หน้าเท่านั้น แต่ก็อุดมด้วยภาษาที่ไพเราะ สละสลวย เรียบง่าย แต่แฝงด้วยเอกลักษณ์ทางการใช้ภาษาที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถทางด้านวรรณศิลป์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเห็นได้ชัดดังประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ศิลปะการใช้คำ

๑.๑ การใช้คำภาษาปาก (Vulgarism)

ภาษาปาก ก่อให้ภาษาเกิดรสชาติ ผู้อ่านรู้สึกถึงความมีชีวิตชีวาและให้ภาพของตัวละครที่ชัดเจนมากกว่าภาษาแบบแผนหรือภาษาที่เป็นทางการ ดังตัวอย่างการใช้คำภาษาปากในข้อความต่อไปนี้

- มีอีกหลายอย่างที่คาดไม่ถึงในตัวเขา : ความคิดเห็นที่กว้างขวางอย่างประหลาด. ความอิสระในความคิดที่เห็นได้ชัด อารมณ์ขันที่มีอยู่เสมอ. ความชื่นชมอย่างไม่อับอายในความสุขพื้น ๆ ของชีวิต. ตามธรรมชาติ เป็นคนซื่อในการติดต่อกับผู้อื่น แต่ก็มีใจเป็นมิตรและชอบสังสรรค์ครึกครื้น. อารมณ์แรงบางครั้งโมโหแบบปึงปึง บางครั้งค่อนข้างชอบที่จะแสดงโอ้อวด. ความเห็นใจผู้อื่น และใจกว้าง

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑)

^{๑๕๔} ขวัญแก้ว วัชรโรทัย. บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ และติโต. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th/>. (21 December 2001).

^{๑๕๕} เรื่องเดียวกัน.

- เขากล่าวถึงตัวเองว่าเมื่อเด็กเขาอ่อนแอ และเขาก็รู้สึกไร้โชคจริง ๆ เพราะเป็นคนผมสีอ่อน ผอมกะหร่อง และร่างเล็ก.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘)

- จากรายได้ครั้งแรกที่ได้จากงานช่างซ่อมจักรยาน เขาซื้อเสื้อชุดใหม่ทันสมัยเย็บ โดยหมายจะสวมใส่เวลาไปเยี่ยมบ้าน.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐)

- ตอนปลายปี (๑๙๔๔) เขาได้รับข่าวว่าเชอร์ซิลส์และสตาลินได้ทำข้อตกลง “ห้าสิบ – ห้าสิบ” ซึ่งทำให้ยูโกสลาเวียตกเป็นแดนผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างทั้งสองประเทศ – ที่จริงเป็นข้อตกลงชั่วคราวก่อนจะมีการตกลงสันติภาพ แต่ติโตเชื่อว่าเป็นข้อตกลงถาวร.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐๐)

- ระยะนั้นเป็นระยะ “คิดบัญชี” กับพวกศัตรูทางการเมือง อันเป็นการโหมโรงสำหรับขั้นสุดท้ายของการปฏิวัติ.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๑)

- ครั้งนี้ปฏิบัติการก็ไม่บรรลุผลอีกแม้ว่าติโตถูกปิดล้อมอยู่ในกองบัญชาการตอนเช้าตรู่ของวันที่ ๒๕ พฤษภาคม. กระทบซึ่งเป็นที่ทำงานและห้องนอนของเขาติดกับถ้ำธรรมชาติในหน้าผาที่อยู่เหนือเมือง.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘๕)

๑.๒ การใช้คำสำนวนไทย

แม้จะเป็นเรื่องแปล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงใช้คำสำนวนไทย ทำให้ผู้อ่านซึมซับรสชาติของภาษาได้ดียิ่งขึ้น และมีได้ทำให้เสียความเลຍแม้แต่น้อย ดังตัวอย่างเช่น

- เมื่อเริ่มวัยรุ่น – ตั้งแต่อายุสิบสองถึงสิบห้า – เขาก็ต้องทำงานดังนี้ ที่แรกทำงานให้ลูกที่เลี้ยงเขา และสัญญาจะให้รองเท้าบู๊ใหม่เยี่ยมเป็นค่าแรง. เมื่อถึงอายุสิบห้า เขาจะซื้อซีพอร์ลงเท้า.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘)

ความยุ่งยากที่สุดที่ติโตต้องประสบในตำแหน่งเลขาธิการพรรคเกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์กับคอมินเทอร์น ซึ่งตามความเป็นจริงก็คือความสัมพันธ์กับจ้าวนายรัสเซียผู้บงการ โดยผ่านองค์กรนั้น.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๓๒)

- ข้าพเจ้าหวังว่าจะมีทางจัดการเป็นปากเสียงกันระหว่างสองฝ่าย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็มีแต่จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายเยอรมัน.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐๑)

- สภาพของพรรคยิ่งย่ำแย่ขึ้นอีกเมื่อรัฐบาลโซเวียตยอมรับการที่เยอรมันได้ทำลายยูโกสลาเวีย
ว่าเป็นสิ่งเลวตามเลย

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๕๑)

- ตั้งแต่เริ่มแรกที่ฝ่ายปาร์ติซานออกโรงจับศึก ติโตได้รับบทผู้นำทางทหาร และทางการเมือง
คู่กันไป.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘๕)

๑.๓ การใช้คำคู่

การเล่นคำแบบที่เรียกว่า “คำคู่” เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งในพระราชนิพนธ์ทุกเรื่องของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่นเดียวกับในเรื่อง ติโต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เป็นจุดอ่อนที่ไม่เป็นพิษเป็นภัย คือนิสัยห่อเครื่องนุ่งห่มที่โก้หรู ที่เขามีอยู่ตลอดชีวิต.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐)

- ภายในสองปี เขาผ่านงานหลายต่อหลายงาน.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐)

- ซาบิชเป็นคนฉลาดนำคนนำคุณด้วย เป็นคนที่โยชิปะจะคุยและเรียนรู้จากเขาได้.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๒๑)

- เขาจัดการปลุกระดมอย่างกล้าและบ้าระห่ำ ในโอกาสการฉลองวันกรรมกร ในปี ๑๙๒๘

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๒๓)

- เขาได้รับนามแฝงหลายชื่อตลอดเวลาที่ทำงานคอมมิวนิสต์อันผิดกฎหมาย แต่นามที่ได้รับ
ที่เวียนมาต่อนั้น คือ ติโต อันเป็นชื่อที่เขาเกิดชื่อเกิดเสียง.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๒๖)

- เขายิ่งตระหนักในความสำคัญข้อนี้ ด้วยได้เห็นอะไร ๆ หลายต่อหลายอย่าง.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๓๘)

- เป็นการจัดระบบงานที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอยมีข้อขัดข้องเรื่อย เพราะสมาชิกร้อยหรือลง
ด้วยเหตุเพราะป่วยหรือถูกจับกุม.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๔๓)

- พวกปาร์ติซานเตรียมเขตรับในหิมะ และสร้างที่กำบังพายุหิมะ. แล้วก็เฝ้าคอยให้เครื่องบิน
โซเวียตมาคืบแล้วคืบเล่า ซึ่งก็ไม่มาสักที.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๖๔)

๑.๔ การใช้คำซ้อน

คำซ้อน เป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาไทย และพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังตัวอย่างข้อความในเรื่อง **ติโต** ต่อไปนี้

- เขาได้เรียนรู้การ**จกจวยชอกซอน**หาอาหารและการทำตัวให้กลมกลืน ไม่เป็นสายตา. เขาได้กลายเป็นผู้ชำนาญการในศิลปะของการ**หลบหลีก หลบหนี**.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๔)

- กลิ่นอายของชัยชนะเริ่ม**ฟุ้งขึ้น** และโดยมีหวังความสำเร็จ การสนับสนุนพวกปาร์ติซันก็เพิ่มขึ้นทุกวัน.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘๔)

๑.๕ การใช้คำศัพท์

การใช้คำศัพท์ที่สอดคล้องกับบริบทของเรื่อง เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพราะทำให้ “คำ” กับ “ความ” มีความกลมกลืนกัน ดังตัวอย่างในเรื่อง **ติโต** ต่อไปนี้

- ต้องหมายว่าการต่อสู้จะนำมาซึ่ง**อิสรภาพ เสมอภาค และ ภราดรภาพ** สำหรับทุกชนชาติ ในยูโกสลาเวียอย่างแท้จริง. นี่คือ**สาระ**ตลະสำคัญของ**การต่อสู้**เพื่อเอกราชของชาติ.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๖๓)

- หลังจากการจัดตั้ง**กองพลน้อย**ชนกรมาซีฟ มีการออกประกาศกฎต่าง ๆ เป็น**แนวทางการจัดตั้งกองทัพ**.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๗๘)

- ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับชายมี**กฎบังคับ**ที่เด็ดขาดให้เป็น “**สหาย**” เท่านั้น.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๗๘)

- เป็นโอกาสสำหรับ**ฉลองกัน**อย่าง**ตื่นเต้น**มีการ**แสดงภราดรภาพ**

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๐)

๒. ศิลปะการใช้โวหาร

๒.๑ โวหารอุปมา

โวหารอุปมาเป็นโวหารลักษณะที่พบในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ติโต” หลายแห่ง ส่วนทำให้ภาษา มีความสละสลวยมากยิ่งขึ้น เช่น

- ข้าพเจ้าพบชายผู้หนึ่ง อายุประมาณ ๕๐ ปี รูปร่างแข็งแรง ผมสีเทา ลักษณะใบหน้าคมสันเด่นชัด แต่อดโรยและคล้ำด้วยกรำแดด ปากแสดงนิสัยมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ตาสีน้ำเงินอ่อน คม และไว. เขามีลักษณะเป็นคนที่มีพลังแรงกล้า **พร้อมที่จะปฏิบัติกรำที่ ดุจเสือโคร่งที่พร้อมจะกระโจนใส่**.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑)

- งานนี้มีความสำคัญยิ่งกว่างานอื่นใดที่ดิโตะจะต้องทำในยูโกสลาเวีย. สำหรับดิโตะเองเหมือนตกนรก เพราะต้องอยู่ในบรรยากาศอันมีภัยและตึงเครียดในมอสโคว์ ทั้งถูกตัดจากปฏิบัติการในประเทศของตนเอง.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๓๕)

- เขาเริ่มมีกำลังใจขึ้นเมื่อนึกถึงความสำเร็จที่เห็นรำไร. ตาสีฟ้าของเขาเป็นประกายเหมือนเหล็กกล้า และเสียงพูดของเขาสนั่นด้วยความมั่นใจและแน่วใจ.” เขาไม่จำเป็นต้องเล่นละคร ว่ามั่นใจในอนาคตเพื่อให้กำลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๔๕)

๒.๒ โวหารอุปถัมภ์

โวหารอุปถัมภ์ เป็นการใช้ข้อความที่กล่าวเป็นนัยซึ่งทำให้ผู้อ่านต้องคิดเอาเองว่าเนื้อความที่แท้จริงมีลักษณะเป็นอย่างไร โวหารชนิดนี้ปรากฏในเรื่อง “ดิโตะ” เป็นอันมาก เช่น

- แม้ว่าเกิดแปดปีก่อนเริ่มศตวรรษนี้ ดิโตะก็เป็นบุคคลแห่งศตวรรษปัจจุบัน โดยเนื้อแท้ เหตุการณ์สำคัญที่ประอะเปื้อนด้วยเลือด - สงครามโลกสองครั้ง การปฏิวัติในรัสเซีย สงครามกลางเมืองในสเปน การขึ้นและตกของฮิตเลอร์และมุสโสลินี การกวาดล้างขนานหนักของโซเวียตในช่วงปี ๑๙๓๐ - ๑๙๔๐ การลอบสังหารบุคคลสำคัญที่ซาราเยโว (Sarajevo) มาร์เซิลล์ (Marseilles) และแดลลัส (Dallas) - ล้วนได้มีส่วนในการสร้างบุคลิกลักษณะของเขา และมีอิทธิพลโดยตรงต่อชีวิตของเขา.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๒)

- เมื่อมีการฉลองวันครบรอบของการปฏิวัติแห่งเดือนตุลาคม โยชิป โบรช เป็น ผู้ปราศรัยคนหนึ่ง และได้กล่าวถึงการที่คนงานรัสเซียได้ชัยชนะ ด้วยอำนาจระบอบป็น.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๑๘)

- ภายหลังดิโตะเคยกล่าวว่า: “เมื่อข้าพเจ้าไปมอสโคว์ ข้าพเจ้าไม่มีทางทราบเลยว่าอาจต้องถูกปลุกกลางดึกและได้ยินเสียงเคาะประตูมรณะ.”

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๓๑)

- เขาได้เรียนรู้ว่าผู้นำโซเวียตถือว่าบุคคลนั้นจำหน่ายได้ ว่าผู้นำเหล่านั้นบังคับบัญชาอย่างไม่ปรานีปราศรัย อย่างโหดร้ายทารุณ และไร้มนุษยธรรม โดยบังคับให้หลับหูหลับตาเชื่อฟัง และทำตามนโยบายซึ่งไม่มีการชี้แจงเลย.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๓๗)

- เขาคงจะได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตเป็นแน่ เพราะเหตุว่าการขยายการปฏิวัติเป็นเป้าหมายอันหนึ่งของคอมมิวนิสต์สากลมิใช่หรือ? หลักการนี้เขาได้รับการเสียมสอนมาเป็นเวลาแรมปี. สงครามจะดำเนินต่อไปอย่างไร ยังเดาไม่ออก และโอกาสทองจะมาเมื่อใดก็ยังไม่ทราบ.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ดิโตะ” หน้า ๔๑)

- การประชุมครั้งนั้นเป็นการสาธิตไปในตัวในเรื่องความยากลำบากของสิ่งที่เรียกกันว่า “คอนสปีราซียา” (conspiracija) หมายถึงถึง**ปฏิบัติการลับใต้ดิน**.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๔๕)

- ทหารเยอรมันได้ยึดบ่อน้ำมันในรูเมเนียแล้ว และผู้นำของประเทศยุโรปตะวันออก ถูกกดดันอย่างรุนแรงให้เข้าร่วม**สนธิสัญญาสามเส้า** (Tripartite Pact) ของเยอรมัน-อิตาลี-ญี่ปุ่น.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๔๕)

- ทั้งระดมพลเข้ามาเพียงครั้งเดียว และมีอาวุธที่ไม่เหมาะสมสำหรับ**ด้านยุทธวิธีสงครามแบบสายฟ้าแลบ** (Blitzkrieg) และอาวุธที่เหนือกว่าของเยอรมัน.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๔๘)

- รัฐนี้ก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองใหม่ภายใต้การนำของผู้นำ “หุ่น” อันเต ปาเวลิช (Ante Pavelic)

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๔๘)

- แม้**ลูกรัสเซียมดมือไว** ก็เห็นได้ชัดแล้วว่าติโตมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็น ผู้นำที่อิสระ

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๕๑)

- การประชุมที่ยัชเซ เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในยุทธศาสตร์ทางการเมืองของติโตในระหว่างสงคราม. เป็นงานชิ้นโบว์แดงในการวางแผนล่วงหน้าและได้ปฏิบัติด้วยความองอาจที่เป็นยี่ห้อยขององอาจ

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๕๖)

- “**สามพีเอ็ม**” มิได้กล่าวถึงอนาคตทางการเมืองสำหรับยูโกสลาเวียแต่มาบัดนี้ก็ทราบดีว่าติโตและปาร์ติซานเป็นพลังที่จะต้องนำมาพิจารณาในการตกลงกันหลังสงคราม

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐๓)

- ติโตไม่พอใจในข้อตกลงนี้ เพราะจำกัดอำนาจและตัดเสรีภาพของเขาที่จะบริหารกิจการทางการเมืองในยูโกสลาเวียตามที่เขาได้เคยทำมาพร้อมกับพวกในระยะเวลาสามปีที่ผ่านมา. สมัยฝืนหวนของปาร์ติซานในสงครามได้จบลงเสียแล้ว.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐๕)

“ท่านอาจนึกว่าเพียงเพราะเราเป็นพันธมิตรกับพวกอังกฤษเราจะล้มเสียแล้วว่าพวกนั้นเป็นใคร และว่าเซอร์ซิลล์เป็นใคร. ไม่มีอะไรที่พวกเขาชอบมากกว่าการจะเล่นตลกกับพันธมิตรของเขา . . . และเซอร์ซิลล์ล่ะ. เซอร์ซิลล์เป็นคนจำพวกที่จะล้างกระเป๋าคคนแม้แต่จะเป็นเพียงโกเป็ค (Kopeck สตางค์แดง) เดียว ถ้าไม่ระวังตัว.”

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๐๕)

- ไม่ช้าพวกปาร์ติซันก็เริ่มผิหว้างในพันธมิตรฝ่ายโซเวียต ซึ่งวางตัวเป็นกองทัพ “ปลดแอก” ที่ขาดวินัย.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๐)

- สตาลิน ได้กล่าว : “ท่านไม่ต้องรับพระราชหัตถ์เป็นการถาวร. ให้กลับมาแก่ชั่วคราว. แล้วต่อไปจะเอามีดปักหลังในเวลาอันควรก็ได้.”

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๓)

- ผู้สมัครเลือกตั้งเป็นผู้ใดก็ได้ที่ไม่เป็น “ศัตรูของประชาชน.” พลเมืองทุกคนทั้งชายหญิง ที่อายุเกินสิบแปดปีมีสิทธิเลือกตั้ง และเยาวชนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๗)

๒.๓ โวหารปฏิพจน์

การกล่าวความให้ขัดแย้งกันเป็นความคมคายอย่างหนึ่งของภาษา ทำให้ความธรรมดาดูโดดเด่นมากขึ้น ต่อไปนี้คือส่วนหนึ่งของโวหารประเภทนี้ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง “ติโต”

- เมื่อเวลาผ่านไปและได้มีประสบการณ์มากขึ้น ความคิดเห็นของติโตก็ยิ่งกว้างออกไปทุกที และความแข็งกระด้างก็ลดน้อยลง. เมื่อแยกออกจากการบีบบังคับจากมอสโก (Moscow) เขายังพร้อมที่จะทดลองและยอมเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นมากขึ้น. อารมณ์ขันซึ่งเป็นประโยชน์ ก็ยิ่งทวีขึ้น. ในฐานะเป็นบุคคล เขารุนแรงน้อยลง นุ่มนวลขึ้น วุบวาบน้อยลง และอารมณ์สม่ำเสมอขึ้น. เป็นเผด็จการน้อยลง และเป็นมนุษยย์ขึ้น. แต่ก็ไม่มีทั้งความแข็งแกร่งและความเฉียบแหลม ไม่ทั้งคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งได้ค้ำจุนเขาในอดีต.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๒)

- แต่แทนที่จะยอมจำนน หรือปล่อยให้ค่อย ๆ ถูกกลืนชาติ เขากลับรักษาไว้ในใจซึ่งความเกลียดชังอย่างดุเดือดในระบบสังคมที่มีอยู่ในเวลานั้น และซึ่งความรู้สึกรักอิสระอย่างรุนแรง.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๕)

- ฮิตเลอร์มิได้คำนึงถึงนิสัยของชาวยูโกสลาเวีย. นโยบาย “แบ่งแยกเพื่อปกครองให้อยู่” (“Divide and rule”) กลับทำให้เยอรมันเสียประโยชน์ในที่สุด.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๕๐)

- คือความพยายามครั้งสุดท้ายในการต่อต้านร่วมระหว่างปาร์ติซันกับเชตนิค. หลังจากนี้ ความสัมพันธ์เลวร้ายลงอีกอย่างรวดเร็ว.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๖๐)

๒.๔ โวหารบุคลาธิษฐาน

โวหารประเภทนี้ทำให้อ่านนำเอาสิ่งที่เป็นบุคลิกลักษณะและอารมณ์ความรู้สึกของคนซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีแล้ว ไปใช้กับสิ่งที่ไม่มีความรู้สึกคิดหรือจิตใจ เช่น

- หน้าทีของเขาถือคือการจัดระบบงานทางการเมืองของพรรคในยูโกสลาเวีย เพื่อพยายามให้พ้นจากสภาพที่ร่อแร่ปางตาย.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๒๕)

- แต่อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ปล่อยอยู่เดียวดายโดดเดี่ยวแต่ลำพังจนสามารถดำเนินการปฏิวัติของตัวเอง โดยไม่มีการแทรกแซงจากมหาอำนาจใด ๆ นั้นเอง เป็นข้อสำคัญในความสำเร็จของการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ในยูโกสลาเวีย. ดังนี้ติโตจึงเป็นผู้ป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ชาตินิยมและเอกราช ให้เป็นรูปปฏิมากรรมที่หาที่เปรียบไม่ได้. รูปการณ์ทางการเมือง ดังนี้ ซึ่งเรียกกันว่า “ติโตอิซึม” (Titoism) จึงแข็งแกร่งจนสามารถผ่านการปะทะกับสหภาพโซเวียตในภายหลังได้.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๒๐)

๒.๕ โวหารอธิพจน์

โวหารอธิพจน์ เป็นการกล่าวเกินความจริง ให้ความรู้สึกที่จริงจัง มากมาย ยิ่งใหญ่ ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ติโต” มีโวหารอธิพจน์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พวกปรปักษ์ชนทั้งขบวนการรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก ในความสำเร็จที่ได้มาอย่างมหัศจรรย์ ทุกคนเห็นว่าไม่มีค่าชมเชยใดที่เกินไปสำหรับกองทัพอันนำมาซึ่งความสำเร็จนี้.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๘๗)

- เขาหมายให้ทุกคนทำงานสุดกำลังวังชาจะขาดใจตายเหมือนดังที่ตนเองทำ และตอนสงครามทุกคนได้บังคับบัญชาได้ทำเช่นนั้น.

(พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “ติโต” หน้า ๑๑๕)

แม้ว่าเนื้อหาสาระของหนังสือเรื่อง “ติโต” จะเป็นสารคดีที่ปกติจะมีใช้หนังสือประเภทที่จะอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน แต่บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้มีเสน่ห์ที่วรรณศิลป์ ซึ่งเปี่ยมด้วยศิลปะของการใช้คำสำนวน และโวหารต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จึงทำให้เรื่องที่มีเนื้อหา “หนัก” กลายเป็นหนังสือที่คนทั่วไปสามารถอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน ได้ทั้งคุณค่าทางด้านอารมณ์ที่ปลุกเร้ามนคติให้ระลึกถึงความรักชาติ และคุณค่าทางด้านความรู้ที่ช่วยเสริมสร้างสติปัญญา จึงนับว่าเป็นหนังสือที่ควรค่าแก่การอ่าน เพื่อเป็นอาหารบำรุงจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาอย่างแท้จริง

พระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก”

ประวัติความเป็นมาของหนังสือ

๑. ปฐมเหตุของการพระราชนิพนธ์

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า หนังสือชาดกอันมีเนื้อหาสาระตรงตามพระราชประสงค์นั้น เป็นหนังสือชาดกภาษาไทยที่มีผู้แปลมาจากภาษาบาลีบ้าง และบางเล่มเป็นหนังสือภาษาอังกฤษที่แปลมาจากภาษาสันสกฤตบ้าง ล้วนเป็นหนังสือที่ไม่มีความหมายมากนัก จึงทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ให้มีสาระอันสามารถเทียบเคียงได้ในกาลปัจจุบัน ดังตอนหนึ่งของพระราชดำรัสที่ว่า

“...หนังสือเล่มนี้เป็นที่รักของข้าพเจ้าเอง เป็นสิ่งที่เห็นว่ามีความสำคัญและโดยที่ เป็นผู้ได้ก่อกำเนิดมาเป็นตัวการ รู้ว่าตัวเองเป็นผู้ที่ทำขึ้นมา ถ้าไม่มีตัวเราเอง มีแต่ชาดก... แล้วก็มีแต่ชาดกภาษาไทยที่แปลมาจากภาษาบาลี มีแต่ชาดก... อาจจะเป็นภาษาอังกฤษที่เขาแปลมาจากภาษาบาลี ใคร ไปอ่านก็ไม่รู้เรื่อง และไม่มีความหมายอะไรมากนัก”^{๑๖๐}

ส่วนการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกเรื่องพระมหาชนกชาดก มาทรงพระราชนิพนธ์นั้น เป็นเพราะทรงได้รับแรงบันดาลใจอย่างมากจากพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (วิน ฆมฺมสาโร มหาเถร) วัดราชผาติการาม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งมีใจความสำคัญกล่าวถึงพระมหาชนกเสด็จทอดพระเนตรพระราชอุทยาน ทรงพบต้นมะม่วงสองต้น ต้นหนึ่งมีผลดก แต่อีกต้นหนึ่งไม่มีผล พระองค์พอพระราชหฤทัยมากที่ได้เสวยมะม่วงผลหนึ่งซึ่งมีรสโอชาอย่างยิ่ง และตั้งพระทัยว่าจะเสวยมะม่วงอีกเมื่อเสด็จกลับ แต่ปรากฏว่ามะม่วงต้นที่มีผลรสเลิศนั้น ได้ถูกข้าราชการบริพารทำโค่นลงแล้วและไม่มีผลหลงเหลืออยู่เลย ส่วนต้นที่ไม่มีผลนั้นยังคงตั้งตระหง่านอยู่ได้อย่างมั่นคง แสดงว่าสิ่งใดดีมีคุณภาพ สิ่งนั้นย่อมเป็นที่หมายปองของคนทั้งหลายและจะเป็นอันตรายถ้าหากอยู่ท่ามกลางคนที่โง่เขลาเบาปัญญา^{๑๖๑}

^{๑๖๐} พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องพระราชนิพนธ์ พระมหาชนก ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘ คัดจาก กระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก”. (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, ๒๕๕๘). ไม่มีเลขหน้า.

^{๑๖๑} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. พระมหาชนก. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๐). หน้า (๖).

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวนพระราชหฤทัยเรื่องดังกล่าว จึงทรงค้นเรื่องพระมหาชก
ใน พระไตรปิฎก^{๑๖๒} และทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษตามเนื้อเรื่องเดิมในมหาชกชาดก โดยทรงคิดแปลง
รายละเอียดบ้างบางประการเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญคือการดัดแปลงเนื้อเรื่องใน มหาชกชาดก
ให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุบาลต้นมะม่วงตามวิธีสมัยใหม่ แก้ววิธิ โดยที่มี
พระราชดำริว่า พระมหาชกจะบรรลุโมกขธรรมได้ง่ายกว่าหากได้ประกอบพระราชกรณียกิจในโลกให้
ครบถ้วน เกี่ยวกับเรื่องนี้ในหนังสือพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชก” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงพระราชนิพนธ์ พระราชปรารภตอนหนึ่งว่า

“มาถึงตอนเรื่องต้นมะม่วง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า การที่พระมหาชก
จะเสด็จออกทรงแสงโมกขธรรม ยังไม่ถึงวาระเวลาอันสมควร เพราะว่าได้ทรงสร้างความเจริญแก่มิถิลา
ยังไม่ครบถ้วน กล่าวคือข้าราชการ “นับแต่อุปราชจนถึงคนรักษาช้างคนรักษาม้า และนับแต่คนรักษา
ม้าจนถึงอุปราช และโดยเฉพาะเหล่าอมาตย์ ล้วนจาริกในโมหภูมิทั้งนั้น. ไม่มีความรู้ทั้งทางวิทยาการ
ทั้งทางปัญญา ยังไม่เห็นความสำคัญของผลประโยชน์แท้แท้ของตนเอง จึงต้องตั้งสถานอบรมสั่งสอน
ให้เบ็ดเสร็จ.” อนึ่ง พระมหาชกยังต้องทรงปรารภเรื่องการอนุบาลต้นมะม่วงตามวิธีสมัยใหม่ แก้ววิธิ
อีกด้วย.”^{๑๖๓}

๒. การใช้จิตรกรรมประกอบพระราชนิพนธ์

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชก” เสร็จสมบูรณ์
แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ต่อมาได้ทรงพิจารณาเห็นว่าแม้ว่าจะทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องให้ทันสมัยขึ้นแล้วก็ตาม
แต่ถ้าพึ่งพระราชนิพนธ์เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ การสอนธรรมะจะต้องใช้ศิลปะเข้าช่วย ดัง
พระราชปรารภตอนหนึ่งที่ว่า “...เพื่อให้เกิดผลเกิดประโยชน์สมบูรณ์ จึงโปรดให้ศิลปินไทยชั้นนำ
วาดรูปประกอบ”^{๑๖๔}

เนื่องจากเนื้อหาของเรื่องนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงดัดแปลงให้เป็นเรื่องร่วมสมัย
แล้ว ดังนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินช่วยเขียนภาพประกอบเรื่องเป็นศิลปะไทยร่วมสมัย
เช่นเดียวกัน พระราชทานพระราชดำริให้ออกแบบจัดหน้าบทพระราชนิพนธ์เป็นแบบหนังสือเทพนิยาย
ของชาวตะวันตก แต่ปรับปรุงให้มีลักษณะเป็นศิลปะไทยร่วมสมัย “...หนังสือเล่มนี้จึงถึงพร้อมทั้งความ
ไพเราะในภาษา ในความงดงามของภาพเขียนประกอบเรื่อง และในวัฒนธรรมที่เป็นแก่นของเรื่อง

^{๑๖๒} พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ ๔ ภาคที่ ๒.

^{๑๖๓} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. เรื่องเดิม. หน้า (๗).

^{๑๖๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. พระมหาชก ฉบับการ์ตูน. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๒). หน้า (๗).

จึงเทียบได้กับหนังสือศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมชนชาติต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือศักดิ์สิทธิ์ของสังคมไทย^{๑๖๕}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงรูปประกอบพระราชนิพนธ์ และศิลปินดังกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “รูปที่ประกอบเรื่องเป็นฝีมือของศิลปินไทย ซึ่งได้ทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังความคิดอย่างเต็มที่ เพื่อถ่ายทอดความงามของเรื่องนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์”^{๑๖๖}

รูปภาพประกอบฝีมือของยอดศิลปิน^{๑๖๗} ซึ่งล้วนเป็นจิตรกรผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับการปรับแก้ตามพระราชวินิจฉัยหลายครั้ง จนเป็นที่พอพระราชหฤทัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถึงศิลปินเหล่านี้ว่า “...ขอขอบใจศิลปิน ขอขอบใจผู้ที่ช่วยทำงาน ช่วยสนับสนุนให้หนังสือเล่มนี้ออกมาได้ ก็เข้าใจว่าเป็นงานที่หนัก เพราะที่ทำอยู่นี้ก็เป็นงานหนักแต่มีความสำคัญ หนังสือเล่มนี้รับรองได้ว่าเป็นหนังสือที่ไม่มีที่เทียม นี่ต้องอวดหน่อยว่าไม่มีที่เทียม และก้ท่านผู้ที่เป็นศิลปิน ผู้ที่เป็นกรรมการ และผู้ที่สนับสนุน ย่อมจะทราบดีว่างานที่เราทำนั้นคุ้มแค่ไหน และผู้ที่ยังไม่ได้เห็นหนังสือเล่มนี้ ในที่นี้ก็ได้เห็นรูป รูปที่ศิลปิน ได้เขียน...”^{๑๖๘}

๓. การจัดพิมพ์เผยแพร่

เมื่อการวาดภาพประกอบของเหล่าศิลปินเสร็จเรียบร้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์เป็นหนังสือปกแข็งเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕ ในโอกาสเฉลิมฉลองกาญจนาภิเษกแห่งรัชกาล วโรกาสนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญ “พระมหาชนก” จำหน่ายคู่กับพระราชนิพนธ์^{๑๖๙} ลักษณะของเหรียญ “พระมหาชนก”

^{๑๖๕} อานันท์ ปันยารชุน. “ปาฐกถาเนื่องในงานเริ่มจัดจำหน่ายพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ฉบับปกอ่อน ณ ห้องพิมานแมน โรงแรมริเจนท์ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๐.” จุลสารพระราชดำรัสเรื่องพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก”

^{๑๖๖} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. พระมหาชนก. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๐). หน้า (๔).

^{๑๖๗} ศิลปินที่วาดรูปประกอบพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” มีจำนวน ๑๐ ราย ดังนี้

๑. ปัญญา วิจินธนสาร	๖. พิชัย นรินต์
๒. เนติกร ชินโย	๗. ชีระวัฒน์ กระณะมะ
๓. จินตนา เปี่ยมศิริ	๘. ปรีชา เกาทอง
๔. เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์	๙. นนทิวรรธน จันทนะพะลิน
๕. ประหยัด พงษ์ดำ	๑๐. พิษณุ สุกนิมิตร

^{๑๖๘} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. กระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก.” (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ไม่มีเลขหน้า).

^{๑๖๙} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. พระมหาชนก. หน้า (๕).

สร้างด้วยเนื้อโลหะต่างกันสามชนิดเรียกกันว่าเหรียญสามกษัตริย์ (ทองคำ นาก และเงิน) เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕ มิลลิเมตร ด้านหนึ่งเป็นพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมข้อความ “วิริยะ” เป็นตัวอักษรไทย และตัวอักษรเทวนาครี และข้อความภาษาอังกฤษว่า Perseverance อีกด้านหนึ่งเป็นภาพพระมหากษัตริย์ในมหาสมุทรขณะกำลังสนทนากับนางมณีเมขลา มีตราพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. เป็นเรือนยอดด้านบน ออกแบบปั้นนูนลอยเด่น แต่งผิวแบบด้าน ให้ทั้งความรู้สึกลึกซึ้งดีสิทธิ์และงดงาม^{๑๖๖}

พระมหากษัตริย์ฉบับพิมพ์ครั้งแรก เป็นหนังสือขนาดสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง-ยาวด้านละสิบเอ็ดนิ้ว แบ่งเนื้อหาคือออกเป็น ๓๗ บท มีแผนที่สี่พระหัตถ์ ๔ รูป ผลงานจิตรกรรมภาพประกอบของศิลปิน ๓๖ ภาพ หนังสือหนา ๑๔๐ หน้าด้วยกระดาษหนพิเศษ ๑๘๖ แกรม ปกแข็งหุ้มเรื่อจีน เติทอง บรรจุกล่องแข็งหุ้มเรื่อจีน ประดับตราพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. ทำด้วยโลหะสีทอง ข้อความและลายบนกล่อง เติทอง ภายในกล่องบุผ้าซาติน มีช่องบรรจุหนังสือ และช่องบรรจุกล่องเหรียญพระมหากษัตริย์หนังสือพระราชนิพนธ์พร้อมเหรียญเงิน จำหน่ายชุดละ ๕,๐๐๐ บาท และ หนังสือพระราชนิพนธ์พร้อมเหรียญสามกษัตริย์ จำหน่ายชุดละ ๕๐,๐๐๐ บาท^{๑๖๗}

อนึ่ง เพื่อให้หนังสือพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหากษัตริย์แพร่หลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์เป็นฉบับปกอ่อน เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๐ โดย จำหน่ายเฉพาะหนังสือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ราคาเล่มละ ๒๕๐ บาท^{๑๖๘}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้หนังสือพระราชนิพนธ์ พระมหากษัตริย์ และ เหรียญ “พระมหากษัตริย์” แพร่หลายกว้างขวางที่สุด เพื่อเป็นสิ่งมิ่งมงคลแห่งชีวิตของปวงชน เป็นขวัญกำลังใจ และเครื่องเตือนสติให้ทุกคนมีความเพียรในการต่อสู้ปัญหาและอุปสรรค จนบรรลุความสำเร็จในชีวิต เปรียบประดุจพรอันล้ำค่าที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ดังนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระราชนิพนธ์จำหน่ายพร้อมเหรียญ “พระมหากษัตริย์” ในวโรกาสปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ อีกครั้งหนึ่ง โดย จัดพิมพ์เป็น ๒ ลักษณะ คือ ฉบับปกแข็ง จำหน่ายคู่กับเหรียญพระมหากษัตริย์เนื้อสามกษัตริย์ และ ฉบับปกอ่อน จำหน่ายคู่กับเหรียญพระมหากษัตริย์เนื้อเงิน ๑ เหรียญ^{๑๖๙}

^{๑๖๖} รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. เรื่องเดิม. หน้า ๕๓.

^{๑๖๗} เรื่องเดิม. หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

^{๑๖๘} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. เรื่องเดิม. หน้า (๔) - (๕).

^{๑๖๙} เครือข่ายกาญจนาภิเษก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.or.th/> (17 December 2001).

๔. การจัดพิมพ์ฉบับการ์ตูน

แม้ว่าพระราชนิพนธ์ **พระมหาชนก** จะทรงไว้ซึ่งคุณค่ามากเพียงใดแต่ก็อาจจะไม่เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางเท่าที่ควร เพราะเป็นหนังสือที่อ่านยากสำหรับคนทั่วไป โดยเฉพาะเยาวชนในสถานศึกษา และผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่านหนังสือยาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเรื่องความยากของหนังสือนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่มีพระราชปรารภตอนหนึ่งว่า “ในโอกาสเฉลิมฉลองกาญจนาภิเษกแห่งรัชกาล (พ.ศ. ๒๕๓๕) พระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก** ก็ออกถึงมือผู้อ่าน และเป็นที่ยื่นชมทั่วไป แต่หนังสือพระราชนิพนธ์นี้ก็ยังไม่ค่อยขยับขยายด้วยความซับซ้อนของข้อความ และของภาพ ทำให้มีการวิจารณ์และตีความกันในทางต่าง ๆ นานา”^{๑๖๔}

ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินผู้ชำนาญการวาดภาพการ์ตูนมากที่สุด^{๑๖๕} เป็นผู้วาดรูปการ์ตูนประกอบพระราชนิพนธ์ และในโอกาสอันเป็นมหามงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖ รอบ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หนังสือพระราชนิพนธ์ด้วยกระดาษไทย เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาประหยัด ทุกคนสามารถซื้ออ่านได้โดยสะดวก ปรากฏว่าพระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน (Cartoon Edition)** เป็นหนังสือที่นำอ่านมากสำหรับคนทุกวัยและทุกระดับการศึกษา มีราคาจำหน่ายเพียงเล่มละ ๓๕ บาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปรารภถึงหนังสือเล่มนี้ว่า “ปรากฏว่าเด็กอายุเก้าขวบพูดออกมาว่าอย่างนี้อ่านรู้เรื่อง และผู้ใหญ่วัยเจ็ดสิบปีก็อุทานออกมาว่าอ่านสบาย ไม่ต้องแบกหนังสือที่หนัก. นอกจากนี้ราคานับว่าย่อมเยา พระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก** ก็จะช่วยให้ทุกคนสามารถพิจารณาแนวดำเนินชีวิตที่เป็นมงคล”^{๑๖๖}

เนื่องจากพระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน** ดังกล่าวนั้นเป็นแต่เพียงการ์ตูนขาว-ดำ เพื่อให้ นำอ่านมากยิ่งขึ้นจึงควรมีฉบับการ์ตูนสี (Cartoon Version in full-colour) ขึ้นมาเป็นทางเลือกอีกแบบหนึ่ง ดังนั้นในการพิมพ์ครั้งที่สอง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินคนเดิมเขียนการ์ตูนเป็นภาพสีขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง ทำให้หนังสือมีสีสันสวยงามมากและราคาเพียงเล่มละ ๖๕ บาท แพงกว่าเดิมไม่มากนัก คนทั่วไปยังคงสามารถหาซื้ออ่านได้โดยสะดวก^{๑๖๗}

^{๑๖๔} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. **พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน**. หน้า (๓).

^{๑๖๕} ศิลปินผู้เขียนการ์ตูนประกอบพระราชนิพนธ์ คือ ชัย ราชวัตร โดยมี โอม รัชเวทย์ เป็นผู้ช่วย

^{๑๖๖} เรื่องเดิม. หน้าเดิม.

^{๑๖๗} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. **พระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน ภาพสีตลอดเล่ม (Cartoon Version in full-colour)** (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๓).

สังเขปเรื่อง “พระมหาชนก”

ในอดีตกาล พระมหาชนกทรงเป็นกษัตริย์ครองกรุงมิลินา แคว้นวิเทหะ มีพระราชโอรสสองพระองค์ คือ พระอริยภูษชนก และพระโปลชนก เมื่อพระมหาชนกสวรรคต พระอริยภูษชนกทรงเป็นกษัตริย์ต่อมา โดยมีพระโปลชนกพระอนุชาเป็นอุปราช พระอริยภูษชนกทรงเชื่อคำยุยงว่าพระอนุชาไม่ซื่อสัตย์ พระโปลชนกจึงทรงถูกจองจำ แต่ความซื่อตรงทำให้พระองค์หลุดจากเครื่องพันธนาการ และไปตั้งพระองค์เป็นใหญ่ที่เมืองชายแดนแห่งหนึ่ง ต่อมาทรงส่งสาสน์ถึงพระเชษฐา ความว่าถ้าพระอริยภูษชนกไม่ยกกรุงมิลินาให้ก็จะต้องทำสงครามกัน

พระอริยภูษชนก ทรงตัดสินพระทัยทำสงคราม และทรงเสียดพระชนมชีพในทีรบ พระมหาลีซึ่งทรงพระกรรมแก่ได้ปลอมพระองค์เป็นผู้ยากไร้ เสด็จหนีไปยังนครกาลจัมปาละ พระอินทร์แปลงตนเป็นคนแก่ขับเกวียนมาหยุดอยู่ที่ศาลาซึ่งพระเทวีประทับอยู่ พระเทวีจึงได้โดยสารเกวียนของพระอินทร์จนถึงนครกาลจัมปาละ และได้เข้าพักนอน ณ ที่แห่งหนึ่งในเมืองนั้น พรหมณ์มหาศาลผู้มีวิชาความรู้มาก บังเอิญมาพบพระเทวี เมื่อทราบความจริงจากพระเทวี จึงแสดงความปรารถนาเป็นพี่ชาย และให้พระเทวีทรงแสดงพระองค์ว่าเป็นน้องสาวของพรหมณ์ และให้บอกคนทั้งปวงว่าพระเทวีคือน้องสาวของพรหมณ์

ต่อมาพระเทวีก็ประสูติพระโอรส ทรงตั้งพระนามว่า “มหาชนกกุมาร” เหมือนพระนามของพระอัยกา เมื่อพระกุมารโตขึ้นและได้ทราบความจริงเกี่ยวกับพระราชบิดาของพระองค์ จึงทรงคิดการจะเอาราชสมบัติของพระราชบิดากลับคืน พระมารดาจึงทรงมอบของมีค่าสูงยิ่งสามอย่างเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งให้แก่พระกุมารสำหรับเป็นทุนในการวางแผนดำเนินการเอาราชสมบัติกลับคืน พระกุมารนำของมีค่าไปจำหน่าย ได้เงินแล้วก็นำมาซื้อสินค้าเพื่อจะนำไปค้าขายยังเมืองสุวรรณภูมิ พระกุมารนำพวกพ่อค้าจำนวนประมาณเจ็ดร้อยคนแล่นเรือไปในมหาสมุทร ได้เจ็ดวัน ก็เผชิญกับพายุและคลื่นลมร้ายวันที่เรือแตกนั้นบังเอิญพระโปลชนกที่สวรรคต พระกุมารทรงว่ายน้ำข้ามมหาสมุทรเป็นเวลาเจ็ดวันโดยมุ่งหน้าไปยังกรุงมิลินา

ในเวลานั้นนางมณีเมขลา ได้ออกตรวจตรามหาสมุทร และได้พบพระกุมารกำลังว่ายน้ำอยู่ จึงถามว่าทำไมมาว่ายน้ำอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร ทั้ง ๆ ที่มองไม่เห็นฝั่ง หวังประโยชน์อะไร ถึงอย่างไรก็น่าจะต้องตายเปล่า พระกุมารทรงชี้แจงว่า เมื่อได้พยายามอย่างถึงที่สุดแล้ว ถ้าต้องตายก็จะเป็นหนี้ใคร

นางมณีเมขลาสรรเสริญพระมหาสัตว์ว่าเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความเพียรอย่างแท้จริง จึงมิได้จมน้ำตาย แล้วนางก็อุ้มพระมหาสัตว์ขึ้นจากทะเล พलगกล่าวให้พรว่า คำพูดของพระโพธิสัตว์เช่นนี้เป็นสิ่งที่มีพลังและมีคุณค่ามหาศาล จึงไม่ควรให้สูญหายไปเสีย คนทั้งหลายควรจะได้ประโยชน์จากคำพูดของพระโพธิสัตว์ ดังนั้นเมื่อมีโอกาสขอให้พระกุมารจัดตั้งสถาบันการศึกษาชื่อว่า **โพธิยาลัยมหาวิทยาลัย** ซึ่งแปลว่า ที่อยู่อาศัยแห่งความรู้อันยิ่งใหญ่ ถ้าทำเช่นนั้นจะได้ชื่อว่าสำเร็จกิจอย่างแท้จริง ต่อจากนั้นนางมณีเมฆลานำพระมหาสัตว์มาจนถึงสวนมะม่วงแห่งกรุงมิลินนคร

ระหว่างที่พระโปลชนกประจวบหน้ากนั้น อมาตย์ทั้งหลายกราบทูลถามว่า เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว จะถวายราชสมบัติแก่ผู้ใด ตรัสตอบว่าให้มอบราชสมบัติแก่ผู้ที่ทำให้พระจิตาทรยินดี หรือผู้ที่รู้คำตอบแห่งปริศนาของพระองค์ เมื่อถวายพระเพลิงพระบรมศพแล้ว ไม่มีผู้ใดสามารถทำให้พระจิตาพอพระทัย ไม่สามารถยกสหัสถามธนูได้ และไม่มีใครตอบปัญหาเหล่านั้นได้ พวกพราหมณ์ปุโรหิตจึงจัดให้มีการเสี่ยงสุสรด แล้วราชรถก็ไปหยุดอยู่ใกล้ที่พระมหาสัตว์บรรทมอยู่ ชนทั้งหลายจึงถวายอภิเษกพระมหาสัตว์เป็นกษัตริย์ ต่อมาพระองค์สามารถไขปัญหาทั้งหมดและทรงทำให้พระจิตาพอพระทัยด้วย ประชาชนพากันแซ่ซ้องสรรเสริญความเป็นบัณฑิตของพระราชโอรสองค์ใหม่ เมื่อขึ้นครองราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญทศพิธราชธรรมโดยตลอด ต่อมาพระนางสีวลีเทวีประสูติพระราชโอรส ได้รับพระราชทานนามว่า ทีฆาราชกุมาร

วันหนึ่งนายอุทยานบาลนำผลไม้และดอกไม้ต่าง ๆ มาถวาย ทรงยินดี และเสด็จไปยังพระราชอุทยาน ที่ประตูพระราชอุทยาน ทรงพบมะม่วงสองต้น ต้นหนึ่งมีผล และอีกต้นหนึ่งไม่มีผล เวลานั้นยังไม่มีใครกล้าเก็บผลมะม่วง เพราะพระราชายังมิได้เสวย พระมหาสัตว์ประทับอยู่บนคอช้างจึงทรงเก็บผลมะม่วงผลหนึ่งมาเสวย พระองค์พอพระราชหฤทัยมากและตั้งพระทัยว่าเมื่อเสด็จกลับจะเสวยผลมะม่วงนี้อีก แล้วเสด็จเข้าไปในพระราชอุทยาน

เมื่อเสด็จกลับออกมาถึงต้นมะม่วงทั้งสอง ทรงพบว่าต้นที่เคยมีผลนั้น บัดนี้ได้โค่นลงแล้ว ส่วนอีกต้นหนึ่งซึ่งไม่มีผลนั้นยังคงอยู่ตามปกติ พระราชาตรัสถามได้ความว่า เมื่อประชาชนทราบข่าวพระราชโอรสเสวยผลมะม่วงรสเลิศแล้ว ก็พากันแย่งเก็บกิน จนต้นหักโค่นลง ทรงสดับคำตอบด้วยความสังเวชใจ ทรงดำริว่ามะม่วงต้นหนึ่งตั้งมันอยู่ได้เพราะ ไม่มีผลแต่ต้นที่มีผลอันอุดมกลับหักโค่นลง ราชสมบัติก็เหมือนกับต้นไม้ไม่มีผล การออกบวชเหมือนกับต้นไม้ไม่มีผล ดังนั้นพระองค์จะต้องทรงเป็นเหมือนต้นไม้ที่ไม่มีผล

เมื่อพระองค์เสด็จกลับไปยังปราสาท ทรงรำลึกถึงคำของนางมณีเมขลาเมื่ออุ้มพระองค์ขึ้นจากมหาสมุทร แม้จะทรงจำไม่ได้ทุกถ้อยคำ แต่ก็ทรงทราบว่า มณีเมขลากล่าวไว้ว่า พระองค์ไม่อาจจะพบความสุขที่แท้จริงได้ ถ้ายังไม่ได้กล่าวธรรมะให้สาธุชนสดับ เทวดาองค์นั้นต้องการให้พระองค์ตั้งสถานับการศึกษา ชื่อว่า “ปุทะเลย์มหาวิชาลัย” ทรงดำริว่าทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม อย่างไรก็ตาม ก่อนอื่นใดพระองค์ทรงต้องการฟื้นฟูต้นมะม่วงที่มีผล ทรงทราบจากอุทิจจพราหมณ์ว่า มีพราหมณ์ลูกศิษย์สองคน คนหนึ่งชำนาญการปลูก อีกคนชำนาญการถอน คนที่ชำนาญการถอนใช้เครื่องกล (ยันตกล) เก็บเกี่ยว ทำให้ต้นหักโค่นลง มีรับสั่งให้หาทางฟื้นฟูด้วยวิธีการเก๋อย่างที้อาจจะนำมาใช้ได้ พระราชาตรัสเล่าให้อุทิจจพราหมณ์พราหมณ์มหาศาลฟังว่า ทรงเคยได้ยินชาวสุวรรณภูมิพูดกันว่า เมื่อเกิดคลื่นลมในมหาสมุทรนั้นเป็นเพราะปุทะเลย์กษัตริย์สู้กับปลาและเต่า และพระองค์รู้สึกว่ระหว่างว่ายน้ำในมหาสมุทรนั้น คล้าย ๆ กับเหมือนทรงเหยียบพื้นทะเลได้ คงจะเป็นปุทะเลย์กษัตริย์มาช่วยพระองค์นั่นเอง พราหมณ์ทูลว่า ปุทะเลย์กษัตริย์นั้นที่แท้ก็คือ พระบุญญาธิการ

พระราชาทรงเล่าถึงเรื่องที่น่างมณีเมขลาแนะนำให้ทรงตั้ง “มหาวิทยาลัย” เวลานั้นทรงอดโรยมากจากการว่ายน้ำทะเลถึงเจ็ดวัน ทรงฟังภาษาสุวรรณภูมิไม่ถนัด ไม่แน่พระทัยว่า ควรตั้งชื่อมหาวิทยาลัยว่า “ปุทะเล” หรืออย่างไร พราหมณ์กราบทูลว่า คำว่า ปุทะเล (Pudalay) ที่ทรงได้ยินนั้นน่าจะเป็น “โพธิยาลัย” (Bodhiyalaya) แต่ก็อาจจะตั้งชื่อว่า “ปุทะเลียมมหาวิทยาลัย” ได้เหมือนกัน

พระมหากษัตริย์ว่า บัดนี้ถึงเวลาที่พระองค์จะต้องทรงตั้งมหาวิทยาลัยแล้ว เหตุการณ์เรื่องต้นมะม่วงแสดงถึงความจำเป็นเพราะทุกคนล้วนอยู่ในโมหภูมิ คือแดนแห่งความโง่เขลาบาปบุญญาขาดทั้งความรู้วิชาการและทั้งความรู้ทั่วไป คือ ความสำนึกในเรื่องธรรมดา ๆ ไม่รู้แม้ประโยชน์ส่วนตน ดังเช่นพวกชอบกินมะม่วง แต่ก็ยังทำลายต้นมะม่วง พราหมณ์กราบทูลให้พระราชากลายพระทัยว่า มิถิลานครยังไม่สิ้นคนดี ดังนั้นพระราชาทรงสามารถจัดตั้ง “ปุทะเลียมมหาวิทยาลัย”^{๑๖๖} ได้อย่างแน่นอน

พระปรีชาสามารถทางด้านภาษาและวรรณศิลป์

๑. ศิลปะการเลือกสรรแนวคิด (Theme)

แนวคิดสำคัญของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ คือ ความเพียร (Preserverance) นับเป็นแนวคิดที่มีคุณค่าแก่ผู้อ่านทุกคน เพราะความเพียรสามารถแก้ปัญหาความทุกข์ทั้งปวงได้ คุณค่างุดงามที่ว่า “วิริเยน ทุกขมจเจติ - คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงย้ำแนวคิดหลักของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ว่า

“การแสดงออกซึ่งความคิดหลักของชาดกนี้ คือให้เห็นว่าความเพียรต้องมีและที่สำคัญที่สุดว่าคนเราทำอะไรต้องมีความเพียร แม้จะไม่เห็นอย่างในเรื่องนี้ คือแม้จะไม่เห็นสิ่งที่จะต้องว่ายน้ำต่อไป และมีคำตอบอยู่ว่าทำไมต้องว่ายน้ำ ไม่เห็นสิ่งมีประโยชน์อะไร..... มีประโยชน์ เพราะหากไม่เพียรที่จะว่ายน้ำเป็นเวลาเจ็ดวันเจ็ดคืนก็จะไม่ได้พบเทวดา คนอื่นไม่มีความเพียรที่จะว่ายน้ำก็ถึงเป็นอาหารของปลาของเต่าไปหมดแล้ว ฉะนั้นความเพียรแม้จะไม่ทราบว่าจะถึงเมื่อไร ไม่เห็นสิ่งก็ต้องเพียรว่ายน้ำสำหรับอื่น ๆ ก็เป็นเช่นเดียวกัน ฉะนั้นศูนย์กลางของหนังสือเล่มนี้ก็คือ ความเพียร โดยไม่นึกถึงว่าจะได้ประโยชน์อะไร คือได้ผลอะไร...”^{๑๖๗}

จะเห็นได้ว่า แนวคิดดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่พสกนิกรของพระองค์เป็นอย่างยิ่ง เพราะปัญหาสังคมไทยที่ทับถมเป็นปัญหาเรื้อรังมานานแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่คนในชาติขาดความเพียรพยายาม วิริยะ และอุตสาหะในการประกอบภารกิจของตน เป็นคนประเภท “หนักไม่เอาเบาไม่สู้”

^{๑๖๖} เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน ผู้อ่านพระราชนิพนธ์ ควรทราบว่า คำว่า ปุทะเลียม (Pudalay) เพี้ยนเสียงมาจากคำว่า โพธิยาลัย (Bodhiyalaya) ดังนั้น “ปุทะเลียมมหาวิทยาลัย” ก็คือ “โพธิยาลัยมหาวิทยาลัย” คำว่า ปุทะเล ตามบทพระราชนิพนธ์ นั้นมีความหมายโดยนัยว่า พระบุญญาธิการ

^{๑๖๗} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “พระราชดำรัส ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๕.” จุลสาร พระราชดำรัสเรื่องพระราชนิพนธ์ “พระมหากษัตริย์”

ซึ่งมีจำนวนไม่น้อย ดังนั้น ปัญหาอื่น ๆ อีกมากจึงได้เกิดขึ้นตามมา เป็นต้นว่า ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความอดอยากยากแค้น และปัญหาอาชญากรรมนานาชนิด ปัญหาอันเป็นอุปสรรคใหญ่หลวงในการพัฒนาประเทศชาติดังกล่าวจะหมดสิ้นไปได้ หากบุคคลในชาติถึงพร้อมด้วย “ความเพียร” ดังอุทาหรณ์ในวรรณกรรมพระราชนิพนธ์เรื่องนี้

นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ได้แสดงปาฐกถาเนื่องในงานเริ่มจัดจำหน่ายพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ฉบับปกอ่อน มีใจความตอนหนึ่งว่า “ศูนย์กลางของหนังสือเล่มนี้ คือ ความเพียร ซึ่งพระองค์ท่านเป็นตัวอย่างของผู้ใช้ความเพียรพยายามที่บริสุทธิ์ตลอด ๕๐ ปีแห่งรัชสมัยของพระองค์ ความเพียรที่ถึงพร้อมด้วยสติปัญญาและความเป็นผู้นำ คือ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ในสิ่งที่ชอบธรรม และเป็นสิ่งที่ต้องทำ”^{๑๘๐}

ในเรื่อง “ความเพียร” แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวไว้ อีกตอนหนึ่งว่า “... พระราชนิพนธ์องค์นี้ ทำให้เข้าใจความคิดความอ่านของพระองค์ท่าน พระราชจริยวัตร และความคิดคำนึงถึงพสกนิกรของพระองค์ท่านด้วยทศพิธราชธรรม ซึ่งเมื่อเอ่ยคำว่าทศพิธราชธรรม เรามักจะนึกถึงเป็นนามธรรม แต่ถ้าเรานำทศพิธราชธรรม ไปโยงกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน ก็จะให้เห็นทศพิธราชธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พระองค์ท่านเป็นกษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ มีขอบเขตจำกัด แต่ตลอด ๕๐ ปีแห่งการครองราชย์ ก็ได้ทรงสร้างสรรค์ ประกอบพระราชกรณียกิจเป็นอนเนกประการด้วยทศพิธราชธรรม.... เพราะทรงถึงพร้อมด้วยความเพียร และความเพียรนั้นก็คือประเด็นหลักของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้”^{๑๘๑}

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “ความเพียร” หรือ พระราชวิริยะอุตสาหะ อย่างยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กระทำเป็นตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นนั้น สอดคล้องกับ “พร” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่พสกนิกรที่ว่า “**ขอจงมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์**” และ “May all readers be blessed with pure perseverance, sharp wisdom and complete physical health.” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ณ กาลปัจจุบัน เป็นตัวอย่างแก่พสกนิกรคู่เคียงกับที่พระมหาชนกได้ทรงเพียรพยายามมาแล้วแต่ครั้งอดีตสมัย

แนวคิดหลักเรื่อง “ความเพียร” ของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ นับเป็นคุณูปการแก่ประชาชนไทยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในท่ามกลางความวิกฤตทางเศรษฐกิจที่กำลังโหมกระหน่ำคนไทยทุกหมู่เหล่า เหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้ที่มีกำลังใจเข้มแข็ง เพียรพยายามประคับประคองตนเองด้วยจิตใจที่แน่วแน่ และสติอันมั่นคง ก็อาจจะรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่ออันโอชะของมหันตภัยมืดทางเศรษฐกิจที่เปรียบประดุจมะเร็งร้ายซึ่งจ้องจะเอาเปรียบและเอาชีวิตอยู่ตลอดเวลา

^{๑๘๐} อานันท์ ปันยารชุน. เรื่องเดิม.

^{๑๘๑} เรื่องเดียวกัน.

๒. ศิลปะการสร้างสรรค์สารัตถะ

ดังได้กล่าวแล้วว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเนื้อหาสาระหรือสารัตถะในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก ให้แตกต่างไปจากเรื่องเดิมในมหาชนกชาดกบางประการ ทั้งนี้โดยมีพระราชประสงค์ให้สาระของบทพระราชนิพนธ์นี้ มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับคนไทยในกาลปัจจุบัน ดังพระราชปรารภตอนหนึ่งที่ว่า “ในที่สุดก็มีความคิดบางอย่างที่ไม่ตรงกับความคิดในสมัยนี้ก็ได้เว้น และได้มีการตกแต่งส่วนใหม่ที่เข้าใจว่าไม่ได้เรียนในโรงเรียน...”^{๑๘๒}

สารัตถะ ของเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์ประยุกต์ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนชาวไทยที่เด่นชัดมากที่สุดมี ๓ ประการดังต่อไปนี้

๒.๑ การบำเพ็ญประโยชน์ในกาลปัจจุบัน

หลักการสำคัญเดิมในพระมหาชนกชาดก คือการออกบวชแสวงหาโลกธรรมเพื่อความหลุดพ้น และไปสู่นิพพานอันเป็นอุดมการณ์สูงสุดในพระพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดแปลงเรื่องได้อย่างแนบเนียน คือประยุกต์การทำประโยชน์ในปัจจุบันแทรกลงไปในการทางพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก^{๑๘๓} ในส่วนที่เกี่ยวกับการออกบวชเพื่อแสวงหาความหลุดพ้นโดยให้พระมหาชนกทรงบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อประชาชนในชาตินี้ให้เต็มที่เสียก่อน เพื่อจะได้บรรลุนิพพานในภายภาคหน้าได้สะดวกยิ่งขึ้น

ความเดิมในพระไตรปิฎกมีเนื้อเรื่องว่า พระมหาชนกทรงตั้งพระทัยออกบวชเมื่อพระองค์ทอดพระเนตรเห็นต้นมะม่วงที่มีผลดกรสชาติเป็นเลิศต้องถูกทำลายไป ทรงคิดว่ามะม่วงต้องมีสภาพหักยับเยินเพราะมีผล ส่วนต้นที่ไม่มีผลไม่มีอันตรายใด ๆ กิ่งใบยังคงเขียวชะอุ่มอยู่เหมือนเดิม พระองค์ทรงคิดเปรียบเทียบระหว่างความเป็นกษัตริย์กับการออกบวช ความเป็นกษัตริย์เปรียบเหมือนต้นมะม่วงที่มีผลดก ส่วนการออกบวชเปรียบเหมือนต้นมะม่วงที่ไม่มีผล เมื่อคิดเปรียบเทียบดังนี้แล้ว พระมหาชนกก็มีพระทัยโน้มเอียงไปในทางจะออกบวช โดยทรงมอบหมายราชกิจให้แก่พระโอรสและเริ่มบำเพ็ญสมณธรรม ทรงรำลึกถึงพระปัจเจกพุทธเจ้า ยั่งยืนวันพระองค์ก็ยิ่งเอนเอียงไปในทางบวชมากยิ่งขึ้น “...พระองค์มองเห็นพระราชวังเหมือน โลกัณฑ์นครก เห็นความสนุกสนานในพระราชวังจุการเล่นกล...

^{๑๘๒} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “พระราชดำรัส ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๕.” จุลสาร พระราชดำรัสเรื่องพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก”

^{๑๘๓} พระไตรปิฎก (ฉบับสยามรัฐ) จัดพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นหนังสือรวม ๔๕ เล่ม ได้ชื่อว่าเป็นพระไตรปิฎกฉบับแรกที่มีการพิมพ์ที่สมบูรณ์มากที่สุด ในหนังสือพระสูตรปิฎกเล่มที่ ๔ ซึ่งเป็นพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๘ ของชุดดังกล่าว มีเรื่องพระมหาชนกชาดกรวมอยู่ในชุดทศชาติ พุทธกนิยชาดกภาคที่ ๒ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก”

จากนั้นไม่นาน พระองค์รับสั่งเป็นการลับให้อำมาตย์ผู้หนึ่งจัดหาผ้ากาสาหวัดและบาตรดินมาถวาย เนื่องจากทรงตั้งพระราชหฤทัยแน่วแน่ว่าจะเสด็จออกบรรพชาให้ได้ อยู่มาวันหนึ่ง พระมหาชนกตัดสินพระราชหฤทัยออกบวชแน่ รับสั่งให้เจ้าพนักงานภูษามาลาเข้าเฝ้าปลงพระเกศาและพระมัสสุ ตรีสให้ปลงเสียทั้งหมด แล้วทรงห่มผ้ากาสาหวัด และคล้องบาตรดิน เสด็จเดินไปมาอยู่บนปราสาท พร้อมเปล่งอุทานว่า อะโฮ สุขัง ประมะมัง สุขัง (การออกบวชเป็นสุขอย่างยิ่งทีเดียวหนอ)....”^{๘๔}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพิจารณาเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์แก่สังคม ปัจจุบันมากเท่าที่ควร พระองค์มีพระราชวินิจฉัยว่า “พระมหาชนกจะบรรลุโมกขธรรมได้ง่ายกว่า หากได้ประกอบพระราชกรณียกิจในโลกให้ครบถ้วนก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชกรณียกิจในการศึกษา และการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้แก่ประชาคม”^{๘๕} ดังนั้นพระองค์จึงทรงเพิ่มเติมข้อความบางประการ โดยไม่เป็นความขัดแย้งกับการแสวงหาพระนิพพานตามหลักพระพุทธศาสนาที่ศรัทธายึดกันมาแต่ดั้งเดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแทรกเนื้อความลงไปอย่างเหมาะสมแนบเนียน โดยเริ่มจากทรงพระราชนิพนธ์ให้นางมณีเมขลากล่าวสรรเสริญวาทะของพระมหาชนกผู้ถึงพร้อมด้วยความพยายาม โดยธรรม และให้ข้อคิดแก่พระมหาชนกเมื่อนางอุ้มพระมหาชนกขึ้นจากมหาสมุทรว่า

“ข้าแต่บัณฑิต วาจาอันมีปาฏิหาริย์มีบังควรหายไปในอากาศ. ท่านต้องให้สาธุชนได้รับพรแห่งโพธิญาณจากโอษฐ์ของท่าน. ถึงกาลอันสมควร ท่านจงตั้งสถาบันการศึกษาให้ชื่อว่า โพธิyalัทยมหาวิชาลัย. ในกาลอันนั้นท่านจึงจะสำเร็จกิจที่แท้”^{๘๖}

ดังนั้นเมื่อพระมหาชนกต้องทรงสลดพระทัยเพราะเหตุเรื่องต้นมะม่วงดังกล่าวแล้ว แทนที่พระมหาชนกจะทรงปรารถนาที่จะออกบรรพชาเหมือนเรื่องในชาดก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลับทรงกำหนดให้พระมหาชนกทรงรำลึกถึงถ้อยคำของนางมณีเมขลา ดังข้อความที่พระองค์ตรัสกับพราหมณ์ว่า

“เมื่อนางมณีเมขลาอุ้มเราขึ้นจากทะเล นางกล่าวว่า: “ท่านต้องให้สาธุชนได้รับพรแห่งโพธิญาณจากโอษฐ์ของท่าน. ถึงกาลอันสมควรท่านจงตั้งมหาวิชาลัย.”^{๘๗}

ด้วยเหตุที่ต้องการเน้นประโยชน์ปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นตอนจบของเรื่องนี้จึงแตกต่างจากเรื่องในพระไตรปิฎกมาก เพราะเรื่องเดิมกล่าวถึงความเศร้าโศกเสียใจอย่างยิ่งของพระนางสิวลีพระมเหสีเมื่อทรงทราบว่าพระสวามีเสด็จออกบรรพชาเสียแล้ว พระนางทรงพยายามทุกวิถีทางที่จะนำพระมหาชนกกลับคืนมาแต่ก็ไม่ได้ทำให้พระมหาชนกละความเพียร คงเสด็จต่อไปเพื่อบำเพ็ญพรตภาวนา พระนางสิวลี

^{๘๔} รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. “พระมหาชนก (ฉบับแปลและย่อจากพระไตรปิฎก).” ความเป็นมาพระมหาชนก. (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, ๒๕๓๕). หน้า ๕๕-๕๗.

^{๘๕} อานันท์ ปันยารชุน. เรื่องเดิม.

^{๘๖} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๕๖.

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๐.

จึงเสด็จออกบรรพชาเป็นดาบสินี ทรงทำกสิณบรกรรมจนกระทั่งสิ้นพระชนม์และได้ไปบังเกิดในพรหมโลก ต่อมาพระมหาชนกเมื่อสิ้นพระชนม์แล้วก็ได้ไปบังเกิดในพรหมโลกเช่นเดียวกัน^{๘๘}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ให้จบเพียงพระมหาชนกตรัสว่า “...เราแน่ใจว่าถึงกาลที่จะตั้งสถาบันแล้ว. เป็นสัจจะว่าควรจะต้องมานานแล้ว. เหตุการณ์ในวันนี้แสดงความจำเป็น. นับแต่อุปราชจนถึงคนรักษาช้างคนรักษาม้า และนับตั้งแต่คนรักษาม้าจนถึงอุปราช และโดยเฉพาะเหล่าอมาตย์ ล้วนจาริกในโมหภูมิทั้งนั้น. พวกนี้ขาดทั้งความรู้วิชาการทั้งความรู้ทั่วไป คือความสำนึกธรรมดา : พวกนี้ไม่รู้แม้แต่ประโยชน์ส่วนตน. พวกนี้ชอบผลมะม่วงแต่ก็ทำลายต้นมะม่วง”^{๘๙} สุดท้ายยพราหมณ์กราบบังคมทูลว่า พระมหาชนกจะทรงจัดตั้งมหาวิทยาลัยได้อย่างแน่นอน แล้วเรื่องก็จบลงเพียงเท่านั้น

พระราชดำริเรื่องการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัย” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์สรรค์ด้วย การประยุกต์ให้สัมพันธ์กับบริบททางสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะความจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาวิชาการระดับอุดมศึกษา คือ “มหาวิทยาลัย” ตามบริบทของเรื่อง ซึ่งในทางเป็นจริงก็คือมหาวิทยาลัยทั้งหลายของประเทศไทยที่ยังคงถูกประเมินว่ามีคุณภาพล้าหลังมหาวิทยาลัยในอารยประเทศทั้งหลายอยู่ไม่น้อยนั่นเอง

๒.๒ การสร้างสรรค์นวัตกรรมประยุกต์วิทยา

คำว่า นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ หรือวิธีการใหม่ในการทำอย่างใดอย่างหนึ่ง^{๙๐} ส่วนคำว่า ประยุกต์วิทยา (Technology) หมายถึง การศึกษาวิธีการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง^{๙๑} ดังนั้นนวัตกรรมประยุกต์วิทยา จึงหมายถึง วิทยาการใหม่ ๆ ในการปรับใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นเป็นที่ประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถทางด้านนวัตกรรมประยุกต์วิทยาอย่างยิ่งมาโดยตลอด กล่าวเฉพาะที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกที่เห็นได้ชัดก็คือการฟื้นฟูต้นมะม่วงที่ต้องโค่นลงเพราะ โมหจริตและความโลภของคนทั้งหลาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ในวิทยาการทางการเกษตรสมัยใหม่ซึ่งไม่มีอยู่เลยในฉบับชาดก ทรงแทรกความรู้อันเป็นนวัตกรรมเทคโนโลยีทั้งทางด้านชีววิทยาและการเกษตรลงไป ในพระราชนิพนธ์ไม่ปล่อยให้เป็นเรื่องที่ผ่านเลยไปอย่างสิ้นหวัง ทรงแสดงให้เห็นว่าวิทยาการประยุกต์สมัยใหม่สามารถเลือกมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรอันเป็นอาชีพหลักของคนไทยได้เป็นอย่างดี คนที่ได้

^{๘๘} รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. เรื่องเดิม. หน้า ๑๐๓.

^{๘๙} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๑๔๐.

^{๙๐} Collins Cobuild. **Essential English Dictionary**. (London : Harper Collins, 1994), p.408.

^{๙๑} Ibid., p.823.

อ่านพระราชนิพนธ์แทนที่จะได้รับรู้แต่เพียงธรรมดา เรื่องราว และค่านิยมของคนสมัยก่อนเท่านั้น กลับได้รับความรู้วิชาการสมัยใหม่เป็นของแถมที่มีคุณค่าสามารถนำมาเลือกใช้ได้จริงในสภาพชีวิตปัจจุบัน วิธีการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นความรู้เสริมที่สำคัญมีวิธีการดังต่อไปนี้^{๑๕๒}

๑) เพาะเม็ดมะม่วง	๒) ถนอมรากที่เหลืออยู่ให้งอกใหม่
๓) ปักชำกิ่ง	๔) เอากิ่งคิมเสียบกิ่งคั้นที่ไม่มีผล
๕) เอาตาของคั้นมีผลมาต่อกิ่งของอีกคั้นหนึ่ง	๖) เอากิ่งมาทาบกิ่ง
๗) ตอนกิ่งให้ออกราก	๘) รมควันคั้นที่ไม่มีผลให้ออกผลและ
๙) ทำการเพาะชำเนื้อเยื่อ (ชีวภูสวงเคราะห์)	

จะเห็นได้ว่านวัตกรรมประยุกต์วิทยาทางการเกษตรทั้ง ๙ วิธีดังกล่าวข้างต้น ผู้อ่านที่สนใจทางด้านเกษตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทันยุคสมัยอย่างแท้จริง

๒.๓ การเสริมสร้างสาระที่ควรค่าแก่ความภูมิใจ

สมัยโบราณพ่อค้าวาณิชจากชมพูทวีปนิยมเดินทางมาค้าขายยังดินแดนสุวรรณภูมิ เพราะมีสินค้าหลากหลายชนิดที่ค้าขายแลกเปลี่ยนได้กำไรอย่างงดงาม เช่นเดียวกับเรื่องในพระมหาชนกชาดก เมื่อพระมารดาได้ประทานราชสมบัติกึ่งหนึ่งแก่พระมหาชนก พระองค์ก็ทรงนำไปขายเพื่อซื้อสินค้าบรรทุกเรือสำเภามาที่เมืองสุวรรณภูมิ เพราะต้องการให้ได้กำไรมากขึ้นจนพอที่จะใช้เป็นทุนในการทำสงครามชิงราชสมบัติกลับคืนมา ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสุวรรณภูมิไม่ปรากฏในชาดก แต่ในฉบับพระราชนิพนธ์นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดให้พระมหาชนกตรัสกับพราหมณ์เรื่องเมืองสุวรรณภูมิหลายประเด็น เช่น นิทานเรื่องปุทะเลียมสู้กับปลาและเต่า และการตั้งชื่อมหาวิทยาลัยว่า “ปุทะเล” ตามภาษาสุวรรณภูมิ ส่วนพราหมณ์ก็กราบทูลพระมหาชนกเรื่องเมืองสุวรรณภูมิในเรื่องสำคัญด้วย คือ กราบทูลว่าชื่อของมหาวิทยาลัยที่นางมณีเมขลากล่าวถึงนั้น น่าจะเป็น “โพธิยาลัย” อันเป็นนามของสถาบันถ้ำคัตถินที่วัดพระเชตุพน ในเทวมหานคร เมืองสุวรรณภูมิ^{๑๕๓}

คำว่า “โพธิยาลัย” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า เป็นนามของสถาบันที่วัดพระเชตุพนนั้น ย่อมเป็นที่เข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าทรงใช้คำนี้เพื่อต้องการเชิดชูสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่อยู่ในวัดพระเชตุพนหรือที่เรียกกันเป็นภาษาปากว่าวัดโพธิ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในฐานะที่เป็นแหล่งรวมสรรพวิทยาการชั้นสูง คือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย และเป็นมหาวิทยาลัยที่นางมณีเมขลาแนะนำมากว่าอ้างอิงและแนะนำให้พระมหาชนกจัดตั้งขึ้นในมิลินทร ซึ่งเป็นเหตุให้พระมหาชนกทรงตั้งพระทัยในเวลาต่อมาว่าจะจัดตั้ง “ปุทะเลียมมหาวิทยาลัย” ในเมืองมิลินทาทิ้งได้

^{๑๕๒} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๑๓๒.

^{๑๕๓} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๐.

ส่วนคำว่า “เวทมหานคร เมืองสุวรรณภูมิ” นั้นหมายถึง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย อย่างไม่ต้องสงสัย ยิ่งได้ภาพแผนที่ฝัพระหัตถ์และภาพจิตรกรรมที่ศิลปินวาดประกอบเพื่อแสดงสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเมืองโบราณที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้^{๑๕๔} เช่น Devamahanagara, Suvarnabhumi ก็ยิ่งมีความชัดเจนมากขึ้นจนไม่อาจจะมีผู้ใดโต้แย้งได้ เพราะภาพที่ปรากฏเหล่านั้นก็คือดินแดนที่เป็นประเทศไทยในกาลปัจจุบันนั่นเอง

ผู้ได้อ่าน “พระมหาชนก” ฉบับพระราชนิพนธ์ ย่อมจะบังเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นประชากรในดินแดนที่มีอารยธรรมรุ่งเรืองตั้งแต่ครั้งอดีตกาล เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์แห่งสุวรรณภูมิในกาลปัจจุบัน ได้ทรงประยুক্তเนื้อหาสาระของเรื่องนี้ให้เป็นที่ปลาบปลื้มยินดี ยิ่งความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทั้งหลายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ “ทรงแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของดินแดนแห่งนี้ ซึ่งเป็นที่ปรารถนามาค้าขายของนานาประเทศตั้งแต่สมัยอดีตกาล เชื่อกันว่าใคร ได้มาค้าขายกับสุวรรณภูมิแล้วจะร่ำรวยกลับไป”^{๑๕๕}

๓. ศิลปะการดำเนินเรื่อง

๓.๑ การเปิดเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปิดเรื่อง พระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ด้วยข้อความที่ถึงแม้จะดูเป็นคำยากอยู่บ้าง นั่นก็คือ “ในอดีตกาลอันพันคนนวิสัยครั้งหนึ่ง” แต่ก็เป็นคำที่ให้ความรู้สึกถึงความภูมิฐาน สมฐานะของตัวละครสำคัญอันเป็นหลักของเรื่อง คือพระมหาชนกซึ่งเป็นชาติหนึ่งของพระโพธิสัตว์และสมฐานะของหนังสือที่เป็นผลงานการทรงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นคำที่หรูและอยู่ในที่ที่เหมาะสมมากกว่าคำธรรมดาที่พบดาษดื่นทั่วไป เช่น ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว... ซึ่งมักจะเป็นคำที่นิยมใช้สำหรับเริ่มต้นเรื่องประเภทนิทานนิยายทั้งหลาย

อนึ่ง คำว่า “ในอดีตกาลอันพันคนนวิสัยครั้งหนึ่ง” เป็นคำที่แสดงถึงพระอารมณ์ขันของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะนักเล่านิทานทั้งหลายมักจะใช้ลูกเล่นที่มีความหมายทำนองเดียวกับวลีข้างต้นเป็นการนำเรื่องที่จะเล่าต่อไป เช่น ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว... นานมาก... นานจนนับไม่ถ้วน

๓.๒ การเดินเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์การเดินเรื่องธรรมะให้สนุกสนานกว่าในชาดก โดยทรงจินตนาการให้มีปูทะเลย์กษัตริย์มาช่วยหนุนพระบาทของพระมหาชนก เป็นการทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรม ให้มีตัวตนขึ้นมา เพราะแท้ที่จริงปูทะเลย์กษัตริย์นั้นก็คือ “พระบุญญธวัชการ” ดังข้อความตอนหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์ว่า

^{๑๕๔} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕๔-๕๖ และ (๑๒) ตามลำดับ

^{๑๕๕} อานันท์ ปันยารชุน. เรื่องเดิม. ไม่มีเลขหน้า.

“...นับแต่คราวลงเรือมุ่งสู่สุวรรณภูมินั้น ก่อนคลื่นลมยักษ์มากระหน่ำนาว่า เราได้ยินพาดิษชาวสุวรรณภูมิพูดกัน เป็นภาษาสุวรรณภูมิว่า : “โน่นปู่ทะเลยักษ์สู้กับปลาและเต่า” และว่าผู้ใดเหยียบปูนั้นได้ จะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ หากมีความเพียรแท้.” พรหมณ์ทูลว่า : “ข้าพระองค์ก็ได้ยินเรื่องอย่างนี้ แต่ไม่ทราบว่ามีปู่ทะเลยักษ์ดังนี้หรือไม่.” พระราชาตรัสต่อว่า : “มีแน่แท้. หลังจากได้กระโดดจากยอดเสากระโดงเรือ ลงทะเลพื้นปลาและเต่า ก็ว่ายข้ามมหาสมุทร. ได้พักผ่อนเป็นคราว ๆ. บางครั้งก็รู้สึกเหมือนเหยียบพื้นทะเลได้คล้าย ๆ โกล่ถึงฝั่ง ดังเช่นบุคคลที่หกในจำพวกเจ็ดบุคคล (ในอุทกุปมสูตรที่ ๕). แต่แท้ที่จริงเป็นปู่ทะเลยักษ์นั่นเอง.” พรหมณ์ทูลว่า : “ที่จริงแท้คือพระบุญญาธิการ”^{๑๕๖}

เกี่ยวกับการสร้างสรรค์วิธีเดินเรื่องให้สนุกสนานนี้ อานันท์ ปันยารชุน ก็ได้แสดงความชื่นชมในพระปรีชาสามารถไว้ตอนหนึ่งว่า “... เป็นการรื้อฟื้นธรรมชาติเรื่องความเพียรมาแสดงใหม่โดยทรงคัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ทรงปรับปรุงภาษาจากพระอรรถกถาชาดกให้กระชับ ง่ายแก่การเข้าใจ และอ่านสนุกยิ่งขึ้น ทรงมีจินตนาการที่นักเขียนพึงมีในการสร้างสรรค์การเดินเรื่องให้ตื่นตื้นน่าอ่าน เช่น กำหนดให้ปู่ทะเลเป็นผู้ช่วยพระเอก เป็นต้น...”^{๑๕๗}

๓.๓ การปิดเรื่อง

เรื่องเดิมในพระมหาชนกชาดก จบลงเมื่อพระมหาชนกกอบรรพชาเป็นดาบสเพื่อแสวงหาโมกขธรรม และพระมหะสีออกบวชเป็นดาบสไปด้วย ในที่สุดเมื่อทั้งสองพระองค์สิ้นพระชนม์ลงก็ได้ไปบังเกิดในพรหมโลก^{๑๕๘}

แต่ใน “พระมหาชนก” ฉบับพระราชนิพนธ์ จบเรื่องลงเพียงพระมหาชนกทรงรำลึกถึงพระราชมารดาที่พระองค์จะต้องทรงจัดตั้งมหาวิหาราลัยตามคำแนะนำของนางมณีเมขลา เพราะทรงตระหนักว่าประชาชนของพระองค์มีความโง่เขลาเบาปัญญา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้หลุดพ้นจากอวิชชาและโมหจริต และพรหมณ์กราบบังคมทูลยืนยันให้ทรงมั่นพระทัยว่า พระองค์จะจัดตั้งปู่ทะเลยักษ์มหาวิหาราลัยในเมืองมิถิลาได้อย่างแน่นอน

การจบเรื่องลงลักษณะนี้ นับว่าน่าสนใจ แปลกใหม่ เป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้ แม้ว่าเรื่องจะมีได้จบลงอย่างสมบูรณ์แต่ก็มีรสชาดี เพราะที่สาระสำคัญคือการจัดตั้งมหาวิหาราลัยเพื่อแก้ปัญหาความวิกฤตของสังคมว่าจะสำเร็จได้อย่างไร เป็นการจบเรื่องชนิดให้คนอ่านคิดเอาเองตามแบบนิยมของเรื่องสมัยใหม่

^{๑๕๖} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่องเดิม. หน้า ๑๓๖.

^{๑๕๗} อานันท์ ปันยารชุน. เรื่องเดิม.

^{๑๕๘} รุ่งวิทย์ สุวรรณอักษร. “พระมหาชนก ฉบับแปลและย่อจากพระไตรปิฎก.” ความเป็นมาพระมหาชนก. หน้า ๑๐๓.

๔. ศิลปะการใช้ภาษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระปรีชาสามารถทางด้านการใช้ภาษาอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากทรงมีผลงานพระราชนิพนธ์ที่ใช้ภาษาศิลปะเป็นจำนวนมากหลายเล่ม กล่าวเฉพาะพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” นับเป็นเรื่อง que แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถทางด้านการใช้ภาษามากถึง ๓ ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาเทวนาครี เริ่มจากทรงพระราชนิพนธ์แปลตรงเป็นภาษาอังกฤษขึ้นก่อนจากเรื่องมหานกชาดกภาษาไทย เรื่องพระมหาชนกชาดกนี้เป็นเรื่องหนึ่งในพระไตรปิฎกหมวดพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ ๔ ภาค ๒

นายอนันต์ ปันยารชุน ได้กล่าวถึงพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งว่า “... ทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย ทำให้เราสามารถเทียบเคียงความหมายของทั้งสองภาษาให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน อีกหนึ่งใช้เป็นตำราเรียนภาษาก็ได้ และทำให้ผลงานของพระองค์สามารถเผยแพร่ไปได้ทั่วโลก ทรงเป็นนักเขียนที่โลกจะรู้จัก ผลงานพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่าน จะเป็นประโยชน์ยิ่งแก่การสร้างความสุขความเจริญรุ่งเรืองที่ยั่งยืนให้แก่ชาวโลกสืบไป” ^{๕๕}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก อย่างประณีตพิถีพิถัน จะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระองค์เองเมื่อแรกพิมพ์เผยแพร่พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ครั้งนั้นพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดพิมพ์เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อรับพระราชทานเหรียญพระมหาชนกทองคำจำลอง และพระองค์มีพระราชดำรัสถึงการใช้ภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก ตอนหนึ่งว่า

“... หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยหลายส่วน คือส่วนที่เป็นภาษาไทยมาจากพระไตรปิฎก เป็นการนำคำพูดหรือคำที่มีอยู่ในนั้นมาตรง ๆ ส่วนที่สองดัดแปลงเพื่อให้ตัวหนังสือบางอย่าง หรือคำบางอย่างที่ไม่ตรงกับความคิดสมัยนี้ หรือมีความคิดบางอย่างที่อาจจะไม่เป็นประโยชน์กับคนในปัจจุบันนี้ ก็ได้ดัดแปลงส่วนนี้ให้เป็นประโยชน์กับสังคมในปัจจุบัน ส่วนภาษาอังกฤษนั้นได้แปลตรงจากภาษาไทยที่ได้ปรุงแต่งทั้งของเก่าและของใหม่... ภาษาที่อาจดูแปลกไปเพราะจะต้องเข้าใจว่าเป็นเรื่องเก่าโบราณ หรืออาจเป็นปริศนาบ้าง ถ้าใครรู้ภาษาอังกฤษบางทีก็ต้องดูภาษาไทยเพื่อให้เข้าใจว่า ภาษาอังกฤษเขาว่าอย่างไร ส่วนคนที่รู้ภาษาไทยบางทีต้องไปดูภาษาอังกฤษ จะได้ว่าภาษาไทยเขาว่าอย่างไร จะได้เป็นประโยชน์กับผู้ที่ชอบศึกษาภาษา และจะเป็นการขจัดเกลากภาษาไทยสำหรับผู้รู้ภาษาไทย นอกจากนี้ก็ได้เขียนเป็นตัวอักษร โบราณ คือ อักษรเทวนาครี ซึ่งเป็นสิ่งที่ลำบากมาก เพราะผู้ที่รู้ภาษาโบราณนี้มีน้อยคน จะต้องอาศัยความละเอียดจัดให้ถูกต้องและให้เป็นที่น่าพอใจ... การแก้หนังสือนี้ยังไม่เสร็จ.... แต่งานก็ต้องเพียร

^{๕๕} อนันต์ ปันยารชุน. เรื่องเดิม.

ต่อไป มีการแก้ภาษาไทยซึ่งบางตัวเขียนผิดและภาษาอังกฤษบางตัวที่อาจมีผิดไวยากรณ์ ถกเถียงกัน สมเด็จพระเทพรัตนฯ ก็ทรงช่วยทำถึง ๒ วัน ๒ คืนกับเพื่อน ๆ ...”^{๒๐๐}

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาอย่างพิถีพิถันดังกล่าวข้างต้นนั้น อาจวิเคราะห์ที่ ศิลปะการใช้ถ้อยคำภาษาของพระองค์ได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ การใช้คำโบราณ (Obsolete)

เนื่องจากเรื่องพระมหาชนกเป็นเรื่อง โบราณ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงใช้ ภาษาโบราณ โดยเฉพาะในส่วนที่ภาษาสนทนาของตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ขณะนั้นมีพราหมณ์ผู้ฟังมนต์คนหนึ่งชาวกาลจัมปากะเป็นทิสปาโมกข์ มาณพระมาณ หำร้อยคนแควคล้อมเดินไปเพื่ออาบน้ำ

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๐)

- พอเห็นเท่านั้นก็เกิดสินหารวจะว่าเป็นน้องสาวของตน

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๐)

- “น้องหญิง แม่เป็นชาวบ้านไหน” พระเทวีศรีสตอบว่า : “ข้าแต่พ่อ ข้าพเจ้าเป็นอักรรมเสถี ของพระอริกฐนกราช กรุงมิลิลา”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๒)

- “เธอจงกล่าวจะข้าพเจ้าว่า “ท่านเป็นที่ชาย” แล้วจับที่เท้าทั้งสองของข้าพเจ้าคร่ำครวญเถิด”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๒)

- “พ่อทั้งหลาย หญิงนี้เป็นน้องสาวของฉัน”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๔)

- พระเทวีขนานพระนามพระโอรสเหมือนพระอัยกาว่า มหาชนกกุมาร

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๘)

- “ท่านไม่บอกแก่เรา ตามใจท่าน ยกไว้เถิด”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔๒)

- “ข้าแต่แม่ แม่จงบอกบิดาแก่ฉัน...”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔๓)

- “...พราหมณ์นี้ตั้งแม่ไว้ในที่เป็นน้องสาว ปฏิบัติดูแลแม่”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔๓)

- กระโดดจากยอดเสากระโดง ล่วงพ้นฝูงปลาและเต่า ไปตกในที่สุด อุสสะหนึ่ง

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)

^{๒๐๐} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “พระราชดำรัสเกี่ยวกับหนังสือพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ความเป็นมา พระมหาชนก. (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, ๒๕๓๕). หน้า ๑๐๖-๑๑๑.

- “ถ้าพระมหากษัตริย์เราจักไม่ได้เข้า เทวสมาคม.”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๖๖)
- คิดจะนี่แล้ว ตกแต่งสร้อยระ สติอยู่ในอากาศไม่ไกลพระมหาสัตว์
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๖๖)
- “เราว่ายข้ามมหาสมุทรมาได้เจ็ดวันเข้าวันนี้ ไม่เคยเห็นเพื่อนสองของเราเลย นี่ใครหนอ มาพูดกะเรา”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๖๘)
- พระมหากษัตริย์เมื่อจะทำนงมณีเมขลาให้จ่านต้อถ้อยคำ**ลูก่อนเทวดา**
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๘๖)
- “ท่านทั้งหลายจงมอบราชสมบัติให้แก่ท่านที่สามารถยังสืบลีเทวี ธิดาของเราให้ยินดี
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๐๒)
- ปุโรหิตกล่าวว่าควรจะปล่อย**มุสสารถ** (ราชรถ) เพราะพระราชินีที่เชิญเสด็จมาได้ด้วย **มุสสารถ** เป็นผู้สามารถจะครองราชสมบัติในชมพูทวีปทั้งสิ้น
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๐๘)
- **เสนาบดี** ได้รับโอกาสเป็นคนแรก **เสนาบดี** ไม่สามารถให้พระราชธิดายินดี
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๐๘)
- ชนทั้งหลายมี**อมตย์**และ**ปุโรหิต** เป็นต้น ก็ถวายอภิเษกพระมหาสัตว์ ณ สถานที่นั่นเอง
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๐๘)
- มหาชนชาววิเทหรัฐทั้งสิ้น**เอ็กเกริกกัน** เฉลิมฉลองด้วยมหกรรมดนตรี.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๑๓)
- “**ลูก่อนนายอุทยานบาล** เราใครจะเห็นอุทยาน ท่านจงตกแต่งไว้.”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๒๐)

คำโบราณในข้อความดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ **ผู้เฟ่งมณฑ** (ผู้เคร่งครัดในการสาธยายมณฑ) **ทิสปาโมกข์** (อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ = *A master of philosophy*) **มาณพ** (คน) **ลิเนหา** (เสน่ห์หา) **ราวกะว่า** (ราวกับว่า) **แม่-พ่อ** (คำเรียกหญิงชายที่เคารพนับถือ) **กล่าวกะ** (พูดกับ) **ขนานนาม** (ตั้งชื่อ) **ยกไว้เถิด** (ลิ้มเสียเถิด) **อุสสะ** (มาตรวัดระยะทางสมัยโบราณ เท่ากับ ๑ เส้น ๑๕ วา = ๗๐ เมตร) **เทวสมาคม** (สมาคมของเทวะ) **มหาสัตว์** (พระโพธิสัตว์) **เพื่อนสอง** (เจตบุตร = ขวัญหรือวิญญาณประจำตัวของแต่ละคน) **ลูก่อน** (คำเรียกขานให้ผู้ฟังรู้สึกตัวก่อนที่จะพูดความต่อไป) **ยังให้ยินดี** (ทำให้เกิดความพอใจ) **มุสสารถ** (ราชรถ) **เสนาบดี** (นายกรัฐมนตรี = Chief Minister) **อมตย์** (อำมาตย์-ข้าราชการ = courtier) **ปุโรหิต** (องคมนตรี = Privy Councillor) **เอ็กเกริก** (อีกทีก็กรีกโครม) **อุทยานบาล** (คนเฝ้าสวน) ฯลฯ คำโบราณเหล่านี้เหมาะสมกับเนื้อความที่เป็นบริบท ทำให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในครั้งอดีต

๔.๒ การใช้คำภาษาพูด หรือภาษาปาก (Colloquial)

ภาษาพูดหรือภาษาปากช่วยให้อ่านเรื่องได้อย่างมีชีวิตชีวา ทำให้เกิดความสมจริง เป็นต้นว่าตัวละครที่เป็นคนธรรมดาสามัญย่อมพูดภาษาแบบชาวบ้าน ใช้คำราชาศัพท์ถูกบ้าง ไม่ถูกบ้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- องค์พี่..... องค์น้อง.....

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑)

- “ขอเดชะ พระอุปราชเล่นไม่ซื่อกับพระองค์พะยะค่ะ”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔)

- ณ ที่นั่น ประชาชนจำท่านได้ก็บำรุงพระองค์ ตอนนี้พระอริกฐนกราชไม่สามารถจับพระองค์ได้

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕)

- แม้เป็นกลางวันแสก ๆ แต่ไม่มีใครจำพระนางได้

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔)

- “ข้าแต่พระมารดา ใครเป็นบิดาของฉัน”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔๒)

คำภาษาพูดหรือภาษาปากในตัวอย่างข้างต้น คือ พี่...น้อง... (ภาษาแบบแผนคือราชาศัพท์ = เชษฐา - อนุชา) เล่นไม่ซื่อ (คิดคดทรยศ-ก่อการกบฏ) จำท่านได้ (จำพระองค์ได้) กลางวันแสก ๆ (กลางวัน ที่สว่างไสว) บิดาของฉัน (พระบิดาของหม่อมฉัน) แสดงความสมจริงเพราะเป็นการใช้ภาษาที่มีผิดบ้าง ถูกบ้าง เป็นทางการบ้าง ไม่เป็นทางการบ้างประสมกันไปโดยตลอด

๔.๓ การใช้คำราชาศัพท์

เนื่องจากตัวละครหลักในเรื่องเป็นกษัตริย์ เพราะฉะนั้นเพื่อความสมจริง จึงต้องมีการใช้คำราชาศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- “ข้าแต่พระมารดา หม่อมฉันจะไปเมืองสุวรรณภูมิ.”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๑)

- ในวันนั้นเกิดพระโรคขึ้นในพระสรีระของพระโปลชนกราช บรรทมแล้วเสด็จลุกขึ้นอีกไม่ได้

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๑)

- พราหมณ์สนองพระราชโองการว่า : “พระราชอาณานิพเนกเกล้า เทวดาน่าจะได้กล่าวว่ “โพธิยาลัย” อันเป็นนามของสถาบันฤๅษีคฤๅณที่วัดพระเชตุพน ในเทวมหานคร เมืองสุวรรณภูมิ. แต่หากจะเรียกว่า “ปูทะเลียมหาวิชชาลัย” ก็น่าจะเหมาะสมเหมือนกัน.”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔๐)

๔.๔ การใช้คำตามแบบสังคมไทย

การใช้ภาษาพูดตามแบบที่ใช้กันในหมู่คนไทยที่มีสวดแทรกอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ทำให้ได้บรรยากาศที่เป็นแบบสังคมไทย ดังเช่น

- “ยอดรัก การรบแพ้หรือชนะนั้น ไม่อาจรู้ได้ ถ้าพี่มีอันเป็นอันตราย น้องจงรักษาครรรภ์ให้ดี” (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๒)
- “ข้าแต่พ่อ ข้าพเจ้าจักไป.” ท้าวสักกะตรัสว่า : “ถ้าเช่นนั้นแมงจลุกขึ้นนั่งบนเกวียนเถิด” (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๒๒)
- ถามว่า “ท่านอาจารย์ เกิดอะไรขึ้นแก่ท่าน” (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๕)

การพูดจากันในหมู่คนไทย มักจะเรียกขานกันแบบนับญาติ แสดงความมีอิทธยาศัยไมตรี หรือแสดงการเคารพนับถือบุคคลสำคัญ ดังเช่นคำว่า ยอดรัก พี่ น้อง (คำเรียกระหว่างสามีภรรยา) ข้าแต่พ่อ (เรียกแบบนับญาติทั้ง ๆ ที่มีได้เป็นญาติ) ท่านอาจารย์ (เพิ่มคำว่า “ท่าน” ลงไปหน้าคำเพื่อแสดงความเคารพนับถือมาก)

๔.๕ การใช้ศัพท์บัญญัติ (Technical terms)

นอกจากราชาศัพท์ ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวกับธรรมะ การบ้านการเมือง และศัพท์บัญญัติเฉพาะกลุ่ม เป็นอันมาก เช่น คำว่า มวลชน (ประชาชนทั้งหลาย = mass population) ยุทธโปกรณ์ (อุปกรณ์ทำสงคราม = military equipment) กองบัญชาการ (head equipments) มหาสัตว์ (พระ โพธิสัตว์ = the Great Being) ทิศาทัณณ (ทิศใต้) อันตวาสิก (สาวก = disciples) นิเวศ (บ้าน) มานะ (ความถือตน) ประทัณณ (การเวียนขวา) มรณภัย (ภัยจากความตาย) มหาชน (คนทั้งหลายทั่ว ๆ ไป = public) ักขา พระพาหา (แขน) ทิพยสมบัติ เทพสมาคม ปฏิปทา (พฤติกรรม) อานิสงส์ ธรรมกถา (ข้อความธรรมะ) อานิสงส์ อติเรกถา (คำกล่าวอธิบายเพิ่มเติม) วาจาอันมีปาฏิหาริย์ (คำพูดที่ความหมายยิ่ง) อตภาพ อตภาพทิพย์ (กายอันเป็นทิพย์) สดับพระวาจา พระสรีระเศร้ามอง ทิพยสมบัติ แทนมรณมัญจา อาสน์ (เตียงที่นอนตาย) มนสิการ (คิดใคร่ครวญ) โภคะ (ความมั่งคั่ง = wealth) ปัจเจกพุทธเจ้า (พระอรหันต์ที่ตรัสรู้เฉพาะตน) ยันตกลเก็บเกี่ยว (เครื่องกลสำหรับเก็บเกี่ยวพืชผล = automatic fruit harvester) ชีวณูสงเคราะห์ (การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ = culturing the cells in a container) ฯลฯ ในข้อความต่อไปนี้

- แล้วเคลื่อนทัพไปสู่กรุงมิลินา พร้อมด้วยมวลชนจำนวนมาก (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘)
- ก็พากันขนยุทธโปกรณ์ มีพาหนะช้าง เป็นต้น มาที่กองบัญชาการของพระโปลงนค (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘)
- สัตว์ในครรภ์พระเทวินั้นมิใช่สัตว์สามัญ แต่เป็นมหาสัตว์ผู้มีบารมีเต็มแล้วมาบังเกิด (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๒๐)

- ครั้งนั้นท้าวสักกเทวราชให้พระเทวีลงจากเกวียน ณ ที่ใกล้ประตู ด้านทิศทักษิณ.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๐)
- ครั้งนั้นเหล่าอันตวาสีกได้ยินเสียงของพราหมณ์จึงพากันวิ่งเข้าไปยังศาลา
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๔)
- พราหมณ์ได้ปฏิบัติพระนางในนิเวศของตน
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๘)
- พระองค์มีพระกำลังมาก และด้วยความที่ เป็นผู้เข้มงวดเพราะมานะ โดยที่พระองค์เกิดในตระกูลกษัตริย์ที่ไม่เจือปน
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๙)
- ทูลลาพระมารดาถวายบังคมกระทำประทักษิณ
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๑)
- มหาชนกลัวมรณภัย ร้องไห้คร่ำครวญ กราบไหว้เทวดาทั้งหลาย
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- มหาชนเป็นภักษาแห่งปลาและเต่า
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- ข้ามมหาสมุทรด้วยกำลังพระพาหา
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- นางเสวยทิพย์สมบัติเพลินก็เผลอสติมิได้ตรวจตรา บางอาจารย์ก็กล่าวว่านางเทพธิดาไป
เทพสมาคมเสีย
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๖๖)
- “ดูก่อนเทวดา เราได้ตรวจเห็นปฏิปทาแห่งโลก และอันสงส์แห่งความเพียร...”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๖๙)
- นางฉนิเมขลาปรารถนาจะฟังธรรมถาของพระมหากษัตริย์
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๗๕)
- เทวดาก็ได้กล่าวอติเรกคาถาว่า : ข้าแต่บัณฑิต วาจาอันมีปาฏิหาริย์มีบังควรหายไป
ในอากาศ. ท่านต้องให้สาธุชนได้รับพระแห่งโพธิญาณจากโอษฐ์ของท่าน. ถึงกาลอันสมควร ท่านจงตั้ง
สถานการศึกษาให้ชื่อว่า โพธิยาลัยมหาวิทยาลัย. ในกาลนั้นท่านจึงจะสำเร็จกิจโดยแท้.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๖)
- ท่านจงดูแลแห่งความเพียรของเราแม้เราไม่เคยเห็นเทวดาโดยอตภาพนี้เลย เรานั้นก็ได้
เห็นท่านมาสถิตอยู่ใกล้ ๆ เราโดยอตภาพทิพย์นี้
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๘)

- เทวดาได้สดับพระวจาอันมั่นคงของพระมหาสัตว์
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๔)
- พระมหาสัตว์มีสิริระเศร้ามองด้วยน้ำเต็มตลอดเจ็ดวัน ได้สัมผัสพิภพฝัสสะ ก็บรรทมหลับ
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๖)
- พระเจ้าไปลชนกราชเมื่อบรรทมอยู่บนแท่นมรณมัญจาคาสน์
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๐๒)
- พระมหาสัตว์... ก็ทรงอนุสรณ์ถึงความพยายามที่พระองค์ได้ทรงทำในมหาสมุทร.....
จึงทรงมนสิการว่า...สิ่งที่มีได้คิดว่าจะมีก็ได้ สิ่งที่มีคิดไว้จะพินาศไปก็ได้ โภคะทั้งหลายของหญิงก็ตาม
ของชายก็ตาม มิได้สำเร็จด้วยเพียงคิดเท่านั้น
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๑๓)
- พระมหาสัตว์ทรงบำเพ็ญทศพิธราชธรรม ครองราชสมบัติโดยธรรม ทรงบำรุงพระปัจเจก
พุทธเจ้าทั้งหลาย
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๑๗)
- “...ข้าพระบาทจึงนำเอา “ยันตกลเก็บเกี่ยว” มาใช้ มิได้คิดว่าจะทำให้ต้นมะม่วงถอนราก
โค่นลงมา...”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๓๒)
- “... เก้า ทำวิชาอุสสงเคราะห์...”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๓๒)
- “... บัดนี้เราลังเลสงสัยว่า ถูกต้องหรือไม่ ท่านอาจารย์ทิสปาโมกข์จงเผยมนสิการ.”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๓๖)

๔.๖ การใช้คำศัพท์สูง

พระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก เป็นเรื่องสูง เพราะเป็นเรื่องของกษัตริย์ พระโพธิสัตว์ และ เทพยดา ดังนั้น บางตอนจึงมีการใช้คำที่เป็นศัพท์สูง เมื่ออ่านจะรู้สึกถึงความสง่างามของสรรพสิ่งใน ท้องเรื่อง ดังตัวอย่างเช่น

- พระนางได้หยั่งลงสู่ที่นันทรา เพราะได้บรรทมบนพระที่อันเป็นทิพย์.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๒๓)
- พระเทวีรับคำแล้วเปล่งเสียงดัง ทอดพระองค์ลงจับเท้าทั้งสองของพราหมณ์ ทั้งสอง
คนต่างก็คร่ำครวญกันอยู่
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๔)
- ลำดับนั้น นางพราหมณีให้พระนางสรงสนานด้วยน้ำร้อน แล้วแต่งที่บรรทมให้บรรทม
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๖)

- เป็นผู้ทรงรูปโฉมอันอุดม
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔)
- แล้วให้ขนขึ้นเรือพร้อมกับพวกพาณิชที่จะเดินทางไปสุวรรณภูมิ
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๐)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ศัพท์ยากและแปลกต่อไปนี้ ช่วยทำให้ภาษาของวรรณกรรมไพเราะเป็นพิเศษ มิใช่วรรณกรรมคาด ๆ ทัวไป เช่น หยั่งลงสู่ที่นิทร (เอนกายลงนอน) บรรทมบนพระที่อันเป็นทิพย์ (นอนบนที่นอนสบาย) ทอดพระองค์ลง คร่ำครวญกัน สรงสนาน ที่บรรทม รูปโฉมอันอุดม (รูปร่าง) พวกพาณิช (พวกพ่อค้า)

๔.๗ การใช้คำอธิบายเรื่องที่เข้าใจยาก

บทสนทนาโต้ตอบกันระหว่างพระมหาชนกกับนางมณีเมขลา เป็นเนื้อความสำคัญ เพราะเป็นข้อความที่แสดงถึงอุดมการณ์สูงสุดอันเป็นเป้าหมาย หรือแนวคิดสำคัญของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยกข้อความหลักที่เป็นคำใจ (key words) ขึ้นมาประกอบโดยทรงพระราชนิพนธ์คำอธิบายความหมายทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วยเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **อปัสสนุติระ** แปลว่า แลไม่เห็นฝั่งเลย. บทว่า **อาหุเห** ได้แก่ กระทำด้วยความเพียร.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๖๘)

- Among these words the word **apassantiram** means : not a glimpse of the coast. The word **ahuhe** means : acting with perseverance.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๗๐)

- บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **นิสम्म วตฺตํ โลกสฺส** ความว่า เรานั้นไตร่ตรอง คือ ใคร่ครวญวัตร คือ ปฏิบัติทางของโลกอยู่. บทว่า **วายมสฺส จ** ความว่า พระมหาสัตว์แสดงความรู้ว่าเราไตร่ตรอง คือ เห็นอันสงฆ์แห่งความเพียรอยู่.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๖๙)

- Among these words, the words **nisamma vattam lokassa** mean : we have reflected upon, i.e. thought out, the duties, i.e. the behaviour of the world. The words **vayamassa ca** mean : the Great Being exposes his view : we have reflected, i.e. we have seen the merits of perseverance.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๗๐)

จะเห็นได้ว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นมีสาระสำคัญอันเป็นแก่นของเรื่อง ได้แก่คำว่า **อปสฺสนฺตีรี** = แลไม่เห็นฝั่งเลย **อาหุเห** = กระทำด้วยความเพียร **นิสम्म วุตฺตํ โลกสฺส** = การใคร่ครวญวัตรปฏิบัติทาของโลก และ **วายมสฺส จ** = การไตร่ตรองเห็นอนิสงส์แห่งความเพียร เป็นต้น คำเหล่านี้เป็น “คำหลัก” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะเน้นความหมายของคำเป็นพิเศษ จึงได้ทรงยกเอาคาถาภาษาบาลีขึ้นมาก่อนแล้วก็ทรงพระราชนิพนธ์อธิบายความหมายของคำนั้น ๆ นอกจากนั้นยังทรงนำเอาอักษรเทวนาครีที่พระองค์ได้ทรงประดิษฐ์ขึ้นด้วยพระองค์เองโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ มากำกับเพิ่มเติมด้วย ทำให้มองเห็นการเน้นน้ำหนักของคำสำคัญมากขึ้นเป็นพิเศษอีกด้วย สิ่งเหล่านี้คือลักษณะที่โดดเด่นประการหนึ่งของบทพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำว่า โพธิยาลัย หมายความว่า ที่อาศัยแห่งแสงสว่าง. คำว่า
มหาวิชฺชาलय หมายความว่า ที่อาศัยแห่งความรู้อัน
ยิ่งใหญ่.

พระมหาสัตว์มีสรีระ เสร้าทมองด้วยน้ำเค็ม
ตลอดเจ็ดวัน ได้สัมผัสพิภพผัสสะ ก็บรรทมหลับ. ลำดับนั้น นาง
มณีเมฆลำนำพระมหาสัตว์ถึง มิถิลานคร. ให้บรรทมโดยเบื่องขาบน
แผ่นศิลาอันเป็นมงคลในสวนมะม่วง มอบให้หมู่เทพเจ้าในสวนคอย
อารักขาพระมหาสัตว์แล้วไปสู่วิวที่อยู่ของตน.

โภชียาลัย
มหาวิจฺจालย

อนึ่ง การอ่านพระราชนิพนธ์ภาษาอังกฤษควบคู่ไปด้วย บางครั้งอาจจะทำให้เข้าใจความหมายของคำได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นไปตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคยมีพระราชดำรัสไว้^{๒๐๐} เช่น

อปสฺสนฺตีรี *apassantiram* means : not a glimpse of the coast.

อาหุเห *ahuhe* means : acting with perseverance.

นิสम्म วุตฺตํ โลกสฺส *nisamma vattam lokassa* mean : we have reflected upon i.e. thought out, the duties, i.e. the behaviour of the world.

วายมสฺส จ *vayamassa ca* mean : the Great Being exposes his view : we have reflected, i.e. we have seen the merits of perseverance.

^{๒๐๐} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระราชดำรัสเกี่ยวกับหนังสือพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก.” ความเป็นมาพระมหาชนก. (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, ๒๕๓๕). หน้า ๑๐๖-๑๑๑.

๔.๘ การใช้คำสละสลวย

ภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก มีลักษณะที่ไพเราะ ด้วยวิธีเล่นคำ การใช้คำคู่ และใช้คำที่สละสลวยมากกว่าภาษาทั่วไป จะสังเกตเห็นได้จากคำในข้อความต่อไปนี้

- ชาวนครพลเรือนอื่น ๆ เข้ามาสวมมิกัดดีด้วย
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘)
- การงานอันใด ยังไม่ถึงที่สุดด้วยความพยายาม การงานอันนั้นก็ไร้ผล
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๒)
- การทำความพยายามในฐานะอันไม่สมควรใด จนมาถึงความตายนั้นแลปรากฏขึ้น ความพยายามในฐานะอันไม่สมควรนั้น จะมีประโยชน์อะไร
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๓)
- ท่านใดถึงพร้อมด้วยความพยายามโดยธรรม ไม่จมลงในห้วงมหรณพซึ่งประมาณมิได้เห็นปานนี้ ด้วยกิจคือความเพียรของบุรุษ ท่านนั้นจงไปในสถานที่ ที่ใจของท่านยินดีนั้นเถิด
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๔)
- นับแต่อุปราชจนถึงคนรักษาข้างคนรักษาม้า และนับแต่คนรักษาม้าจนถึงอุปราช และโดยเฉพาะเหล่าอมาตย์ ล้วนจาริกในโมหภูมิทั้งนั้น...
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔๐)

จะเห็นได้ว่าการใช้คำ นครพลเรือน ให้ความรู้สึกรู้ว่าเป็นคำสละสลวยมากกว่าที่จะใช้คำธรรมดาที่เคยชินกันอยู่ทั่วไป คือ ประชาชนพลเมือง

การใช้คำคู่ในข้อความข้างต้นทำให้ภาษาสละสลวยและทำให้ภาษามีสีสันมากขึ้นกว่าธรรมดา มาก เช่นในคำว่า อันใด...อันนั้น อันไม่สมควรใด...อันไม่สมควรนั้น ท่านใด...ท่านนั้น นับแต่...(ระดับสูง)...จนถึง...(ระดับต่ำ) และนับแต่...(ระดับต่ำ)...จนถึง...(ระดับสูง)

๕. ศิลปะการใช้โวหาร

ศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ หรือโวหารลักษณะ เป็นวรรณศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ โดยตลอดทั้งเรื่อง ช่วยให้เกิดความไพเราะ ก่อให้เกิดจินตนาการ และทำให้สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ ชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โวหารภาพพจน์ที่พบมากในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก มีดังต่อไปนี้

๕.๑ โวหารอุปมา (Simile)

โวหารอุปมาเป็นโวหารความเปรียบที่ช่วยให้เกิดภาพที่มีความชัดเจนและเสริมสร้างจินตนาการ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ประสูติพระโอรส มีวรรณะดังทอง.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๘)

- น้ำโดยรอบมีสีแดงเหมือนโลหิต
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- พระมหาสัตว์เป็นไปอยู่ในคลื่นซึ่งมีสีแดงแกมฉวี เหมือนท่อนต้นกล้วยทอง
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- นางจึงอุ้มพระมหาสัตว์ขึ้นคุดคนยกกำดอกไม้ ใช้แขนทั้งสองประคองให้นอนแนบทรงพาหะไปในอากาศ เหมือนคนอุ้มลูกรักฉะนั้น
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๖)
- มะม่วงอีกต้นหนึ่งตั้งอยู่คงาม คุจภูเขามีพรรณดั่งแก้วมณี.
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๒๔)
- ทรงดำริว่า : “ต้นนี้มีวรรณะสดเขียวตั้งอยู่แล้ว เพราะไม่มีผล แต่ต้นนี้ถูกหัก โคนลงเพราะมีผล. แม้ราชสมบัติก็เช่นกัน ต้นไม้มีผล บรรพชาเช่นกับต้นไม้หาผลมิได้. กัษย่อมมีแก่ผู้มีความกังวล ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่มีความกังวล. ก็ราชกิจไม่เป็นเหมือนต้นไม้มีผล จักเป็นเหมือนต้นไม้หาผลมิได้.”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๒๔)

ข้อความที่เป็นเนื้อความหลัก (อุปมา) และข้อความที่ถูกลำมาเป็นตัวเปรียบเทียบ (อุปมา) มักจะมีความสัมพันธ์และมีลักษณะร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง จากตัวอย่างข้างต้นวิเคราะห์ได้ดังนี้

อุปมา	อุปมา
- ผิวเหลือง	- เหมือนทอง
- น้ำสีแดง	- เหมือนโลหิต
- สีคลื่น	- เหมือนแก้วมณี
- พระมหาสัตว์	- เหมือนต้นกล้วยทอง
- ลักษณะการอุ้ม	- คุดคนยกกำดอกไม้
- ลักษณะการประคอง	- เหมือนคนอุ้มลูกรัก
- ลักษณะตั้งอยู่อย่างสวยงาม	- คุจภูเขามีพรรณดั่งแก้วมณี
- ราชสมบัติ	- เหมือนต้นไม้มีผล
- การบรรพชา	- เหมือนต้นไม้ที่ไร้ผล

๕.๒ โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor)

โวหารอุปลักษณ์ เป็นสำนวนที่ทำให้ผู้อ่านต้องใช้ความคิดว่าถ้อยคำดังกล่าวที่แท้จริงหมายถึงสิ่งใด นับเป็นข้อความที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างของโวหารประเภทนี้ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก เช่น

- “บางครั้งก็รู้สึกเหมือนเหยียบพื้นทะเลได้คล้าย ๆ ไกลถึงฝั่ง ดังเช่นบุคคลที่หกในจำพวกเจ็ดบุคคล (ในอุทกุปมสูตรที่ ๕). แต่ที่แท้เป็นปูทะเลยักษ์.”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๓๖)

- ความสิ้นหาของพระอริราชชนนกราชต่อพระอนุชาทันทานคำอาบพิษอันชากข้าไม่ได้ (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔)
- “ลูกรักแม่ไม่ได้มามีมือเปล่า...” (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๔๖)

จากข้อความข้างต้น คำว่า **ปุทะเลยักษ์** เป็นอุปลักษณะ ที่ผู้อ่านต้องอุปมานเอาเองจากข้อความแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจได้ว่า หมายถึง พระบุญญาธิการ คำว่า **คำอาบพิษ** ผู้อ่านย่อมคาดเดาได้ว่า น่าจะต้องหมายถึงคำพูดที่ดูผิวเผินเหมือนจะเป็นคำพูดที่ดีแต่แท้ที่จริงกลับอาบด้วยยาพิษ **ไม่ได้มามีมือเปล่า** เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า หมายถึงมีทรัพย์สิ้นเงินทองติดตัวมาด้วย

๕.๓ โวหารบุคลาธิษฐาน (Personification)

โวหารบุคลาธิษฐาน เป็นศิลปะการใช้ภาษาที่ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ให้ดูประหนึ่งว่าเป็นที่มีบุคลิภาพเหมือนสิ่งที่มีชีวิต ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ เช่น

- ผู้ใคร่รู้แจ้งการงานนี้ว่า แม้ทำความเพียรก็ไม่อาจสำเร็จได้ ไม่ลุล่วงไปได้จริง ๆ ทีเดียว ดังนี้ ไม่น่าช่างดูร้ายและช่างตกมัน เป็นต้น ออกไปเสีย ชื่อว่าไม่รักษาชีวิตของตน (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๗)
- ทรงปลอมพระองค์ด้วยภูษาเก่าเศร้าหมอง (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔)
- เรือแล่นด้วยกำลังคลื่นที่ร้ายกาจ ไม่อาจทรงตัวอยู่ได้ (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)

โวหารบุคลาธิษฐานจากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ใช้คำว่า **ช่างดูร้ายและช่างตกมัน** เป็นความเปรียบที่นำเอาอารมณ์ความรู้สึกของคนอื่นได้แก่ โทสะ คือความโกรธ และโมหะ คือความหลงเมาแล้ว อันเป็นเรื่องนามธรรม มากล่าวเสียใหม่ให้เป็น ช่างดูร้ายและช่างตกมัน เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความดูร้าย น่ากลัวของคนที่ตั้งอกอยู่ภายใต้อารมณ์ดังกล่าว **ภูษาเก่าเศร้าหมอง** แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกของคนผู้สวมใส่เสื้อผ้านั้น ในที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำเอาอารมณ์ของคนไปใส่ไว้ให้แก่เสื้อผ้า คำว่า **คลื่นที่ร้ายกาจ** ก็เป็นการนำเอาอารมณ์ของคนไปให้แก่ธรรมชาติซึ่งมิได้มีชีวิตจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกัน คนร้ายกาจมีลักษณะและโทษอย่างไร คลื่นร้ายกาจก็มีลักษณะดุจเดียวกันอย่างนั้น

๕.๔ โวหารอธิพจน์ (Hyperbole)

โวหารอธิพจน์ เป็นการพรรณนาที่เห็นได้ชัดว่ากล่าวมากเกินไปที่จะเป็นจริงได้ แต่ทำให้ได้รสชาติของภาษามีได้ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการกล่าวโกหก ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” มีโวหารอธิพจน์อยู่หลายแห่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในอดีตกาลอันพันคนนาวิสัยครั้งหนึ่ง Once upon an uncountable time past (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑)
- ด้วยอาณภาพแห่งพระโอรสของพระองค์ ในกาลที่พระเทวีจะเสด็จขึ้นเกวียน แผ่นดินได้นูนพองขึ้นตั้งจดท้ายเกวียน (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๒๓)
- บุคคลเมื่อกระทำความเพียร แม้จะตายก็ชื่อว่า ไม่เป็นหนี้ในระหว่างหมู่ญาติ เทวดา และบิดามารดา อนึ่ง บุคคลเมื่อทำกิจอย่างลูกผู้ชาย ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๕)
- พระมหาสัตว์ทรงว่ายข้ามมหาสมุทรอยู่เจ็ดวัน เหมือนว่ายข้ามวันเดียว (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๕๘)
- เมื่อที่มหาอุราชกุมารทรงเจริญวัย พระราชทานอุปราชภิเษก แล้วทรงครองราชสมบัติอยู่เจ็ดพันปี (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๑๓)
- ไพร่พลของพระอริราชชนกถูกทหารของพระโปลชนกตะลุยหั่นแหลก และพระองค์เองต้องเสียดพระชนม์ชีพในทีรบ (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔)
- ผลนั้นมึรสหวานเหลือเกิน.... มะม่วงนั้นพองตั้งอยู่ที่ปลายพระชีวหาของพระมหาสัตว์ปรากฏดุจโอชารสทิพย์. (พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๒๑)

รสชาติของภาษาเกิดจากโวหารอธิพจน์ไม่น้อย เช่นคำว่า อดีตกาลอันพันคนนาวิสัยครั้งหนึ่ง ทำให้เกิดความรู้สึกว่านานเหลือเกินจนไม่รู้ว่าจะนานเท่าไร แผ่นดินได้นูนพองขึ้นตั้งจดท้ายเกวียน เป็นลักษณะของอธิธิปาฏิหาริย์แต่แสดงให้เห็นถึงกำลังใจของคนว่าสามารถทำให้งานหนักกลับผ่อนคลายเบาบางลงได้ เมื่อกระทำความเพียร แม้จะตายก็ชื่อว่า ไม่เป็นหนี้ในระหว่างหมู่ญาติ เทวดา และบิดามารดา แสดงให้เห็นความเพียรพยายามของคนที่ตั้งใจจริง แม้ไม่เห็นประโยชน์ในชาตินี้ ก็ยังคงคาดหวังว่าจะไม่เป็นหนี้ใคร ๆ เมื่อตายไปแล้ว ว่ายข้ามมหาสมุทรอยู่เจ็ดวัน เหมือนว่ายข้ามวันเดียว แสดงถึงความเข้มแข็งของพลังใจของคนที่ตั้งพร้อมด้วยความเพียร ทรงครองราชสมบัติอยู่เจ็ดพันปี แสดงให้เห็นว่า ทรงครองราชย์นานมากเท่านั้นมิได้มุ่งหมายว่าจะให้ใครเชื่อตามจำนวนปีที่แท้จริง ตะลุยหั่นแหลก ผู้อ่านย่อมมองเห็นภาพที่แท้จริงได้ว่าเกิดความพ่ายแพ้ย่อยยับเพียงใด คงไม่มีใครนึกถึงความจริงว่าทหารถูกหั่นเป็นชิ้นแหลกละเอียด หวานเหลือเกินดุจโอชารสทิพย์ แสดงถึงความหวานอร่อยวิเศษที่ไม่เหมือนมะม่วงทั่วไป จึงต้องให้แปลกกว่าที่จะเปรียบเทียบกับสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่ในโลกมนุษย์ ดังนั้นคงไม่มีอะไรจะดีไปกว่าการเปรียบเทียบว่าหวานเหมือนรสทิพย์ซึ่งก็ไม่มีใครรู้ว่าหวานอย่างไร

๕.๕ โวหารสาธก (Allusion)

โวหารสาธกเป็นศิลปะการใช้เรื่องราว นิทาน หรือเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งมาประกอบจะทำให้สามารถเข้าใจเหตุการณ์ ในท้องเรื่อง ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- “... นับแต่คราวลงเรือมุ่งสู่สุวรรณภูมินั้น ก่อนคลื่นยักษ์มากระหน่ำนาวาเราได้ยินพาดิษชาวสุวรรณภูมิพูดกัน เป็นภาษาสุวรรณภูมิว่า : “โนนปุทะเลย์กัษสูกับปลาและเต่า.” และว่าผู้ใดเหยียบปูนั้นได้ จะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ หากมีความเพียรแท้.”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๓๖)

การนำเอานิทานที่เคยได้อ่านได้ฟังกันมาแล้ว มาเล่าเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในท้องเรื่อง เป็นศิลปะการเล่าที่ช่วยสร้างภาพในจินตนาการให้เกิดแก่ผู้อ่านได้ไม่น้อยเพราะเป็นการเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมซึ่งมีอยู่แล้ว เข้ากับเรื่องใหม่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนิทานของชาวสุวรรณภูมิเรื่อง ปุทะเลย์กัษสูกับปลาและเต่า ซึ่งนำมาเป็นนิทานเปรียบเทียบถึงความเพียรพยายามของพระมหาชนกที่เมื่อถึงที่สุด ย่อมจะบรรลุผลเพราะมีบุญญาธิการคือผลแห่งความเพียรมาช่วยมิให้จมน้ำเป็นภิกษุอาหารของสัตว์ทะเลเหมือนผู้อื่น

พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ภาคภาษาอังกฤษ : Mahajanaka

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก (Mahajanaka) ภาคภาษาอังกฤษ ขึ้นก่อนภาคภาษาไทย เมื่อได้เปรียบเทียบพระราชนิพนธ์ทั้งสองภาคโดยตลอดแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเนื้อความตรงกัน โดยตลอด แม้ลักษณะของการเรียบเรียงสำนวนโวหาร ตลอดจนการเรียบเรียงประโยคก็มีโครงสร้างส่วนใหญ่ตรงกัน ตั้งแต่หน้าแรกจนกระทั่งถึงหน้าสุดท้าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ภาษาก่อนเปิดเรื่อง

ในอดีตกาลอันพันคนนาวิสัยครั้งหนึ่ง พระราชาพระนามว่า มหาชนก ครองราชสมบัติอยู่ในกรุงมิตีลาแคว้นวิเทหะ. พระเจ้ามหาชนกนั้น มีพระราชโอรสสองพระองค์ พระนามว่าอริทฐชนก และโปลชนก. พระราชาพระราชทานตำแหน่งอุปราชแก่องค์พี่ และตำแหน่งเสนาบดีแก่องค์น้อง. กาลต่อมาพระมหาชนกราชสวรรคต. พระอริทฐชนกได้ครองราชสมบัติ และทรงตั้งพระโปลชนกเป็นอุปราช.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑)

Once upon an uncomputable time past, there was a king bearing the name of Mahajanaka who reigned in the city of Mithila in the land of Videha. King Mahajanaka had two sons named respectively Aritthajanaka and Polajanaka. The elder son was invested by the King as Viceroy, and the younger one, Chief Minister. In the course of time, the King passed away to Heaven. Prince Aritthajanaka acceded to the throne and invested his brother as Viceroy.

(Majanaka, p.1)

๒. ภาษาตอนดำเนินเรื่อง

สำนวนของทั้งสองภาษาได้รับชาติ ชวนให้ติดตามอ่าน โดยเฉพาะการใช้คำและสำนวนภาษาอังกฤษที่ไพบเราะแตกต่างไปจากภาษาไทย ดังตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบในข้อความต่อไปนี้

- ไพร่พลของพระอริกฐชนกถูกทหารของพระโปลชนกตะลุมหันแหลก
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๑๔)
- In the battle that ensued, Prince Polajanaka’s soldiers **made mince meat** of Aritthajanaka’s and killed him.

(The story of MAHAJANAKA, p. 15)

- สัตว์ที่เกิดในพระครรภ์ของพระเทวีมีบุญมาก
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๒๐)
- The Being in the royal womb has a great destiny .
(The story of MAHAJANAKA, p.20)
- ทิศาปาโมกข์ มาณพประมาณห้าร้อยคนแวดล้อม...
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๐)
- A master of philosophy, accompanied by about five hundred disciples.
(The story of MAHAJANAKA, p. 30)
- ความที่พระองค์มีพระกำลังมาก และด้วยความที่ เป็นผู้เข้มงวดเพราะมานะ โดยที่พระองค์เกิดในตระกูลกษัตริย์ที่ไม่เจือปน
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๘-๓๙)

- He was physically quite strong and of a rather strict disposition resulting from a subconscious inborn pride of being of pure royal blood.

(The story of MAHAJANAKA, p. 40)

- ฟุ้งมหาสมุทรลึกจนประมาณไม่ได้ ย่อมไม่ปรากฏแก่ท่าน. ความพยายามอย่างลูกผู้ชายของท่านก็เปล่าประโยชน์ ท่านไม่ทันถึงฝั่งก็จจตาย
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๕)

- The coast of the unfathomable ocean is assuredly not visible to you. Your heroic efforts are thus of no avail ; you will be dead before you reach the shores.

(The story of MAHAJANAKA, p. 76)

- “บุคคลเมื่อกระทำความเพียร แม้จะตายก็ชื่อว่าไม่เป็นหนี้ในระหว่างหมู่ญาติ เทวดาและบิดามารดา อนึ่ง บุคคลเมื่อทำกิจอย่างลูกผู้ชาย ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง”
(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๓๕)

การใช้สำนวนภาษาที่มีความแตกต่างกันเท่าที่สังเกตเห็นได้มีไม่มากนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- “Any individual who practises perseverance, even in the face of death, will not be in any debt to relatives or gods or father or mother. Furthermore, any individual who does his duty like a man, will enjoy Ultimate Peace in the future.”

(The story of MAHAJANAKA, p.80)

ภาคภาษาไทย - บุคคลเมื่อทำกิจอย่างถูกผู้ชาย

ภาคภาษาอังกฤษ - any individual who does his duty like a man

ภาคภาษาไทย - ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง

ภาคภาษาอังกฤษ - will enjoy Ultimate Peace in the future.

จากตัวอย่างคำว่า **ถูกผู้ชาย** ซึ่งเป็นคำนิยมแบบไทย ทรงใช้ภาษาอังกฤษว่า like a man ซึ่งเป็นข้อความธรรมดา แต่ในคำว่า **ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง** ซึ่งเป็นข้อความธรรมดา ทรงใช้ว่า Ultimate Peace in the future ซึ่งหมายถึงความสุขอันเป็นที่สุด จะเห็นได้ถึงรสชาติภาษาที่แตกต่างกัน

“การงานอันใด ยังไม่ถึงที่สุดด้วยความพยายาม การงานอันนั้นก็ไร้ผล มีความลำบากเกิดขึ้น. การทำความพยายามในฐานะอันไม่สมควรใด จนความตายปรากฏขึ้น ความพยายามในฐานะอันไม่สมควรนั้นจะมีประโยชน์อะไร.”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๒)

“Any enterprise that is not achieved through perseverance, is fruitless; obstacles will occur. When any enterprise undertaken with such misdirected effort results in Death showing his face, what is the use of such enterprise and misdirected effort ?”

(The story of MAHAJANAKA, p.84)

ภาคภาษาไทย - การงานอันใด

ภาคภาษาอังกฤษ - Any enterprise

คำว่า งาน เป็นข้อความธรรมดาหมายถึงสิ่งที่ต้องทำทั่ว ๆ ไป แต่คำว่า enterprise หมายถึงการลงทุนทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีน้ำหนักควรค่าแก่ความเพียรพยายามให้ประสบความสำเร็จให้จงได้

“ดูก่อนเทวดา ผู้ใคร่รู้ว่าการทำงานที่ทำจะไม่ลู่ลวงไปได้จริงๆ ชื่อว่าไม่รักษาชีวิตของตน ถ้าผู้นั้นละความเพียรในฐานะเช่นนั้นเสีย ก็จะพึงรู้ผลแห่งความเกียจคร้าน. ดูก่อนเทวดา คนบางพวกในโลกนี้เห็นผลแห่งความประสงค์ของตนจึงประกอบการงานทั้งหลาย การงานเหล่านี้จะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม.

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” หน้า ๘๖)

“Hark, O Goddess! Anyone who knows for sure that his activities will not meet with success, can be deemed to be doomed; if that one desists from perseverance in that way, he will surely receive the consequence of his indolence.

(The story of MAHAJANAKA, p.89)

ภาคภาษาไทย - *ดูก่อนเทวดา*

ภาคภาษาอังกฤษ - *Hark, O Goddess!*

คำปฏิสันถาร ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า addressing พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้คำที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของภาษา

“.....สิ่งที่มีได้คิดไว้ จะมีก็ได้ สิ่งที่มีคิดไว้ จะพินาศไปก็ได้ โภคะทั้งหลายของหญิงก็ตาม ของชายก็ตาม มิได้สำเร็จด้วยเพียงคิดเท่านั้น.....”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๑๓)

“.....Things that we do not plan may well happen. Things that we do plan may well meet with disaster. Wealth will not come to anybody by just dreaming about it.”

(The story of MAHAJANAKA, p.115)

ภาคภาษาไทย - *โภคะทั้งหลายของหญิงก็ตาม ของชายก็ตาม มิได้สำเร็จด้วยเพียงคิดเท่านั้น*

ภาคภาษาอังกฤษ - *Wealth will not come to anybody by just dreaming about it*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำว่า “โภคะ” เป็นคำศัพท์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระบรมหาราชวังใช้คำว่า Wealth ช่วยให้เข้าใจคำภาษาไทยได้ง่ายขึ้น

๓. ภาษาตอนปิดเรื่อง

นับแต่อุปราชจนถึงคนรักษาช้างคนรักษาม้า และนับตั้งแต่คนรักษาม้าจนถึงอุปราช และโดยเฉพาะเหล่าอมาตย์ ล้วนจาริกในโมหภูมิทั้งนั้น พวกนี้ขาดทั้งความรู้วิชาการทั้งความรู้ทั่วไป คือความสำนึกธรรมดา : พวกนี้ไม่รู้แม้แต่ประโยชน์ส่วนตน. พวกนี้ชอบผลมะม่วง แต่ก็ทำลายต้นมะม่วง.” พรหมณ์มหาศาลเห็นพ้องกับพระราชดำริ และกล่าวว่า : “พระราชผู้เป็นบัณฑิต ข้าพระองค์ยังมีศิษย์ที่ดีไว้ใจได้ และจะประดิษฐาน “ปุทะเลียมหาวิชาลัย” ได้แน่นอน. มิถิลา ยังไม่สิ้นคนดี !”

(พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหากษัตริย์” หน้า ๑๔๐)

From the Viceroy down to the elephant mahouts and the horse handlers, and up from the horse handlers to the Viceroy, and especially the courtiers are all ignorant. They lack not only technical knowledge but also common knowledge, i.e. common sense : they do not even know what is good for them. They like mangoes, but they destroy the good mango tree.” The Brahmin supported the idea; he said : “Wise King, you do not have to worry ; I still have some good dependable disciples and the Pudalay Mahavijalaya will be established. Mithila is not yet at a loss for good people !”

(Majanaka, p.141)

จากข้อความตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าสำนวนภาษาและเนื้อหาสาระของพระราชนิพนธ์ทั้งสองภาษา ตลอดจนโครงสร้างของการเรียบเรียงคำและประโยค ส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอยู่เห็นได้ชัด และมีรสชาตความไพเราะที่แตกต่างกันไป

สรุป พระอัจฉริยภาพด้านภาษาและวรรณศิลป์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงได้รับการยอมรับทั่วโลกในฐานะเป็นพระมหากษัตริย์นักปราชญ์ผู้มีพระปรีชาสามารถทุกด้าน เฉพาะด้านภาษาและวรรณกรรมนั้น ผลการวิจัยพบว่า พระองค์ทรงไว้ซึ่งพระราชอัจฉริยภาพ พระปรีชาสามารถ และพระมหากษัตริย์คุณต่อภาษาและวรรณกรรมอย่างยิ่ง สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย และการใช้ภาษาไทย จนเป็นแรงบันดาลใจให้เกิด “วันภาษาไทยแห่งชาติ” และการทำกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาไทย ขึ้นในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ของทุกปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิชาภาษาไทย ที่สำคัญมากคือ การที่พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะให้มีหนังสือประเภทสารานุกรมภาษาไทยบรรจุสรรพวิทยาการครบทุกด้านสำหรับเยาวชนแต่ละรุ่น สามารถศึกษาค้นคว้าได้โดยสะดวก พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชวินิจฉัย และหลักการให้คณะผู้ทรงคุณวุฒิไปดำเนินการตามพระราชประสงค์ จึงเกิดหนังสือ “สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชนฯ” ที่ทรงไว้ซึ่งคุณค่าสูงยิ่ง

๓. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถทางการใช้ภาษา พระองค์ทรงเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและสละสลวย นอกจากนั้นยังทรงสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างมีคุณภาพอีกหลายภาษาทั้งภาษาตะวันออกและภาษาตะวันตก ส่วนที่สำคัญมากคือภาษาอังกฤษ จะเห็นได้จากทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกชาดกเป็นภาษาอังกฤษ ก่อนที่จะทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาไทย และทรงแปลหนังสือภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยมากกว่าสิบเรื่อง เพลงพระราชนิพนธ์ซึ่งมีประมาณ ๕๐ เพลงนั้น แม้ส่วนใหญ่พระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์แต่ทำนองเพลงซึ่ง โลกยอมรับในฐานะที่ทรงเป็น “คีตกวี” แต่มีบางเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เนื้อเพลงเป็นภาษาอังกฤษ ล้วนเป็นพระราชนิพนธ์ “คีตวรรณกรรม” ที่น่าสนใจ

๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถในการทรงพระราชนิพนธ์หนังสือไทย บทพระราชนิพนธ์ที่สำคัญและงดงามอย่างยิ่งในทุก ๆ ด้าน คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ซึ่งมีการขยายออกเป็นหลายแบบ (version) นอกจากนั้นมีหนังสือพระราชนิพนธ์แปลอีกสองเรื่อง คือ “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” และเรื่อง “ติโต” หนังสือดังกล่าวล้วนเรียบพร้อมด้วยสำริดละ อรรถรส และสุนทรียรสอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังมีหนังสือพระราชนิพนธ์ที่น่าสนใจอีกหลายเรื่อง เช่น เรื่อง “ฝันร้ายที่ไม่จำเป็นต้องเป็นจริง” เป็นต้น

๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาคณิตกรณ์ นอกจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เครื่องคณิตกรณ์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ในการทรงพระอักษรแล้ว เรื่องที่น่าชื่นชมอย่างยิ่งก็คือทรงใช้เครื่องคณิตกรณ์ในการออกแบบตัวอักษรภาษาไทย และตัวอักษรภาษาอินเดียโบราณ คือ อักษรเทวนาครี หลักฐานสำคัญที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถทางด้านนี้คือการที่พระองค์ทรง “ปรุง” บัตรอวยพรปีใหม่ ด้วยเครื่องคณิตกรณ์เพื่อพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยอย่างต่อเนื่องมาหลายปี

จากบทสรุปดังกล่าวจึงเห็น ได้อย่างชัดเจนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระปรีชาสามารถทางด้านอักษรศาสตร์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณศิลป์อย่างลึกซึ้งหัตถ์จรรยา นับเป็นพระราชอัจฉริยภาพที่โดดเด่นปราศจากผู้เสมอเหมือนแห่งองค์เอกอัครศิลปินทางภาษา และมหाराชนักพัฒนาพระองค์นี้โดยแท้

บรรณานุกรม

- “ในหลวงกับการดนตรี” **เครือข่ายกาญจนาภิเษก**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : kanchanapisek.or.th/(5 December 2001).
- “พระปรีชาสามารถในภาษาประดิษฐ์”. **พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา วรรณกรรม และห้องสมุด**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๕.
- “พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th>. (1 December 2001).
- “พระราชอัจฉริยภาพทางด้านดนตรี”. **เครือข่ายกาญจนาภิเษก**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (5 December 2001).
- “หลักการเขียนเรื่องในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรับปรุงเมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๗ โดยคณะกรรมการฝ่ายภาษา.” **โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/(17 Dec. 2001).
- “อันเนื่องมาจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ.” **เพ็ญพระพิริยะเก็นจะรำพัน**. สำนักพิมพ์ประกายพริก, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๑.
- กรมศิลปากร. “พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา.” **พระมหากษัตริย์คุณต่อภาษา วรรณกรรม และห้องสมุด**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๕.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร** (เนื่องในวันสื่อสารแห่งชาติ ๔ สิงหาคม ๒๕๓๐). กรุงเทพฯ : วิสคอมเซ็นเตอร์, ๒๕๓๐.
- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. “วันภาษาไทยแห่งชาติ พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช.” **พระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านภาษาและวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๓.
- ขวัญแก้ว วัชโรทัย. **บทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ และติโต**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanapisek.org.th/> (17 December 2001).
- ครรชิต มาลัยวงศ์. “ในหลวงกับคอมพิวเตอร์” **พระร่มเกล้าของชาวไทย**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๕.
- โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “ในหลวงกับคอมพิวเตอร์.” **พระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec.2001).
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์. **บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำริเรื่องปัญหาการใช้คำไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬานุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. **สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๒๖.
- เฉลิมวิสต์. “ไทยคมกับการศึกษาได้เริ่มพระบารมี.” ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๗.
- ทวีสันต์ ตดาวัลย์, ม.ล. “พร้อมพระปรีชาญาณด้านภาษา.” **เพ็ญพระพิริยะเก็นจะรำพัน**. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐.
- เทอริ เฮนรี (Teri Hemry). อ้างถึงใน **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ทรงแปล. ติโต**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๗.

ธานินทร์ กรีชัยเชียร. พระมหากษัตริย์ไทยในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ, ๒๕๒๐.

นิคม มุสิกคามะ และคนอื่นๆ. การวัฒนธรรมศึกษา-กระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มปท., ๒๕๓๘.

เนสฟิลด์, เจ. ซี. อ้างถึงใน เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ้า, ๒๕๔๐.

เปลื้อง ณ นคร. ประวัติวรรณคดีไทยฉบับนักศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๕.

_____. ภาษาวรรณนา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ้า, ๒๕๔๐.

พระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภาษาและวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๓.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “พระราชดำรัส ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

_____. “พระราชดำรัส ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๒.” โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

_____. กระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก.” กรุงเทพฯ : ศรีอยุธยา, ๒๕๓๕.

_____. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๖.

_____. พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน ภาพสีตลอดเล่ม. (Cartoon Version in full-colour). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๓.

_____. พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๒.

_____. พระมหาชนก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๐.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระชนลคำหลวง. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๒๕.

มณีรัตน์ บุณนาค, ท่านผู้หญิง. “พระอัจฉริยภาพทางภาษาและหนังสือ” สารานุกรมไทยฉบับกาญจนาภิเษก. กรุงเทพฯ : สำนักงานกลาง หอรัษฎาพิพัฒน์ฯ, ม.ป.ป.

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว: พระราชอัจฉริยภาพทางภาษาที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ.” กรุงเทพฯ : เอกสารสำเนา, ๒๕๓๕.

แม่นมาศ ชวลิต. “สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.” เพ็ญพิริยะเกษจะรำพัน. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๓๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

_____. หลักเกณฑ์การเขียนทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๖.

รุ่งวิทย์ สุวรรณอกิชน. “พระมหาชนก (ฉบับแปลและย่อจากพระไตรปิฎก)” ความเป็นมาพระมหาชนก. กรุงเทพฯ : ศรีอยุธยา, ๒๕๓๕.

วิภา กงกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๓.

ศุภชัย ตั้งวงศ์ศานต์. ในหลวงกับงานพระไตรปิฎกฉบับ คอมพิวเตอร์. เอกสารสำเนา.

สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. “ตัวอย่างอักษรเทวนาครี” ครุภาษาไทยของแผ่นดิน. นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๒.

สมศักดิ์ วิราพร, บรรณาธิการ. สรรพศิลป์ปาสตราธิราช. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยฯ. **เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน**. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. “พระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี.” **เครือข่ายกาญจนาภิเษก** โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

สุกรี เจริญสุข. “พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านดนตรี.” **เครือข่ายกาญจนาภิเษก** โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.kanchanapisek.or.th/ (17 Dec. 2001).

สุชาติ พงษ์พานิช. “มหาราชผู้ทรงเป็นครูภาษาไทยของแผ่นดิน.” **ครูภาษาไทยของแผ่นดิน**. นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๒.

हरิน หงสกุล, พลอากาศเอก. “ตามรอยพระยุคลบาท ด้วยเอกราชทางภาษา.” **เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน**. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐.

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **อนุสาร อ.ส.ท.** ธันวาคม ๒๕๓๑.

อภัย จันทวิมล. “เกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านอักษรศาสตร์.” **เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน**. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือฯ, ๒๕๓๐.

ออฟฟิศ เทคโนโลยี. **ในหลวงกับงานไอที**. ธันวาคม ๒๕๓๗.

อานันท์ ปันยารชุน. “ปาฐกถาเนื่องในงานเริ่มจัดจำหน่ายพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ฉบับปกอ่อน ณ ห้องพินาแมน โรงแรมริเจนท์ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๐.” **จุลสาร พระราชดำรัสเรื่อง พระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก”**

เอกสารเผยแพร่สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ: งานฉลองครบรอบ ๓๐ ปี. **โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. มปท., มปป.

Anna Leonnowens. **Siamese Harem Life**. London, 1952.

Chamnan Rodhetbhai. **Role of Monarchy in Thai Political and Social Development with Special Reference to King Bhumibol Adulyadej**. Doctoral Thesis, Jawaharlal Nehru University, 1990.

Collins Cobuild. **Essential English Dictionary**. London : Harper Collins, 1994.

Fred W. Riggs. **Thailand: The Modernization of a Bureaucratic Polity**. Honolulu, 1967.

John Bowring. **The Kingdom or People of Siam**. London, 1857.

Likhit Hoontrakul. **The Historical Record of the Siamese-Chinese Relations**. (Bangkok, 1951).

Stevenson, William, **A Man Called Intrepid. The Secret War 1939-1945**, The International Bestseller. London : Sphere Books Limited. 1978.

Udayanin and Smith. **Public Service in Thailand**. n.p., n.d..

Visionary Monarch. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://www.kanchanapisek.org.th/> (19 November 2001).

Weekley, Ernest and Anne Scott. **New Gem Dictionary**. London : Collins Clear –Type Press, 1961. <http://www.npru.ac.th/king/research/index.php>

ฝากไว้ในแผ่นดิน*

รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย

เรื่องที่กระทบใจอย่างรุนแรงมักจะลืมได้ยาก หลายเรื่องไม่อาจลืมได้เลยชั่วชีวิต และบางเรื่องกลายเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ ดังจะได้นำบางเรื่องมาบอกเล่าเพื่อฝากไว้ในหัวใจ และให้อยู่ยั่งยืนต่อไปบนผืนแผ่นดินไทยชั่ววันรันดร์

แรงบันดาลใจ

เรื่องแรกที่กระทบใจผู้เขียน และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่สุดในชีวิตเกิดขึ้นเมื่อครั้งไปศึกษาต่อในต่างประเทศเมื่อกว่าสี่สิบปีมาแล้ว นับเป็นเรื่องจริงที่ผู้เขียนปรารถนาจะเล่าให้คนไทยทั้งชาติได้รับรู้ด้วย

ครั้งนั้นผู้เขียนกำลังอยู่ในระหว่างการเตรียมการเลือกหัวข้อที่จะทำวิทยานิพนธ์ วันหนึ่งเพื่อนชาวต่างชาติมาเยี่ยมที่ห้องพัก และบังเอิญเห็นหนังสือพิมพ์ **The Far Eastern Economic Review** ฉบับหนึ่งออกเมื่อวันที่ 13 January 1986 วางอยู่บนโต๊ะทำงานของผู้เขียน ที่หน้าปกของนิตยสารดังกล่าวเป็นพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกำลังทรงงาน ในขณะที่พระพักตร์มันยิ้มด้วยพระเสโท แถมยังมีพระเสโทหยดหนึ่งย้อยอยู่ที่ปลายพระนาสิกของพระองค์อีกด้วย ช่างๆ พระบรมฉายาลักษณ์มีข้อความบรรยายว่า **King Bhumibol, the Working Monarch.**

* พิมพ์ครั้งแรกใช้ชื่อเรื่องว่า “เรื่องที่มีคนไม่รู้” ในวารสาร **เฟื่องฟ้า** ฉบับปีที่ ๑๗ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๑

ฝากไว้ในแผ่นดิน

เพื่อนชาวต่างประเทศผู้นั้นหยิบหนังสือดังกล่าวมาดูด้วยความสนใจ แล้วส่งภาษากามผู้เขียนเสียงดังลั่นว่า “เฮ้! มิสเตอร์ชานาญ นี่เป็นกษัตริย์ของประเทศสยามหรือ ?”

ผู้เขียนรีบส่งภาษาตอบรับอย่างหนักแน่นด้วยความจงรักภักดีและศรัทธาอย่างท่วมท้น เพื่อนผู้ไม่ค่อยรู้เรื่องเมืองไทยมากนักยังส่งภาษารัวคำถามต่อไปด้วยความสนใจว่า “ประเทศของยุโรปครองด้วยระบอบอะไร ราชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยกันแน่”

ผู้เขียนยึดอกขึ้นตอบด้วยความภาคภูมิใจอย่างเต็มที่ว่า “ประชาธิปไตยสี่เป็นประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนะ และทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญยังงี้เล่า” แหมช่างไม่รู้จักเมืองไทยเสียเลย นึกก่อนอยู่ในใจ

เพื่อนทำสีหน้างุนงงเต็มที่ หลังจากนั้นการสนทนาก็เป็นแบบปุจฉา-วิสัชนากันอีกยาวนาน สรุปความได้ว่าเพื่อนสงสัยว่ากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย ทำไมต้องทรงงานหนักด้วยเพื่อนยกตัวอย่างสถาบันกษัตริย์ของประเทศอื่นที่ทรงเป็นประมุขของประเทศเพียงอย่างเดียว บอกว่าไม่เห็นเป็นอย่างนี้เลย ก็ต้องอธิบายกันอย่างจริงจังว่า พระมหากษัตริย์ของไทยนั้นแม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยแล้วก็ตาม แต่ก็ทรงตราครุฑงานหนักเพื่อพสกนิกรของพระองค์มาโดยตลอด พระราชกรณียกิจของพระองค์เป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเทศทุกด้าน ทรงเป็นหลักของชาติและเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนไทยทั่วทั้งประเทศ

เหตุการณ์ครั้งนั้นเหมือนบุญบันดาล ผู้เขียนได้หัวเรื่องที่จะทำวิทยานิพนธ์โดยฉับพลันและไม่ลังเลใจ เพราะเกิดความต้องการที่จะให้ชาวโลกได้รับรู้ ได้เข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ไทยอย่างกว้างขวางและถ่องแท้ ผู้เขียนมีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่จะบอกว่าวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวคือ **Role of Monarchy in Thai Political and Social Development with Special Reference to King Bhumibol Adulyadej** ซึ่งถ้าแปลเป็นไทยก็คงจะได้ว่า พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาการเมืองและสังคมไทย โดยเน้นพิเศษด้านพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ผู้เขียนภูมิใจที่สุดที่มีโอกาสได้ทำผลงานวิจัยเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งทำให้ได้เผยแพร่พระเกียรติคุณขององค์พระประมุขที่คนไทยทั้งชาติเทิดทูนให้ชาวโลกได้รับรู้

หัวใจเป็นทาส

เรื่องกระทบใจที่สองเป็นเรื่องเศร้าสลด ตรงกันข้ามกับเรื่องแรกและเกิดขึ้นในบ้านเราเอง เมื่อครั้งไปศึกษาต่อในต่างประเทศคราวเดียวกับที่ได้เล่าแล้วข้างต้น เวลากลับมาเยี่ยมบ้าน คำถามหนึ่งที่มีมักจะได้อินจากปากของเพื่อนฝูง ญาติมิตร และผู้ใหญ่ก็คือ

“ไปเรียนเมืองนอก เป็นอย่างไรบ้าง? ยากไหม?”

ทุกครั้งผู้เขียนจะตอบด้วยความจริงใจว่า

“เดือนแรกๆ รู้สึกยากลำบากมาก เพราะฟังคำบรรยายภาษาอังกฤษไม่ค่อยรู้เรื่อง จดคำบรรยายก็ไม่ค่อยได้ ยิ่งเรียนแบบผู้ใหญ่ ต้องมีการอภิปรายและการสัมมนากันบ่อยๆ ยิ่งลำบากมากแต่พอเข้าภาคเรียนที่สองก็ค่อยยังชั่วขึ้น”

หลายครั้งผู้เขียนก็ขยายความต่อว่า

“นักเรียนไทยก็เป็นอย่างนี้กันทั้งนั้น ไม่ว่าจะไปเรียนระดับปริญญาตรี โท หรือเอก เพราะการเรียนภาษาอังกฤษแบบบ้านเรา ผู้เรียนมักจะขาดทักษะในการฟัง และการพูด พอไปเรียนต่อต่างประเทศ แรกๆ จึงประสบปัญหาทางด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก แต่พอเรียนๆ ไป ไม่ช้าก็เริ่มปรับตัวได้ ในที่สุดก็สามารถเรียนหนังสือได้ดี สื่อชาติอื่นได้ ส่วนใหญ่ก็ไปได้ไม่ลำบากนัก”

นึกไม่ถึงว่าคำตอบอย่างจริงใจและตรงไปตรงมาดังกล่าวของผู้เขียน จะทำให้ผู้ใหญ่คนหนึ่ง กล่าวข้อความอภัยออกมาด้วยสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงจริงจัง

“เสียชายนะ ถ้าเมืองไทยเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษสัก ๒๐-๓๐ ปี พวกเราคงจะเก่งภาษาอังกฤษมากกว่านี้ เวลาไปเรียนต่อต่างประเทศจะได้สบาย ไม่เกิดปัญหาเรื่องภาษาอังกฤษ”

เป็นความเห็นที่ผู้เขียนจะไม่มีวันลืมเลือนตลอดชั่วชีวิต

ผู้เขียนไม่นึกเลยจริงๆ ว่าความคิดอภัยเช่นนี้จะออกมาจากปากของผู้ใหญ่ที่ได้ชื่อว่ามีการศึกษาดี คำพูดเช่นนี้ทำให้ผู้เขียนซาบซึ้งคำกล่าวที่ว่า “ตัวเป็นไทย ใจเป็นทาส” มากยิ่งขึ้น

สมเด็จพระปิยมหาราช ทรงเลิกทาสมานานนับร้อยปี ทุกวันนี้ทาสทางกายหมดไปแล้วจากประเทศไทยแต่ทาสทางใจกลับทวีจำนวนมากขึ้น นำสังเวชนิกหนาที่ทาสไทยประเภทนี้ไม่ยอมปลดปล่อยตัวเอง

เพียงเพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ถึงกับยอมแลกด้วยศักดิ์ศรีของประเทศชาติด้วยการอยากเป็นทาสของฝรั่ง? อนิจจา... ลูกหลานไทยยุคโลกาภิวัตน์!

หัวใจไร้ตำนิค

เรื่องที่สามก็เศร้าอีกเหมือนกัน

ผู้เขียนเคยถามนักศึกษาว่า “ทราบไหมว่าภาษาไทยมีมานานกี่ปีแล้ว”

คำตอบเกือบทุกครั้งทำให้ผู้เขียนผิดหวังอย่างบอกไม่ถูก เพราะมักจะพากันตอบว่า

“ภาษาไทยมีมานานประมาณ ๓๐๐ กว่าปี”

ยิ่งคุย ยิ่งซักถามก็ทำให้ทราบว่ นักศึกษามีความรู้เรื่องชาติไทยน้อยมากจนน่าใจหาย คงไม่คิดที่จะกล่าวว่าเป็นความล้มเหลวของหลักสูตรการศึกษาของไทย เพราะทำให้อุชนไทยมีโอกาสได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติตนเองน้อยเต็มที

ในการเก็บข้อมูลเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์บทที่ ๑ ของเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทยจากผลงานวิจัย และตำราที่นักวิชาการชาวยุโรปและชาวอเมริกันเรียบเรียงไว้มากกว่า ๑๐ เล่ม ความจริงประการหนึ่งที่ได้มาจากหนังสือเหล่านั้น ก็คือชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ มีอารยธรรมเป็นของตนเอง และมีอายุของชาติไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ปี รุ่งราวคราวเดียวกับชาติเก่าแก่ที่สุดของเอเชีย ๒ ชาติ คือ จีน และอินเดีย

คนไทยปัจจุบันน้อยคนนักที่จะรู้ความจริงเหล่านี้ โดยเฉพาะความจริงที่ว่า ภาษาไทยมีมานานแล้ว ไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ ปี เพราะภาษาคือเครื่องหมายของความเป็นชาติ ถ้าไม่มีภาษาไทยแล้วจะรู้ว่าเป็นชนชาติไทยได้อย่างไร

อันที่จริงต้องบอกว่าคนไทยมีภาษาไทยมาพร้อมกับชนชาติไทย คือประมาณ ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว แต่เริ่มมีตัว “อักษร” ของไทยเราเองเมื่อ ๓๐๐ กว่าปีมานี้เอง คือตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ.๑๘๒๖ ก่อนหน้านั้นคนไทยก็เขียนหนังสือกันแล้ว แต่ใช้อักษรของมอญและของขอมเป็นส่วนใหญ่ พ่อขุนรามคำแหงฯ ทรงมีพระราชดำริว่า ไทยเป็นชาติสำคัญมีอารยธรรมของตนเองมานานช้า ทำไมจะต้องยืมอักษรของชาติอื่นมาใช้เขียนภาษาของตนเองให้เสียศักดิ์ศรี ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิด “ลายสือไทย” ขึ้นตั้งแต่นั้นมา

น่าเสียดายที่คนไทยยุคปัจจุบันมองข้ามความสำคัญของภาษาและตัวอักษรไทย นับวันจะมีเจตคติในทางลบเกี่ยวกับภาษาไทยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะกระแสค่านิยมตะวันตกรุนแรงและมีอิทธิพลเหนือหัวใจไทยมากยิ่งขึ้น โดยลำดับ ทำให้คนไทยเหล่านี้มิได้เกิดความภาคภูมิใจ ไม่เห็นคุณค่า ไม่รัก ไม่หวงแหน และไม่นิยมใช้ ผิดกับชาติอื่นที่ไม่มี “มรดกพิเศษ” ที่พวกเขา มักจะมองประเทศไทยด้วยความรู้สึกอิจฉา และชื่นชมแทนคนไทยทั้งประเทศ ชาติอื่นๆ ในกลุ่มอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ หรือ มาเลเซีย ล้วนแต่ไม่มีตัวอักษรไว้สำหรับเขียนหนังสือประจำชาติของตนทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ไม่ว่าจะหันไปทางไหน ก็มักจะได้ยิน ได้ฟัง และได้เห็นการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษปนอยู่กับภาษาไทยมากมาย จนแทบจะท่วมภาษาไทยอันเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่หาค่ามิได้ของไทย

นักศึกษาในกลุ่มหนึ่งเคยร่วมกันวิจารณ์ว่า คำ “ขอปึง” เป็นคำทับศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้เพราะไม่มีคำไทยที่เหมาะสม

ถามว่า “แล้วพ่อแม่ของพวกคุณเวลาไปตลาด ท่านต้องบอกว่าไปขอปึง หรือเปล่า?” ตอบว่า “เปล่า พ่อแม่ไม่รู้ภาษาอังกฤษ จึงพูดว่า ไปซื้อของ หรือ ไปจ่ายตลาด”

“แล้วทำไมจึงบอกว่า ไม่มีคำไทยที่เหมาะสมใช้แทนคำว่า ขอปึง?”

“เพราะถ้าพูดว่า ไปซื้อของ หรือ ไปจ่ายตลาด แล้วจะฟังดูเขย เป็นคนไม่มีการศึกษา”

“!!!”

เมื่อสองปีมาแล้ว ผู้เขียนเคยถามนักศึกษาว่า “ไม่พูดคำว่า แฟกซ์ ได้ไหม”

ได้คำตอบว่า “ไม่ได้ เพราะใคร ๆ เขาก็ใช้กันทั้งนั้น”

“ทราบไหมว่ามีศัพท์ไทยให้ใช้แล้ว คือ โทรสาร เป็นน้องของคำว่า โทรเลข โทรศัพท์ โทรทัศน์ ฯลฯ ที่คนแต่ก่อนช่วยกันใช้จนแพร่หลาย จึงไม่ต้องใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ”

คำตอบคือ “คงลำบาก เพราะที่ออฟฟิศไหน ๆ ก็เรียกว่า แฟกซ์ ทั้งนั้น หากพูดว่า โทรสาร คงไม่มีใครเข้าใจ”

“???”

คนไทยที่คิดว่าตนเองมีการศึกษาสมัยนี้ หลายคนพยายามหัดพูดคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเพราะคิดว่าดูโก้ ดูมีการศึกษาสูง ดูทันสมัย ดูเป็นคนหัวนอก ฯลฯ โดยไม่สนใจว่าใครจะรู้เรื่องหรือไม่ บางทีก็พูดตามกันไป ทั้ง ๆ ที่เจ้าตัวเองก็ไม่รู้ว่าหมายถึงอะไรกันแน่

ยุคโลกาภิวัตน์นี้ ผู้เขียนไม่เคยปฏิเสธความสำคัญของภาษาอังกฤษ ทุกวันนี้ใครไม่เก่งภาษาอังกฤษ ย่อมจะเสียเปรียบ ภาษาอังกฤษมีไว้เพื่อสื่อสารกันในทางสากล แต่ภาษาไทยมีไว้เพื่อสื่อสารกันในหมู่คนร่วมชาติ เป็นภาษาของไทย จึงต้องใช้โดยคนไทย เพื่อความเป็นไทย และเพื่อเป็นเครื่องผูกพันคนไทยทั้งชาติเข้าด้วยกัน

นึกถึงศัพท์ไทยเพราะๆ จำนวนมากที่คนไทยยุคก่อนบัญญัติขึ้นแทนการใช้คำทับศัพท์ เป็นต้นว่า วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบัน ปริญาบัตร กิตติมศักดิ์ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ วิชาคณิต วิทยาศาสตร์ โทรเลข โทรคมนาคม วิทย์ โทรทัศน์ โทรศัพท์ ฯลฯ คนแต่ก่อนช่วยกันใช้ ในที่สุดก็แพร่หลายรู้จักใช้กันทั่วประเทศ

คนไทยเดี๋ยวนี้นักไม่ค่อยทราบว่าเรามีคำไทยแทนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำแล้ว และแม้จะทราบ ก็มักจะปฏิเสธการใช้คำภาษาไทย เพราะเห็นว่าไม่โก้เท่าพูดภาษาฝรั่ง คำไทยใหม่ๆ ในยุคนี้จึงเกิดและเติบโตได้ยากเต็มที

ภาษาไทยทุกวันนี้ ตกอยู่ในสภาพการณ์ที่น่าเป็นห่วง นอกจากคำใหม่จะเกิดยากมากแล้ว คำที่มีใช้อยู่เดิมก็เสื่อมความนิยม เพราะคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเข้ามาบดบังและทับถมมากขึ้น กล่าวได้ว่าภาษาไทยมีแต่ความวิตติคือความเสื่อมและการสูญเสีย ไม่ค่อยมีการอุปถัมภ์คือการเกิดใหม่ จึงเป็นเรื่องที่ต้องรณรงค์สร้างหัวใจไทย ให้เลิกเห่อ “ของนอก” และหันมา “นิยมไทย” ให้มากขึ้น

ตัวอักษรไทย เพิ่งจะมีอายุเกิน ๑๐๐ ปีได้ไม่นาน เลขไทยเป็นอักษรไทยชุดแรกที่มีอาการน่าเป็นห่วงก่อนเพื่อน เพราะคนไทยสมัยใหม่พากันตั้งชื่อรังเกียจ หาวาเขียนยากบ้าง ไม่เคยชินบ้าง ไม่สะดวกบ้าง สารพัดที่จะกล่าวถากถางตัวเลขไทย

ถ้าไม่หัดเขียนบ่อยๆ แล้วจะเคยชินได้อย่างไร ใครเลยจะมีความถนัดมาแต่กำเนิด

อย่างน้อยๆ เมื่อจะจัดทำเอกสารราชการ เอกสารทางวิชาการ ป้ายประกาศ หรือเมื่อมีเวลาเขียนอย่างประณีต โอกาสเหล่านี้ก็ไม่ควรลืมภาษาหนังสือไทย เพราะนอกจากจะได้ร่วมกันอนุรักษ์และทำตนเป็นแบบอย่างแก่นุชนไทยต่อไปแล้ว ยังจะได้ชื่อว่าไม่เสียชาติเกิดอีกด้วย

หัวใจอภัยศ

เรื่องที่ยิ่งแสนเศร้า อดสู และสังเวชใจ

ผู้เขียนได้พบความจริงอีกอย่างหนึ่งจากหนังสือฝรั่งเศสตอนผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์ คือทุกเล่มจะกล่าวไว้ตรงกันว่า ไทยเป็นชาติเดียวในเอเชียอาคเนย์ ที่ไม่เคยเป็นอาณานิคมตะวันตก บางเล่มกล่าวว่าประเทศไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของใคร เพราะความสามารถและนโยบายอันหลักแหลมของผู้บริหารประเทศ

เมื่อต้นปี ๒๕๔๑ ผู้เขียนไปร่วมรายการเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนตามอำเภอต่างๆ ทั่วจังหวัดนครปฐม ในฐานะคณะกรรมการณรงค์เพื่อการปฏิรูปการเมืองจังหวัดนครปฐม มีโอกาสได้เล่าความจริงดังกล่าวข้างต้นให้คนทั้งหลายฟัง พอลงจากเวทีมีผู้มาได้แย้งด้วยความเกรงใจว่า ฝรั่งเศสไม่รู้จักความจริงว่าไทยเราเคยเป็นเมืองขึ้นของพม่าถึงสองครั้ง ข้อโต้แย้งแบบนี้แม้แต่นักศึกษาในห้องเรียนก็เคยพูดในลักษณะคล้ายๆ กัน

ฟังแล้วเย็นวาบ ไปถึงไขสันหลังทุกครั้ง อดสู และสังเวช นึกไม่ถึงว่าความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ของคนไทย เหตุไฉนจึงแสนอภัยศถึงเพียงนี้

ไม่รู้ว่าได้สั่งสอนเล่าเรียนกันมาอย่างไร คนไม่น้อยจึงเข้าใจว่าประเทศไทยเคยเป็นเมืองขึ้นของพม่า คำพูดแบบนี้เรียกว่า “อปริยวาจา” คือ วาจาอปริย ตรงกันข้ามกับคำว่า “ปรียวาจา” ที่จริงคนไทยต้องเข้าใจว่าการที่ไทยเคยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ๒ ครั้งนั้น เหมือนโจรเข้าไปลั่นบ้านปล้นเมือง พวกมันได้ทรัพย์สมบัติ ได้ความพอใจแล้วก็พากันกลับไป กษัตริย์ไทยได้ขึ้นปกครองบ้านเมืองไทยสืบต่อมา ไม่ปรากฏว่าพม่าขึ้นนั่งเป็น “เจ้า” ครองบัลลังก์เหนือหัวคนไทย

ความจริงอีกอย่างหนึ่งที่ควรเข้าใจก็คือ กรุงศรีอยุธยา นั้นมิใช่ประเทศไทย เพราะสมัยนั้นประเทศไทยยังมิได้รวมกันเป็นราชอาณาจักรเดียวเหมือนสมัยปัจจุบัน กรุงศรีอยุธยาเป็นแต่เพียงเมืองหลวงของอาณาจักรหนึ่งเท่านั้น แผ่นดินไทยส่วนใหญ่มิได้เสียหายเพราะพม่า ดังนั้นจึงกล่าวไม่ได้โดยเด็ดขาดว่าประเทศไทยเคยตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ความจริงข้อนี้ครูสอนประวัติศาสตร์ไทยน่าจะมีความรู้ที่ถูกต้อง และควรจะสอน โดยตระหนักถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของชาติด้วย

เรื่องกระทบโจรรุนแรงเหล่านี้ จะยังคงฝังแน่นอยู่ในหัวใจของผู้เขียนต่อไปไม่รู้เลื่อน โดยเฉพาะเรื่องแรกที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญ เปรียบเสมือนประทีปทองส่องหัวใจ ให้สามารถก้าวตามเบื้องพระยุคลบาทต่อไปในเส้นทางของการเป็นครูตลอดอายุราชการ และตราบเท่าที่ลมหายใจยังคงมีอยู่ จึงขอฝากความเป็นจริงทั้งหมดนี้ไว้ในแผ่นดิน

ประวัติผู้เรียบเรียง

รองศาสตราจารย์ ดร. ชำนาญ รอดเหตุภัย

วุฒิการศึกษา พ.ม., กศ.บ.เกียรตินิยมอันดับ ๑ (ภาษาไทย), กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย), M.Phil. (International Studies), Ph.D. (Southeast Asian Studies)
ที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ถนนมาลัยแมน อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๔๘๕ ถนนเกษตรสิน ตำบลลำพญา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐ โทร. ๐-๓๔๒๕-๔๗๓๗, ๐๘-๑๕๘๖-๖๐๐๕ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: rchamnan@gmail.com

ประสบการณ์สำคัญ

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม รวม ๓๖ ปี รองอธิการบดี รวม ๑๒ ปี
ประธาน กกด. และ กกด. จังหวัดนครปฐม รวม ๘ ปี
ประธานกรรมการพัฒนาและบริหารหลักสูตรปริญญาโท สาขาไทยคดีศึกษา
กรรมการพัฒนาและบริหารหลักสูตรปริญญาเอก สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา
Doctor of Philosophy (Interdisciplinary Studies for Development)

ผลงานวิจัยที่สำคัญ

- ๑) วรรณกรรมไทยลือ ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย
- ๒) ประเพณีทำขวัญและมงคลพจน์ในพิธีแต่งงาน
- ๓) สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน
- ๔) การศึกษาเจตคติและความเข้าใจคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ
- ๕) Role of Monarchy in Thai Political and Social Development with Special Reference to King Bhumibol Adulyadej
- ๖) พระราชอัจฉริยภาพแห่งพระมหากษัตริย์ไทยในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณกรรม
- ๗) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม
- ๘) การวิจัยทางภาษาไทย

ผลงานและเกียรติยศที่ภูมิใจยิ่ง

- ๑) วิทยากรสอนภาษาไทยคนแรก แก่อาสาสมัครเกาหลี ณ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
- ๒) หัวหน้าคณะวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยร่วมกับ CIOFF เผยแพร่ ณ ประเทศต่างๆ ทั้งเอเชียและยุโรป
- ๓) ประธาน กกด.จ.นครปฐม จัดการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว.อย่างโปร่งใสและเที่ยงธรรม
- ๔) รางวัลโล่และประกาศเกียรติคุณ “ครูภาษาไทยดีเด่น ระดับอุดมศึกษา”
- ๕) รางวัลเกียรติบัตรและ เสมาทองคำ “ผู้ช่วยผู้บริหารดีเด่นระดับอุดมศึกษา”
- ๖) เกียรติคุณบัตร และเข็มครุสตุติเชิดชูเกียรติทองคำ “ครุดีเด่นวันครูโลก”
- ๗) รางวัลผลงานวิจัยชนะเลิศ สาขาศิลปศาสตร์

รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
๘) ผลการวิจัยเกี่ยวกับพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งได้แปลเกล้าฯ ถวายผลงานวิจัยดังกล่าวทั้งสองเรื่องด้วย

เพลงลักษณะอักษรสรรค์วรรณวิพากษ์
กรองกลั่นจากจิตจงรักภักดีมั่น
“พระอัจฉริยภาพปรีชาญาณ” กว่าจ่านรรจ์
ชั่วกับกาลป์... ฝากไว้ในแผ่นดิน

พระอัจฉริยภาพ
ด้านภาษาและวรรณศิลป์